

Bibliothèque numérique

medic@

Hippocrate / Johannes Freind.

**Hippocratous Epidemiôn to prôton kai
to triton / Hippocratis de Morbis
popularibus, Liber primus et tertius**

Londres : Gul. Innys, 1717.

Cote : 5299

(c) Bibliothèque interuniversitaire de médecine (Paris)

Adresse permanente : <http://www.bium.univ-paris5.fr/hist/med/medica/cote?05299x01>

Librum hunc cui Titulus, HIPPOCRATIS
de Morbis Popularibus Liber Primus,
& Tertius, cum Novem Commentariis :
dignissimum censemus qui in publicum
prodeat.

JOHANNES BATEMAN, Præses.

RICHARDUS BLACKMORE,	} Cenfores.
GUIL. GIBBONS,	
SALUSBURY CADE,	
RICHARDUS MEAD,	

Datum ex Ædibus Col-
legii nostri Decem-
bris 7mo 1716.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ

Τὸ ΠΡΩΤΟΝ, καὶ τὸ ΤΡΙΤΟΝ.

HIPPOCRATIS

DE

MORBIS POPULARIBUS

Liber PRIMUS, & TERTIUS.

His accommodavit Novem

De *FEBRIBUS*

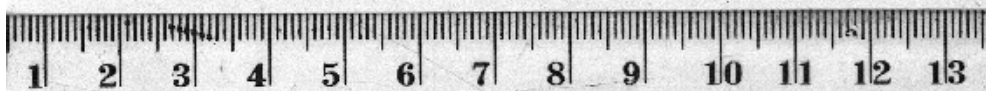
COMMENTARIOS

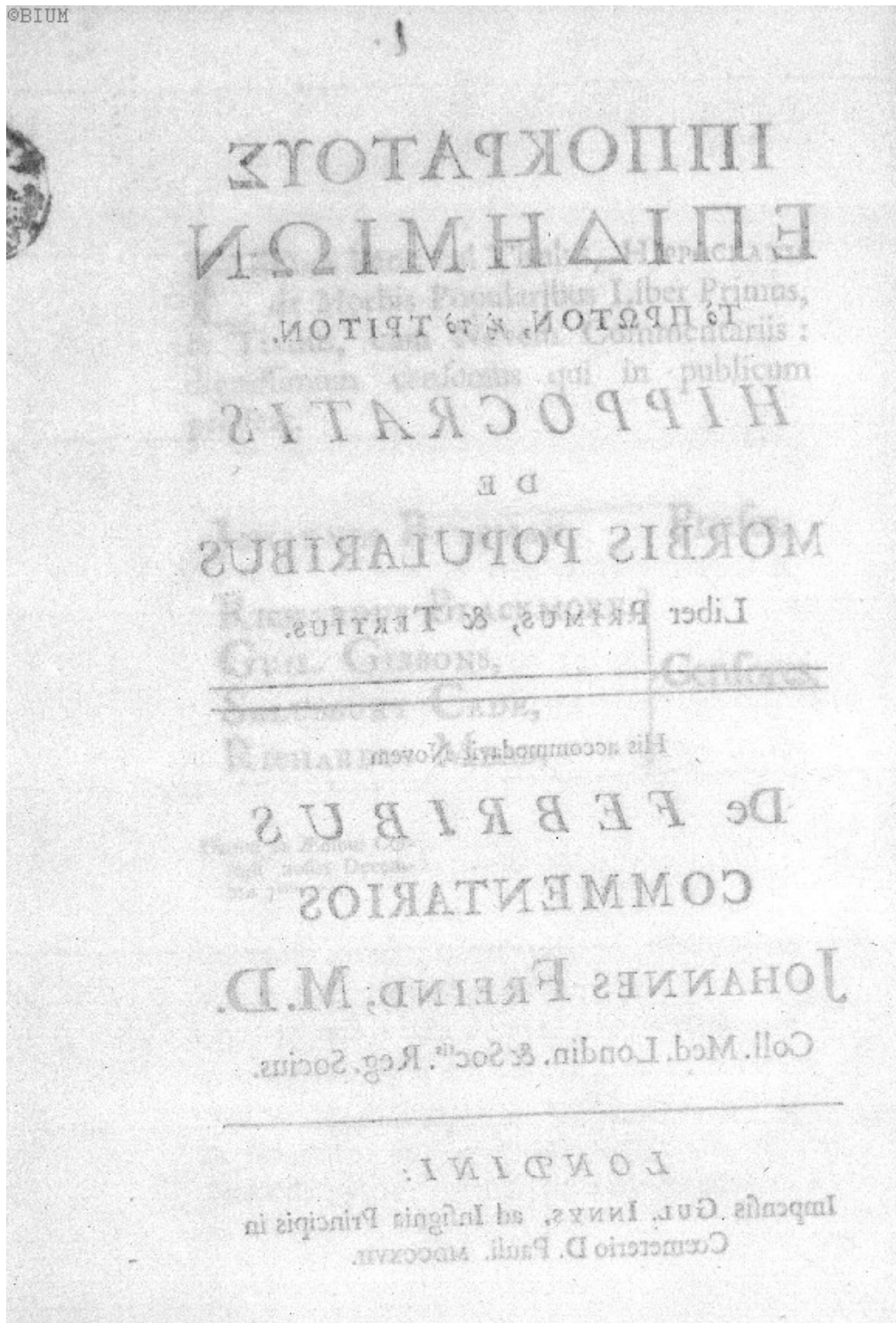
JOHANNES FREIND, M.D.

Coll. Med. Londin. & Soc^{ti}s. Reg. Socius.

L O N D I N I :

Impensis GUL. INNYS, ad Insignia Principis in
Coemeterio D. Pauli. MDCCXVII.

[[v]]

Ricardo Frewin, M.D.

O X O N I E N S I,

JOHANNES FREIND

S. P. D.

CUM in otio jucundissimo, Domi-
lioque & ingeniis & literis florente,
& communia utriusque nostrum studia
coleremus, persæpe inter nos (quod Tu pro-
bè, Vir Amicissime, meministi) uti de uni-
versâ Medicinæ ratione, ita præcipuè de
Veterum in hac re scriptorum præstantiâ,
collocuti

[[vi]]

collocuti sumus. Qui quidem non in suâ modò arte versatissimi, sed omni doctrinæ genere eruditi atque exculti fuisse videbantur ; & tum intelligendi, tum scribendi Authores gravissimi ac magistri extitisse. Ii autem cùm omnia præclare dixerint, hoc tamen in argumento, in quo medicum exercitatissimum esse oportet, potissimum elaborârunt, ut morborum Historias accuratè describerent, *signorumque* discrimen omne & ipsi diligenter notarent, & aliis disertè distinctèque explicarent. Quare ii demum, qui diuturno usu atque observatione morbis medendis operam dederunt, hæc Veterum monumenta & intelligunt facillimè, & maximè admirantur.

In hoc scriptionis genere excellere satis nôsti, principem inter *Latinos, Celsum*, virum haud mediocris ingenii ; quem si quis ex Rhetorum Scholis profectum, & dicendi potiùs quàm medendi artificem putaverit, nã is in re Medicâ parum se esse intelligentem arguit : qui enim artem hanc nostram penitiùs callent, illum non sermonis elegantia magis, quàm curandi peritiâ insignem sentiunt. Vellem quidem *Cælium Aurelia-*
num

[vii]

num libros suos non eâ loquendi barbarie inquinâsse, quæ medicinæ studiosos ferè à legendo deterreat; nam, præterquam quòd multa Veterum scripta, quæ haud alibi uspiam extant, ei tanquam conservatori debeamus, in notis morborum enarrandis discernendisque & copiosus est & accuratus; inque opere suo disponendo non ordinem solum, sed judicium adhibuit: certè, cum *Latine* scribere præ se tulerit, si linguæ *Romanæ* vim tenuisset, jure inter primos haberetur. *Græcorum* viam eandem insistentium, licet ætate ferè ex ultimis unum, (inter *Ætii* scilicet atque *Pauli* tempora interjectum) hactamen in laude haud infimum posueris, *Alexandrum Trallianum*; qui, si ei, utpote longè latèque peregrinato, verba quædam extranea condonaveris, sermone satis *brevi* ac *luculento*, quemadmodum de se ipse pollicetur *, usus esse videbitur: fortasse quædam in eo Empirica, quædam etiam superstitiosa, ne dicam Magica, reprehendes; sed utcunque in Remediis tradendis fuerit longior, quippe qui emeritus atque admodum

* Præf. lib. 12.

senex

senex experimenta, quæ multo usu atque exercitatione didicisset, in commentarios redegerit, ea tamen, quæ ad morbos internoscendos pertinent, & diligenter persecutus est, & dilucidè enarravit. Nescio an in hoc numero recensendus sit, de re quidem Medicâ optimè meritis, Galenus: nam ille, cùm pleraque veterum, Hippocratis præsertim, more quodam professorio (ornato illo quidem, & subtili licèt, tamen minimè jejuno) auditoribus suis exponere instituerit, non eo ad scribendum animo videtur accessisse, ut hunc de morbis pertractandis locum uno aliquo opere absolveret: tamen in his, quæ apud illum dispersa atque confusa habentur, Sylvam reliquit, unde maximâ ex parte volumina sua satis operosè contexuerunt, primum Oribasius, mox deinde Ætius, & tandem, utrisque junior, Paulus. Horum verò sive diligentiam, sive subtilitatem longè superavit, licèt in doctorum manibus rarius sit, Vir & peracuti ingenii & in arte medicâ haud inexercitatus, Aretæus: qui, nullius scrinia compilans, morbi cujusq; tam acuti, quàm diurni signa primus literis prodidit; eaque stylo concinno & enucleato
imprimis

[IX]

imprimis, utpote *Hippocratis* elegantia tinctus, ita disertè ac vividè descripsit, ut eum jam prope audeas perfectum scriptorem dicere. Nam planè perfectum, & cui nihil admodum desit, omnium, quotquot secuti sunt, parentem unicum, *Hippocratem* facilè dixeris; eundem & perbreve, & perornatum. Horum in monumentis illa, quæ Antiquissimis quibuscunque in suo genere Authoribus ferè propria est, elucet scribendi divina quædam cum simplicitate conjuncta vis; quam posterorum plerique ita non attigere, ut ne perspexerint quidem. Itaque intelligentium omnium judicio inter scriptores Medicos eundem, quem Poetas inter *Homerus* & *Virgilius*, aut inter Oratores *Cicero* & *Demosthenes*, locum obtinent.

Quare cum in veterum Medicorum scriptis versati, quantò sæpius & diligentius ea pervolvimus, tantò magis eorum præstantiam suspiceremus, tantò vehementiore legendi studio ac delectatione teneremur, (quo potissimum experimento verissimum fit de optimis quavis in scientiâ scriptoribus judicium) mirari inter nos solebamus, quæ nobis adeò placuerint, illa à multis neglecta esse,

a

esse,

[x]

esse, imò & præ *Recentiorum* quorundam libris omnino videri contemnenda, utpote ad medicinæ studiosos parum opis allatura. Quasi verò ii, quorum laus est non modò fundamenta artis nostræ jecisse, sed exædificasse id opus quod instituerant, ædificandi rationem nullam tenerent; iique, è quorum fontibus cuncta medentium gens suam, quæcunque sit, hausit scientiam, ipsi interim nihil scirent.

Enimvero ex ipsis *Recentioribus*, qui accuratissimè morborum enarrationem tradiderunt, veterum ferè vestigia persecuti sunt; quemadmodum magno cum judicio fecit, in hoc scribendi genere facilè princeps, & si unum excipias *Celsum*, author *Latinus* maximè, *Lommius*. Cæterorum, qui hos viæ duces atque authores relinquere, novamque & à priscis minimè tritam semitam inire voluerunt, alii argumentum ipsum, de quo scribunt, haud satis percipiunt; alii id, quod usu assecuti sunt, literis tamen illustrare nesciunt: ita ut iis vel medendi facultatem, vel scribendi defuisse planè intelligas. Nec aliam causam reperio, cur in infinito penè scriptorum numero, qui his

[xi]

duobus proximis seculis hunc de morbis locum attigerunt, tanta sit bene scribentium paucitas ; nisi quòd veterum scripta minùs versaverint, stylumque vel ad nullam, vel ad *Recentiorum* quorundam normam effinxerint. Ad quæ sanè exempla quicunque se nimium studiosè componit, multa inde vitia, tum in scribendo, tum in iudicando contrahet ; priscamque illam scriptio-
nis Medicæ sanitatem haud unquam assequetur.

Necque enim sermonem solummodo inquinatum, & verborum quasi monstra *Recentiores* intulere ; sed morborum explicationem omnem ita commentis Philosophicis referere, ut fabulas potiùs Medicas, quàm Historias concinnasse videantur. Hinc fit, ut, si medendi scientiam spectes, vel futilia tradant præcepta, vel etiam, quod legentibus magis fraudi est, vitiosa : quippe quæ ut plurimum ad ipsorum *Hypotheses*, ita quippe loqui amant, accommodata sunt & conficta. Multos, qui hoc vitio insigniter laborant, facile esset recensere : unus omnium instar sit, prægrandis libri author, *Sylvius Dele Boe*, quem quidem ut unicum,
a 2 qui

qui Februm rationem rectè tradiderit, scriptorem deprædicat *Etmullerus*. Quid tamen ex *Sylvii* lectione ad nos fructus redundavit, quàm ut, quæ juvenes fortasse satis avidè arripuimus, nunc dediscenda, perdendaque esse fateamur? Scilicet omnibus Medicinæ studia colentibus id ferè accidit incommodi, ut longum tempus in hoc vel illo Authore legendo sæpe conteramus, priusquam id satis odorati simus, nos frustra legisse. Ex hac eadem vel tolerabilium scriptorum penuriâ fit, ut post renatas literas, licet innumerabiles ferè rei Medicæ excolendæ incubuerint Scriptores, curandi tamen artem non æquis passibus provecctam esse jure queramus.

Sed neque suam Recentioribus laudem detrachere velim; qui quidem in duabus rebus, ad medendi facultatem maximè pertinentibus, feliciter versati sunt: nam & Artem *Anatomicam* subtilissimè excoluerunt, inventisque compluribus locupletârunt; & *Medicamentorum* vim omnem varietatemque incredibili industriâ persecuti sunt. Tamen his ipsis etiam in rebus est fortè, quod requiras; neque enim adhuc, postquam *Har-*
væus

[xiii]

vêus id jam tunc meditans fato cesserit, repertus est scriptor, qui satis aperuerit, quantum Medicinæ inservire possint (& certè plurimùm possunt) rationes ex *Anatomie* fontibus depromptæ: neq; ingens illa *Remediorum* sylvæ ita disposita est atque distincta, ut non medicum aliquando implicitum teneat, ipsaque in medendo officiat suppellectilis medicæ copia. Quam multi cum ita uberem viderint, & semel hisce medicamentorum formulis sese satis instruxerint, protinus ad morbi genus omne pellendum sibi videntur idonei accedere: cum tamen longè aliud sit in materiâ medicâ exercitatum esse, aliud mederi.

Quantum interim Veteres artis nostræ Authores in scribendo excelluerint, haud aliàs clariùs patet, quàm ex his, quos quasi munusculum aliquod ad Te jam mitto, *Epidemiorum* libris: in quibus pressè licet, ita plenè explicatur *Februm* Historia, ut sint qui, brevi hoc commentariolo paululùm immutato inque diffusius volumen traducto, magnum sibi nomen quæsierint: ita tamen purè atque luculenter, ut nihil hic affectatum, nihil abstrusum, nihil à com-

muni

[xiv]

muni sensu longius remotum invenias. Scripsit nimirum *Hippocrates* non inani famæ inhians, sed humani generis utilitati consulens: non tam cum ut admirentur legentes, quàm ut intelligant. Tantum abfuit ab obscurâ multorum diligentia, ut scriptor ille simplicitatis amantissimus, quæ ad *signa* febrium curationemque pertinent satis habens edifferere, de morbi *causis*, quæ fortasse nos latent latebuntque semper, ne verbum quidem fecerit. Itaque sermone eleganti admodum atque ad rei naturam apposito (quamvis contracto plurimum ac confuso) usus, variam Cæli temperiem exposuit, febriumque tum diversitatem & multiplicem seriem, tum quendam inter se nexum & quasi conspirationem notavit; deinde vias, quibus eæ abigi solent, recensuit; ultimo in loco, ut melius dirigi posset medentis iudicium, ægrotantium historias subjunxit. *Observationes* * quidem *particulares in lucem datas non ita magnam, se iudice, afferre utilitatem* existimat *Sydenhamus*: quam tamen sententiam à Te ita parum probari scio, ut facile animadvertas *consummatam*

* Præf. Morb. Acut.

illam

illam & fixam medendi methodum, pro quâ ille tantopere contendit, ex hâc ipsâ casuum, ut aiunt, *Singularium* accuratâ consideratione fuisse constructam. Certè ægrotantium *Historiæ* sigillatim enarratæ, si cum fide & iudicio pertractentur, id commodi habent, ut minutissima quæque morbi discrimina, in quibus internoscendis maximè perspicitur medici acumen, ob oculos nobis dilucidè ponant, certamque medendi rationem quasi digito commonstrent. Has summâ arte designavit *Hippocrates*; & iis tantum, in quibus totius rei cardo vertebatur, immoratus, morbi formam & lineamenta in ægroto quolibet iis coloribus expressit, ut, quanquam ipse de curandi viâ conticescat, qualis demum ea debeat esse via, intelligenti haud difficiliter appareat.

Vides, ut simplex omnino ac perspicua sit illa, quam *Hippocrates* secutus est, scribendi ratio: perpendamus paululum, quam demum tenuerint, qui se omnem de febribus doctrinam expolivisse jactitant, *Recentiores*. Quorum hoc esse vitium commune advertis, quod ita suo ingenio indulgent; ita commentitiam quandam philosophiam sectantur,
ut

[xvi]

ut ad quamcunque sunt *Hypothesin* quasi tempestate delati, ad eam tanquam ad saxum adhærescant; ad eam tum Signorum omnium, tum Remediorum rationem detorqueant. Itaque apud eos causam *Februm* deductam legimus, ab *humorum putredine*; ab *Archæi accensione*; à *sanguinis Fermentatione, ebullitione, effervescentiâ*; à *sulphuris & nitri incendio*; à *turbatâ sanguinis mixtione, & spirituum ἀταξία*; à *succi Pancreatici acore*; à *globulis rubris in motum excitatis*; à *spirituum vitalium expansione*; à *miasmate quodam deleterio, quod spiritus animales contaminat, inque eorum Systemate delitescit*. Horum ego nihil quicquam me intelligere posse planè profiteor, neque Tu credo intelligis. Etiam ipse *Sydenhamus*, Vir in Philosophando perparcus, dum rebus se philosophicis immiscet, in quandam quasi obscuritatis latebram delapsus esse videtur; neque enim satis assequor, quid illa velint, *maligna aura, humorum despumatio, sanguinis commotio ob materiam quandam Heterogeneam, succorum specifica exaltatio, sive specificatio*, neque fortasse ipse affecutus est. At, inquires, condonanda est

[xvii]

est hæc in Causis *februm* tradendis obscuritas, de quibus fortè nulla ratio institui potest, nisi commentitia & obscura. Fateor ; neque suas iis *Hypotheses* inviderem, modò intra hos limites confisterent, & in curatione morborum explicandâ sibi temperarent. Sed in hac etiam re similiter peccant ; itaque si, quonam modo tractari oporteat febres, quæsieris, hæc oraculorum more prolata reportabis ; *mineram morbi esse eradicandam ; confusionem Archæi esse sedandam, quod unicè facit Mercurius Diaphoreticus ; deflagrationem rite esse peragendam, supprimendam flammam, sulphur extinguendum, in quo quidem præ cæteris valet Diacelatesson : particulas salino-sulphureas sudoriferis excutiendas esse ; Aciditatem medicamenti Aromaticis saleque volatili præditis corrigendam ; Vapores noxios, quibus Spiritus suffocantur, eliminandos ; Antidotum fermento venenato, pro variâ veneni indole, esse adhibendum. Vellem, qui Februm originem Microscopiis detexit, curationem aliquando oculis subjiceret. Indignor ferè hisce fabulis, seu potiùs ineptiis enumerandis immorari : vides, certè, Vir optime,*

b

tecumque

[xviii]

tecumque omnes, qui quidem sapiunt, facile sentiunt, quem exitum habitura sit eorum de *Febris* aut explicandis, aut sanandis commentatio, qui ita in ipso limine delirant.

Pergant hi Novatores ab antiquorum vestigiis abhorre, seque majorem inventionis & ingenii gloriam habituros putent, si vetustatem contemnere, & cum oratore *Antonio* ne nôsse quidem *Græcos* videantur. Nos eorum castra, quorum sub signis Tirones militavimus, ne temere deferamus; præsertim cum majores nostros, qui in hac *Insulâ* inclaruerint, Medicos omnium ubicunque terrarum & gentium celeberrimos, memoriam recolamus. Horum enim ut erat quisque suæ artis scientissimus, ita maximè solebat *Veterum* exemplaria respicere, & sese ad eorum tum medendi tum scribendi normam diligentius conformare. Hinc ex ævi sui obscuritate emerferunt, quasi nova orbis nostri lumina, *Linacrus* & *Cains*; qui, *Græcis* & *Latinis* literis eruditi, ad perlegenda *Veterum* monumenta viam nobis aperuerunt, artemque Medicam jacentem tum & prope intermortuam instaurationem

verunt

verunt denuo, & scriptis illustrârunt. Id *Galeno*, rem *Anatomicam* tractanti, debet *Harvæus*, id *Hippocrati*, *Februm Historiam* explicanti, *Sydenhamus*, quod, dum ab illo descriptas corporis humani partes percurrimus, eas oculis ipsis usurpare, dum ab hoc enarratos morborum processus legimus, ipsis ægrotis præsentibus assidere videamur. Eadem etiam & nobis tenenda est via, si antecessorum exemplis adjuti atq; accensi, aut famæ nostræ, aut nostratum salutis consulere avertimus.

Quare Tu, Vir Integerrime ac Doctissime, qui apud *Academicos* multâ jamdiu cum laude versaris, ab iisque meritò coleris, pro eâ, quâ vales, gratiâ atque autoritate, Juvenes & Medicinæ & Tui studiosos hortabere, ne, ut fieri solet, ad ediscendum grande aliquod & universale rei Medicæ corpus præpropere sese applicent, sed Artis suæ magistris optimis & principibus statim assuescant; nec prius sitim suam rivis expleri sinant, quàm fontes ipsos degustaverint. His adjumentis instructi *Academici*, magnum olim ornamentum nostro apud *Londinenses* Collegio allaturi sunt. In quo id

b 2

jam

jam à *Præside* eruditissimo & celeberrimis *Sociis* strenuè agitur, ut recalescere possint antiquæ laudis studia, & suus utilissimæ scientiæ honos constare. Dum hæc præclara meditantur Viri, in omni doctrinæ genere exercitati, eorum consiliis haudquaquam obesse videor, si possim fortè meis hisce conatibus ad eadem studia Juniorum animos commovere. Tu, Amice Charissime, inceptis meis, ut soles, favebis, eaque, ut potes, plurimum adjuvabis, & *Hippocratis* & humaniorum literarum, & si id adjicere liceat, mei, ut & ego vicissim Tui, amantissimus.

Hæc ego, occupatior paulò quàm par est ei qui legentibus satisfacere velit, fortasse scripsi. Si cui interim ad rem Medicam usui futura sint, hoc quicquid erit commodi inde profectum esse lubens agnoscam, quòd intra *Ædis Christi* parietes, domestica secutus exempla, *Veterum* scriptis perlegendis tempus maximè impenderim: studiorumque rationem eam, quam jam optimam esse expertus didici, feliciter à primis tenuerim. Quare id temporis, quòd in illâ politioris literaturæ arce Tecum unà suavissimè traduxi, nunquam sine voluptate maximâ

[xxi]

mâ in memoriam revoco. Quam cogitationem & Tibi esse scio pariter jucundam, licet istis à mænibus propiùs cùm absis, hanc oblectandi animi viam minùs requiras.

*Jamque vale, & Matris serva communis
amorem.*

Dabam Cal.
Dec. 1716.

LECTORI

LECTORI S.

QUID in hoc Hippocratis opusculo à me præstitum sit, Lector benevole, paucis accipe. Hujus scripta, prout hætenus edita sunt, mendis atque erroribus per omnes ferè paginas scatere comperi. Quippe Veneta Aldi editio, antiquissima quidem, sed cùm manca imprimis, tum etiam in iis, quæ eduntur, admodum vitiosa est: Castigatior paulò Froëbeniana; quam Hieronymus Mercurialis ita in plerisque secutus est, ut aliquando errores ipsos exscripserit: Foëfiana, vitio licet haud immunis, est tamen castigatissima. Nam Lindanus, uti multa suopte ingenio novavit, ita quædam satis pro
 ε imperio

imperio aut repudiavit, aut saltem omisit: Charterius verò ad id, quod susceperat muneri, ita parum attendisse videtur, ut speciosum illud quod exhibuit Hippocratis exemplar, sit omnium, Editoris non inscitia fortasse, sed incuria saltem mendosissimum. Id obiter animadvertere liceat, in his maxime Epidemiorum libris, Charterii operam desiderari: nam neque notulas, neque variantes lectiones, sicuti in cæteris Hippocratis scriptis, nescio quam ob causam, attexuit.

Quid in hac re auxilii à Manuscriptis peti possit, haud satis scio: certè qui in Angliâ unicus est, quantum intelligo, Epidemiorum Codex Baroccianus non multum nos adjuvat; nam licet satis antiquus sit, & cum libris quibuscunque Chartaceis vetustate contendat, in pluribus locis tum mutilus est, tum vitiosus; easdemque serè lectiones, quæ aut in Manuscriptis à Foësi memoratis, aut in Vulgatis editionibus, Aldinâ præsertim, habentur, repræsentat. Etiam ea, quæ in Aldinâ desunt, in hoc itidem Codice desiderantur, uti pag. 25. v. 4. p. 29. v. 10. p. 32. v. 7. p. 48. v. 7. p. 78. v. 3. Quicquid verò novi suggerat, quod ex re sit, à cæteris

cæteris prætermisſum, ad finem huius opuſculi curioſus Lector reperiet.

Igitur cùm in unius cujuſcunque Editionis veſtigiiſ minimè mihi inſiſtendum eſſe ſentirem, id potiùs legentibus ex re fore arbitrabar, ut quid in quâque accuratiùs videretur, exciperem: relictâ enim aliis divinandiperitiâ, nihil, niſi præeunte authore aliquo, immutandum decrevi. Qualem in hac re delectum adhibuerim, judicent ii, qui ſtyli Hippocratici guſtum habent, quibuſque otium eſt variantes Lectiones penſitare. Sit hoc pro omnibus exemplum, Περίεσηκός lib. 1. 22. quam lectionem unus Charterius exhibuit; cæteri, vel Περίεσικόν, vel Περίεξικόν, MSS.Baroccianus etiam Περίεσηκόν, nullo prorsus ſenſu legunt. Foëſius quidem, tam in notis, quàm in Hippocratis Oeconomyâ, Περίεσηκός legendum eſſe docet; in ſuæ interim editionis textu Περίεσικόν retinet. Id autem Foëſii conſilium ſæpe mirari ſoleo, quòd etiam ea, quæ ipſe non modò corrigi debere, ſed à ſe eſſe correctâ typiſque commiſſa dicat, nequaquam tamen mutata ediderit. Itaque quicquid in Doctiſſimi Viri illius notis emendatiùs occurreret, in Textum haud dubitanter

bitanter recepi. Ejusdem quoque Foësi interpretationem Latinam, utpote ad Hippocratis mentem præ aliis accommodatam, paucissimis mutatis, exhibui.

Hippocratem linguâ Ionicâ scripsisse inter omnes constat: quare, cum hos Epidemiorum libros edendos susceperam, id tentare volui, num textus ad Dialecti istius regulam recudi posset. Sed tentanti consilium illud uti fortasse non parum confidentiæ, ita & plurimum difficultatis habiturum videbatur. Id quod Græcarum literarum callentissimum percepisse video, Wintertonum. De Hippocrate enim locutus, hæc subjicit. “ * Consultis variis exemplaribus nullum inveni, in quod
“ sive transcriptorum Atticorum incuriâ,
“ sive Typographorum Oscitantiâ, multis in
“ locis lingua communis, aut Dialectus Attica
“ in locum Ionicæ, id est, Hippocraticæ
“ non irrepsit; ut in hujusmodi exemplis,
“ (nisi me fallit mea conjectura) συμφῆσαι,
“ συμπῶσαι, ἐυνισέει &c. pro συμ--συν--χρή-
“ σθαι, δῆται, ἀποχωρεῖσθαι, κινεῖν, ἦς, ἦρος &c.
“ pro formâ incontractâ χεῖρεσθαι &c, ut pa-

* Prefat. in Hippoc. Aphor.

“ *et in plurimis locis : τοῖς, ταῖς, pro τοῖσι, τῇσι,*
 “ *per Proschematismum Ionicum. Longum*
 “ *esset omnia enumerare. Quid agerem?*
 “ *Solus ego meo unius iudicio confisus omni-*
 “ *um auctoritati refragarer? Scribendi ra-*
 “ *tionem immutarem? Typis ederem? Sunt*
 “ *fortasse, quibus id arrogantis, & novis*
 “ *rebus studentis, videri posset.*

Neque aut communi aut Atticâ solum, sed
 & Doricâ interdum locutione, Patriâ scilicet,
 usus est (ut vulgò editur) Hippocrates; uti,
 ne ad cetera scripta provocemus, in voce
νοσέειν lib. I. II. *ὀλίγου* lib. I. II. *σπονδύ-*
ου lib. I. II. *ιδρώτες* lib. 3. 15. *ἡγεμονία* lib.
 3. 21. *δωδέκατος* lib. I. & 3. quam quidem
 postremam voculam, si non Doricam, certè
 Atticam, in textum Herodoti, scriptoris maxi-
 mè Ionici, loco *δωδέκατος* *, à Gronovio re-
 ceptam esse video,

Lindanus, contra exemplarium omnium
 fidem, ferè ubique *ἐν* pro *ὄν*, quàmvis id
 sit Atticorum, ponit. In ceteris, magis
 quàm Editores reliqui, Ionica lingue teno-
 rem est secutus. Nam præterquam quòd &

* Lib. 3. p. 197.

per n̄ plerumque efferat, inque quamplurimis formam incontractam eamque Ionicam servet (ut ἡλώιος, δῶσιος, non ἡλωέως, δῶσεως, quemadmodum editores ceteri) Dativos plurales in οισι ὅ μοι more Ionum, nescio an ex Manuscriptorum fide, an suâ auctoritate, format. Atque eum quidem, quantum ad hæc attinet, sequi non dubitabam.

Sed hæc Dialectorum confusio, non ad unicum Hippocratem, sed ad omnes fere, qui Sermonem Ionico scripserunt, pertingit. De exemplaribus loquor, quæ ad manus nostras pervenerunt. Idque verum esse sentiet, quicumque vel Arctæum, vel Arriani Indica, vel Herodotum ipsum diligentius excusserit. Hæc ipsa de re olim questus est Henricus Stephanus *, hancque in voculis scribendis inconstantiam, quæ apud Herodotum sæpius occurrit, notavit : quam tamen non scriptori, sed librariis imputat. Etiam novissima Herodoti editio Ionicam locutionem hæud semper æquè sectatur : etenim, utcumque Græcissimum remolliverit atque Ionismos bis mille restituerit Kir. Cl. Gronovius, multa

* Præf. in Herodot.

* Præf. Lex. Ionic.

tamen vocabula, quæ planè ad Ionum normam expressa retinuerunt editiones reliquæ, ab eo rejecta esse video; aliæq; in eorum locum substituta, quæ tamen Dialecto Ionicæ minùs respondent. Id fortasse satis cum iudicio factum: si modò id verum sit, quod * Æmilius Portus notavit, “ Herodotum non semper, nec
 “ in omnibus, ac iisdem nominibus, verbis,
 “ aut locutionibus, eodem Ιωνισμῷ constanter
 “ uti; sed modò Ionicam, eamque varia-
 “ tam, modò Atticam, modò communem,
 “ Doricam etiam linguam liberius usurpare,
 “ ita tamen ut in ejus scriptis Ionica inter
 “ alias Dialectos palam emineat & domi-
 “ netur. Unde factum, ut Ionicè locutus
 “ censeatur.

Notulas sive Characteras, qui in libro tertio leguntur Historiis subscripti, de industria omisi, utpote non ineptas minùs, quàm explicata difficiles: quòd si cui libeat in Græculorum nugis, aut Ænigmatis potiùs, retexendis operam perdere, Galenum is & Fœsium adeat, qui has otiosorum hominum ineptias fusiùs, atque etiam nimium patien-

* Præf. Lex. Ionic.

Herodotus in Historiis

[xxix]

ter, enarrare dignati sunt. Eodem consilio in textum minimè recipienda duxi, quæ tanquam morborum indicaturæ sub Historiarum fine occurrunt, πυρελὸς καὺσος lib. 3. f. 1. 10. καὺσος lib. 3. f. 2. 9. Φρενιῶν 10. Φρενιῶν 13. Φρενίτις 14, 15, 16. quippe quæ sine dubio supposita sint. Idem sentio de ὄξυ lib. 3. f. 2, 6. quanquam, me minùs advertente, in textum irrepserit: nam est planè inconcinnum.

Sed de his fortasse nimis multa. Neq; enim æquum est, Lectorem, ad res utiles maximè & salutares properantem, hujusmodi minutiis recensendis morari. Ea autem, quæ ad rem Medicam propiùs spectant, ad calcem hujus opusculi collocanda arbitrabar: utpote quæ, Hippocrate jam perlecto, meliùs intelliguntur.

ΙΠΠΟ-

ter, errorum dignitas fuit. Eodem conf-
lio in locum minus recipiendus datur, que
tandem morborum indicatur sub Hi-
storia fuit eorum, quos dicitur lib. 3.
A. 1. 10. dicitur lib. 3. 1. 2. Quodlibet 10.
Quodlibet 13. Quodlibet 14. 15. 16. quippe que
fuit dicitur fuisse fuit. Idem fuit de
lib. 3. 1. 2. Quodlibet me minus dicitur
tunc, in locum recipiendus: nam est planus

Hippocrate jam perfecta, melius intelli-
opaculi collocanda arbitrabar: utpote quæ,
Medicam propriam præbent, ad calculum hujus
resistentis morari. Ita autem, quæ ad rem
salutem propriam, hujusmodi minutis
adjuvant, laborum, ad res miles maxime
Sed de his fortasse minus multa. Nec enim
invenimus.

gentle.

1900

1900

and the other end of the line is connected to the ground.

Si autem sciat, quod Tunc enim homines in

приказъ, въ которомъ сказано, что въ 1861 году

.....

* Prof. Dr. Jönck.

—CHHH

Epidemiôn to prôton kai to triton / Hippocratis de Morbis ... - page 29

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ

Τὸ ΠΡΩΤΟΝ, καὶ τὸ ΤΡΙΤΟΝ.

HIPPOCRATIS

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

D E
Καὶ τὸ Πρῶτον.

1. **MORBIS POPULARIBUS**

Liber PRIMUS, & TERTIUS.

SECTIO PRIMA.

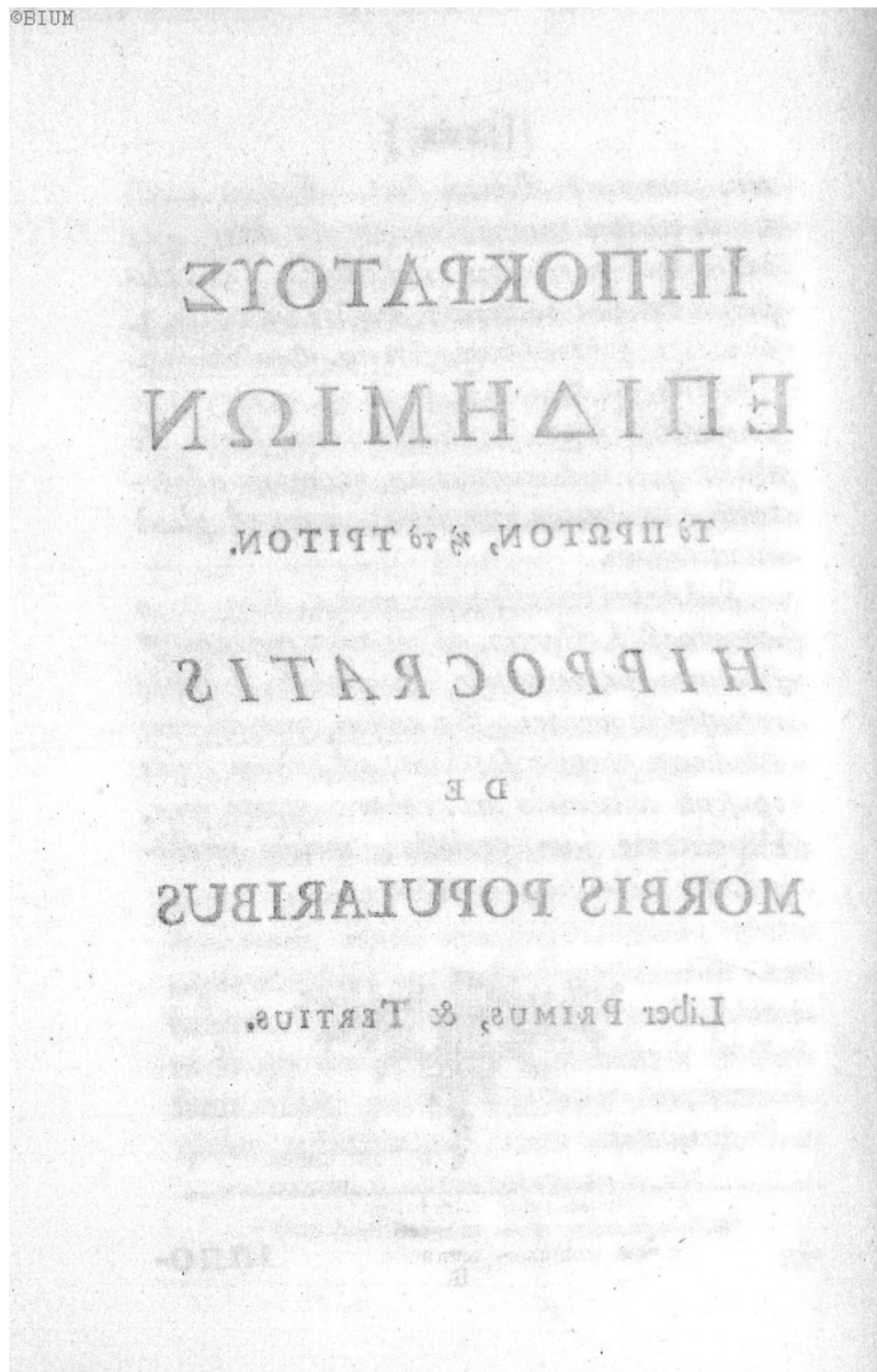
Status Primus.

1. **I**N Tunc ad autumnum, circiter Mediodiurnum, solis declinatio deorsum, pluvie magis, continen-

tes, & leves fuerunt, non secus ac spirantibus austris. Hyems austrius, quae status aquilonares parvos, & paulo maiores siccitates habuit: atque etiam in totam vult similis fuisse. Ver autem austrinum, frigidum, par-

B

vos

[1]

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ
ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ.

HIPPOCRATIS
DE
MORBIS VULGARIBUS
LIBER PRIMUS.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Κατάστασις Πρώτη.

Ι. **Ε**Ν Θάσῳ, φθινοπώρῃ, περὶ ἰσημερίην καὶ ὑπὸ
Πληιάδα, ὑδάτῃ παλλὰ, ξυνεχέα, μαλ-
θακὰ, ὡς ἐν νοτίοισι. Χειμῶν νότιος· σμι-
κρὰ πνεύματῃ βόρεια· αὐχμοί. Τὸ σύνολον εἰς γε-
χειμῶνα, ὁκοῖον ἦε γίνεσθαι. Ἡ δὲ νότιον, ψυχρόν·
μικρὰ.

SECTIO PRIMA.

Status Primus.

Ι. **Ι**N Thaso ad autumnum,
circiter Æquinoctium &
sub Vergiliarum occa-
sum, pluviae multae, continen-

tes, & leves fuerunt, non secus
ac spirantibus austris. Hyems
austrina, quæ status aquilonares
parvos, & justo majores siccit-
ates habuit: atque etiam in to-
tam veri similis fuit. Ver au-
tem austrinum, frigidum, par-
vas

[2]

μικρὰ ὑσμῖνα. Θέρος ὡς τὸ πολὺ ἐπινέφελον· ἀνυ-
δρῖαι. Ετησίαι, ὀλίγα, σμικρὰ, διεσπασμένας ἔ-
πνευσαν. Γενομένης δὲ τῆς ἀγωγῆς ὅλης ἐπὶ τὰ
νότια, καὶ μετὰ αὐχμῶν, πρῶτ' ἔτι ἦρος ἐκ τῆς
πρόσθεν καταστάσιος ὑπεναντίας καὶ βορείᾳ γενομένης,
ὀλίγοισιν ἐγένοντο Καῦσαι· καὶ τετέοισι πάνυ εὐστα-
θεῖς· καὶ ὀλίγοισιν ἡμορρᾶγεν· ἔδ' ἀπέθνησκον ἐκ
τετέων. Επάρμαλα δὲ κατὰ τὰ ὦτα, πολλοῖσιν ἔτε-
ρόρροπα· καὶ ἐξ ἀμφοτέρων τοῖσιν πλείοσις ἀπύρσις
ὀρθοσάδην. Εἰδὲ οἷσι καὶ μικρὰ ἐπεθερμαίνοντο· κατέσθη
πᾶσιν ἀσυνέως· ἔδ' ἐξεπύησεν ἄδεν, ὥσπερ τὰ ἐξ ἄλ-
λων προφασίων. Ἦν δὲ ὁ τρόπος αὐτέων, χαῦνα, μεγά-
λα, κεχυμένα, ἔμετὰ φλεμονῆς, ἀνώδυνα, πᾶσιν
ἀσήμεως ἠφάνισθη. Εγένετο δὲ ταῦτα μετὰ τοῖσι, νέ-
οισιν,

vas habens pluvias. Æstas ut plurimum nubila, in quâ ab im-
bribus cessatio fuit. Anniver-
sarii venti, (qui Etesiae dicuntur)
parum, tenuiter, disjunctim; se-
gregatimque spiravere. Existente
igitur toto nos ambientis aeris
statu austrino & ad magnas sic-
citates vergente, ante ver qui-
dem, quod superior status sub-
contrarius & aquilonius factus
fuerit, paucis febres ardentes
contigerunt, eaque valde mites
& facillime consistentes, quæ
neque sanguinis ex naribus pro-
fusionem nisi paucis, neque mor-
tem attulerunt. Multis vero
aurium tumores subnascebantur,
qui in alteram partem ver-
gebant, plerisque etiam in utram-
que, iisque febre vacuis & in
erectum stantibus nec decum-
bentibus, etsi nonnullis paulif-
per incalescerent. Omnibus abs-
que noxâ extincti sunt, neque
cuiquam, velut ii, qui alias sui
ortus causas habent, suppuratio-
nem fecerunt. Horum au-
tem ea fuit natura, ut molles
& laxi essent, magni, diffusi
aut sparsi, sine inflammatione
& dolore, omnibusque sensim
& sine ullâ significatione eva-
nescerent. Fiebant ista qui-
dem.

[3]

οἰσιν, ἀκμάζουσι καὶ τέτων τοῖσι περὶ παλαίστην καὶ
 γυμνάσια πλείοσι· γυναῖξί δὲ ὀλίγησιν ἐγένετο.
 Πλείοσι δὲ βῆχες ξηραὶ· βήσασαι, καὶ ἔδεν ἀνά-
 γασι καὶ φωναὶ βραγχώδεις, καὶ μετὰ πάλυ. Τοῖσι
 δὲ καὶ μετὰ χρόνον φλεγμαῖ μετ' ὀδύνης ἐς ὄρχιν
 ἐτερόρροποι· τοῖσι δὲ ἐπ' ἀμφοτέρους. Πυρεῖοι, τοῖσι
 μὲν, τοῖσι δ' ἔ· ἐπιπόνως ταῦτα τοῖσι πλείοσι· τὰ
 δ' ἄλλα, ὁκόσα κατ' ἰηρεῖον, ἀνόσως διήγον.

2. Πρῶτ' δὲ τῆ θέρους ἀρχαμένα, καὶ διὰ θέρους καὶ
 κατὰ χειμῶνα, πολλοὶ τῶν ἤδη πελὺν χρόνον ὑπο-
 φθειρομένων, φθινώδεις κατεκλίθησαν· ἐπεὶ καὶ ταῖ-
 σιν ἐνδοιασῶς ἔχουσι, πολλοῖσιν ἐβεβαίωσε τότε. Ἐστὶ
 δ' οἷσιν ἡρῶτο πρῶτον, τετέοισιν ἔρρεπεν ἡ φύσις
 ἐπὶ τὸ φθινώδες. Ἀπέθανον δὲ πολλοὶ καὶ πλείοι
 τετέων· καὶ τῶν κατὰ κλιθέντων ἔκ οἷδ', εἴ τις καὶ μέ-

τρίον

dem adolescentibus, juvenibus, ætate florentibus, atque horum plurimis, qui in palæstrâ & gymnasiis exercebantur; mulieribus verò paucis contingebant. Multis tussis aridæ & inanes, quibus cum tussi nihil educbatur, nec ita multò post voces raucæ-
 sciebant. Quibusdam verò ex temporis intervallo inflammations cum dolore in alterum testem erumpebant, quibusdam etiam in utrosque. Alii quidem febribus corripiebantur, nonnulli verò sine febre persistebant. Atque aded hæc ipsa plurimis gravia & molesta fuere. De re-

liquo autem quod ad ea attinet, quæ ad Chirurgiam spectant, in his inculpatè habebant.

2. Ante verò æstatis initium, & per ipsam æstatem, atque etiam ad hyemem, eorum multi, qui jam longo intervallo consumpti erant, tabefacti decubuerunt, siquidem & multis de tabe in dubium venientibus, ipsa tunc est confirmata. Est ubi etiam eos, qui naturâ erant ad tabem promptè comparatâ, tum primùm occupavit. Ex his multi atque etiam plurimi interierunt. Atque haud scio, si quis ex decumbentibus etiam modi-

co,

[4]

τριον χρόνον διεγένετο. Απέθνησκον δὲ ὀξύτερος, ἢ ὡς εἶθις διαίγειν τὰ τοιαῦτα· ὡς τὰ γε ἄλλα καὶ μακρότερα ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἐόντα εὐφόρως ἤνεγκαν, καὶ ἐκ ἀπέθνησκον, περὶ ὧν γεγράψεται. Μῖνον γὰρ καὶ μέγιστον τῶν τότε γενομένων νοσημάτων, τὸ πολλὰς τὸ Φθινῶδες ἐκλείνεν.

3. Ἦν δὲ τοῖσι πλείστοισιν αὐτῶν τὰ παθήματα τοιαῦτα· Φρικώδεις πυρετοί, ξυνεχέες, ὀξέες· τὸ μὲν ὅλον καὶ διαλείποντες. Ὁ δὲ τρόπος, ἡμιρρηλαῖος· τὴν μίην καφολέην, τῇ δ' ἑτέρῃ ἐπιπαροξυνόμενοι· καὶ τὸ ὅλον ἐπὶ τὸ ὀξύτερον ἐπιδιδόντες. Ἰδρωτές δὲ αἰεὶ, καὶ δι' ὅλα· ψύξις ἀκρέων πολλή, καὶ μόλις ἀναθερμαζόμενα. Κοιλίαι ταραχώδεις, χολώδεσιν, ὀλίγοισιν, ἀκρήτοισι, λεπτοῖσι, δακνώδεσι· πυκνὰ ἀνίσαντο. Οὖρα δὲ ἦν λεπτά καὶ ἄχρσα, καὶ ἀπεπία, καὶ ὀλίγα, ἢ πάχος ἔχοντα καὶ μικρὴν ὑπόσασιν, καὶ καλῶς καθιστά-

μενα,

co tempore superfuit. Celerius vero interierunt, quam talia transigi soleant, praesertim cum alios & diuturniores & cum febribus conjunctos pertulerunt, nec interierunt, de quibus paulò post scribetur. Solus namque & eorum qui tunc vixerunt maximus Morbus, multos tabes ipsa peremit.

3. Eorum autem plurimis huiusmodi affectus aderant, febres horrore sensu insignes, assiduae & acutae, in totum quidem

ex semitertianarum genere, uno die leviores, altero vero insuper ingravescentes, omninoque vehementius incrementum. Sudores autem perpetui, non tamen per totum corpus diffusi, extremorum refrigeratio multa, quae vix quidem incallescerebant. Alvi conturbatae biliosae, paucae, siccatae, tenuia, mordacia egresserunt, crebroque affurrexerunt. Urinae tenues, crudae, decolores atque paucae, aut crassitudinem & paucum quod desideret habentes, neque probè consistentes,

sed

μενα, ἀλλ' ὥμῃ τινι καὶ ἀκαίρῳ ὑποσάσει. Ἐβησσον δὲ μικρά, καὶ πυκνά· πέποινα, κατ' ὀλίγον, μόλις ἀνάγοντες. Οἷσι δὲ τὰ βιαιότατα συμπίπτει, εἰδ' ἐς ὀλίγον πεπασμὸς ἦν, ἀλλὰ διετέλεον ὥμα πύοντες. Φάρυγγες δὲ πλείοσι τῶτων, ἐξ ἀρχῆς καὶ διὰ τέλος, ἐπαύθυνον εἶχον, ἔχοντες ἔρευθος μετὰ φλεγμονῆς· ρεύμαλα σμικρά, λεπτά, δριμέα· ταχὺ τηκόμενοι, καὶ κακῶμενοι· ἀπόσπτοι πάντων γευμάτων διὰ τέλος, ἀδιψοί· καὶ παράληροι πολλοὶ περὶ θάνατον. Περὶ μὲν τὰ φθινώδεα, ταῦτα.

4. Κατὰ δὲ θέρος ἤδη καὶ φθινόπωρον, πυρετοὶ πολλοί, καὶ ξυνεχῆς, εἰς εἴησι· μακρὰ δὲ νοσήσιν, εἰ δὲ περὶ τὰ ἄλλα δυσφύως διάγασιν, ἐγένοντο. Κοιλίαι ταραχώδεις τοῖσι πλείοσι πάντῃ εὐφύως, καὶ εἰδὲν ἄξιον λόγου προσέβλαπτον. Οὐρα τὲ τοῖσι πλείοσι, εὐχρῶα μὲν, καὶ καθαρά· λεπτά δὲ, καὶ μετὰ

χρόνον,

sed in quibus ea, quæ subsidebant, cruda & intempestiva erant. Tussiendo verò pauca, densa, concocta rejiciebant, & quæ paulatim, ac non nisi ægrè educerentur. Qui autem violentissimè confluebantur, iis ne parva quidem concoctio adfuit, sed perpetuò cruda expuebant. Horum etiam plurimis fauces statim & ad extremum usque rubore & inflammatione affectæ doluerunt, fluxionibusque parvis, tenuibus & acribus tentati, cito consumpti maleque vexati

sunt, perpetuò cibos omnes averfabantur, neque siti capiebantur, multique circa mortem delirabant. Atque ista quidem tabidis contigerunt.

4. Jam verò ad æstatem & autumnum febres multæ, assiduæ, neque violentæ prehendebant, istaque diu laborantibus, non his, qui cætera molestè habebant, contigerunt. Alvi plurimis valde placidè conturbatæ sunt, nihilque effatu dignæ noxæ attulerunt; urinæque plurimis boni quidem coloris & puræ aderant, sed tennes, & quæ tandem judi-

C

cationis

[6]

χρόνον, περὶ καίσιν πεπαιγμένα. Βηχῶδες ἔλκην,
 ἔδὲ τὰ βησσόμενα δυσκόλως· ἔδ' ἀπόσπλοι, ἀλλὰ
 καὶ διδόναι πᾶν ἐνεδέχεται. Τὸ μὲν ἐν ὅλον, ὑπενόσσει
 οἱ Φθινώδες, ἔδ' τὸν Φθινώδεα τρόπον· πυρετοῖσι Φρι-
 κώδεσι σμικρὰ ἐφιδροῦντες, ἀλλοτε ἄλλοι ὡς παρο-
 ξυνόμενοι πεπλανημένως· τὸ μὲν ὅλον, ἔκ ἐκπλεί-
 ποντες· παροξυνόμενοι δὲ, τριτακοφύεα τρόπον. Ε-
 κρένεται δὲ τετέων, οἷσι τὰ βραχυτάτα γένοιο, περὶ
 εἰκοσὴν ἡμέραν· τοῖσι δὲ πλείοσι, περὶ τεσσαρα-
 κοσὴν· πολλοῖσι δὲ, περὶ ὀγδοηκοσὴν· ἔςι δὲ οἷσιν,
 ἔδ' ἔπως, ἀλλὰ πεπλανημένως τε καὶ ἀκρίτως ἐξέλι-
 πον. Τετέων δὲ τοῖσι πλείοσι, ἔδ' πολὺν διαλεί-
 ποντες χρόνον, ὑπέσχεσαν οἱ πυρετοὶ πάλιν· ἐκ δὲ
 τῶν ὑποστροφῶν ἐν τῇσιν αὐτῇσι περιόδοισιν ἐκρίνον-
 το. Πολλοὶ δὲ αὐτέων ἀνήγαγον, ὥς καὶ ὑπὸ χει-
 ρῶν αὐτῶν μῶνα

rationis tempore concoqueban-
 tur. Hi non admodum tussicu-
 losi erant, neque ea quæ tussi
 rejiciuntur negotium exhibe-
 bant, neque cibum non averfa-
 bantur modò, verum etiam ex-
 hibendi illius facilem faciebant
 copiam. In summa igitur, affi-
 ciebantur qui tabescebant, non
 quomodo cæteri tabidi solent;
 sed febribus cum horroris sensu
 correpti parum insudabant, in-
 terdum alii vagas quodammodo
 & errabundas accessiones habe-
 bant, neque in totum febres de-
 sinebant, sed quæ in speciem

tertianarum insultus facerent.
 Inter eos autem, quibus erant
 brevissimi morbi, ii ad vigesi-
 mum diem judicatione solve-
 bantur; plerisque verò ad qua-
 dragesimum, nonnullis etiam ad
 octogesimum. Est ubi ne sic qui-
 dem, sed errabundè & nullà ob-
 servatâ judicatione quibusdam
 desinerent. Horum quoque plu-
 rimis, quæ non longo post in-
 tervallo remiserant febres re-
 versiones fecerunt, iisdemque
 dierum ambitibus post ipsas re-
 versiones judicabantur, earum-
 que nonnullæ ægros ita pro-
 duxerunt,

μῶνα νοσέειν. Ἐκ πάντων δὲ τῶν ὑπογεγραμμένων ἐν τῇ καλῶσας ταύτῃ, μένοισι τοῖσι φθινώδεσι θανάτωδεα ξυνέπεσεν· ἐπὶ τοῖσι δὲ ἄλλοισι πυρελοῖσιν ἔκ ἐγένοντο.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Καλῶσας Δευτέρα.

§. **Ε**Ν Θάσῳ, πρῶτ' τῇ φθινοπώρῃ, χειμῶνες ἔκατὰ καιρὸν· ἀλλ' ἐξαίφνης, ἐν βορείοισι καὶ νοτίοισι πολλοῖσιν, ὕγροι καὶ προσηκόντες. Ταῦτα δὲ ἐγένετο τοιαῦτα, μέχρι Πληιάδος δύσιος, καὶ ὑπὸ Πληιάδα. Χειμῶν δὲ βόρειος· ὕδαλα πολλὰ, λαῦρα, μεγάλα· χιόνες· μίξαιθρια τὰ πλεῖστα. Ταῦτα δὲ ἐγένοντο μὲν πάντα, ἔλλην δὲ ἀκαίρως τὰ τῶν ψυχέων. Ἡδὴ δὲ μεθ' ἡλίκ' τροπὰς χειμεριῶς, καὶ ἡνίκα Ζέφυρος πνέειν ἄρχεται, ὀπισθο-

duxerunt, ut sub hyemem affligerentur. Ex his autem omnibus, qui in hac status conditione descripti sunt, solis tabidis lethalia contigerunt, in aliis vero febribus nequaquam obvenire.

SECTIO SECUNDA.

Status Secundus.

§. **Α**ΝΤΕ Αὐτὸν in Thasso tempestates non tempestivæ, sed cum multis austris

& aquilonibus repentinæ & humida prorupere. Taliaque ad Vergiliarum occasum usque, & sub Vergiliis ipsas extiterunt. Hyems autem aquilonia, aquæ multæ, vehementes, magnæ, nives, hisque intermixta ut plurimum aeris serenitas. Atque ista omnia contingebant, nec certè admodum inopportuna erant frigora. Jam verò post brumale solstitium, eoque tempore quo spirare incipit Favonius, extremæ hyemis frigora magna.

χειμῶνες μεγάλοι· βόρεια παλλά· χιών, καὶ ὑδαῖα
 ξυνεχῶς παλλά· καὶ ἔρανός λαλαπώδης, καὶ ἐπινέ-
 Φελος· ταῦτα δὲ ξυνέτεινε, καὶ ἐκ ἀνίει μέχρ' ἰσ-
 ημερίης. Ἡρὲ δὲ ψυχρόν, βόρειον, ὑδαῖῶδες, ἐπι-
 νέΦελον. Θέρος δὲ λίην καυμάῳδες ἐγίνετο. Ἐτη-
 σία ξυνεχῶς ἐπνευσαν· ταχὺ δὲ περὶ Ἀρκίθρον, ἐν
 βορείοισι πολλὰ πάλιν ὑδαῖα. Γενομένης δὲ τῆς ἑτε-
 ρος ὄλης ὑγρῆς, καὶ ψυχρῆς, καὶ βορείας, κατὰ χει-
 μῶνα μὲν ὑγιεινῶς εἶχον τὰ πλείστα· πρῶτ' δὲ τῆς
 ἡρος, πολλοὶ τινες καὶ οἱ πλείστοι διήγον ἐπινόσως.

6. Ἡρξάντο μὲν ἔν τὸ πρῶτον ὀφθαλμῖαι ρω-
 δεες, ὀδυνώδεις, ὑγραὶ, ἀπεπτοὶ· σμικρὰ λημῖαι
 πολλοῖσι δυσκόλως ἐρρήγνυμεναι, τοῖσι πλείστοισιν ὑπ-
 ερεφον· ἀπέλιπον, ὁπὲρ πρὸς τὸ φθινόπωρον.
 Κατὰ δὲ θέρος ἤδη καὶ τὸ φθινόπωρον, δυσεντεριώδεις,
 καὶ τενεσμοί, καὶ λειεντεριώδεις, καὶ διάρροιαι χολώδεις,
 λεπτοῖσι,

gna fuere, aquilones multi, ni-
 ves & pluviae continenter mul-
 tae, coelumque cum ventorum
 turbine nimboſum & nubilum,
 eaque ipsa non remiserunt, sed
 se ad æquinoctium extenderunt.
 Ver autem frigidum, aquiloni-
 um, pluvioſum nubilumque, ne-
 que admodum æstuans æſtas fu-
 it. Venti anniverſarii continen-
 ter ſpiravere, ſtatimque ad Ar-
 cturum perflantibus Aquiloni-
 bus aquae admodum multae.
 Exiſtente igitur anno toto hu-
 mido, frigido & aquilonio, ad
 hyemem quidem ut plurimum

bene valuerunt, ante ver autem
 plerique omnes moleſtè & gra-
 viter vitam traduxerunt.

6. Primùm itaque lippitudines
 fluentes, cum dolore, humentes
 & crudae obortae ſunt, ſordēs in
 oculis concretæ (quas lemiās
 vocant) parvae, nec ſine difficul-
 tate multis erumpebant, quæ
 cum plurimis revertiſſent, tan-
 dem ad autumnum reliquerunt.
 Jam verò per æſtatem & autum-
 num, ex inteſtinorum lævitate
 & torminibus, continuæque &
 inani egerendi cupiditate labo-
 rarunt, alviq̃ue fluidæ, bilioſæ,
 tenuiæ

λεπτοῖσι, πολλοῖσιν, ὥμοισι, καὶ δακνῶδεσιν· ἔστι δ' οἷσι καὶ ὑδαῖώδεις. Πολλοῖσι δὲ καὶ περιόρροιαι μετὰ πόνου χολώδεις, ὑδαῖώδεις, ξυσμαῖώδεις, πυώδεις, τραχιζοῖώδεις· καὶ νεφρῆλαι, ἀλλὰ τετέοισιν ἀντ' ἄλλων ἄλλα. Εἰμεῖοι χολώδεις, φλεγμαῖώδεις· καὶ σιτίων ἀπέπτων ἀναλωταί. Ἰδρωτές· πᾶσι πάντοθεν πηλὺς ὁ πλάσθης. Εγένετο δὲ ταῦτα πολλοῖσιν, ὁρσοῦσιν ἀπύρροισιν· πολλοῖσι δὲ πυρέτῃσι, περὶ ὧν γεγράφεται. Ἐν οἷσι δὲ τε ἐπεφαίνοντο πάντα τὰ ὑπογεγραμμένα, μετὰ πόνου φθινώδεις. Ἡδὴ δὲ φθινοπώρην καὶ ὑπὸ χειμῶνα πυρετοὶ ξυνεχέες· καὶ τοῖσιν αὐτέων ὀλίγοις καυσώδεις· ἡμερινοί, νυκτερινοί, ἡμιτριταῖοι, τριταῖοι ἀκριβεῖς, τεταρταῖοι, πλάγῃες.

7. Ἐκαστοὶ δὲ τῶν ὑπογεγραμμένων πυρετῶν πολλοῖσιν ἐγένοντο. Οἱ μὲν ὅν καῦστοι, ἐλαχίστοις τε ἐγί-

tenuia multa cruda & mordacia, nonnunquam etiam aquosa dejecerunt. Plerisque etiam circumflui non sine dolore humorum affluxus contingere, biliosi, aquosi, strigementosi, purulenti, & qui urinae difficultatem facerent, non ex proprio aliquo renum vitio, sed quod istis alia in aliorum vicem succederent. Vomitiones pituitosae, biliosae, & crudorum ciborum educiones, ac sudores aderant, atque omnibus undiquaque diffuebat humiditas multa. Multis autem haec fiebant, qui crecti &

stantes à febribus erant vacui, plerisque etiam febre correptis, de quibus mox scribetur. In quibus verò descripta omnia deprehendebantur, ii non sine labore tabidi evadebant. Jam quidem ad autumnum & sub hyemem febres erant assiduae, atque eorum paucis quibusdam ardentes, diurnae, nocturnae, semitertianae, tertianae exquisitae, quartanae, erraticae.

7. Atque enumeratarum febrium singulae multis oboriebantur, ardentes verò omnino paucis, iique ex aegrotantibus mini-

D

mini-

ἐγένοντο, καὶ ἤκιστα τῶν καμνόντων ἔτοι ἐπόνησαν· ἔτε γὰρ αἰμορροαγίαι, εἰ μὴ πάνυ σμικραὶ καὶ ὀλίγοισιν, ἔτε οἱ παρὰ ληροί· τότε ἄλλα πάντα εὐφώρας. Εὐκρίνετο δὲ τετάρτοις πάνυ εὐτάκτως· τοῖσι πλείστοις ζὺν τῇσι διαλυπέσθουσιν ἐν ἐπτακαιδέκα ἡμέρησιν. Οὐδὲ ἀποθανόντα ἔδενα οἶδα τότε ἐν καύσῳ· ἔδὲ φρενιτικὰ τότε γινόμενα. Οἱ δὲ τρίταιοι, πλείους μὲν τῶν καύσων καὶ ἐπιπονώτεροι· εὐτάκτως δὲ τέτοις πᾶσιν ἀπὸ τῆς πρώτης λήψιος, τέσσαρας περὶ ὁδοῦ· ἐν ἐπτά δὲ τελέως ἐκρίνοντο· ἔδ' ὑπέσβεσαν ἔδενι τέτων. Οἱ δὲ τετάρταιοι, πολλοῖσι μὲν ἐξ ἀρχῆς, ἐν τάξει τετάρταις, ἤρξαντο· ἔστι δ' οἷσιν ἐκ ὀλίγοισιν ἐξ ἄλλων πυρεθῶν καὶ νουσημάτων ἀποστάσεις εἰς τετάρταις ἐγένοντο· μακρὰ δὲ καὶ ὡς εἶδισαι τέλει οἷσι, καὶ ἔτι μακρότερα ζυνέπιπτεν. Αμφοτέρωθεν δὲ

minimū laborarunt. Nam neque sanguis ex naribus nisi paucus admodum, iisque paucis profluxit, neque delirarunt, ceteraque omnia placidè tulere. Horum plurimis bene admodum constituto & composito iudicationis ordine, febris ardens cum intermissione in septendecim diebus solvebatur, atque haud scio an quisquam tunc ex hac ipsa interierit, aut ad phrenitīm devenerit. At verò tertianæ plures quidem quam ardentes & laboriosiores fuerunt, atque in his omnibus rite & ordine à primo insultu ad quaternos circuitus processere, in septem verò absolutè iudicabantur, neque horum cuiquam reverterunt. Quartanæ autem multis per initia certo & rato quartanæ tenore coeperunt, quibusdam verò non paucis ex aliis febribus & morbis secessus in quartanas fiebant, longæque his pro consuetudine, atque etiam interdum longiores contingebant. Sed & quotidianæ nocturnæque & errantes multæ

[II]

ἢ νυκτερινοί, ἢ πλάνητες πολλοῖσι πολλοί, ἢ πάλιν χρόνον παρέμενον· ὀρθοσάδην τε, ἢ καλῶς κειμένοι. Ταῖσι πλείοσι τῶν ὑπὸ πληιάδα ἢ μέχει χειμῶνος οἱ πυρετοὶ παρείποντο. Σπασμοὶ δὲ πολλοῖσι, μᾶλλον δὲ παιδίοισιν ἐξ ἀρχῆς· ἢ ἐπύρεσσαν, ἢ ἐπὶ πυρετοῖσιν ἐγίνοντο σπασμοί. Χρόνια μὲν τοῖσι πλείοσι τῶν, ἀβλαβέα δὲ, εἰ μὴ τοῖσι ἢ ἐκ τῶν ἄλλων πάντων ὁλεθρῶς ἔχουσιν.

8. Οἱ δὲ ζυνεχέες μὲν τὸ ὅλον, ἢ ἔδὲν ἐκλείποντες, παροξυνόμενοι δὲ πᾶσι τριπλοφυέα τρόπον· μίην ὑποκρῖζοντες, ἢ μίην παροξυνόμενοι, πάντων βιαιότατοι τῶν τότε γενομένων ἢ μακρότατοι, ἢ μετὰ πόνων μεγίστων γενομένοι· πρῆνως ἀρχόμενοι, τὰ ὅλον ἐπιδιδόντες αἰεὶ, ἢ παροξυνόμενοι ἐν κρισίμοις, ἢ ἀνάγοντες ἐπὶ τὸ καίον· σμικρὰ διακρῖζοντες· ἢ ταχὺ πάλιν ἐξ ἐπισχέσιος, βιαιοτέρως παροξυνόμενοι

diuque plerisque perseverare, tum erectis, tum decumbentibus; horumque plurimos febres sub Vergiliis & in hunc usque comitabantur. Multos autem statim ab initio præcipuèque pueros convulsiones cum febre tentabant, quæ etiam febribus succedebant, erantque hæc plurimis diuturna quidem, innoxia tamen, nisi si quibus cætera omnia perniciem adferrent.

8. At vero continuæ quidem omnino febres erant nihilque

intermittebant, sed omnes invadebant eorum febrium more, quæ ad tertianarum naturam propius accederent; uno quidem die leviores, altero vero vehementiores, omnium quæ tunc contingerent violentissimæ, longissimæ & laboriosissimæ; per initia leves & in totum perpetuò incrementis diebus judicatoriis insultus habebant, & in deterius procedebant. Quæ etiam cum parvam allevassent, celeriter rursus ex intermissione vehementius invadebant, & diebus

μενοι ἐν κρίσειμοισιν, ὡς ἐπὶ τὸ πρὸν κακόμενοι. Ρί-
γεα δὲ πᾶσι μὲν ἀτάκτως καὶ πεπλανημένως ἐγίνετο·
ἐλάχισα δὲ καὶ ἥκιστα τετέοισιν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἄλλων
πυρετῶν μείζω. Ἰδρωτές πολλοί· τετέοισι δὲ ἐ-
λάχισοι, καφίζοντες ἑδὲν, ἀλλ' ὑπεναντίον, βλά-
βας φέροντες. Ψύξις πολλὴ τετέοισιν ἀκρέων, καὶ
μόλις ἀναθερμαινόμενα· ἑδὲ ἀγρυπνοὶ τὸ σύνολον·
μάστιγα δ' ἔσται καὶ πάλιν κωματώδεις. Κοιλίαι πᾶ-
σι μὲν ταραχώδεις καὶ κακαί, πολὺ δὲ τετέοισι κα-
κίσαι. Οὖρα δὲ τοῖσι πλείοσι τετέων, ἢ λεπτά,
καὶ ὥμα, καὶ ἄχροα, καὶ μετὰ χρόνον σμικρὰ πεπαι-
νόμενα κρισίμως, ἢ πάχος μὴ ἔχοντα· θολερὰ δὲ
καὶ ἑδὲν καθισάμενα, ἑδ' ὑφισάμενα· ἑ δὲ πεπαι-
νόμενα, ἢ σμικρὰ, καὶ κακὰ, καὶ ὥμα τὰ ὑφισάμενα·
κάκιστα δὲ ταῦτα πάντα. Βῆχες μὲν παρείποντο
τοῖσι πυρετοῖσι· γράψαι δὲ ἐκ ἔχω βλάβην, ἑδ'
ὠφελείην

bus iudicatoriis magnâ ex parte
deterius affligebant. In his om-
nibus rigores incompotitè & er-
rabundè contingebant, paucif-
simique & minimi, verùm in
cæteris febribus maiores, ut &
sudores multi, his verò perpau-
ci nihilque allevantes, sed con-
tra noxiam afferentes. His ma-
gna extremorum perfrictio, quæ
vix etiam recalescerent. Ne-
que penitus pervigiles erant,
maximè verò hi etiam vicissim
sopore gravabantur. Alvi om-
nibus quidem conturbatæ erant

malèque affectæ, istis verò mul-
tò pessimè. Horum autem plu-
rimis urinæ aut tenues erant
crudæque & decolores, aliquan-
toque post intervallo nonnihil
concoctæ, non sine iudicatoriis
signis, aut crassitudine quidem
præditæ, verùm turbidæ, nihil
consistentes aut subsidentes, ne-
que concoctæ, aut paucae, vi-
tiosæ, crudæ, subsidentes, & in
summâ pessimæ omnes. Tus-
ses quidem febres comitaban-
tur, sed neque quam utilitatem
aut noxiam tunc tussis attulerit,
licet

ὠφελειν γενομένην διὰ βηχὸς τότε. Χρόνια μὲν
 ἔν κ' δυσχερέα, κ' πάνυ ἀτάκτως κ' πεπλανημένως,
 κ' ἀκριτῶς τὰ πλεῖστα τῶν διετέλει γινόμενα, κ'
 τοῖσι πάνυ ὀλεθρίως ἔχουσι, κ' τοῖσι μή. Εἰ γὰρ
 τῶν αὐτέων διαλίποιεν σμικρὸν, ταχὺ πάλιν ὑπέ-
 ρεφον· ἔστι δὲ οἷσιν ἔκρινον αὐτέων ὀλίγοισιν, οἷσι
 τὰ βραχυτάτα γένοιτο, περὶ ὀγδοηκοστὴν ἔβου, κ'
 τῶν ἐκείσιν ὑπέρεφον, ὥςτε κατὰ χειμῶνα τὸς
 πλείους αὐτέων ἔτι νοσέειν· τοῖσι δὲ πλείοσι ἀκρί-
 τως ἐξέλιπον. Ομοίως δὲ ταῦτα συνέπιπτε τοῖσι πε-
 ρινομένοις, κ' τοῖσιν ἔ.

9. Πολλῆς δὲ τινος γενομένης ἀκριτίης, κ' ποιότητος
 ἐκ τῶν νοσημάτων, κ' μεγίστη μὲν σημεῖα κ' κακί-
 ες διὰ τέλους παρεπομένους, τοῖσι πλείοσι, ἀποσί-
 τος εἶναι πάντων γευμάτων, μάλιστα δὲ τῶν, οἷσι
 κ' τ' ἄλλα ὀλεθρίως ἔχοι. Διψώδεις ἔλιν ἀκατά-

Εἰς τὴν ἀνάγνωσιν
 licet scribere. Diuturna itaque
 & difficilia hæc erant, valdeque
 incompotitè & errabundè atque
 citra solutionem horum pluri-
 ma, tum his qui exitaliter valde,
 tum his qui nequaquam ita se
 haberent, permanebant. Si qui-
 bus enim aliquantulum inter-
 mitterent, in iis celeriter rever-
 siones faciebant. Est ubi qui-
 busdam iisque paucis, ad octo-
 gesimum diem cum brevissimè
 judicatione solverentur, non-
 nullis repeterent, ut etiam in
 hyemem eorum plurimū ægro-
 tarent. Plerosque verò omnes
 absque judicatione deserebant.
 Hæc autem tum his qui super-
 stites erant, tum iis qui morie-
 bantur ex æquo contigerunt.
 9. Cumque multa eaque varia
 esset in morbis judicationis ces-
 satio, maximum sanè & pessi-
 mum signum plerosque omnes
 ad extremum usque profectu-
 tum est, quod cibos omnes a-
 versarentur, iisque maximè qui
 cætera quoque exitaliter habe-
 rent. In his verò febribus non
 admodum inopportunè sic plo-

ρως ἦσαν ἐπὶ πυρετοῖσι τέτοισι. Γενομένων δὲ χρό-
νων μακρῶν, καὶ πόνων πολλῶν, καὶ κακῆς ξυνήξεως,
ἐπὶ τέτέοισιν ἀποσάσεις ἐγένοντο, ἢ μείζους, ὥστε
ὑποφέρειν μὴ δύνασθαι, ἢ μείζους, ὥστε μηδὲν ὠφε-
λέειν· ἀλλὰ ταχὺ παλινδρομέειν, καὶ ξυνεπείγειν ἐπὶ
τὸ κακίον. Ἦν δὲ τέτέοισι τὰ γινόμενα δυσεντερι-
ώδεα, καὶ τεινεσμοί, καὶ λειεντερίαι, καὶ βοώδεις· ἔσι δ'
οἷσι καὶ ὕδρωπες, μετὰ τέτων καὶ ἀνευ τέτων· ἄσαι.
Ὅτι δὲ παραγένοιτο τέτων βιαίως, ταχὺ ξυνήρει,
ἢ πάλιν ἐπὶ τὸ μηδὲν ὠφελείν. Εἰς ἀνθήματα μι-
κρά, καὶ ἐκ ἀξίως τῆς περιεολῆς τῶν νοσημάτων, καὶ
ταχὺ πάλιν ἀφανιζόμενα· ἢ παρὰ τὰ ὥτα οἰδήμα-
τα μωλυόμενα, καὶ ἔδδεν ἀποσημαίνοντα. Ἐσι δ' οἷ-
σιν ἐς ἄρθρα, μάλιστα δὲ κατὰ τὸ ἰσχίον, ὀλίγοις
κρίσιμως ἀπολιπόντα· καὶ ταχὺ πάλιν ἐπιπράγνυόμενα
ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἔξιν.

Εθνη-

si erant. Longo autem pro-
gressu temporis, cum & labores
multi malaque corporis extenu-
atio fieret, his humorum seces-
sus aut viribus superiores, aut
minores quam ut prodesse-
nt quicquam, succedebant, sed qui
confestim intro recurrerent &
in deterius contenderent. At-
que his aderant intestinorum
tormina, crebra & inanes ege-
rendi cupidines, intestinorum
lavores & alvi fluentes, non-
nullis etiam aqua inter cutem
cum ejusmodi enumeratis casu-
bus, aut sine his contingebat:

Stomachi fallidia. Ex his vero
quicquid violenter urgebat, aut
statim e medio tollebat, aut
prorsus nihil conferebat. Pa-
pulae parvae, quae nec satis pro
dignitate morborum excretioni
respondebant, sed contra cele-
riter disparebant, aut aurium
tumores oboriebantur qui sen-
sim, & sine ulla significatione
evanescebant. Nonnullis ad ar-
ticulos praecipueque ad coxen-
dicem decumbebant, paucis de-
cretorice desinebant, sed celeri-
ter rursus pristinum habitum
assequabantur.

10. ΕΣ.

10. Εθνησκον δὲ, ἐκ πάντων μὲν, πλείστοι δὲ ἐκ τε-
τέων παιδία, ὅσα ἀπὸ γάλακτος ἤδη, καὶ πρεσβύτερα
δωδεκάετια καὶ δεκαετέα, καὶ ὅσα πρὸ ἡέτης. Εγένετο
δὲ τέτοισι ταῦτα, ἔκ ἄνευ τῶν πρώτων γεγραμμέ-
νων· τὰ δὲ πρώτα πολλοῖσιν, ἄνευ τετέων. Μῖνον
δὲ χρηστὸν καὶ μέγιστον τῶν γινόμενων σημείων, καὶ
πλείστος ἐρρύσας τῶν ὄντων ἐπὶ τοῖσι μεγίστοις κιν-
δύνοισιν, οἷσιν ἐπὶ τὸ τραχυδριῶδες ἐτραπέλο, καὶ ἐς
τέτο ἀποστάσεις ἐγίνοντο. Συνέπιπτε δὲ καὶ ἐν τοῖσι
πλείστοις τὸ τραχυδριῶδες τῆσιν ἡλικίῃσι ταύτησι
γίνεσθαι μάλιστα. Εγένετο δὲ καὶ τῶν ἄλλων πολ-
λοῖσιν ὀρθοσάδην, καὶ ἐπὶ τῶν νεσημάτων. Ταχὺ
δὲ καὶ μεγάλη τις ἢ μεῖαεολὴ τέτοισι πάντων ἐγίνε-
το· κοιλία τε γὰρ, εἰ καὶ τύχοιεν ἐφυσταίνεσθαι,
κακοήθεια τρόπον ταχὺ ξυνίστατο· γεύμασί τε πᾶ-
σιν ἡδέως εἶχον· οὔτε πυρετοὶ πρηεῖς μετὰ ταῦτα.

Χρόνια

Χρόνια

10. Ex quovis autem homi-
num genere interibant quidem,
atque ex his plurimi pueri jam à
lacte depulsi, iique quibus ætas
paulum processerat, octennæ
aut decennæ, nec dum etiam
puberes. Atque ista quidem
his non sine superius descriptis,
multis verò superiora absque
his contingebant. Quibus au-
tem ad urinæ difficultatem res
tota se converterat, in eamque
humorum secessus fierent, iis
hoc unum utile omniumque
efficacissimum signum fuit,

quod etiam plerisque omnes
ab imminente maximo discrimi-
nine vindicavit. Accidit verò
plurimis urinæ difficultatem
potissimumque his ætatibus fieri,
itemque aliis multis, qui etiam
in morbis crecti obambulabant.
Hic quoque subita quædam &
magna omnium mutatio ade-
rat. Alvus namque si contigis-
set fusas fuisse, eæ confestim
pessimè cogebantur, & ad om-
nes cibos alacres erant, postea-
que placidæ febres tentabant.
Verum quæ ad urinæ difficulta-
tem

tem

Χρόνια δὲ τῷ τέτοιαι τὰ περὶ τὴν τραχηλὴν, καὶ ἐπί-
 πονα ἦν. Οὕτω δὲ τῷ τέτοιον εἶη πολλὰ, παχέα,
 καὶ ποικίλα, καὶ ἐρυθρὰ, μιζόπυα μετ' ὀδύνης. Πε-
 ριεγέγοντο δὲ πάντες αἱ τοί, καὶ ἔδεναν τῷ τέτων αἰδὰ ἀπο-
 θανόντα.

II. Οἷον δὲ ἀκινδύνως, πεπασμὸς τῶν ἀπιδόντων
 πάντας πάντοθεν ἐπικαίρους, ἢ καλὰς καὶ κρείσους ἀ-
 ποσάσις, σκοπέσθαι. Πεπασμοὶ ταχυλήτα κρεί-
 σιος καὶ ἀσφαλίην ὑγιεινὴν σημαίνουσιν· ὡμὰ δὲ καὶ
 ἀπεπία, καὶ ἐς κακὰς ἀποσάσις τρεπόμενα, ἀκρεί-
 σίας, ἢ πόνας, ἢ χρόνας, ἢ θανάτους, ἢ τῶν αὐ-
 τῶν ὑποστροφάς. Ο, τι δὲ τῷ τέτων ἔσαι μάλιστα,
 σκοπεύειν ἐξ ἄλλων. Λέγειν τὰ προγινόμενα, γί-
 νωσκειν τὰ παρόντα, πρόλέγειν τὰ ἐσόμενα, μελε-
 τᾶν ταῦτα. Ασχεῖν περὶ τὰ νοσήματα δύο, ὠφε-
 λείν, ἢ μὴ βλάπτειν. Ἡ τέχνη διὰ τριῶν, τὸ νο-
 σημα,

tem spectabant, ea his diuturna
 & molesta fuisse, utinamque co-
 piofa, crassa, & variantes & ru-
 brae, partimque cum dolore pu-
 rulentæ. Atque hi omnes fu-
 perslites evasere, neque eorum
 quinquam interiisse cognovi.

II. In quibus verò casibus nul-
 lum periculum suspectum est,
 eorum quæ exeunt maturatio-
 nes omnes, num undique tem-
 pestivè procedant, consideran-
 de sunt. In quibus etiam num
 abscessus bono sint, aut cum
 judicatione fiant videndum est.
 Concoctiones judicationem bre-

vi fore, & certam salubritatem
 portendunt. Cruda verò & in-
 cocta, quæque in malos absces-
 sus vertunt, aut judicationis
 cessationem, aut dolorem, aut
 diuturnitatem, aut mortem, aut
 eorundem reversiones signifi-
 cant. Horum autem quodcum-
 que maxime futurum sit, ex a-
 liis considerandum. Summâ eu-
 rā anniti oportet, ut præterita
 enarres, præsentia cognosceas,
 & futura prædicas. Duoque
 ista elaboranda sunt, ut in mor-
 bis commodas, aut ne quid of-
 fendas. Atque tria ista cir-
 cumferunt,

[17]

σημα, ὁ νοσέων, καὶ ὁ ἰητρός· ὁ ἰητρός, ὑπηρετικῆς τέχνης· ὑπεναντιῶσθαι τῷ νοσήματι, τὸν νοσεύοντα μετὰ τῷ ἰητρῷ χεῖρ.

12. Τὰ περὶ κεφαλὴν καὶ τραχήλον ἀλγήματα καὶ βαρέα μετ' ὀδύνης, ἀνευ πυρετῶν, καὶ σὺν πυρετοῖσι. Φρενιτικοῖσι μὲν σπασμοί· καὶ ἰώδεα ἐπανεμέεσιν· ἔνιοι ταχυθάνοντες τῶν. Ἐν καύσοισι δὲ καὶ τοῖσιν ἄλλοις πυρετοῖσιν, οἷσι μὲν τραχήλου πόνος, καὶ κροτάφων βάρος, καὶ σκολώδεα περὶ τὰς ὀψιας, ἢ καὶ ὑποχονδρεὶς ζύγιασις καὶ μετ' ὀδύνης γίγνεται, τῆλεσις αἰμορραγέει διὰ ρινῶν. Οἷσι δὲ βαρέα μὲν ὅλης τῆς κεφαλῆς, καρδιωγμοὶ δὲ καὶ ἀσπώδεές εἰσιν, ἐπανεμέεσι χολώδεα καὶ φλεγματώδεα· τὸ πολὺ δὲ παιδίοισιν· ἐν τῆλεσι γὰρ οἱ σπασμοὶ μάλιστα. Γυναῖξί δὲ καὶ ταῦτα, καὶ ἀπὸ ὑγερῶν πόνου. Πρεσβυτέροισι δὲ, καὶ ἄσοισιν ἤδη τὸ θερμὸν

cum scribunt, morbus, æger, & medicus, qui artis est administrare, ægrumque oportet quædam cum medico morbo reluctari. 12. Capitis & cervicis dolores & gravitates si febres comitentur, aut sine iis accidunt, phrenitide quidem laborantibus ad convulsiones deficiunt, præsertim ubi æruginosa vomitione refudescunt: Sed & eorum nonnulli coleriter intereunt. Qui febrilibus ardentibus aliisve conflantur cum cervicis dolore & temporum gravitate, si tenebris caligo oculis obvertatur, præcordiorumque contentio sine doloris sensu affuerit, iis sanguis e naribus profunditur. Qui vero toto capite gravitatem sentiunt, cum oris ventriculi morbo, & stomachi fastidio, si biliosa & pituitosa vomitione rejiciunt. Quibus incasibus plerumque pueris convulsiones maxime fiunt. Eadem etiam mulieribus contingunt, prætereaque obscenorum locorum dolores. Grandioribus autem ætate, & quos jam

θερμόν κρατέειναι, παραπληκτικά, ἢ μανικά, ἢ σε-
ρήσιες ὀφθαλμῶν.

Κατάσσεις Τρίτη.

13. **Ε**Ν Θάσῳ, πρὸ Αρκτῶρος ὀλίγον, καὶ ἐπ' Αρ-
κτῶρα, ὕδαλα πολλά, μεγάλα, ἐν βο-
ρείοισι· περὶ δὲ ἰσημερίην καὶ μέχρι Πληιάδος, νότια
ὕσμᾶλα ὀλίγα. Χειμῶν βόρειος· αὐχμοί· ψυχρὰ
πνεύμαλα, μεγάλαι χιόνες· περὶ δὲ ἰσημερίην χει-
μῶνες μέγιστοι. Ἡ βόρειον· αὐχμοί· ὕσμᾶλα ὀ-
λίγα, ψύχρα. Περὶ δὲ ἡλίου τροπᾶς θερινᾶς, ὕδα-
τα ὀλίγα· μεγάλα ψύχρα μέχρι Κυνός. Μετὰ δὲ
Κύνα, μέχρις Αρκτῶρος, θέρος θερμόν· καύμαλα με-
γάλα, ἐκ προσαγωγῆς, ἀλλὰ συνεχέα, καὶ βί-
αια· ὕδωρ ἐκ ἐγένετο· ἔτησται ἐπνευσαν. Περὶ
Αρκτῶρον, ὕσμᾶλα νότια μέχρις ἰσημερίας. Ἐν τῇ
κατάσσει

calor defecit, partium resolu-
tiones, aut infania, aut cæci-
tates.

Status Tertius.

13. **P**aulò ante Arcturum, sub
ipsoque Arcturo, imbres
copiosi & magni spirantibus A-
quilonibus in Thaso fuerunt.
Circa Æquinoctium autem & ad
Vergilias usque, parvæ & modi-
cæ pluviae austrinæ. Hyems a-
quilonibus perflata iusto majores
siccitates, frigidos ventos, &
magnas nives habuit. Ad æ-

quinoctium autem maxima fri-
gora. Ver aquilonium, exupe-
rantes siccitates, modicæ plu-
viæ & frigidæ. Circa æstivum
solstitium aquæ paucae, frigora
magna ad Canem usque. Post
Canem verò ad Arcturum us-
que, per calidam æstatem æstus
magni, qui non per intervalla
aut sensim fierent, sed tum per-
petui, tum vehementes. Non
pluebat, anniversarii venti spi-
ravere. Ad Arcturum autem
pluviae austrinæ ad æquinoctium
usque. In hac temporis condi-
tione

[19]

καλῶς αἰσεί ταύτῃ, καλὰ χειμῶνα μὲν ἡρξάντο παρα-
πληγίαι, καὶ πολλοῖσιν ἐγίνοντο· καὶ τινες αὐτέων ἔθ-
νησκον διὰ ταχέων· καὶ γὰρ ἄλλοι τὸ νόσημα ἐπίδη-
μον ἦν. Τὰτ' ἄλλα διελέλεον ἄνθρωποι. Πρῶτ' δὲ
τῷ ἥρως, ἡρξάντο καὶ οἱ, καὶ διελέλεον μέχρις ἰσημε-
ρίας, καὶ πρὸς τὸ θέρους. Ὅσοι μὲν οὖν ἥρως καὶ θέ-
ρους ἀρξαμένους αὐτίκα νοσέειν ἡρξάντο, οἱ πλείστοι δι-
εσώζοντο· ὀλίγοι δὲ τινες ἔθνησκον. Ἡδὴ δὲ τῷ Φθι-
νοπῶρε καὶ τῶν ὑσμῶτων γενομένων θανατώδεις ἦ-
σαν, καὶ πλείους ἀπώλλυντο.

14. Ἦν δὲ τὰ παθήματα τῶν καύσων, οἷσι μὲν
καλῶς καὶ θαψιλέως ἐκ ῥινῶν ἡμορράγησε, διὰ τῆς
μάλιστα σώζεσθαι· καὶ ἐδένα οἶδα, εἰ καλῶς αἱμορρά-
γησειεν, ἐν τῇ καλῶς αἰσεί ταύτῃ ἀποθανόντα. Φι-
λίσκῳ γὰρ, καὶ Επαμίνωνι, καὶ Σιλῆνῳ τετραεταίῳ καὶ
πεμπταίῳ σμικρὸν ἀπὸ ῥινῶν ἔσχε, καὶ ἀπέθανον.

Οἱ

tionē ad hyemem partium re-
solutiones coeperunt multosque
invaserunt, ex quibus nonnulli
celeriter interierunt, mirè quip-
pè vulgariter grassabatur hic
morbus, cætera verò integrè de-
gebant. Febres autem ardentes
ante ver coeperunt, & ad æqui-
noctium usque & ad æstatem
perseveraverunt. Quos itaque
statim sub ipsa veris & æstatis
primordia morbus invasit, ple-
rique omnes superstites evase-
runt, paucique interierunt.
Cum verò autumnus esset plu-

viæque impeterent, lethales e-
rant, pluresque peribant.

14. Inerant verò in febribus
ardentibus affectiones hujusmo-
di, ut qui benè & largiter san-
guinem è naribus profudissent,
ii vel ex eo maxime servati vi-
derentur, neque ullum, cui
modò sanguis bene profluxisset,
hoc in statu mortuum videre li-
cuit. Philiscus siquidem & E-
paminon ac Silenus, quòd his
quarto die & quinto de naribus
parùm stillaverit, mortem obi-
erunt. Plerique igitur omnes
ægrī.

Οἱ μὲν ὅν πλείοι τῶν νοσησάντων περὶ κρίσιν ἐπερ-
ρίγουν, καὶ μάλιστα οἷσι μὴ αἱμορραγία· ἐπερρίγαν
δὲ καὶ ἔτοι, καὶ ἐφίδρυν. Ἔστι δ' οἷσιν ἰκτέροι ἐκλαίοι-
σι· ἀλλὰ τέτοισιν ἢ κατὰ κύσιν κάθαρσις, ἢ κοιλίῃ
ἐκτραχθεῖσα ὠφέλησεν, ἢ δαψιλῆς αἱμορραγία·
οἷον Ηρακλείδης, ὃς κατέκειτο παρὰ Αἰρισκύδῃ. Καί
τοι τέτω καὶ ἐκ ρινῶν ἡμορραγήσῃ, καὶ ἡ κοιλίῃ ἐπε-
τραχθῇ, καὶ τὰ κατὰ κύσιν ἐκαθήρατο· ἐκέρθη εἰκο-
ταῖος· ἔχ' οἷον ὁ Φαναγόρεω οἰκέτης, ᾧ ἔθεν τελέων
ἐγένετο, ἀπέθανεν. Αἱμορραγίᾳ δὲ τοῖσι πλείοσι,
μάλιστα δὲ μειρακίοις, καὶ ἀκμάζουσι· καὶ ἔθνησκον
πλείοι τοιχθέν, οἷσι μὴ αἱμορραγίῃ. Πρεσβυτέ-
ροισι δὲ ἐς ἰκτέρες, ἢ κοιλίᾳ τραχυνθεῖς ἢ δυσεν-
τερίωδες, οἷον Βίωνι, τῷ παρὰ Σιληνὸν καλακισμένῳ.
Ἐπεδήμησαν δὲ καὶ δυσεντερία, κατὰ θέρος· καὶ τι-
σι

ægri appetente judicatione rigore corripiebantur, iique potissimum qui sanguinem è naribus non profudissent, atque hi insuper novo suborto rigore exudarunt. Quosdam etiam sexto die morbus regiusprehendit, verum istos per vesicam expurgatio, aut commota alvus, aut larga sanguinis è naribus profusio sublevavit, quale quid Heraclidæ, qui apud Aristocyden decumbebat, contigit, quippe qui largum è naribus sanguinem profudit, & alvum comutratam habuit, & per vesicam perpurgatus est. Vigesimo autem die judicatione est liberatus, non quomodo Phanagoræ famulus, qui, cum ipsi nihil horum quicquam evenisset, periit. Plurimis sanguis è naribus erumpebat, præcipue tamen adolescentibus & ætate florentibus, atque eorum bona pars periit, qui sanguinem è naribus non profuderunt. Ætate autem provectionibus, res sese in morbum arquantur vertebat, aut iis alvi commota, aut intestinorum difficultates aderant, quale quid Bioni, qui ad Silenum decumbebat, contigit. Ætate etiam intestinorum difficultates popu-
lariter

σι καὶ τῶν διανοσησάντων, οἷσι καὶ αἱμορραγία ἐγένοντο, εἰς δυσεντεριαῖδα ἐτελεύτησαν· οἷον τῷ Ερατωνος τῷ παιδί, καὶ Μύλλῳ· πολλῆς αἱμορραγίας γενομένης, εἰς δυσεντεριαῖδα κατέσασιν περιεγένοντο.

15. Πολὺς μὲν ὦν μάστιξ ὁ χυμὸς ἔτος ἐπεπόλασεν· ἐπεὶ καὶ οἷσι περὶ κρίσιν ἔχῃ μορραγήσεν, ἀλλὰ παρὰ τὰ ὧτα ἐπανασάνῃα ἠφάνισθη. Τῶν δὲ ἀφανισθέντων παρὰ τὸν κενεῶνα βάρος τὸν αἰσερὸν, καὶ εἰς ἄκρον ἰσχύον· αἰγνημάτων δὲ μετὰ κρίσιν γενομένων, καὶ ὄρων λεπτῶν διεξιόντων, αἱμορραγίᾳ σμικρὰ ἤρξαντο. Περὶ δὲ εἰκοσὴν τελεῖσθην, ἐγένοντο εἰς αἱμορραγίαν ἀποσάσεις, Ἀντιφῶνι τῷ Κρητοβύλῳ· ἐπεπαύσατο, καὶ ἐκέρθη τελέως περὶ τεσσαρακοσὴν. Τυφλῆες δὲ ἐνόσησαν μὲν πολλαί, ἐλάσσους δὲ καὶ ἄνδρες· καὶ ἔθνησκον ἥσους· ἐδυόκεον

lariter vagatae sunt, & quidam eorum qui morbis conflictabantur, quibus etiam sanguis e naribus eruperat, hunc exitum habuerunt, ut in difficultatem intestinorum inciderent, quale quid Eratonis puero & Myllo accidit, qui post multam sanguinis e naribus profusionem, in difficultatem intestinorum delapsi sunt & periculo exempti.

15. Copiosus igitur praecipueque hic humor fluitabat. Si quidem nonnullis impendente judicatione sanguis e naribus non profuxit, sed ad aures enati tumores disparuerunt. Qui-

bus evanescentibus ad sinistri lateris inanitatem summamque coxendicem gravitas decubuit, doloribusque post judicationem obortis, atque urinis tenuibus prodeuntibus, paucum e naribus sanguinem profunderi ceperunt. Ac circiter quartum & vigesimum diem Antiphonti Critobuli filio, humores in sanguinis e naribus profluvium secesserunt, quod ubi desit, integrè circa quadragesimum diem judicio est absolutus. Mulieres praeterea multae aegrotarunt, minus tamen quam viri, nec ita multae obierunt. Plurimae au-

G

tem

δὲ πλείσται, καὶ μετὰ τῆς τόκης ἐπενόσσειον· καὶ ἔθνη-
σκον αὐταὶ μάλιστα, οἷον Τελεβύλα θυγάτηρ, ἀ-
πέθανεν ἐκλαίῃ ἐκ τόκῃ. Τῇσι μὲν ἔν πλείεσσιν
ἐν τοῖσι πυρελοῖσι γυναικεῖα ἐπεφαίνετο· ἔστι δὲ ἦσαν
ἐκ ῥινῶν ἡμορροάγησε, καὶ παρθένοισι πολλῇσι τότε
πρῶτον ἐγένετο. Ἔστι δ' ἦσι καὶ ἐκ ῥινῶν, καὶ τὰ γυ-
ναικεῖα τισιν ἐπεφαίνετο· οἷον τῇ Δαΐθαρσέως θυ-
γατρὶ παρθένῳ ἐπεφάνη τότε πρῶτον, καὶ ἐκ ῥινῶν
λαῦρον ἐρρύη. Καὶ ἑδεμίνην οἶδα ἀποθανῆσαν, ἥσι
τέτων τι καλῶς γένοιτο. Ἡσι δὲ συνεκέρησεν ἐν γα-
τρὶ ἐχέσῃσι νοσῆσαι, πᾶσαι ἀπέφθειραν, ἃς καὶ ἐ-
γὼ οἶδα. Οὕρα δὲ τοῖσι πλείεσσιν ἔυχροα μὲν,
λεπτὰ δὲ, καὶ ὑποσάσιας ὀλίγας ἔχοντα, διαχωρή-
μασι λεπτοῖσι, καὶ χολώδεσι. Πολλοῖσι δὲ τῶν ἄλ-
λων κεκρυμένων ἐς δυσεντερίας ἐτελεύτα, οἷον Ξενο-
φάνει, καὶ Κρηίῃ. Οὕρα ὑδατώδεα πολλὰ, καθαρά,

tem difficulter partum edide- Atque haud scio, quibus ho-
runt, atque à partu insuper la- rum quicquam rite evenerit, an
borarunt, ipsæque potissimum ex iis quæquam perierit. In
obierunt, non secus ac Telebuli quas verò prægnantes morbus
filia, quæ sexto à partu die in- fortè incidit, hæ omnes, quod
terit. In febribus itaque plu- sciam, abortionibus periclitatæ
rimis menses apparuerunt, non- sunt. Plurimus verò urinæ be-
nullis etiam sanguis ex naribus ne quidem coloratæ, tenues au-
profluxit, multisque virginibus tem & pauca habentes subsiden-
id tum primùm contigit. Est tia, cum dejectionibus tenuibus
ubi etiam sanguis è naribus, & biliosis. Plerisque verò ali-
quibusdam verò menstruæ pur- oqui judicatis, morbus in inte-
gationes erumperent, quale quid- stinorum tormina desit, quale
in Daitharsis filiâ virgine tum quid Xenophani, & Critiæ acci-
primùm apparuit, cum largâ dit. Urinæ etiam quibusdam
sanguinis è naribus profusione. dilutæ, multæ, liquidæ, tenues
post.

[23]

καὶ λεπτὰ, καὶ μετὰ κρίσιν, καὶ ὑποστάσιος πολλῆς γινόμενης. Καὶ τῶν ἄλλων καλῶς κεκριμένων ἀναμνησομαι, οἷσιν ἐγένετο· Βίωνι, ὃς κατέκειτο παρὰ Σιληνόν· Κραλὴν τῇ παρὰ Ξενοφάνους, Αἰρέτωνος παιδί, Μνησιφράτη γυναικί. Μετὰ δὲ ταῦτα δυσεντερικάδες ἐγένοντο ἔτσι πάντες· ἡ ῥάγε, ὅτι ἔρησαν ὑδαλώδεα, σκεπτόμενοι.

16. Περὶ δὲ ἀρχὴν ἔρον, ἐνδεκαήμοιοι παλλοῖσιν ἔκρινε· καὶ τελέοισιν ἔθ', αἱ κατὰ λόγον γενόμεναι ὑποσφοφαί, ὑπέσρεφον. Ἦσαν δὲ κωμάλωδες περὶ τὸν χρόνον τῶτον· πλείω δὲ παῖδια, καὶ ἔθνησκον ἡκιστα ἔτσι πάντων. Περὶ δὲ ἰσημερίην, καὶ μέχρι Πληγίδος καὶ ὑπὸ χειμῶνα, παρείποντο μὲν οἱ καῦσοι· Ἀτὰρ καὶ Φρενιτικοὶ πλείστοι τηλικαῦτα ἐγένοντο, καὶ ἔθνησκον τῶτων οἱ πλείστοι· ἐγένοντο δὲ καὶ κατὰ θε-

ρος

post iudicationem fuerunt, in quibus cum reliqua etiam probe iudicata forent, multa subfedere. Atque hoc quidem recensere æquum videtur, in quibus fuere: Bion qui apud Silenum decumbebat, Cratia quæ cum Xenophane versabatur, Aretonis puer, & Mnesistrati uxor. Qui omnes postea in difficultatem intestinorum delapsi sunt. An verò idcirco id contigerit, quod urinæ dilutæ prodierunt, animadversione dignum est.

16. Multi circa Arcturum

undecimo die iudicatione absoluti sunt, neque his, quæ ob justam causam fieri solent morborum reversiones, recurrerunt. Sub hoc tempus autem sopore opprimebantur, atque inter hos plures pueri, qui omnium vel maximè morte exempti sunt. Ad æquinoctium verò & ad Vergilias usque, & sub hyemem, febres ardentes accidebant. Quinetiam tunc pluri mi perpetuò cum febribus delirio corripiebantur, atque ex his plerique omnes moriebantur, æstate autem pauci tales evadebant.

ρας ὀλίγοι. Τοῖσι μὲν ὅν καυσώδεσιν ἀρχομένοισιν ἐ-
 πεσήμαινον, οἷσι τὰ ὀλέθρια ξυνέπιπεν. Αὐτίκα γὰρ
 ἀρχομένοισι πυρετὸς ὀξύς· ἐπερίγυν σμικρὰ, ἀγρυπ-
 ναι, ἀδήμονες, διψώδεις, ἀσπώδεις· σμικρὰ ἐφίδρυν,
 περὶ τὸ μέτωπον καὶ κληίδας, ἔδεις δὲ ὅλα· πολλὰ
 παρέλεγον· Φόβοι, δυσθυμίαι· ἄκρεα ὑπόψυχρα,
 πόδες ἄκροι, μάλιστα δὲ καὶ τὰ περὶ χεῖρας. Οἱ
 παροξυσμοὶ ἐν ἀγλήσιν· τοῖσι δὲ πλείοσι τελαρῆαι-
 οῖσιν οἱ πόνοι μέγιστοι· καὶ ἰδρώτες ἐπὶ πλείστον ὑπό-
 ψυχροι· καὶ ἄκρεα ἔτι ἐθερμαίνοντο, ἀλλ' ἦσαν
 πελιδνά καὶ ψυχρά· καὶ ὃ δ' ἐδίψων ἐπὶ τέτοισιν.
 Οὐρα τέτοις μέλανα, ὀλίγα, λεπτά· καὶ κοιλία ἐ-
 φίσαντο. Οὐ δ' ἡμορράγησεν ἐκ ρινῶν, ἔδὲ τοῖσιν
 οἷσι ταῦτα συμπίπτει, ἀλλὰ σμικρὰ ἔσαζεν· ὃ δὲ
 ἐς ὑποστροφὴν ἔδενι τέτων ἦλθεν, ἀλλ' ἐκλατοὶ ἀπέθ-
 νησκον,

bant. Invadentes itaque febres
 ardent, quibus praesens immi-
 neret perniciēs, satis indicabant.
 Nempe statim ab initio febris
 acuta cum modico insuper ri-
 gore prehendebat, vigiles erant,
 impotentes animi, sitibundi, æ-
 stuatione & corporis inconti-
 nenti jactatione conficiabantur,
 cum parvo tenuique sudore cir-
 ca frontem & claviculas obor-
 to, nullo tamen per totum cor-
 pus diffuso, multum deliri e-
 rant, timore & omni mœrore
 confecti, ac velut animam de-
 spandentes, extrema paulatim

frigus concipiebant, pedes sum-
 mi, maximèque manuum sum-
 mitates, diebus paribus accessi-
 ones contingebant. Plerisque
 verò omnibus maximi labores
 die quarto aderant, sudoresque
 longissimè subfrigidi nec extre-
 ma amplius recalescebant, sed
 livida & frigida permanebant,
 neque amplius sitiebant. Uri-
 nae his erant nigrae, tenues &
 paucæ, alvique resisterunt, ac ne
 his quidem, quibus hæc accide-
 rent, sanguis e naribus profluxit,
 sed paucus stillavit, neque ho-
 rum cuiquam res ad recidivam
 devenit,

θνησκον, ζῶν ιδρώτι. Τοῖσι δὲ Φρενιτικοῖσι ξυνέ-
πιπτε μὲν ὃ τὰ ὑποπεγραμμένα πάντα· ἐκρίνετο δὲ
ταῖς αἰσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πάλιν ἐνδεκαταίαισιν· ἔσι δ' οἷσι
καὶ εἰκοσαίαισιν. Οἷσιν ἐυθὺς ἔκ ἐξ ἀρχῆς ἡ Φρε-
νίτις ἤρξατο περὶ τρίτην ἢ τετάρτην ἡμέραν, ἀλλὰ
μετρίως ἔχουσιν ἐν τῷ πρώτῳ χρόνῳ, περὶ τὴν ἐβδό-
μην εἰς ὀξύτητα τὸ νόσημα μέλειπεσε.

17. Πλήθος μὲν ἐν τῶν νοσημάτων ἐγένετο· ἐκ
δὲ τῶν καμνόντων ἀπέθνησκον μάλιστα μειράκια, νέοι,
ἀκμάζοντες, λεῖοι, ὑπολευκοχρόες, ἰσχυρίαι, με-
λανότριαι, μελανόφθαλμοι, οἱ ἡσυχῇ καὶ ἐπὶ τὸ
βαθυμὸν βεβιωκότες, ὑπόφωνοι, ισχνόφωνοι, τρη-
χύφωνοι, τραυλοὶ, ὀφθαλμοὶ· γυναῖκες δὲ πλεῖται ἐκ
ταύτης τῆς εἰδὸς ἀπέθνησκον. Ἐν δὲ τῇ κατὰσάσει
ταύτῃ ἐπὶ σημείων μάλιστα τεσσάρων διεσώζοντο·
οἷσι γὰρ ἢ διὰ βινῶν αἰμορράγησεν, ἢ κατὰ κύστιν
ἔρα

devenit, verum sexto die cum
sudore perierunt. Phreniticis
autem contigerunt quidem de-
scripta non omnia, sed his ferè
undecimo die, quibusdam etiam
vigesimo, judicatione solveban-
tur. Quos statim ab initio cir-
ca tertium aut quartum diem
phrenitis non prehenderat, sed
primo tempore moderatè se ha-
bebant, iis circa septimum diem
morbis ad vehementiam de-
venit.

17. Magnus itaque fuit mor-
orum numerus, atque ex ægris

præcipuè interibant adolescen-
tes, juvenes, ætate florentes,
quique erant glabrò corpore,
cute subalbida, extenso & nigro
capillitio, & nigris oculis, oti-
osè & segniter vitam degentes,
vocè altà, exili, asperà, balbi,
iræ præcipitis & acerbæ, pluri-
mæque hujusce generis mulie-
res peribant. At verò hoc in
statu ex quatuor maximè signis
servabantur ii, quibus aut ex na-
ribus bene sanguis profluxisset;
aut urina multa, in quâ quod

desidebat copiosum & laudabile

H

erat,

ἔσθαι πολλὰ, καὶ πολλὴν ὑπόσασιν καὶ καλὴν ἔχοντα
 ἔλθοι· ἢ κατὰ κοιλίην ταραχώδεα, χολώδεα ἐπι-
 καίρως· ἢ δυσεντερικὰ γενόιατο. Πολλοῖσι δὲ ξυν-
 ἐπιπτε μὴ ἐφ' ἐνὸς κρίνεσθαι τῶν ὑπογεγραμμένων
 σημείων, ἀλλὰ διεξιέναι διὰ πάντων τοῖσι πλείστοις·
 καὶ δοκέειν μὲν ἔχειν ὀχληροτέρας· διεσώζοντο δὲ παν-
 τες, οἷσι ταῦτα ξυνέπιπτε. Γυναιξὶ δὲ καὶ παρθέ-
 νοις, ξυνέπιπτε μὲν καὶ τὰ ὑπογεγραμμένα σημεία
 πάντα. Ἡσι δὲ ἢ τέτων τι καλῶς γένοιο, ἢ τὰ
 γυναικεῖα εὐφυλῶς ἐπιφανείη, διὰ τῶν ἐσώζοντο·
 καὶ ἔκρινε. Καὶ ἀδεμίαν οἶδα ἀπολλυμένην, ἥσι τέ-
 των τι καλῶς γένοιο. Φίλωνος γὰρ τῇ θυγατρὶ
 ἐκ βινῶν λαῦρον ἐρῶν, ἐβδομαίῃ δὲ ἔσθαι ἐδείκνησεν
 ἀκαρσιέρας· ἀπεθάνεν.

18. Οἷσιν ἐν πυρελοῖσιν ὀξέσι μᾶλλον καυσώδε-
 σιν, ἀκρόσια δάκρυα παραρρεῖ, τέτοισιν ἀπὸ βινῶν

αἰμόρ-

αἰμόρ-

erat, per vesicam processisset; quique aut per alvum turbulen-
 ta, biliosa, tempestivè demitte-
 rent; aut in difficultatem inte-
 stinorum delaberentur. Mul-
 tisque usu venit ut non ab uno
 ex descriptis signis judicaretur,
 sed ut plurimi per omnia per-
 currerent, & gravius habere vi-
 derentur. Sed hi omnes, qui-
 bus ista contingerent, incolumes
 evaserunt. Mulieribus item &
 virgunculis evenerunt paulò an-
 tè memorata signa omnia. De-

cernebat autem, si quibus aut ho-
 rum quippiam optimè fieret, aut
 liberaliter muliebria apparerent,
 nullaque (quod sciam) ex his
 quibus horum quid optimè fa-
 ctum esset, interiit. Philonis
 namque filia, cum liberaliter ex
 naribus sanguis effluxisset, quòd
 septimo die intempestivius cœ-
 nasset, mortem obiit.

18. Quibus invitis per febres
 acutas atque adeò ardentes la-
 chrymæ effluunt, in his, dum
 cætera exitialiter non se habe-
 ant,

αἰμορραγίην προσδέχεσθαι, ἣν κ' ἢ ἄλλα μὴ ὀλε-
θρείως ἔχουσιν· ἐπεὶ τοῖσγε Φλαύρως ἔχουσιν, ἔχ
αἰμορραγίην, ἀλλὰ θάνατον σημαίνει. Τὰ παρὰ
τὰ ὤτα ἐν πυρέτῃσιν ἐπαιρόμενα μετ' ὀδύνης, ἔστι
οἶσιν, ἐκλείποντος τῆς πυρετῆς, κρισίμως ὅτε καθίσα-
το, ὅτε ἐξεπύει· τῆλεσι διάρροια χολωδῶν, ἢ δυ-
σεντερία, ἢ παχέων ἔστων ὑπόστασις γενομένη λυει,
οἶον Ερμίπῳ τῷ Κλαζομενίῳ. Τὰ δὲ περὶ τὰς
κρίσεις, ἐξ ὧν κ' διαγινώσκωμεν, ἢ ὁμοια, ἢ ἀνό-
μοια· οἶον οἱ δύο ἀδελφοί, οἱ κατέκειντο παρὰ τὸ
θάλασρον Ἐπιγένης, κ' ἡρξάντο ὁμῶς τὴν αὐτὴν ὥσιν
νοσέειν· τῆλεν τῷ προσκυλέρω, ἔκρυνεν ἑκλή· τῷ
δὲ νεώτερω, ἐξ ὁδομῆ· ὑπέσχεψεν ἀμφοτέροισιν ὁμῶς
τὴν αὐτὴν ὥσιν, κ' διέλιπεν ἡμέρας πέντε· ἐκ δὲ
τῆς ὑποστροφῆς, ἐκρίθη ἀμφοτέροισιν ὁμῶς τὸ ξύμ-
παν ἐπὶ καὶ δεκαταίσις. Ἐκρίνε δὲ τοῖσι πλείστοσι
κρίσεις
πέμπτη·

ant, sanguinis ex naribus pro-
fluvium expectandum est. In
his siquidem, qui malè habent,
non sanguinis eruptionem, ve-
rùm mortem portendunt. Qui-
bus febre judicatoriè desinente,
tumores ad aures in febribus
cum dolore suborti, neque con-
quiescunt, neque suppurantur,
eos, biliosum alvi profluvium,
aut intestinorum difficultas, aut
quod in urinis crassus subsidet,
liberat, quale quid Hermippo
Clazomenio evenit. Quod ve-

ro ad judicia attinet, ea, ut fa-
tis perspicere licet, aut sunt in-
ter se similia aut dissimilia. Ve-
lut in duobus fratribus apparuit,
qui ad theatrum Epigenis
habitabant, quibus, cum eadem
simul hora morbus coepisset, æ-
tate provectiori sexto die, juni-
ori verò septimo decrevit; re-
versus utrique eadem simul ho-
râ, dies quinque intermisit, at-
que ex reversione uterque simul
in totum die decimo septimo
est judicatione liberatus. Plu-
rimis

πέμπῃ· διέλιπεν ἐβδόμη· ἐκ δὲ τῶν ὑποσροφῶν,
ἔκρινε πεμπταίοισιν. Οἷσι δὲ ἔκρινεν ἐβδομαίοισι,
διέλιπεν ἐβδόμη· ἐκ δὲ τῆς ὑποσροφῆς, ἔκρινε τρί-
τῃ· οἷσι δὲ ἔκρινεν ἐβδομαίοισι, διαλιπόνῃας τὴν
τρίτην ἔκρινεν ἐβδόμη· οἷσι δὲ ἔκρινεν ἐκταίοισι, δια-
λιπόνῃας ἔκλιν ἐλάμβανε τρίτῃ· οἷσι δὲ ἔλιπε πρῶ-
τῃ, ἐλάμβανε καὶ ἔκρινε πρῶτῃ, οἷον Ευάγονι τῷ
Δαϊθάρσας· οἷσι δὲ ἔκρινεν ἔκλιν, διέλιπεν ἐβδόμη·
ἐκ δὲ τῆς ὑποσροφῆς, ἔκρινε τελέτῃ, οἷον τῇ Α-
γλαΐδῃ θυγατρὶ. Οἱ μὲν οὖν πλείστοι τῶν νοσησάν-
των, ἐν τῇ κατὰσάσει ταύτῃ, τέτρω τῷ τρόπῳ διε-
νόσησαν· καὶ ἔδεν αὖτῃ τῶν περιγενομένων, ὥτινι ἔχ-
υπέσρεψαν, κατὰ λόγον αἱ ὑποσροφαὶ γενόμεναι.
Καὶ διεσώζοντο πάντες ἕως ἐγὼ οἶδα, οἷσιν αὖ ὑπο-
σροφαί, διὰ τῆς εἰδῆς τέτρω γενοίαντο· ἔδεν τῶν δια-
νοσησάντων διὰ τέτρω τῆς τρόπῃς ἔδεν οἶδα ὑποσροφὴν
γενομένην

rimis autem quinto die decre-
vit, septem intermisit & post re-
ditum die quinto judicatio fa-
cta est. Quibusdam etiam sep-
timo die decrevit, diebus sep-
tem intermisit, & ex recidivā
die tertio judicatio facta est.
Nonnullis quoque morbus die
septimo judicatus est, cūque
diebus tribus intermisisset, sep-
timo decrevit. Aliquibus die
sexto morbus decrevit, atque
ubi dies sex intermisisset tribus
diebus prehendit, quos etiam
ubi uno die reliquisset, altero
rursus prehendit & judicatus

est, quemadmodum Evagonti
Daitharsis filio contigit. Aliis
sexto die decrevit, septem in-
termisit, & ex repetitione die
quarto judicatus est, quale quid
Aglaidæ filiæ usuenit. Pluri-
mi igitur eorum qui tunc ægro-
tārent hunc habuerunt morbi
tenorem, atque haud scio an
eorum cuiquam qui superfue-
runt ritè factæ morborum re-
versiones non recurrerent, om-
nesque, quod sciam servaban-
tur quibus hoc recidivæ genus
contigit, neque hoc modo ægro-
tantium cuiquam morbum rur-
sus

γενομένην πάλιν. Ἐθνησκον δὲ ἐν τοῖσι νοσήμασι τέττοισιν οἱ πλείστοι, ἐκλήαιοι· οἷον Ἐπαμινώνδας, καὶ Σιληνὸς, καὶ Φιλίσκος ὁ Ἀνταγόρου.

19. Οἷσι δὲ τὰ παρὰ τὰ ὤτα γενοίατο, ἔκρινε μὲν εἰκοσαίοισι· κατέσθη δὲ πᾶσιν, οἷσιν ἐκ ἐξεπύησεν, ἀλλ' ἐπὶ κῦσιν ἐτράπετο. Κρατισώνακτι, ὃς παρὰ Ἡρακλεῖ ὤκει, καὶ Σκύμβῃ τῇ γναφείῳς θεραπεύειν, ἐξεπύησεν· ἀπέθανον. Οἷσι δ' ἔκρινεν ἑβδομαίοισι, διέλιπεν ἑννέα· ὑπέσχεφεν· ἔκρινεν ἐκ τῆς ὑποστροφῆς τετραείοισι. Οἷσι δ' ἔκρινεν ἑβδομαίοισι, διέλιπεν ἑξ, εἰθ' ὑπέσχεψε, καὶ ἑβδομαίοισιν ἔκρινεν, οἷον Φανοκρίτῳ, ὃς κατέκειτο παρὰ Γνάθῳ τῷ γραφεῖ. ὑπὸ δὲ χειμῶνα περὶ ἡλίου τροπᾶς χειμερινᾶς καὶ μέχρις ἰσημερίας, παρέμενον μὲν οἱ καῦσοι καὶ τὰ φρενιῶν· καὶ ἔθνησκον πολλοί. Αἱ μὲν οὖν καίσεις μετέπεσον· καὶ ἐκρίνετο τοῖσι πλείοσιν ἐξ ἄρ-

Χῆς
fūs repetivisse memini. Moriebantur autem plurimi ex his morbis sexto die, velut Epaminondas, Silenus, & Philiscus Antagoræ filius. 19. Quibus tubercula ad aures enascebantur, ea die vigesimo decernebant. Sedata autem sunt iis omnibus, quibus non suppurarunt, ad vesicam tamen sese converterunt. Cratistionas, qui ad Heraclium decumbebat, & Scymni fullonis ancillæ suppurarunt; & perierunt. Nonnullis verò morbus die sep-

timo decrevit, novem intermisit diebus, reversus est, & ex recidivâ quarto die judicatus est. Phanocritus, qui apud Gnathonem pîctorem decumbebat, septimo die judicatione est absolutus. Sub hyemem verò circa brumale solstitium ad æquinoctium usque, febres ardentes & phrenitides perdurabant, multique peribant. Judicationes tamen variè ceciderunt, plurimisque quinto ab initio die morbus decrevit, quarto intermisit, repetiit, & ex recidivâ quinto die

[30]

χῆς πεμπηαίοισι· διέλιπε τετάρηαίοισι· ὑπέσρεψεν·
 ἐκ δὲ τῆς ὑποστροφῆς, ἔκρινε πεμπηαίοισι· τὸ δὲ
 ζύμπαν τεσσαρεσκαίδεκαίοισι. Ἐκρινε δὲ παιδίοισιν
 ἔτω τοῖσι πλείοισιν, ἅταρ καὶ πρεσβυτέροισιν. Ἐσι
 δ' οἷσιν ἔκρινεν ἑνδεκαίοισι, ὑπέσρεφε τεσσαρεσκαίδε-
 κάτῃ· ἔκρινε τελείως εἰκοσῇ. Εἰ δὲ τινες ἐπερρί-
 γαν περὶ τὴν εἰκοσὴν, τελέοισιν ἔκρινε τεσσαρακοσῇ.
 Ἐπερρίγαν δ' οἱ πλείοι περὶ κρίσιν τὴν ἐξ ἀρχῆς·
 οἱ δ' ἐπιρρίγασαντες ἐξ ἀρχῆς περὶ κρίσιν, καὶ ἐν τῇ-
 σιν ὑποστροφῇσιν ἅμα κρίσει ἐπερρίγαν. Ἐπερρίγαν
 δ' ἐλάχιστοι μὲν τῷ ἥρος, θέρος πλείους, φθινοπώρῃ
 ἔτι πλείους, ὑπὸ δὲ χειμῶνα πολλοὶ πλείοι. Αἱ δ'
 αἰμορράγια ὑπέλκον.

ΤΜΗΜΑ

die judicatio facta est, omnino
 diebus quatuordecim. Atque
 hunc in modum pueris plurimis,
 quinetiam nata grandioribus ju-
 dicatio facta est. Nonnullis
 verò undecimo die morbus de-
 crevit, decimo quarto repetit,
 perfectèque vigesimo judicatus
 est. Quod si qui vigesimo no-
 vo insuper rigore corripentur,
 iis quadragesimo die morbus
 decrevit. Plerique autem om-

nes sub primam judicationem
 denuo rigeant. Quinetiam qui-
 dam per exordia sub judicium
 ipsum novo rigore correpti, ad-
 huc in ipsis morborum reverfi-
 onibus unà cum judicatione ri-
 guerunt. Vere autem rigeant
 omnino pauci, æstate plures,
 per autumnum adhuc plures,
 sub hyemem longè plurimi. At
 sanguinis è naribus profluvia
 cessarunt.

SECTIO

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

20. **Τ**Α δὲ περὶ τὰ νοσήματα, ἐξ ὧν διεγινώσκουμεν μαθόντες ἐκ τῆς κοινῆς φύσιος ἀπάντων, καὶ τῆς ἰδίας ἐκάστω, ἐκ τῆ νοσήματος, ἐκ τῆ νοσήσεως, ἐκ τῶν προσφερομένων, ἐκ τῆ προσφερόντος (ἐπὶ τὸ ῥῆθρον γὰρ καὶ χαλεπώτερον, ἐκ τῶν) ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ὁλῆς, καὶ κατὰ μέρος τῶν ὁρατῶν καὶ χύσεως ἐκάστης, ἐκ τῆ ἔθεος, ἐκ τῆς διαίτης, ἐκ τῶν ἐπιηδευμάτων, ἐκ τῆς ἡλικίας ἐκάστω· λόγοισι, τρόποισι, σιγῇ, διανοήμασιν, ὕπνοις, ἔχ' ὕπνοις, ἐνυπνίοις τις, καὶ ὅτε τιμωροῖσι, κνημοῖσι, δακρυόεσιν· ἐκ τῶν παροξυσμῶν· διαχωρήμασιν, ἔροις, πύλαις, ἐμέτοις. Καὶ ὅσαι ἐξ οἷων εἰς οἷα διαδοχαὶ νοσημάτων.

SECTIO TERTIA.

20. **Q**Uanam in his, quæ ad morbos spectant, dignotio faciendâ sit facillè discemus, ex communi omnium & cuiusque propriâ naturâ, ex morbo & ægroto, ex his, quæ offeruntur, & eo, qui offert. Nam & ex his melius vel gravius se habent. Præterea ex universali ac particulari aeris conditione, & regionis cuiusque, ex consuetudine, victus

ratione, vitæ genere, ex cuiusque ætate, ægri sermonibus, moribus, silentio, imaginationibus, somnis, vigiliis, ex insomniis, quæ qualia & quando obveniant videndum est, velleitationibus, pruritibus, lachrymis, ex accessionibus, dejectionibus, urinis, iputis, vomitionibus. Videndæ sunt etiam quæcunque sunt morborum vicissitudines, & ex quibus in quos succedant, & quinam abscessus perniciem aut solutionem portentant. Sed & sudor, rigor, perfusio,

των, καὶ ἀποσάσεις ἐπὶ τὸ ὀλέθριον καὶ κρίσιμον·
ιδρώς, ψύξις, βίγος, βήξ, πταρμοί, λυγμοί, πνεύ-
μαλα, ἐρεύξεις· φύσαι σιγώδεις, ψοφώδεις· αἱ-
μορράγλαι, αἱμορροΐδες· ἐκ τούτων, καὶ ὅσα διὰ τού-
των, σκεπήεν.

21. Πυρετοὶ ζυνεχέςες· οἱ μὲν ἡμέρην ἔχουσι,
νύκτα διαλείπουσιν· οἱ δὲ νύκτα ἔχουσιν, ἡμέρην δια-
λείπουσιν. Ἡμικριταῖοι, τριταῖοι, τεταρταῖοι, πεμ-
πταῖοι, ἑξομαῖοι, ἐναλταῖοι. Εἰσὶ δὲ ὀξυτάται μὲν
καὶ μέγισται καὶ χαλεπώταται νεύροι, καὶ θαναλωδέσται,
ἐν τῷ ζυνεχεῖ πυρετῷ. Ασφαλέςτατος δὲ πάντων, καὶ
ρήϊστος καὶ μακρότατος ὁ τεταρταῖος· εἰ γὰρ μόνον αὐ-
τὸς ἀφ' ἑωυτοῦ τοιούτος ἐστίν, ἀλλὰ καὶ νοσημάτων με-
γάλων ἄλλων ὁρᾷται. Ἐν δὲ τῷ ἡμικριταίῳ καλεο-
μένῳ, ζυμπίπτει μὲν καὶ ὀξέα νοσήματα γίνεσθαι·
καὶ ἔστι τῶν λοιπῶν ἕτος θαναλωδέστατος. Ἀτὰρ καὶ
φθινώδεις,

perfrictio, tussis, sternutationes,
singultus, spiritus, eructationes,
flatus silentes, strepitum cien-
tes, sanguinis eruptiones, ora
venarum ex ano sanguinem fun-
dere solita, (Græci hæmorrhoi-
das dicunt.) Atque ex his quæ
per hæc contingunt consideran-
da sunt.

21. Febrium hæc quidem sunt
continuae, quæ quidem interdiu
prehendunt, noctu intermittunt,
aut noctuprehendunt, interdiu
intermittunt. Sunt & semiter-

tianæ, tertianæ, quartanæ, quin-
tanæ, septimanæ & nonanæ. In
febre autem continuâ morbi
sunt valde præcipites, maximi
& gravissimi, præcipuèque lê-
thales. At omnium est tutissi-
ma quartana, placidissima &
longissima. Non enim solum
per se ipsa talis est, verum eti-
am ab aliis magnis morbis vin-
dicat. In eâ verò quæ semiter-
tiana dicitur, tum morbi acuti
accidunt, tum etiam præter cæ-
teras ista præcipuè lethalis est.

Quinetiam

Φθινώδεις, καὶ ὅσα ἄλλα μακρότερα νοσήματα νοσέ-
 εσιν, ἐπὶ τῇ μάλισα νοσέεσι. Νυκτερινὸς δὲ λίην
 θαναλώδης, μακρὸς δὲ ἡμερινὸς μακρότερος· ἔστι
 δὲ οἷσι ῥέπει καὶ ἐπὶ τὸ Φθινώδης. Εβδομαῖος μα-
 κρὸς, δὲ θαναλώδης· ἐναῖαιος μακρότερος, καὶ δὲ θα-
 ναλώδης. Τριῖαιος ἀκριβὲς ταχυκρίσιμος, καὶ δὲ
 θαναλώδης. Οὗ γε πεμπταῖος, πάντων μὲν κά-
 κιστος· καὶ γὰρ πρὸ Φθίσιος, καὶ ἤδη Φθίνουσιν ἐπιγι-
 νόμενος, κτείνει.

22. Εἰσὶ δὲ τρόποι καὶ καλασάσεις, καὶ παροξυσμοὶ
 τῶν ἐκείνων τῶν πυρετῶν, ὁμοίως ξυνεχέων καὶ δια-
 λιπόντων· αὐτίκα γὰρ ξυνεχὴς ἔστιν, οἷσιν ἀρχόμε-
 νος ἀνθεῖ καὶ ἀκμάζει μάλισα, καὶ ἀνάγει ἐπὶ τὸ χαλε-
 πώτερον· περὶ δὲ κρίσιν, καὶ ἅμα κρίσει, ἀπολε-
 πτύνεται. Ἔστι δὲ οἷσιν ἀρχεται μαλακῶς, καὶ ὑπο-
 βρύχιος· ἐπαναδιδότ' δὲ καὶ παροξύνεται καθ' ἡμέραν
 ἐκάστην.

Quinetiam tabes & quicunque
 alii morbi longi affligunt, in hac
 potissimum detinent. Noctur-
 na non admodum lethalis est,
 longa tamen. Diurna longior,
 nonnullis autem ad tabem ver-
 git. Septimana longa est, non
 tamen lethalis. Nonana hac
 adhuc longior, sed non le-
 thalis. Tertianae exactae celerem
 habet judicationem, neque le-
 thalis est. Quintana autem om-
 nium est pessima. Haec nempe
 ante tabem, aut jam contabef-

centibus ubi supervenerit, pe-
 rimit.

22. Infunt autem in singulis
 hisce febribus, tum continuis,
 tum intermittentibus, formae,
 constitutiones, & accessiones hu-
 juscemodi. Videlicet quidem
 continua quibusdam, ubi incœ-
 pit, floret & viget maximè, &
 in gravius tendit, circa judici-
 um verò in ipsoque judicio ex-
 tenuatur. Nonnullis verò le-
 niter ac latenter incipit, incre-
 scit autem in dies exacerbatur-
 que,

K

ἐκάστην· περὶ δὲ κρίσιν, καὶ ἅμα κρίσει, ἄλλως ἐξε-
λαμψεν. Ἔστι οἷσιν ἀρχόμενος πρηνέως ἐπιδιδόει καὶ
παροξύνεται, καὶ μέχρι τίνος ἀιμάσας, πάλιν ὑφίη-
σι μέχρι κρίσιος, καὶ περὶ κρίσιν. Ἐυμπίπτει δὲ ταῦ-
τα γίνεσθαι ἐπὶ παντὸς πυρετοῦ, καὶ παντὸς νεοσήματος.
Δεῖ δὲ τὰ διαλήματα σκοπεύμενον ἐκ τῶν προ-
σφύρειν. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐπίκαιρα σημεῖα τῶ-
τοις ἐστὶν ἡδελφισμένα· περὶ ὧν τὰ μὲν πρὶν γε-
γραπται, τὰ δὲ γεγράψεται. Πρὸς ἃ δεῖ διαλογι-
ζόμενον δοκιμάζειν καὶ σκοπεῖσθαι, τίνι τῶν ὀξὺ καὶ
θαναλώδες, ἢ περιεσσηκός, καὶ τίνι προσαρτέον, ἢ ὄχι, καὶ
πότε, καὶ πόσον, καὶ τί τὸ προσφερόμενον ἔσται.

23. Τὰ δὲ παροξυνόμενα ἐν ἀρρίησι, κρίνεται
ἐν ἀρρίησιν· ὧν δὲ οἱ παροξυσμοὶ ἐν περισσῇσι, κρί-
νεται ἐν περισσῇσιν. Ἔστι δὲ πρώτη κρίσιμος τῶν

ἐν ἀρρίησιν ὅταν καὶ ἐν ἀρρίησιν ὅταν καὶ ἐν ἀρρίησιν ὅταν καὶ ἐν ἀρρίησιν
ἐν ἀρρίησιν ὅταν καὶ ἐν ἀρρίησιν ὅταν καὶ ἐν ἀρρίησιν

que, sed sub iudicium in ipsoque
iudicio abunde emicat. Est ubi
ex moderatis initii augescit &
exacerbatur, & simulatque ali-
quantisper vigorem acceperit,
ad iudicium usque sub ipsum-
que iudicium rursus se remittit.
Atque hæc in omnem febrem,
omnemque morbum cadere so-
lent. Ex his autem bene subdula
ratione victum offerre necesse
est. Jam quoque multa alia
præcipua signa his sunt cogna-
ta, de quibus partim aliquando
scriptum est, partim verò scri-

betur. Quæ tecum animo re-
putanti, perpendendum confide-
randumque quodnam præceps
periculum & mortem portendat,
aut quodnam superstitem æ-
grum fore indicet, & cuinam
admovendus cibus, necne, &
quando, & quantus, & quinam
cibus futurus sit.

23. Quæ diebus paribus in-
vasiones habent, ea diebus pari-
bus decernunt. Quorum verò
accessiones imparibus diebus fi-
unt, ea imparibus judicantur.
Circuituum autem qui diebus
paribus

[35]

περιόδων, ἐν τῇσιν ἀρίσῃσι κρινασῶν, δ'. ε'. ή. ι. ιδ'. κή. λ'. λδ'. μή. ξ'. π'. ρ'. Τῶν δὲ ἐν τῇσι περισσῇσι κρινασῶν περιόδων πρώτη, γ'. δ. ζ'. θ'. ια. ιζ'. κα. κζ'. λα. Εἰδέναι δὲ χρὴ, ὅ, τι ἦν ἄλλως κριθῇ ἔξω τῶν προγεγραμμένων, ἐσομένας ὑποσφοδὰς σημαίνοιο, καὶ γένοιο ἂν ὀλέθρια. Δεῖ δὲ προσέχειν τὸν νῦν, καὶ εἰδέναι ἐν τοῖσι χρόνοις τέτοις, τὰς κρίσις ἐσομένας ἐπὶ σωτηρίῃ, ἢ ὀλέθρῳ, ἢ ῥοπᾶς ἐπὶ τὸ ἄμεινον, ἢ τὸ χεῖρον. Πλανῆτες δὲ πυρετοί, καὶ τελαρταῖοι, καὶ πεμπῆται, καὶ ἐβδομαῖοι, καὶ ἐναῖται, ἐν ῥῇσι περιόδοις κρῖνόνται, σκοπέον.

APPΩΣΤΟΙ

paribus judicant, primus est decretorius quartus, sextus, octavus, decimus, decimus quartus, vigesimus octavus, trigesimus, trigesimus quartus, quadragesimus octavus, sexagesimus, octogesima, & centesimus. Circuitum verò qui diebus imparibus judicant, primus est tertius, quintus, septimus, nonus, undecimus, decimus septimus, primus & vigesimus, septimus & vigesimus, & trigesimus primus. Considerandum autem

est quid si quid aliter extra hos praescriptos dies decernat, recidivas fore perniciemque portendi. Animumque advertere & nosse oportet, his in temporibus futuras judicationes ad salutem aut perniciem tendere, vel momenta in melius aut deterius facere. Prætereaque videndum est, quibusnam circuitibus febres errantes, quartana, quintana, septimana, nonana, judicationes fubeant.

ÆGROΤΙ

ΑΡΡΩΣΤΟΙ ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑ.

Πρώτος.

24. Φιλίσκος ὥκει παρὰ τὸ τεῖχος· κατεκλῆθη τῇ πρώτῃ· πυρετὸς ὀξύς· ἰδρωσεν ἐν νύκτι ἐπιπόνως. Δευτέρῃ, πάντα παρωξύνθη· ὀψὲ δὲ ἀπὸ κλυσμάλλεως καλῶς διήλθε· νύκτι δὲ ἡσυχίης. Τρίτῃ πρωί, καὶ μέχρι μέσσης ἡμέρης, ἔδοξε γενέσθαι ἀπύρετος· πρὸς δειλὴν δὲ πυρετὸς ὀξύς, μετὰ ἰδρωτός· διψώδης· γλῶσσαι δὲ ἐπεξηραίνετο· μέλαινα ἔρησεν· νύκτι δυσφόρος· ἐκ ἐκοιμήθη· πάντα παρέκχευσε. Τετάρτῃ, πάντα παρωξύνθη· ἔρα μέλαινα· νύκτι εὐφορώτερην· ἔρα εὐχρότερα. Πέμπτῃ, περὶ μέσον ἡμέρης, μικρὸν ἀπὸ ρινῶν ἔσαξεν ἄκρητον· ἔρα δὲ ποικίλα, ἔχοντα ἐναυρήματα τρογγύλα, γονοειδέα, διεσπαρμένα· ἔχ' ἰδρῶτο. Προσθε-

ÆGROTI QUATUORDECIM.

Primus.

24. Philiscus, qui propter mœnia habitabat, primo die decubuit, cumque febris acutaprehendit, cum sudoribus & nocte laboriosa. Postridie ingravescentibus omnibus, ex alvi dilutione meliusculè habuit, cum nocte quietâ. Die tertio, mane & ad meridiem usque, liber à febre esse visus est, ad vesp̄eram

verò febris acuta invasit cum sudore & siti, lingua inaruit, nigrum lotium reddidit, nox gravis & molesta fuit, non dormivit prorsusque deliravit. Quarto, graviora evaserunt omnia, urinæ nigræ, nox faciliior fuit, & urinæ melius coloratæ. Quinto, circa meridiem parum idque sincerum è naribus stillavit, urinæ variæ, in quibus sublimia quædam innatantia rotunda, genitali semini similia, dispersa inerant, neque residebant. Huic supposita

μένω δὲ βάλανον, Φυσώδεα σμικρὰ διήλθε· νύκτι
ἐπιπόνως· ὕπνοι σμικροί· λόγοι· λήρος· ἄκρεα
πάντοθεν ψυχρὰ, καὶ ἔτι ἐπαναθερμαινόμενα·
ἔρησε μέλανα· ἐκοιμήθη σμικρὰ· πρὸς ἡμέρην ἄ-
φανος· ἰδρῶσε ψυχρόν· ἄκρεα πελιδνά. Περὶ δὲ
μέσσην ἡμέρης, ἐκλαῖος ἀπέθανε. Τῷ δὲ πνεῦμα διὰ
τέλεος, ὥσπερ ἀνακαλεμένῳ, ἀραιόν, μέγα· σπλῆν
ἐπήρθη περιφερεῖ κυρτώματι· ἰδρῶτες ψυχροὶ διὰ τέ-
λεος. Οἱ παροξυσμοὶ ἐν ἀστίῃσιν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

25. Σίληνός ῥκει ἐπὶ τῇ Πλαταιῶνος, πλησίον
τῶν Εὐαλκίδεος· ἐκ κόπων καὶ πολίων, καὶ
γυμνασίων ἀκαίρων, πῦρ ἔλαβε. Ἡρῶσα δὲ πο-
νέειν καὶ ὀσφύν, καὶ κεφαλὴν εἶχε βάρος· καὶ τρα-
χήλα

supposita glande, flatuosa pauca nem usque sudores frigidi per-
prodierunt, nox gravis fuit, severarunt. Accessiones diebus
sonni parvi, verba cum delirio, paribus invaserunt.

extrema undiquaque frigida, quæ nec etiam ad calorem am-
plius revocari poterant, urinam plius revocari poterant, urinam
nigram reddidit, aliquantulum nigram reddidit, aliquantulum
dormiit, sub diem vox defecit, dormiit, sub diem vox defecit,
fudor frigidus obortus est, sum- fudor frigidus obortus est, sum-
mitates livescabant. Die sexto mitates livescabant. Die sexto
circa meridiem obiit. Spiratio circa meridiem obiit. Spiratio
huic perpetuò quasi intro revo- huic perpetuò quasi intro revo-
canti & ingeminauti rara & canti & ingeminauti rara &
magna fuit; lien in gibbositate magna fuit; lien in gibbositate
rotundam sublatu est, & ad fi- rotundam sublatu est, & ad fi-

ÆGER SECUNDUS.

25. Silenum, qui in Platamo-
ne habitabat, juxta Eu-
alcidis ædes, ex laboribus, com-
potationibus, & exercitationibus
intemperativis, ignis, hoc est, fe-
bris vehementissimaprehendit.
Coepit autem ex lumbis labo-
rare, & capitis gravitate teneri,
cum cervicis distensione. Pri-
mo

L

mo

χήλῃ ἢν ξύνησις. Ἀπὸ δὲ κοιλίης, τῇ πρώτῃ, χολώδεα, ἄκρηλα, ἔπαφρα, καίλακορέα πολλά διήλθεν· ἔρα μέλαινα, μέλαιναν τὴν ὑπόσασιν ἔχοντα· διψώδης· γλῶσσα ἐπίξηρος· νυκλὸς ἔδδεν ἐκοιμήθη. Δευτέρῃ, πυρελὸς ὀξύς· διαχωρήματα πλείω, λεπτότερα, ἔπαφρα· ἔρα μέλαινα· νύκτα δυσφόρος· μικρὰ παρέκρυσσε. Τρίτῃ, πάντα παρωξύνθη· ὑποχονδρεῖς ξύνησις ἐξ ἀμφοῖν παραμήκης πρὸς ὀμφαλὸν, ὑπολάπαρος· διαχωρήματα λεπτά, ὑπομέλαινα· ἔρα θολερὰ, ὑπομέλαινα· νυκλὸς ἔδδεν ἐκοιμήθη· λόγοι πολλοί, γέλως, ὥδῃ· κατέχειν ἐκ ἡδύνατο. Τετάρτῃ, διὰ τῶν αὐτῶν. Πέμπτῃ, διαχωρήματα ἄκρηλα, χολώδεα, λεῖα, λιπαρά· ἔρα λεπτά, διαφανέα· σμικρὰ κατένοει. Ἑκτῇ, περὶ κεφαλὴν σμικρὰ ἐφίδρωσεν· ἄκρεα ψυχρά, πελιδνά· πολὺς βληστρισμός· ἀπὸ κοιλίης ἔδδεν διήλθεν· ἔρα

mo die ex alvo biliosa, syncera, spumantia, abunde saturata & affatim colorata multa prodire. Urina nigra, in quibus nigra subsidebant, sitibundus erat, lingua insuper arida, nocte nihil dormivit. Altero die, febris acuta fuit, dejectiones plures, tenuiores, spumantes, urina nigra, nox inquiet & gravis, aliquantulum deliravit. Tertio, omnia graviora evasere, praecordiorum contentio utrimque ad umbilicum promissa, sub-

mollis, dejectiones tenues, nigricantes, urinae turbidae, nigrae, nox insomnis, verba multa, rufus, cantus, continere se non potuit. Quarto, eadem affligebant omnia. Quinto, per alvum secessere syncera, biliosa, laevia, pinguis, urinae tenues, pellucidae, paulum ad intelligentiam rediit. Sexto, circa caput tenuis & paucus sudor obortus est cum extremorum frigore & livore, multa corporis incontinentia & jactatio, nihil demisit alvus,

[39]

ἔρεα ἐπέστη· πυρετὸς δ' ἔξυε. Ἐξδόμη, ἄφωνος· ἄκρεα ἔκ' ἔτι ἀνεθερμαίνετο· ἔρησεν ἑδέν. Ογδόη, ἰδρωσε δι' ὅλα ψυχρόν· ἐξανθήματα μετὰ ἰδρωτός ἐρυθρά, τρεογγύλα, σμικρά, οἷον ἰονθοί, παρέμενεν· ἔκ' ἀφίστατο. Ἀπὸ δὲ κοιλίης ἐρεθισμῷ σμικρῷ κόπρανα λεπτὰ, οἷα ἄπεπτα, πολλὰ διήει μετὰ πόνου· ἔρει μετὰ ὀδύνης δακνῶδες· ἄκρεα σμικρὰ ἀνεθερμαίνετο· ὕπνοι λεπτοί, κωμῶδες· ἄφωνος· ἔρεα λεπτὰ, διαφανέα. Ἐνάτη, διὰ τῶν αὐτῶν. Δεκάτη, ποτὰ ἔκ' ἐδέχετο· κωμῶδης· οἱ δὲ ὕπνοι λεπτοί· ἀπὸ δὲ κοιλίης ὁμοία· ἔρησεν ἀθρόον, ὑποπαχὺ, κείμενον· ὑπόστασις κριμνώδης, λευκή· ἄκρεα πάλιν ψυχρά. Ἐνδεκάτη, ἀπέθανεν. Ἐξ ἀρχῆς τάτῳ διὰ τέλους, πνεῦμα μέγα, ἀραιόν· ὑποχονδαίε

alvus, urinæ resisterunt, febris acuta. Septimo, voce defectus est, corporis summa non amplius ad calorem revocari poterant, nihil minxit. Octavo, sudor frigidus per omnia membra diffusus est, cum pustulis rubentibus, rotundis, parvis, varis non absimilibus, quæ permanebant, neque abscessum faciebant. Alvus verò parum concitata, stercore tenuia, crudis similia, multa non sine labore demisit, urina cum dolore mordax reddebatur, corporis summa paulisper ad calorem

reducebantur, somni exigui erant ac veluti sopores, vox defecit, urinæ tentues & perspicuæ. Nono eadem fere omnia. Decimo potum non capiebat, sopore detinebatur, somni autem exigui erant. Ab alvo similia prodibant, minxit assatim subcrassum in matellâ depositum. Quod subsederat, hordei tosti non exactè moliti crassioribus frustulis simile erat, album, summa corporis iterum frigida. Undecimo die, obiit. Huic per exordia ad extremum usque spiratio magna & rara fuit, & continens

ποχονδρεῖς παλμὸς ξυνεχής. Ηλικίη, ὡς περὶ ἕτερα εἴκοσι.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

26. **Η**Ροφῶντι πυρετὸς ὀξύς. Ἀπὸ κοιλῆς ὀλίγα, τεινεσμῶδεα κατ' ἀρχάς· μετὰ δὲ ταῦτα λεπτὰ διήει, χολῶδεα, ὑπόσυρνα· ὑπνοὶ ἔκ ἐνήσαν· ἔφα μέλαινα, λεπτά. Πέμπτῃ, πρῶτ' κώφωσις· παρῶξυνθη πάντῃ· σπλὴν ἐπήρθη· ὑποχονδρεῖς ξύντασις· ἀπὸ κοιλῆς ὀλίγα, μέλαινα διήλθε· παρεφρόνησεν. Ἑκτῇ, ἐλήρει· εἰς νύκτα ἰδρώς· ψύξις· λῆρος παρέμενεν. Ἑξδόμῃ, περιέψυκτο· διψώδης· παρέκχευσε· εἰς νύκτα καλενόει· καλεκοιμήθη. Ογδόῃ, ἐπύρεσσε· σπλὴν ἐμειῖτο· καλενόει πάντῃ· ἤλγησε κατὰ βρεῶνα· ἔπαρμα τὸ πρῶτον σπληνὸς

tinens præcordiorum palpitatione. Aetatis annum agebat ferè vigesimum.

ÆGER TERTIUS.

26. **H**erophontem febris acuta prehendit, alvus circa initia pauca, & cujusmodi in crebrâ & inani egerendi voluntate solent, demisit, deinde verò tenuia, biliosa & copiosa. Somnum nullum capiebat, urinae nigrae & tenues erant.

Quinto die, mane surditas obvenit, exasperata sunt omnia, lien sublatu intumuit, cum præcordiorum contentione, ex alvo pauca & nigra percurrerant, desipuit. Sexto, delirabat, sub noctem sudor obortus est, frigus, delirium perseverabat. Septimo, corporis summa perfrixerunt, sticulosus fuit, deliravit, sub noctem ad mentem rediit, dormivit. Octavo, febricitavit, lien imminuebatur, prorsus ad intelligentiam rediit. Ad inguen

[41]

σπληνὸς κατ' ἴξιν, ἔπειτα οἱ πόνοι εἰς ἀμφοτέρων
κνήμας· νύκτις εὐφρόως· ἔρα εὐχρόερα, ὑπόστα-
σιν εἶχε σμικρὴν λευκὴν. Ἐνάτη, ἰδρωσεν· ἐκρί-
θη· διέλιπε. Πέμπτη, ὑπέστρεψεν· αὐτίκα δὲ
σπλὴν ἐπήρθη· πυρετὸς ὀξύς· κώφωσις πάλιν.
Μετὰ δὲ τὴν ὑποσφοφὴν, τρίτη, σπλὴν ἐμειῖτο· κώ-
φωσις ἦσσαν· σκέλεα ἐπωδύνως· νύκτις ἰδρωσεν.
Ἐκρίθη ἐπὶ αὐτῇ, ἔπειτα δὲ παρέκχευεν ἐπὶ τῇ ὑπο-
σφοφῇ.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

27. **Ε**Ν Θάσῳ Φιλίνα γυναῖκα, θυγατέρα τε-
κῆσαν, καὶ κατὰ φύσιν καθάρσιος γινω-
σμένης, καὶ ἄλλα κῆφως διάγασαν, τεσσαρεσκαίδε-
κάτην ἔβασαν μετὰ τὸν τόκον, πῦρ ἔλαττε μετὰ ἡ-
γέος.

guen doluit, primumque ei tu-
mor subortus est, quā lienī ē di-
recto respondebat, deinde dolor
ad utramque tibiā transit, nox
facilis, urinā meliūs coloratā,
in quibus quādam alba subside-
bant. Die nono, sudore obor-
to morbus decrevit, intermisit.
Quinto post reversus est die, si-
mulque lien in tumorem subla-
tus est, febris acuta, rursusque
surditas. Tertio post recidivā
die imminuebatur lienis tumor,
minorque surditas erat, dolor

crura invasit, noctu sudore o-
borto ad decimum septimum
diem judicatus est, neque in
morbi reversione deliravit.

ÆGER QUARTUS.

27. **Φ**ιλίνοι uxorem in Thaso,
quæ filiam pepererat,
cū ex naturæ præscripto pur-
gationes procederent, cætera-
que leviter haberet, decimo
quarto post partum die, ignis,
hoc est, febris vehementissima,
cum

M

cum

γῆος. Ἠλγσε δὲ ἀρχομένη καρδίην, καὶ ὑποχόνδριον
δεξιόν· γυναικείων πόνοι· καθαρίσις ἐπαύσατο· προσ-
θεμένη δὲ, ταῦτα μὲν ἐκκρίσθη. Κεφαλῆς δὲ, καὶ
τραχήλεως, καὶ ὀσφύος πόνοι παρέμενον· ὕπνοι δὲ ἐ-
νήσαν· ἄκρεα ψυχρά· διψώδης· κοιλίῃ ξυνεκαύθη·
σμικρὰ διήει θῆρα λεπτὰ, ἄχρσα κατ' ἀρχάς. Ἐκ-
ταίῃ ἐς νύκτα παρέκρεσε πολλὰ, καὶ πάλιν καλινέει.
Ἐξδόμῃ, διψώδης· διαχωρήματα χολώδεα, καλακο-
ρέα. Ογδόῃ, ἐπερίργωσε· πυρετός ὀξύς· σπασμοί
πολλοί, μετὰ πόνον· πολλὰ παρέλεγεν· ἐξανίστατο
βάλανον προσθεμένη. Πολλὰ διήλθε μετὰ περιόρου
χολώδεος· ὕπνοι δὲ ἐνήσαν. Ἐνάτῃ, σπασμοί.
Δεκάτῃ, σμικρὰ καλινέει. Ἐνδεκάτῃ, ἐκοιμήθη· πάν-
των ἀνεμνήσθη, ταχὺ δὲ πάλιν παρέκρεσεν. Ουρεί-
δὲ μετὰ σπασμῶν ἀθρόον, περὶ, ὀλιγάκις ἀναμνη-
σκόντων,

cum rigoreprehendit. Huic circa exordia oris ventriculi dolor contigit & præcordiorum dextrorum, locorum muliebrium dolores, purgatio defecit. Ex subdito autem peffo ista quidem allevata sunt, capitis verò & cervicis lumborumque dolores perseverabant, somni non aderant, extrema frigida, sitibunda erat, alvus adusta pauca demittebat. Urinæ tenues, & per initia decolores. Sexto die ad noctem multum deliravit, rursusque ad intelligentiam rediit. Septimo siticulosa, de-

jectiones biliosæ, in plenum & affatim coloratæ. Octavo, novo rigore suborto febris acutaprehendit, convulsiones multæ non sine dolore, multum deliravit. Glande subdita ad desidendum exsurrexit, multaque prodierunt cum bilioso affluxu. Somnum capere non poterat. Nono convulsiones, decimo aliquantulum mente constabat, undecimo dormivit, omnia in memoriam subierunt, sed statim rursus deliravit. Convulsa autem urinam confertim multam reddidit, raro ab iis qui assidebant admonita,

σκόνην, παχὺ, λευκόν· οἷον γίνεσθαι ἐκ τῶν καθισα-
μένων, ὅταν ἀναλαραχθῇ κείμενον πελὺν χρόνον·
ἐκ καθίστατο· χροῖμα, καὶ πάχος ἵκελον οἷον γίνεσθαι ὑπο-
ζυγίς· τοιαῦτα ἔρει, οἷα καὶ γὰρ εἶδον. Περὶ δὲ
τεσσαρεσκαιδεκάτην ἔξση, παλμοὶ δὲ ὅλα τῆ σώ-
ματος· λόγοι πολλοί· σμικρὰ καλενοῖσι, διὰ ταχέ-
ων δὲ πάλιν παρεκρυσσε. Περὶ δὲ ἐπτακαιδεκάτην
ἔξσα ἦν ἄφρωνος. Εἰκοστῇ, ἀπέθανε.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

28. **Ε**Πικράτεος γυναῖκα, ἣ καλέκειλο παρὰ Ἀρ-
χιγέτην, περὶ τόκον ἤδη ἔξσαν, ῥίγος
ἔλαβε ἰσχυρῶς· ἐκ ἐθερμάνθη, ὡς ἔλεγον· καὶ τῇ
ὑπεραίῃ τοιαῦτα. Τρίτῃ δὲ, ἔτεκε θυγατέρα, καὶ
τ' ἄλλα πάντα κατὰ λόγον ἦλθε. Δευτέρῃ μετὰ
τόκον,

nita, crassam, albam (quale
quid in subsidentibus urinis vi-
situr, quæ longo intervallo in
matulâ depositæ & reservatæ re-
turbantur) eaque non subside-
bat, sed colore & crassitudine
veterini generis urinas referebat.
Atque illiusmodi fuerunt urinæ,
quas videre licuit. Ad decimum
quartum diem totum corpus
palpitationes occupârunt, mul-
tùm loquebatur, aliquantulùm
mente constabat, sed confestim
rursus desipuit. Circa decimum

septimum voce defecta est, vi-
gesimo obiit.

ÆGER QUINTUS.

28. **Ε**Picratis uxor, quæ apud
Archigeten decumbe-
bat, cùm jam partus inflaret,
vehementi rigore correpta est,
nec (ut aiebant) incaluit, & po-
stridie eadem adfuerunt. Ter-
tio die filiam peperit, cæteraque
omnia rite atque ordine proces-
serunt. Altero à partu die eam
febris

τόκον, ἔλαβεν πυρετὸς ὀξύς· καρδίας πόνος, καὶ γυναικείων. Προσθεμένη δὲ, ταῦτα μὲν ἐκβίβη· κεφαλῆς δὲ, καὶ τραχήλου, καὶ ὀσφύος πόνος· ὕπνοι δὲ ἐνήσαν. Ἀπὸ δὲ κοιλίας ὀλίγα, χολώδεα, λεπτὰ διήει ἄκρηλα· ὄρα λεπτὰ ὑπομέλανα. Ἀφ' ἧς δὲ ἐλάμβανε πῦρ, ἐς νύκτα ἐκλαίη παρεκέρσε. Ἐξδόμη, πάντα παρωξύνθη· ἀγρυπνος· παρέκερσε· δαψώδης· διαχωρήματα πάντα χολώδεα, καλακορέα. Ογδόη ἐπεβρίγωσεν· ἐκοιμήθη πλείω. Ἐνάτη, διὰ τῶν αὐτῶν. Δεκάτη, σκέλεα ἐπιπόνως ἤλγει· καρδίας πάλιν ὀδύνη· καρηξασίη· ὃ παρέκερσεν· ἐκοιμᾶτο μάλλον· κοιλίη ἐπέση. Ἐνδεκάτη, ὄρησεν εὐχρωώτερα, συχνὴν ὑπόσασιν ἔχοντα· διήγει καφώτερον. Τεσσαρεσκαιδεκάτη, ἐπεβρίγωσεν· πυρετὸς ὀξύς. Πεντεκαιδεκάτη, ἤμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὑπόσυχα· ἰδρωσεν ἄπυρος· ἐς νύκτα δὲ πυρετὸς

febris acuta apprehendit, cum oris ventriculi & locorum muliebrium dolore. Quæ quidem omnia ex subdito pello allevata sunt, sed tum capitis, tum cervicis ac lumborum dolor invasit, neque somni ulli aderant. Ex alvo pauca, biliosa, tenuia & sincera demisit, cum urinis tenuibus & nigricantibus. Sexto postquam febris corripuit die, sub noctem deliravit. Septimo, exasperata sunt omnia, cum pervigilio desipuit, sitibunda fuit, ex alvo biliosa omnia abunde- que colorata secesserunt. Octavo, rursus suborto rigore liberalius quievit. Nono, iisdem perseverantibus; decimo molestus crurum rursusque oris ventriculi dolor invasit cum capitis gravitate & absque delirio, aliquantò plus dormivit, alvus substitit. Undecimo, melius coloratas urinas cum copioso sedimento reddidit, levius habuit. Decimo quarto, suborto novo rigore febris acuta apprehendit. Decimo quinto, biliosa, flava, subsrequentia vomitione refu-

fa

ρεῖος ὀξύς· ὄρα πάχος ἔχοντα· ὑπόσασις λευκή·
 Ἐξκαιδεκάτῃ, παρωξύνθη νύκτα, καὶ δυσφώρας· ἔχ
 ὑπνώσε· παρέκρεσεν. Οἰλωκαιδεκάτῃ, διψώδης·
 γλώσσα ἐπεκαύθη· ἔχ ὑπνώσε, παρέκρεσε πολλά·
 σκέλεα ἐπωδύνως εἶχε· περὶ δὲ εἰκοσὴν, πρῶτ' σμι-
 κρὰ ἐπεβρίγωσε· κώμαλώδης· δι' ἡσυχίης ὑπνώσε·
 ἤμεσε χολώδεα, ὀλίγα, μέλανα· ἐς νύκτα κώφω-
 σις. Περί δὲ πρώτῃν καὶ εἰκοσὴν, πλευρὰ ἀριστερὰ
 βάρος δι' ὅλα μετ' ὀδύνης· σμικρὰ ἐπέβησεν.
 Οὐρα δὲ πάχος ἔχοντα, θολερά, ὑπέρυθρα· κεί-
 μενα δ' καθίστατο· τὰ δ' ἄλλα κεφολέως· ἐκ ἄπυ-
 ρος. Αὐθις ἐξ ἀρχῆς φάρυγγα ἐπωδύνως· ἐ-
 ρευθος· κίων ἀνεσπασμένος· ρεῦμα θριμνύ, δακνῶ-
 δες, ἀλμυρῶδες διὰ τέλεος παρέμενε. Περί δὲ εἰ-
 κοσὴν ἐβδόμην, ἄπυρος· ἔρριπιν ὑπόσασις· πλευρὸν
 ὑπῆλγε.

sa sunt, ex sudore febris reli-
 quit. Sub noctem febris acuta,
 urinæ crassæ, quæ album habe-
 bant sedimentum. Quibus de-
 cimo sexto ad noctem ingra-
 vescentibus, molestè habuit,
 non dormivit, deliravit. De-
 cimo octavo, sitibunda fuit, lin-
 gua retorrída, non dormivit,
 multum deliravit, crurum do-
 lor infestavit. Ad vigesimum,
 mane parvo suborto rigore sopor
 tenuit, placidè dormivit, bili-
 osa pauca, nigra vomuit, sub
 noctem surditas oborta est. Cir-
 citer verò vigesimum primum,
 sinistrum latus undique gravitas
 cum dolore occupavit, parvâ
 insuper subortâ tussi; urinæ
 crassâ, turbulentæ, subrubræ,
 quæ depositæ non subsederunt.
 Cætera verò levius habuit, ne-
 que à febre immunis fuit. Sta-
 tim per exordia faucium dolor
 & rubor adfuit, columella con-
 tracta fuit, fluxio acris, mor-
 dax & salsa ad extremum per-
 severavit. Ad vigesimum sep-
 timum diem, febre libera, urinæ
 cum sedimento aderant, latus
 aliquan-

ὑπὴλγε. Περὶ δὲ τετάρτην καὶ τριακοστὴν, πῦρ ἔλαβει· κοιλίῃ χολώδεσιν ὑπελαράχθη. Ἡμεσε τῇ τεσσαρακοστῇ ὀλίγα χολώδεα. Ἐκρίθη· τελέως ἀπυρρος τῇ ὀγδοηκοστῇ.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ.

29. **Κ**λεωναχίδην, ὃς κατέκειτο ἐπάνω τῇ Ἡρακλείῃ, πῦρ ἔλαβε πεπλανημένως· ἤλγε δὲ καὶ κεφαλὴν ἐξ ἀρχῆς, καὶ πλευρὸν ἀριστερόν· καὶ τῶν ἄλλων πόνοι, κοπιώδεα τρόπον. Οἱ πυρετοὶ παροξυνόμενοι, ἄλλοτε * ἀλλοίως ἀτάκτως· ἰδρωῖτες, ὅτε μὲν, ὅτε δ' ἔ. Τὰ μὲν πλεῖστα ἐπεσήμεαι οἱ παροξυσμοί, ἐν κρισίμοις μᾶλλον. Περὶ δὲ εἰκοστὴν τετάρτην, χεῖρας ἀκρας ἐψύχετο· ἡμεσε χολώδεα,

aliquantulum doluit. Ad trigessimum vero quartum febris corripuit, alvum biliosa conturbavit. Quadragesimo, pauca biliosa vomuit. Octogesimo, judicatione prorsus est absoluta & febre liberata.

ÆGER SEXTUS.

29. **Κ**λεωναχίδην, qui supra Heraclium decumbebat, ignis, hoc est, febris vehemens,

vago & incerto quodam ordineprehendit. Capitis & lateris sinistri circa initia dolor adfuit, cæterorumq; membrorum perinde ac ex lassitudine labores. Februm accessiones aliæ subinde absque ullo ordine, & nunc quidem sudores, nunc vero minimè. Februm insultus, ut plurimum, diebus decretoriis ferè invadebant. Ad vigesimum quartum diem extremæ manus frigescebant, vomitione refusa sunt

* Legunt omnes, ἀλλοίως. Etiam cap. 4. p. 6. ubi cæteri legunt ἀλλοι σς, Lindanus habet ἀλλοίως. Quæ fortasse verior est Lectio.

[47]

λώδεα, ξανθὰ, ὑπόσυχνα, μετ' ὀλίγον δὲ ἰώδεα·
 πάντων ἐκφύσθη. Περὶ δὲ τριακοστὴν ἐόντι, ἤρξατο
 ἀπὸ ρινῶν αἰμορραγεῖν ἐξ ἀμφοτέρων, καὶ ταῦτα πε-
 πλανημένως κατ' ὀλίγον μέχρι κρίσιος· ἐκ ἀπόσιτος
 δέ, ἐδὲ δαψώδης παρὰ πάντα τὸν χρόνον, ἐδὲ ἀγρυ-
 πνος· θώρα δὲ λεπία, ἐκ ἄχροα. Περὶ δὲ τεσσαρα-
 κοστὴν ἐὼν, ἔρησεν ὑπέρθυρα, ὑπόσασιν πολλήν,
 ἐρυθρὴν ἔχοντα· ἐκφύσθη· μετὰ δὲ ταῦτα ποικί-
 λως τὰ τῶν ἔρων, ὅτε μὲν ὑπόσασιν εἶχεν, ὅτε δὲ
 ἔ. Εξηκοστῇ, ἔρροισιν ὑπόσασις πολλή, καὶ λευκή, καὶ
 λείη· ξυνέδωκε πάντα· πυρετοὶ διέλιπον· θώρα δὲ
 πάλιν λεπία μὲν, εὐχροα δέ. Εβδομηκοστῇ ἀπυ-
 ρος, διέλιπεν ἡμέρας δέκα. Ογδοηκοστῇ, ἐπεβρίγω-
 σε· πυρετὸς ὁξὺς ἔλαβεν· ἰδρωσε πολλῷ· ἔρροισιν
 ὑπόσασις ἐρυθρὴ, λείη. Τελείως ἐκφύσθη.

APPWCTOC

sunt biliosa, flava, subfrequentia, non longè verò pōss, virulenta, quibus omnibus levatus est. Circiter trigessimū, sanguis fluere ex utraque nare coepit, idque inconstanter paulatim ad judicationem usque, sed nec cibum averfabatur, nec stiticulosus toto tempore fuit, neque verò insomniā torquebatur, urinæ tenues, non tamen decolores erant. Ad quadragessimū verò, subrubra mixxit, cum sedimento multo rubro, levius habuit. Post quæ variè

se habuerunt urinæ, ut quæ interdum sedimentum haberent, interdum verò nequaquam. Sexagesimo, urinis sedimentum multum, album & læve adfuit, remissa sunt omnia, febris intermisit. Urinæ verò iterum tenues quidem, boni coloris tamen. Diē septuagesimo à febre liber fuit, quæ diē decem intermisit. Octogesimo, rigore oborto febris acuta prehendit, sudor multus, urinis sedimentum rubrum, læve adfuit. Quibus perfecta judicatio successit.

ÆGER.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

30. **Μ**Ετωνα πῦρ ἔλαβεν· ὁσφύος βάρος ἐπώ-
 δυνον. Δευτέρῃ, ὕδωρ πiónηι ὑπόσυχον,
 ἀπὸ κοιλίης καλῶς διήλθε. Τρίτῃ, κεφα-
 λῆς βάρος· διαχωρήματα λεπτὰ, χολώδεα, ὑπέ-
 ρυθρα. Τετάρτῃ, πάντα παρωξύνθη· ἐρύνη ἀπὸ
 δεξιᾶ μυκήρης αἷμα δις κατ' ὀλίγον· νύκτι δυσφό-
 ρως· διαχωρήματα ὅμοια τῇ τρίτῃ· ἔρα ὑπομέ-
 λαν εἶχεν ἐναίωρημα ὑπόμελαν ἐόν, διεσπασμέ-
 νον· ἔχ' ἰδρυέιο. Πέμπτῃ, ἐρύνη λαύρον ἐξ ἀριστε-
 ρῆς ἀκρήλον· ἰδρωσεν· ἐκρίθη. Μετὰ δὲ κρίσιν,
 ἀγρυπνος παρέλεγεν· ἔρα λεπτὰ, ὑπομέλαντα.
 Λιθοῖσιν ἐχρήσατο κατὰ κεφαλῆς· ἐκοιμήθη· κα-
 ΤΕΝΘΕΙ.

ÆGER SEPTIMUS.

30. **M**etonem ignis, hoc est,
 febris vehemens, pre-
 hendit cum lumborum gravita-
 te & dolore. Postridie ex libe-
 raliore aquæ potu alvus rectè
 demisit. Tertio, capitis gravi-
 tas tenuit, dejectiones tenues,
 biliosæ, aliquantulum rubentes
 prodierunt. Quarto, exasperata
 sunt omnia, bis ex nare dextrâ
 sanguis paulatim effluxit, nox

laboriosa, dejectiones eadem,
 quæ die tertio, urinæ nigrican-
 tes, quæ sublime quiddam in
 medio innatans, subnigrum di-
 vulsum, nec subsistens habebant.
 Quinto die ex nare sinist-
 râ liberaliter sanguis sincerus
 effluxit, sudore oborto judica-
 tus est. Post judicationem au-
 tem cum pervigilio præter ra-
 tionem loquebatur, urinæ te-
 nues & nigricantes erant. Post
 capitis perfusiones quievit, men-
 te constitit. Huic morbus non
 revertit

τενδῶει. Τὸτ' ἔχ' ὑπέσχεψεν· ἀλλ' ἡμορρᾶγήσε
πολλάκις, καὶ μετὰ κρίσιν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

31. **Ε**Ρασινὸν, ὃς ὤκει παρὰ Βωῶτα χαράδρην,
πῦρ ἔλαβε μετὰ δειπνον· νύκτα, ταραχώ-
δης. Ἡμέρην τὴν πρώτην, δι' ἡσυχίης· νύκτα, ἐπι-
πόνως. Δευτέρα, πάντα παρωξύνθη· ἐς νύκτα πα-
ρέκρυσσε. Τρίτη, ἐπιπόνως· παρέκρυσσε πολλά.
Τετάρτη, δυσφορώτατα· ἐς δὲ τὴν νύκτα ἔθεν ἐκοι-
μήθη· ἐνύπνια, καὶ λογισμοί· ἔπειτα χεῖρω, μεγάλα,
καὶ ἐπὶ κνῆρα· φόβος, δυσφορία. Πέμπτη, πρῶτ'
καλὴ ἡμέρα, καὶ καλὴ νύκτα· παλὺ δὲ πρὸ μέσσης ἡ-
μέρης ἐξεμάνη· κατέχευεν ἐκ ἡδύνατος· ἄκρα ψυ-
χρὰ ὑποπέλια· ἔρα ἀπεπία. Απέθανε περὶ ἡλίας
δυσμᾶς.

revertit, verum etiam post judi-
cationem crebro sanguis e na-
ribus erupit.

ÆGER OCTAVUS.

31. **E**Rasium, qui ad Bootæ
torrentem habitabat, fe-
bris à cenâ vehemens corripuit,
noctem turbulentam transegit.
Primus dies quietus fuit, nox
laboriosa. Postridi e ingrave-
scentibus omnibus sub noctem
deliravit. Tertio die, laboriose

habuit, multum deliravit. Quar-
to, gravissime, per noctem ve-
rò nihil dormivit, somnia ade-
rant & ratiocinationes, deinde
deteriora, magna & imprimis
animadvertenda, timor & mag-
na corporis incontinentia. Quin-
to, manè compositus erat, om-
ninoque ad intelligentiam redi-
erat. Ad meridiem verò valde
insanivit, neque se cohibere po-
terat, summa corporis frigida
& liventia, urinæ crudæ, sub
solis occasum defunctus est.

O

Huic

θυσμάς. Τάτω οἱ πυρετοὶ διὰ τέλεος ξὺν ἰδρωτί·
ὑποχόνδρια μετέωρα· ξύλησις μετ' ὀδύνης. Ουρα
δὲ μέλανα, ἔχοντα ἐναιωρήματα τρογγύλα· ἐχ
δρῦετο· ἀπὸ δὲ κοιλίης κόπρανα διήει· δάψα διὰ
τέλεος ἐ λήην· σπασμοὶ δὲ πολλοὶ ξὺν ἰδρωτί, πε-
ρι θάνατον.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

32. **Κ**ρίτωνι ἐν Θάσῳ, ποδὸς ὀδύνη ἤρξατο ισχυ-
ρῇ, ἀπὸ δακτύλου τῆς μεγάλης, ὁρθοσάδην
περιόντι· κατεκλίθη αὐθημερόν· Φρικώδης, ἀσώδης,
μικρὰ ὑποθερμαινόμενος· νύκτι παρεφρόνησε. Δευ-
τέρῃ, οἶδημα δι' ὅλη τῇ ποδὸς καὶ περὶ σφυρὸν
ὑπέφυθρον μετὰ ξύλησιος· Φλυκταίνιδα μέλανα·
πυρετός ὄξυς· ἐξέμανη· ἀπὸ δὲ κοιλίης, ἀκηχίλα,
χολώδεα,

Huic ad extremum usque febres
cum sudore aderant, præcor-
diorum tumor & contentio non
sine dolore. Urinæ verò ni-
græ, sublimia quædam in me-
dio innatantia rotunda habe-
bant, neque subsidebant, & ex
alvo stercora demissa sunt. Si-
tis continua non magna tamen.
Convulsiones cum sudore sub
mortem multæ.

ÆGER NONUS.

32. **I**N Thaso, Critoni erecto
& obmabulanti pes vechement-
er dolere ex pollice cæpit,
eodem die decubuit cum
horrore & stomachi fastidio ali-
quantulum incalescens, sub no-
ctem delipuit. Postridie per to-
tum pedem & ad talum tumor
subruber & contentus, pustulæ
parvæ nigrae, febris acuta, insa-
niâ correptus est. Ex alvo me-
ræ

χολώδεα, ὑπόσυχνα διήλθεν. Απέθανεν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς δευτεράϊος.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

33. **Τ**ΟΝ Κλαζομένιον, ὃς κατέκειτο παρὰ τὸ Φρυγιδεω Φρέαρ, πῦρ ἔλαβεν· ἤλγει δὲ κεφαλὴν, τράχηλον, ὅσφυν ἐξ ἀρχῆς. Αὐτίκα δὲ κώφωσις· ὕπνοι δὲ ἐνήσαν· πυρετὸς δὲ ἔλαβεν· ὑποχόνδριον ἐπῆρετο μετ' ὄγκου· ὃ λίην σύνλασις· γλῶσσαι ξηρῇ. Τετάρτῃ, ἐς νύκτα παρεφρόνησε. Πέμπτῃ ἐπιπόνως, καὶ πάντα παρωξύνθη. Περὶ δὲ ἐνδεκάτην, σμικρὰ ἐνέδωκεν. Ἀπὸ δὲ κοιλίης ἐξ ἀρχῆς καὶ μέχρι τεσσαρεσκαίδεκάτης λεπτὰ, πολλὰ, ὑδατόχροα διήει. Εὐφόρως τὰ περὶ διαχώρησιν διήγεν· ἔπειτα κοιλίῃ ἐπέστη. Οὐρα διὰ

τέλειος

re biliosa plurima procefferunt. Postridie, ex quo laborare coeperat, mortuus est.

ÆGER DECIMUS.

33. **Κ**Λαζομένιος qui ad Phrynichidæ puteum decumbebat, igne, h. e. vehementissimâ febre correptus, per exordia ex capite, cervice & lumbis dolere coepit. Confestim surditas invasit, neque somni aderant, febris acuta prehendit,

præcordium in tumorem sublatum fuit, neque valde contentum, lingua arida. Die quarto, sub noctem deliravit. Quinto, cum molestiâ exasperata sunt omnia, ad undecimum verò aliquantulum remiserunt, alvus ab initio ad decimum quartum usque, multa, tenuia, aquæ similia trans mittebat. Quod ad dejectiones attinet, commodè habebat, deinde alvus suppressa est. Urinæ per totum morbum tenues quidem, boni tamen co-

loris.

τέλεος λεπιά μὲν, εὐχροα δὲ, καὶ πολὺ εἶχεν ἐναι-
 ωρημα ὑποδισπασμένον· ἔχ' ἰδρῦελο. Περὶ δὲ
 ἑκτὴν καὶ δεκάτην, ἔρησεν ὀλίγω παχύτερα· εἶχε
 σμικρὴν ὑπόσασιν· ἐκέφισεν ὀλίγω· καλενόμεναι μάλ-
 λον. Επτακαιδεκάτῃ δὲ, πάλιν λεπιά· παρὰ δὲ τὰ
 ἑαῖα ἀμφοτέρω, ἐπήρθη ξὺν ὀδύνῃ· ὕπνοι δ' ἐνῆσαν·
 παρελήθει· περὶ δὲ τὰ σκέλεα ἐπωδύνως εἶχε.
 Εἰκοστῇ ἄπυρος, ἐκείθη· ἔχ' ἰδρωσε· πάντα καλε-
 νόει. Περὶ δὲ ἐξοδόμην καὶ εἰκοστὴν, ἰσχυρὰ ὀδύνῃ δεξιᾷ
 ἰσχυρώς, διὰ ταχέων ἐπαύσατο. Τὰ δὲ παρὰ τὰ
 ἑαῖα, ἔτε καθίστατο, ἔτε ἐξεπύει, ἤλγυε δέ. Περὶ
 δὲ τὴν πρώτην καὶ τριακοστὴν, διάρροια πολλοῖσιν
 ὑδατώδεσι μετὰ δυσεντερικῶδών· ἔρα παχέα ἔρει·
 καλέσῃ τὰ παρὰ τὰ ὦτα. Περὶ δὲ τὴν τεσσαρακοστὴν,
 ὀφθαλμὸν δεξιὸν ἤλγει· ἀμβλύτερον ἑώρα· καλέσῃ.

APPΩΣΤΟΣ

loris erant, & sublimis quiddam
 in medio innatans multum, non
 nihil dispersum habebant, ne-
 que subsidebant. Ad decimum
 sextum, paulò crassiores urinas
 reddidit, quibus paulum inerat
 sedimenti, non nihil allevatus
 est, meliùsque sibi constabat.
 Decimo septimo, rursus tenues
 profluxerunt, secundum utram-
 que aurem tumor cum dolore
 subortus est, somni non ade-
 rant, delirabat, crurum dolore
 vexabatur. Vigesimo, judica-
 tione à febre vindicatus est,
 non sudavit, omninoque ad in-
 telligentiam rediit. Circa vi-

gesimum septimum, vehemens
 coxendicis dolor obortus sta-
 timque sedatus est. Quæ au-
 tem ad aures erant tubercula
 neque conquiescebant, neque
 suppurabant, verum dolebant.
 Ad trigesimum primum, ex alvi
 profluvio, aquosa excrementa
 multa & cujuscumque in difficul-
 tate intestinorum esse solent,
 prodierunt, crassas urinas red-
 didit, tubercula circa aures con-
 quieverunt. Circa quadragesi-
 mum verò, oculi dextri dolor
 subortus est, hebetior visus fuit,
 constitit.

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

34. **Τ**Ην Δρομεάδεω γυναῖκα, θυγατέρα τεκῆσαν, καὶ τῶν ἄλλων πάντων γενομένων κατὰ λόγον, δευτεραίην ἔσχεν, ῥίγος ἔλαβεν· πυρετὸς δὲ οὗτος. Ἡρξάτο δὲ πονέειν τὴν πρώτην, περὶ ὑποχόνδριον· ἀσώδης, Φρικώδης, ἀλύεσα, καὶ τὰς ἐχομένας ἔχ ὑπνώσει· πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, αὐτίκα ἀνεσπασμένον. Δευτέρῃ, ἀφ' ἧς ἐρρίγωσεν, ἀπὸ κοιλίης καλῶς κόπραναι διήλθεν· ἔρα παχέα, λευκά, θολερά· οἷα γίνεσθαι ἐκ τῶν καθισαμένων, ὅταν ἀναλαραχθῇ κείμενα χρόνον πάλιν· ἔ καθίστατο· νύκτα δὲ ἐκοιμήθη. Τρίτῃ, περὶ μέσον ἡμέρης ἐπερρίγωσε· πυρετὸς δὲ οὗτος· ἔρα ὅμοια· ὑποχόνδριος πόνος· ἀσώδης· νύκτα δυσφύως, ἐκ ἐκοιμήθη· ἰδρώσει δὲ ὅλη ὑπόψυχα,

ÆGER UNDECIMUS.

34. **D**Romeadæ conjugem postquam filiam peperisset, cæteraque omnia rite atque ordine procederent, posttridie rigor cum febre acutâprehendit. Primo statim die præcordii dolor invasit, non sine stomachi fastidio, horrore, magnâque corporis incontinentiâ, neque iis, qui post consecuti sunt, diebus somnum capere potuit. Spiratio rara, magna,

subitôque revulsa, ac velut retracta fuit. Posttridie ejus diei quo rigor cepit, ex alvo commodè stercora processerunt, urinæ, crassæ, albæ, turbulentæ, cujuscmodi esse solent quæ subsederunt, ubi in matellâ multo tempore depositæ returbantur, neque subsidebant, noctu nihil dormivit. Tertio, ad meridiem novo suborto rigore febris acutaprehendit, urinæ similes, præcordii dolor, stomachi fastidium & nausæa aderant, nox difficilis fuit, neque dormivit

P

mivit

ὑπόψυχρα, ταχὺ δὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη. Τετάρτῃ, περὶ μὲν ὑποχόνδρια, μικρὰ ἐκεφίσθη· κεφαλῆς δὲ βάρος μετ' ὀδύνης ὑπεκαρώθη· ἔσαξε μικρὰ ἀπὸ ρινῶν· γλῶσσα ἐπίξηρος, διψώδης· θρεα λεπτὰ, ἐλαϊώδεα· σμικρὰ ἐκοιμήθη. Πέμπτῃ, διψώδης, ἀσώδης· θρεα ὁμοία· ἀπὸ κοιλίης ἔδέν· περὶ δὲ μέσον ἡμέρης, πολλὰ παρέκρυσσε, καὶ πάλιν ταχὺ σμικρὰ κατένθει· ἀνισταμένη ὑπεκαρώθη· ψύξις μικρὰ· νυκτὸς ἐκοιμήθη· παρέκρυσσεν. Ἑκτῇ, πρῶτ' ἐπεβρίγωσε, ταχὺ δὲ διεθερμάνθη· ἰδρωσε δι' ὅλα· ἄκρεα ψυχρά· παρέκρυσσε· πνεῦμα μέγα, ἀραιόν. Μετ' ὀλίγον σπασμοὶ ἀπὸ κεφαλῆς ἤρξαντο· ταχὺ ἀπέθανεν.

APPΩΣΤΟΣ

mivit, fudor per totum corpus frigidus diffusus est, statim tamen rursus ad calorem rediit. Quarto, præcordii dolor aliquantum remisit, sed unâ cum dolore capitis gravitas adfuit, sopore non nihil detenta est, nares paucum stillarunt sanguinem, lingua valde resiccata, sitibunda fuit, urinæ tenues, oleosæ, parum dormivit. Quinto, siticulosa, nauseabunda, urinæ eadem, ex alio nihil fecerit, circa meridiem valde deliravit. Confestimque rursus parum ad intelligentiam rediit, ubi surrexisset sopore detenta est, paulum perfrixit, nocte dormivit, deliravit. Sexto, die mane novus subortus est rigor celeriterque recaluit, fudor toto corpore dimanavit, extrema frigescebant, deliravit, spiratio magna & rara fuit. Paulò post convolutionibus à capite subortis celeriter defuncta est.

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

35. **Α**νθρώπος θερμαινόμενος ἐδείπνησε, καὶ ἔπιε πλέον· ἤμεσε πάντα νυκλὸς· πυρετὸς ὀξύς· ὑποχονδρίᾳ δεξιᾷ πόνος· φλεγμονὴ ὑπολάπαρος ἐκ τῆ εἰσω μέρους· νύκτι δυσφώρας. Οὐρα δὲ κατ' ἀρχὰς πάχος ἔχοντα, ἐρυθρὰ, κείμενα ἐ καθίστατο· γλῶσσαι ἐπίξηρος· καὶ λίην διαψώδης. Τετάρτῃ, πυρετὸς ὀξύς· πόνοι πάντων. Πέμπτῃ, ἔσθλη λείον, ἐλαιῶδες, πάλιν· πυρετὸς ὀξύς. Ἑκτῇ, δειλῆς πολλὰ παρέκχευεν, ἔδδ' ἐς νύκτι ἐκοιμήθη. Ἑβδομῇ, πάντα παρωξύνθη· ἔσθ' ὁμοία· λόγοι πολλοί· κατέχειν ἐκ ἡδύνατο. Ἀπὸ δὲ κοιλίης ἐρεθισμῷ ὑγρὰ ταραχάδεα διήλθε, μετὰ ἐλμύνθων. Νύκτι ὁμοίως ἐπιπόνως· πρῶτ' δὲ ἐρήνωσε· πυρετὸς ὀξύς

ÆGER DUODECIMUS.

35. **I**ncallescens quidam cenavit, bibitque largius, nocte omnibus vomitu reſuſis febris acuta prehendit cum præcordii dextri dolore, inflammatio ſubinaſis ad interna vergebat, nox moleſta & difficilis fuit. Urina: verò per initia craſſa, rubra, quæ in maturâ depoſitæ non ſubſidebant, lingua valde reſſicata, non admodum erat

fiticuloſus. Quarto die, febris acuta invaſit, undique dolores urgebant. Quinto, minxit læve, oleoſum, multum, febris acuta detinebat. Sexto, ad veſperam plurimum deliravit, neque nocte dormivit. Septimo, exaſperata ſunt omnia, urina: ſimiles erant, verba multa profundebar, neque ſe continere poterat. Ex alvo irritata, liquida & turbulenta cum lumbricis ſeceſſerunt, nox perinde laborioſa fuit. Manè verò ex rigore

ὄξυς· ἰδρωσε θερμῷ· ἄπυρος ἔδοξε γενέσθαι· ὁ
πολύ ἐκοιμήθη· ἐξ ὕπνου, ψύξις, πτυαλισμός· δέι-
λης πολλά παρέκρυσσε. Μετ' ὀλίγον δὲ ἡμεσε μέ-
λαινα, ὀλίγα χολώδεα. Ἐνάτη, ψύξις· παρε-
λήρει πολλά· ὁχ ὕπνωσε. Δεκάτη, σκέλεα ἐπω-
δύνως· πάντα παρωξύνθη· παρελήρει. Ενδεκάτη,
ἀπέθανεν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

36. **Γ**υναῖκα, ἥ καλέκειο ἐν ἀκτῇ, τρίμηνον πρὸς
ἐωλὴν ἔχουσα, πῦρ ἔλαβε· αὐτίκα τε ἤρ-
ξατο πονέειν ὁσφύν. Τρίτη, πόνος τραχήλου, κε-
φαλῆς, καὶ κληῖδα καὶ χεῖρα δεξιήν. Διὰ ταχέων
δὲ γλώσσα ἠφώνει· δεξιὴ χεὶρ παρέθη μετὰ
σπασμῷ, παραπληκτικὸν τρόπον· παρελήρει πάντα·
νύκτα

gore febrisprehendit acuta, fu-
dor calidus subsecutus est, ex
quo sine febre esse visus est,
non multum quievit. Ex som-
no perfrectio, crebra sputatio,
ad vesperam multum deliravit.
Paulo post vero nigrorum, pau-
corum biliosorum vomitus est
subsecutus. Nono, perfrectio,
magnum delirium, neque dor-
mivit. Decimo, crurum dolor
invasit, ingravescebant omnia,
desipuit. Undecimo mortuus
est.

ÆGER DECIMUS TERTIUS.

36. **M**ulier quædam quæ in
littore decumbebat,
trimestri foetu gravida, igne, hoc
est, vehemente febre, correpta
est, statimque ex lumbis dolor
invasit. Die tertio, cervicem,
caput, circa jugulum manum-
que dextram dolor occupavit.
Celeriter vero lingua voce de-
fecta est, manus dextra non si-
ne) convulsione elanguit, quale
quid in partium resolutionibus

νύκτα δυσφώρας· ἐκ ἐκοιμήθη. Κοιλίη ἐταράχθη,
 χολώδεσιν, ἀκρήτοισιν, ὀλίγοις. Τετάρτη, γλῶσ-
 σα Φωνῆς ἐλύθη· σπασμοὶ τῶν αὐτῶν· πόνοι πάν-
 των παρέμενον· κατὰ ὑποχόνδριον ἔπαρμα ξὺν ὀδυ-
 νῇ· ἐκ ἐκοιμάτο· παρέκρυσσε πάντα· κοιλίη ταρα-
 χώδης· ἔρα λεπτὰ, ἐκ εὐχροα. Πέμπτη, πυρετός
 ὀξύς· ὑποχόνδριος πόνος· παρέκρυσσε πάντα· διαχω-
 ρήματα χολώδεα· ἐς νύκτα ἰδρώσεν, ἄπυρος. Ἑκτὴ,
 καλινδύει· πάντων ἐκεφίσθη· περὶ δὲ κληίδα ἀριστε-
 ρήν, πόνος παρέμενε· διψώδης· ἔρα λεπτὰ· ἐκ
 ἐκοιμήθη. Ἑβδομή, τρόμος· ὑπεκαρώθη· σμικρὰ
 παρέκρυσσε· ἀλγήματα κατὰ κληίδα, καὶ βραχίονα
 ἀριστερὸν παρέμενε· τὰ δ' ἄλλα διεκέφισε· πάντα
 καλινδύει· τρεῖς δὲ διέλιπεν ἄπυρος. Ἐνδεκάτῃ,
 ὑπέσβεψεν·

levibusque siderationibus con-
 tingere solet, deliravit prorsus,
 nox difficilis & laboriosa fuit,
 neque dormivit, ex conturbata
 alvo biliosa, sincera & pauca
 secesserunt. Quarto, lingua
 vox soluta, eorundem convul-
 siones & undique dolores per-
 durabant, praecordia cum tumo-
 re dolor occupavit, somnum
 non capiebat, prorsus deliravit,
 alvi perturbatio aderat, urinæ-
 que tenues nec probati coloris
 reddebantur. Quinto, febris a-
 cuta prehendit cum praecordio-
 rum dolore, penitus deliravit,

alvi recrementa biliosa erant,
 sub noctem sudor obortus est
 & à febre vindicata. Sexto, ad
 mentem rediit, allevârunt om-
 nia, ad jugulum verò sinistrum
 perseverabat dolor, sitibunda e-
 rat, urinas tenues reddidit, ne-
 que quievit. Septimo, tremor
 corripuit, aliquantulum sopo-
 rata est, nonnihil deliravit, ju-
 guli & brachii sinistri dolores
 perseveraverunt, cætera verò al-
 levârunt, ad se planè rediit.
 Tribus autem diebus defecit fe-
 bris ab eaque immunis visa est,
 undecimo rediit, & novo infu-
 per

ὑπέστρεψεν· ἐπεβρίγωσε· πῦρ ἔλαβε. Περὶ δὲ
τεσσαρεσκαίδεκάτην, ἡμέσε χολώδεα, ξανθὰ, ὑπό-
συχνα· ἰδρώσεν· ἄπυρος ἐκείθη.

APPΩΣΤΟΣ ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

37. **Μ**ελιδίη, ἢ καλέκειο παρὰ τὸ τῆς Ἡῆς
ιερόν, ἢ ἑξαλο κεφαλής, ἢ τραχήλῃ, ἢ
στήθεος πόνος ἰσχυρός· αὐτίκα δὲ πυρετὸς ὀξύς ἔλα-
βε. Γυναικεῖα δὲ σμικρὰ ἐπεφαίνετο· πόνοι τελέων
πάντων ξυνεχέες. Εὐκλή, κωμαλῶδης, ἀσώδης, Φρι-
κώδης· ἐρύθημα ἐπὶ γνάθων· σμικρὰ παρέκρυσεν.
Εὐδόμη, ἰδρώσε· πυρετὸς διέλιπεν· οἱ πόνοι παρέ-
μενον· ὑπέστρεψεν· ὕπνοι σμικροί. Οὐρα διὰ τέ-
λεος, εὐχρεα μὲν, λεπτὰ δέ· διαχωρήματα λεπτὰ,
χολώδεα, δακνώδεα, κάρη ἀλίγα, μέλανα, δυσώ-
δεα

per orto rigore febris vehemens
corripuit. Ad decimum verò
quartum diem, biliosa, flava, cre-
bra vomitione sunt refusa, obor-
toque sudore à febre judicatione
est liberata.

ÆGER DECIMUS QUARTUS.

37. **Μ**Elidia, quæ ad Junonis
ædem decumbebat, ex
capite, cervice, & pectore ve-
hementer dolere cœpit, confe-
ctumque febris acutaprehendit.

Menstruæ verò purgationes
paucae visæ sunt, horumque
omnium continentes erant do-
lores. Sexto die, profundus
eam sopor corripuit, stomachi
fastidium & æstuatio, horror,
malarum rubor, deliravit. Sep-
timo, profuso sudore febris in-
termisit, dolores perseverabant,
febris rediit, somni parvi ade-
rant. Urinæ per totum mor-
bum laudabilis fuere coloris,
cæterum tenues. Alvi recre-
menta tenuia, biliosa, morda-
cia

[59]

δεα διήλθεν. Ουροισιν ὑπόσασις λευκή, λεύη· ἰδρω-
σεν. Εκρίθη τελέως ἑνδεκαλίαν.

cia admodum pauca, nigra, sudor dimanavit, die undecimo
graveolentia prodierunt. In u- judicatione integrè est abso-
rinis subsederunt alba & lævia, luta.

[60]

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ

ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ.

HIPPOCRATIS

DE

MORBIS VULGARIBUS

LIBER TERTIUS.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Αῤῥωστος Πρῶτος.

Ι. ΠΥΘΙΩΝ, ὃς ὤκει παρὰ Γῆς ἱερὸν· ἤρξατο
τρόμος ἀπὸ χειρῶν. Τῇ πρώτῃ, πυρε-
τὸς ὀξύς, λήρος. Δευτέρῃ, πάντα παρωξύνθη.
Τρίτῃ, τὰ αὐτά. Τετάρτῃ, ἀπὸ κοιλίης ὀλίγα,
ἀκρῆλα, χολώδεα διήλθε. Πέμπτῃ, πάντα παρω-
ξύνθη.

SECTIO PRIMA.

febris acuta, & mentis vacilla-
tio cœpit. Quæ omnia postri-
die exasperata sunt, & tertio ea-

ΟΠ Ἄγερ Πρῶτος.

Ι. ΠΥΘΙΟ ad Telluris ædem
habitabat. Huic statim
primo die tremor ex manibus,

dem perseveravere. Quarto, ex
alvo pauca, sincera, biliosa
transmissa sunt. Quinto, in-
valuerunt

[61]

ξύνη· ὕπνοι λεπτοί· κοιλίη ἔση. Εἰρή, πύελα ποικίλα, ὑπέρυθρα. Εὐδόμη, εἶμα παρειρυσθη. Οὐδόμη, πάντα παρωξύνθη· τρόμοι καὶ πάλιν παρέμενον· ἔρα δὲ κατὰρχας μὲν καὶ μέχρι τῆς οὐδόης, λεπτά, ἄχροα, ἐναιώρημα εἶχον ἐπινέφελον. Δεκάτη, ἰδρώσε· πύελα ὑποπέποντα· ἐκρίθη. Καὶ ἔρα ὑπόλεπτα περὶ κρίσιν. Μετὰ δὲ κρίσιν, τεσσαρακοστῇ ἡμέρῃ ὕστερον ἐμπύημα περὶ ἔδρην, καὶ τραγγαριώδης ἐγένετο ἀπόσπαισις.

ΧΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

2. **Ε**ρμοκράτην, ὃς κατέκειτο παρὰ τὸ καινὸν τεῖχος, πῦρ ἔλαβεν. Ἡρξάτο δὲ ἀλγέειν κεφαλὴν, ὀσφύν· ὑποχονδροῖς ἔνλασις ὑποδάπαρος· γλώσσα

valuerunt omnia, tremores per-
feverarunt, somni exigui ade-
rant, alvus constitit. Sexto, sputa
fuerunt varia, aliquantulum ru-
bra. Septimo, os perperam di-
stractum est. Octavo, ingra-
vescentibus omnibus etiamnum
tremores permanebant. Urinae
verò à principio quidem & ad
octavum usque diem tenues,
decolores, sublimis quiddam in
medio innatans nubilum habebant.
Decimo, sudoribus pro-
vocatis paulumque maturiori-
bus redditis sputis iudicatus est,
& sub iudicium ipsum urinae a-

liquantis per tenues visae sunt.
Post iudicationem verò, qua-
dragesimo tandem die, circa se-
dem suppuratio facta est, & in
stranguriam abscessus transiit.

ÆGER SECUNDUS.

2. **H**ermocrates qui secun-
dum novum murum
decumbebat, igne, hoc est, ve-
hementissima febre correptus
est. Cœpit ex capite lumbisque
dolere, prae cordia molliter con-
tendebantur. Lingua verò per
exordia deusta fuit, confestim-
que

R

que

γλῶσσα δὲ ἀρχομένῳ ἐπεκαύθη· κώφωσις αὐτίκα·
 ὕπνοι δὲ ἐνήσαν· διψώδης δὲ λίαν. Οὕρα παχέα,
 ἐρυθρά, κείμενα δὲ καθίστατο· ἀπὸ δὲ κοιλίης δὲ
 ὀλίγα ξυλκεκαυμένα διήει. Πέμπτῃ, ἔρησε λεπιά·
 εἶχεν ἐναιώρημα· ἔχ' ἰδρύλο· ἐς νύκτα παρέκχευσε.
 Ἑκτῇ, ἰκτεριώδης· πάντα παρωξύνθη· δὲ κατε-
 νόει. Ἑβδομῇ, δυσφύως· ἔρα λεπιά, ὅμοια·
 ταῖς ἐπομέναις παραπλησίως. Περὶ δὲ ἐνδεκάτην
 ἐόντι, πάντα ἔδοξε καφισθῆναι· κῶμα ἤρξατο· ἔρα
 παχύτερα, ὑπέρυθρα, κάτω λεπιά, δὲ καθίστατο·
 ἡσυχῇ κατενόει. Τεσσαρεσκαίδεκάτῃ, ἄπυρος· ἔχ'
 ἰδρώσεν· ἐκοιμήθη· κατενόει πάντα· ἔρα παραπλη-
 σια. Περὶ ἐπτακαίδεκάτην ἐόντι, ὑπέσσειπεν· ἐ-
 θερμάνθη· τὰς ἐπομένας, πυρετὸς ὀξύς· ἔρα λεπ-
 τά. Πάλιν δὲ εἰκοστῇ ἐκρίθη, ἄπυρος· ἔχ' ἰδρω-
 σεν.

que surditas obnata est, somni non aderant, sed nec admodum fitibundus erat. Urinas crassas, rubras, quæ in matellâ depositæ non subsidebant, reddidit. Ex alvo verò exusta non pauca demissa sunt. Quinto die, urinas minxit tenues, suspensum quid in medio habentes, neque subsidentes. Sub noctem desipuit. Sexto, aurigine tentatus est, in- gravescebant omnia, neque sibi satis constabat. Septimo, molestè habuit, urinae tenues, similes erant, identidem subse-

quentibus diebus se gefit. Ad undecimum autem diem alleviari omnia visa sunt. Sopor coepit, urinae crassiores, subrubrae, deorsum tenues erant, neque subsidebant. Paulisper ad intelligentiam rediit. Decimo quarto, à febre immunis fuit, non sudavit, dormivit, prorsus mente constabat, urinae cædem. Ad decimum septimum, revertit morbus, incaluit, deinceps febris erat acuta, urinae tenues. Rursus autem vigesimo die judicatus est, à febre immunis fu-

[63]

σεν. Απόσιτος παρὰ πάντα τὸν χρόνον· καλινόμεν·
 διαλέγεσθαι ἔκ ἐδύνατο· γλῶσσα ἐπίξηρος· ἔκ ἐδί-
 ψη· καλεκοιμᾶτο μικρὰ κωμαλώδης. Περὶ δὲ εἰ-
 κοσὴν καὶ τετάρτην, ἐπεθερμάνθη· κοιλὴ ὑγρή, πολ-
 λοῖσι, λεπτοῖσι ῥέεσα· καὶ τὰς ἐπομένας, πυρελὸς ὀξύς·
 γλῶσσα ξυνεκαύθη. Ἑξδόμη καὶ εἰκοσῇ, ἀπέθανε.
 Τῷ κώφῳσις διὰ τέλεος παρέμενεν· ὄρα παχέα,
 καὶ ἐρυθρά, καὶ καθισάμενα, ἢ λεπτὰ καὶ ἄχροα, καὶ
 ἐναιώρημα ἔχοντα· γεύεσθαι δὲ ἔκ ἐδύνατο.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

3. **Ο** καλινόμενος ἐν τῷ Δεάλκῳ κήπῳ, κεφα-
 λῆς βάρος, καὶ κρόταφον δεξιὸν ἐπωδύνως
 εἶχε χρόνον πάλυν· μετὰ δὲ προφάσιος, πύρ ἐλαβε·
 κατεκλίθη. Δευτέρῃ, ἐξ ἀριστερῶ ὀλίγον ἀκροῖον
 ἐρρύη

it, neque sudavit. Hoc toto
 tempore cibum aversabatur,
 mente constabat, loqui non va-
 lebat, lingua resiccabatur, non
 sitiebat, sopore tentatus aliquan-
 tulum dormivit. Circiter verò
 quartum & vigesimum, denuo
 incaluit, alvus fluida, liqui-
 da & tenuia multa demisit,
 & proximis deinceps diebus fe-
 bris acuta prehendit, lingua ex-
 usta est. Septimo & vigesimo
 obiit. Huic per totum mor-
 bum surditas permansit, urinæ
 crassæ & rubræ non subsidebant,

aut tenues & decolores, & sus-
 pensum quid in medio innatans
 habebant. Cibum verò capere
 non valebat.

ÆGER TERTIUS:

3. **Q**uidam in Dealcis hortis
 decumbens, ex longo
 intervallo capitis gravitate &
 temporis dextri dolore confi-
 status, ex levi verò occasione,
 igne, hoc est, vehementi febre,
 correptus decubuit. Postridie
 ex sinistrâ nare paucus sincerus
 sanguis

ἐρρύη αἷμα· ἀπὸ δὲ κοιλῆς κόπρωνα καλῶς διήλθεν·
 ὄρα λεπτά, ποικίλα, ἐναιωρήματα ἔχοντα σμικρὰ,
 οἷον κρέμνα, γονοειδέα. Τρίτη, πυρετὸς οἷος· δια-
 χωρήματα μέλανα, λεπτά, ἑπαφρα· ὑπόσασις
 πελιδνὴ διαχωρήμασιν· ὑπεκαρῆτο· ἐδυσφόρει πε-
 ρὶ τὰς ἀναστάσις· ἔροις ὑπόσασις πελιδνὴ, ὑπό-
 γλισχος. Τετάρτη, ἡμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὀλί-
 γα· διαλιπὼν ὀλίγον, ἰώδεα. Εξ ἀριστερῶ ὀλίγον
 ἄκρητον ἐρρύη· διαχωρήματα ὅμοια, ὄρα ὅμοια·
 ἐφίδρωσε περὶ κεφαλὴν, καὶ κληίδα· σπλὴν ἐπήρθη·
 μηρῶ ὀδύνη κατ' ἴξιν· ὑποχονδρία δεξιᾷ ξύλησις
 ὑπολάπαρος· νυκλὸς ἐκ ἐκοιμήθη, παρέκρυσσε σμι-
 κρά. Πέμπτη, διαχωρήματα πλείω, μέλανα, ἑπα-
 φρα· ὑπόσασις μέλαινα διαχωρήμασι· νύκλι ἐκ
 ὑπνώσε, παρέκρυσσε. Ἑκτὴ, διαχωρήματα μέλανα,

sanguis effluxit. Alvus autem stercorea probè demisit. Urinæ tenuēs, in quibus varia inerant suspensa quædam in medio in- natantia, hordei tosti non ex- acte moliti crassioribus frustulis ferè similia, genitaleque semen referentia. Tertio die, febris acuta prehendit, dejectiones nig- ræ, tenuēs, spumantes proces- sere, & quæ in iis secessibus subsidebant, livida erant, sopo- re aliquantulum premebatur; cum defurgeret, molestè habebat. Quæ in urinis subsidebant livida & aliquantisper glutinosa erant. Quarto, biliosa, flava, pauca, vomitione rejecit, pau- lumque intermittens, virulenta. Ex nare sinistra paucus sin- cerus sanguis defluxit, dejecti- ones eadem urinæque erant, paucus tenuisque sudor circa caput & jugulum obortus est, lien sublaris intumuit, femur à dextro respondens dolor pre- hendit. Præcordiorum dextro- rum contentio submollis fuit, nocte non dormivit, aliquantu- lum deliravit. Quinto, deje- ctiones fuere copiosiores, nig- ræ, spumantes, in quibus sub- sidebant nigra, nocte nihil dor- mivit, desipuit. Sexto, dejecti- ones

[65]

λιπαρά, γλίσχρα, δυσώδεα· ὑπνώσε· καλινόει
 μάλλον. Ἐβδόμη, γλώσσα ἐπίξηρος· διψώδης·
 ἐκ ἐκοιμήθη· παρέκρυσεν· ἔρα λεπία, ἐκ εὐχροα.
 Ογδὴ, διαχωρήματα μέλανα, ὀλίγα, συνεσηκότε·
 ὑπνώσε· καλινόει· διψώδης ἐλίγη. Ἐνάτη, ἐπερ-
 ρίγωσε· πυρετὸς ὀξύς· ἴδρωσε· ψύξις· παρέκρυσσε
 δεξιῶ ἰλλαινε· γλώσσα ἐπίξηρος· διψώδης, ἄγρυ-
 πνος. Δεκάτη, περὶ τὰ αὐτά. Ἐνδεκάτη, καλιν-
 όει δι' ὅλη πάνια· ἄπυρος· ἴδρωσεν· ἔρα λεπία,
 περὶ κρείσιν. Δύο διέλιπεν, ἄπυρος· ὑπέσβεψεν
 τεσσαρεσκαίδεκάτη. Αὐτίκα δὲ νύκτι ἐκ ἐκοιμήθη,
 πάνια παρέκρυσσε. Πεντεκαίδεκάτη, ἔρον θολερόν,
 οἷον ἐκ τῶν καθεστηκότων γίνεσθαι, ὅταν ἀναλαραχθῇ·
 πυρετὸς ὀξύς· πάνια παρέκρυσεν· ἐκ ἐκοιμήθη·
 γένεσθαι καὶ κνήμας ἐπώδυνα εἶχεν· ἀπὸ δὲ κοιλήσε
 βάλλανον.

ones nigrae, pingues, glutinosae, foetidae erant, dormivit, meliusque mente constabat. Septimo, lingua valde resiccata, sitibundus erat, non dormivit, deliravit, urinas tenues neque probe coloratas reddidit. Octavo, alvi recrementa nigra, pauca, coacta; quievit, ad sese rediit, neque valde siticulosus fuit. Nono, oborto rigore febris acuta invasit, insudavit, perfrixit, deliravit, dexter oculus perversus est, lingua resiccata, siticulosus erat & infomnis.

Decimo, in iisdem versabatur. Undecimo, prorsus per omnimente constabat, febre liber, insudavit, urinae tenues ad iudicationem visae sunt. Duos dies a febre integer remansit, quae decimo quarto repetiit, mox vero nocte non quievit, omnino desipuit. Decimo quinto, urinam turbidam reddidit, cuiusmodi sit ex his quae ubi subsederunt, commoventur, febris acutaprehendit, penitus desipuit, non quievit, genua & tibias dolor occupavit. Ab alvo autem.

S

autem.

βάλανον προσθεμένῳ, μέλανα κόπρανα διήλθεν.
 Εξκαιδεκάτῃ, ἔρα λεπιά, εἶχε δὲ ἐναιώρημα ἐπι-
 νέφελον· παρέκρυσεν. Επτακαιδεκάτῃ, πρῶτ' ἀκρεα
 ψυχρά· περιετέλλετο· πυρετὸς ὀξύς· ἰδρώσε δι-
 ὄλῃ· ἐκκρίσθη. Καλενόμεν μᾶλλον· ἐκ ἄπυρος·
 διψώδης· ἡμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὀλίγα. Ἀπὸ
 δὲ κοιλῆς κόπρανα διήλθε, μετ' ὀλίγον δὲ μέλανα,
 ὀλίγα, λεπιά· ἔρα λεπιά, ἐκ εὐχροα. Οκτωκαιδε-
 κάτῃ, ὃ καλενόμεν· κωμάϊώδης. Ενεακαιδεκάτῃ,
 διὰ τῶν αὐτῶν· ἔρα λεπιά. Εἰκοστῇ, ὑπνώσε· καλε-
 νόμεν πάντα· ἰδρώσεν ἄπυρος· ἐκ ἐδίψα· ἔρα δὲ λεπιά.
 Εἰκοστῇ πρώτῃ, σμικρὰ παρέκρυσεν· ὑπεδίψα· ὑπο-
 χονδρεῖς πόνος, καὶ περὶ ὀμφαλὸν παλμὸς διὰ τέλους.
 Εἰκοστῇ τετάρτῃ, ἔρροισιν ὑπόσασις· καλενόμεν πάντα.
 Εἰκοστῇ ἑξῆδῳ, ἰσχυρὰ δεξιᾷ ὀδύνῃ· ἔρα λεπιά, καὶ
 εἶχον

autem ex glande suppositâ, ster-
 cora nigra exierunt. Decimo
 sexto, urinæ tenues sunt reddi-
 tæ, quæ suspensum quiddam in
 medio innatans nubilosum ha-
 bebant, deliravit. Decimo sep-
 timo, mane extrema frigefce-
 bant, tegumentis convolutus
 est, graviter febricitavit, sudo-
 re per totum corpus dimanante
 allevatus est, paulò plus intel-
 ligebat, neque febre liber, siti-
 bundus erat. Vomitione refu-
 sa sunt biliosa, flava, pauca. Ex
 alvo verò stercora prodierunt,
 ac mox paulò nigra, pauca, te-
 nuia. Urinæ tenues, neque lau-

dabilis erant coloris. Decimo
 octavo, sopore detentus est, ne-
 que ad intelligentiam redierat.
 Decimo nono, eadem perseve-
 raverunt, urinæ tenues erant.
 Vigesimo, dormivit, in totum
 mente constabat, sudore cor-
 reptus à febre immunis fuit, nec
 sitivit. Urinæ verò tenues e-
 rant. Altero & vigesimo, pau-
 lulum despuit, nonnihil sitivit,
 præcordiorum dolor & conti-
 nens ad umbilicum palpitatio
 occupavit. Quarto & vigesimo,
 in urinis subsidencia inerant, pe-
 nitus mente constabat. Vige-
 simo septimo, coxendicis dextri
 dolor

εἶχον ὑπόσασιν· τὰ δ' ἄλλα εἶχεν ἐπιεικέστατα.
 Περὶ δὲ εἰκοστὴν ἐνάτην, ὀφθαλμοὶ δεξιῶν ὀδύνη· ἔρα
 λεπτά. Τεσσαρακοστῇ, διεχώρησε φλεγματώδεα,
 λευκά, ὑπόσυχνα· ἰδρώσε πολλῇ δὲ ὄλκ· τελέως
 ἐκρίθη.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

* 4. **Ε**Ν Θάσῳ, Φιλίστης κεφαλὴν ἐπόνεε χρόνον
 πάλυν· καί ποτε καὶ ὑποκαρθεῖς, κατεκλί-
 θη. Ἐκ δὲ πότων πυρετῶν ξυνεχέων γενομένων, ὁ
 πόνος παρῶξυνθη· νυκτὸς ἐπεθερμάνθη τὸ πρῶτον.
 Τῇ πρώτῃ, ἤμεσε χολώδεα, ὀλίγα, ξανθὰ τὸ πρῶ-
 τον· μετὰ δὲ ταῦτα, ἰώδεα πλείω· ἀπὸ δὲ κοιλίης
 κόπρανα

dolor cepit, urinas tenues red-
 didit in quibus subsidencia ine-
 rant, de reliquo verò placidif-
 simè habuit. Ad vigesimum
 nonum, oculus dexter doluit,
 urinæ tenues redditæ sunt. Qua-
 dragesimo, puitosa, alba, co-
 piofa, alvus dejecit, sudore
 multo ex toto corpore diffuen-
 te, perfectâ judicatione est ab-
 solutus.

ÆGER QUARTUS.

4. **P**hilistes in Thaso ex lon-
 go intervallo capite do-
 lebat, tandemque etiam altissi-
 mo sopore aliquantulum corre-
 ptus decubuit. Obortis autem
 ex comestationibus febribus af-
 fiduis, ingravescebat dolor, no-
 cte primùm incaluit. Primo
 die, biliosa, pauca, vomitione
 refudit, flava primùm, deinde
 verò æruginosa plurima. Ab
 alvo autem stercora exierunt,
 nox

* Inter ægrotum tertium & quartum libri omnes interpositum ha-
 bent, Τμήμα δ' ἄλλ' αἰετ: cui nullum hic esse locum nemo non videt.

κόπρανα διήλθε· νύκτα δυσφόρως. Δευτέρῃ, κώ-
 Φωσις· πυρετὸς ὀξύς· ὑποχόνδριον δεξιὸν συνετά-
 θη· ἔρρεπεν ἐς τὰ ἔσω· ἔρα λεπτὰ, διαφανέα,
 εἶχεν ἐναιώρημα γονοειδές, σμικρὸν· ἐξεμάνη,
 περὶ μέσον ἡμέρης. Τρίτῃ, δυσφόρως. Τετάρ-
 τῃ, σπασμοί· παρωξύνθη πάντα. Πέμπτῃ, πρώτῃ
 ἀπέθανεν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

5. **Χ**ΑΙΡΙΩΝΑ, ὃς κατέκειτο παρὰ Δημαινέτῳ,
 ἔκ ποτ' ἔλαβεν· αὐτὴν δὲ κεφαλῆς
 βάρος ἐπώδυνον· ἐκ ἐκοιμάτο· κοιλίῃ ταραχώδῃ,
 λεπτοῖσιν, ὑποχολάδεσι. Τρίτῃ, πυρετὸς ὀξύς·
 κεφαλῆς τρόμος, μάλιστα δὲ χεῖλος τὸ κάτω·
 μετ' ὀλίγον δὲ, ῥίγος, σπασμοί· πάντα παρέκρη-

nox implacida fuit. Postridie,
 surditas obvenit, febris acuta
 cum præcordiorum dextrorum
 contentione, quæ intro verge-
 bant. Urinas tennes & per-
 spicuas reddidit, in quibus sus-
 pensum quiddam in medio in-
 natans paucum, femini genita-
 li simile inerat. Circa meri-
 diem vehementer insanivit. Die
 tertio, permolestè habuit. Quar-
 to, convulsionibus exagitatus
 est, exasperata sunt omnia. Quin-
 to, sub tempus matutinum de-
 functus est.

ÆGER QUINTUS.

5. **Χ**ΑΙΡΙΩΝΑ, qui apud De-
 mænetum decumbebat,
 ex potu, igne, hoc est, febre ve-
 hementissimâ correptus est, fla-
 timque capitis gravitas cum do-
 lore occupavit, non dormivit,
 alvus perturbata secessus tennes
 & aliquantulum biliosos demit-
 tit. Tertio die, febris acuta in-
 vasit & capitis tremor, præci-
 puè verò labri inferioris, paulò-
 que post rigor, convulsionēs,
 omnino.

σε· νύκτα δυσφόρως. Τετάρτη, δι' ἡσυχίης·
 μικρὰ ἐκοιμήθη· παρέλεγε. Πέμπτη, ἐπιπύοντα·
 πάντα παρωξύνθη· λήρος· νύκτα δυσφόρως· ἐκ
 ἐκοιμήθη. Ἑκτὴ, διὰ τῶν αὐτῶν. Ἑβδομή,
 ἐπερρίγωσε· πυρετὸς ὀξύς· ἰδρωσε δι' ἅλα· ἐκρίθη.
 Τῷ διὰ τέλος ἀπὸ κοιλῆς διαχωρήματα χολώδεα,
 ὀλίγα, ἀκρῆλα· ὕδα λεπλά, εὐχρῶα, ἐναιώρημα
 ἐπινέφελον ἔχοντα. Περὶ ὀγδόην, ἔρησεν εὐχρωώ-
 τερα, ἔχοντα ὑπόσασιν λευκῇν, ὀλίγην· καλῶνδαι·
 ἀπύρετος, διέλιπεν. Ἐνάτη, ὑπέσρεψε. Περὶ δὲ
 τεσσαρεσκαίδεκάτην, πυρετὸς ὀξύς· ἰδρωσεν. Ἐξ-
 καιδεκάτη, ἤμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὑπόσυχνα.
 Ἐπικαιδεκάτη, ἐπερρίγωσε· πυρετὸς ὀξύς· ἰδρω-
 σεν· ἄπυρος, ἐκρίθη. Οὕτω μὲν ὑποσφοπὴν καὶ
 κρῖσιν, εὐχρωώτερα, ὑπόσασιν ἔχοντα. Οὐδὲ πα-
 ρέκρεσεν

omnino desipuit, nox molesta
 fuit. Quarto, quievit, paulif-
 per dormivit, deliravit. Quin-
 to, laboriose habuit, exasperata
 sunt omnia, delirium, nox mo-
 lesta, non dormivit. Sexto,
 eadem perseverare. Septimo,
 novo suborto rigore febris acu-
 taprehendit, & per omnia mem-
 bra diffuso sudore judicatus est.
 Huic per totum morbum ex al-
 vo dejectiones biliosæ, pauca,
 sinceræ prodierunt. Urinæ te-
 nues erant, boni coloris, quæ
 sublimè quiddam in medio in-
 natans nubilosum habebant.

Ad octavam, urinas melioris co-
 loris, in quibus subsidencia ine-
 rant candida & pauca, reddidit,
 ad intelligentiam rediit, à febre
 immunis fuit, quæ nono repe-
 tit. Ad decimum quartum
 autem, graviter febricitavit, in-
 sudavit. Decimo sexto, bilio-
 sa, flava, copiosa, vomitione
 rejecit. Decimo septimo, no-
 vo desuper orto rigore febris
 acuta invasit, & sudore dimi-
 nante à febre judicatione abso-
 lutus est. Urinæ post morbi
 reversionem & judicationem
 melioris erant coloris, atque in

T

his

ρέκρυσεν ἐν τῇ ὑποσφοφῇ. Οκτωκαιδεκάτη, ἐθερ-
μαίνετο σμικρὰ· ἐπεδίψα· ἔρα λεπτὰ, ἐναιώρημα
ἐπινέφελον· σμικρὰ παρέκρυσσε. Περὶ ἐννεακαι-
δεκάτην, ἄπυρος· τράχηλον ἐπωδύνως εἶχεν· ἔροι-
σιν ὑπόσασις. Τελέως ἐκέρθη εἰκοστῇ.

Α Ρ Ρ Ω Σ Τ Ο Σ Ε Κ Τ Ο Σ.

6. **Τ**ΗΝ Εὐρυάνακτος θυγατέρα παρθένον, πῦρ
ἔλαβεν. Ἦν δὲ ἄδιψος διὰ τέλεος· γεύ-
ματι δ' προσεδέχετο· ἀπὸ δὲ κοιλίης σμικρὰ διήει·
ἔρα λεπτὰ, ὀλίγα, ἔκ εὐχρεα. Ἀρχομένη δὲ τῇ
πυρεῖ· περὶ ἔδρην ἐπόνεεν. Εκλάμη δὲ ἔβσα, ἄ-
πυρος· ἔχ' ἰδρωσεν· ἐκέρθη· τὸ δὲ περὶ τὴν ἔδρην
σμικρὰ ἐξεπύησεν, ἐρράγη ἅμα κρείσει. Μετὰ δὲ
κρείσιν,

his subsidencia inerant, neque
per recidivam mentis alienatio
adfuit. Decimo octavo, pau-
lulum incaluit, atque insuper fi-
tibundus; urinæ tenues, sublimē
quiddam in medio innatans nu-
bilosum habebant; aliquantulum
deliravit. Ad decimum no-
num, à febre immunis fuit, cer-
vicis dolor occupavit, urinis
subsidencia inerant. Vigesimo,
perfectâ judicatione absolutus
est.

ÆGER SEXTUS.

6. **E**Uryanaclis filiam virgi-
nem, ignis, hoc, est febris
vehementissima prehendit. Si-
ne siti autem perpetuò perman-
sit, neque cibos ullos admitte-
bat. Alvus pauca demisit, uri-
næ tenues, paucæ, neque probi
coloris erant. Incipiente autem
febre, ad sedem dolor erat.
Sexto verò die, à febre im-
munis fuit, non sudavit, ju-
dicata est. Quod ad sedem e-
natum erat paululum suppura-
vit.

[71]

κρίσιν, ἐβδομαίῃ ἔββα, ἐρρίγωσε· σμικρὰ ἐπε-
θερμάνθη· ἰδρώσε. Μετὰ δὲ κρίσιν ὀγδοαίῃ ἔββα,
ἐρρίγωσεν ἔ· πολλά· ὕπερον δὲ ἄκρεα ψυχρὰ αἰεί.
Περὶ δεκάτην, μετὰ τὸν ἰδρώτα τὸν γενόμενον, πα-
ρέκρυσσε· καὶ πάλιν ταχὺ κατενόει. Εἰλεγον δὲ γευ-
σαμένην βότρυος, ταῦτα παθεῖν. Διαλιπῆσα δὲ
δυωκαιδεκάτην, πάλιν πολλὰ παρελήρει· κοιλίῃ
ἐταράχθη χολώδεσιν, ὀλίγοις, καὶ ἀκρήτοις,
λεπτοῖς, δακνώδεσι· πυκνὰ ἀνίστατο. Αὐτῇ δὲ
παρέκρυσσε τὸ ὕπερον, ἀπέθανεν ἐβδομῇ. Αὕτῃ ἀρ-
χομένῃ τῷ νοσήματι, ἤλγεε Φάρυγγα, καὶ διὰ τέ-
λεος ἐρευνθος εἶχε· καὶ γαστραρῶν ἀνεσπασμένος·
ρεύματα πολλὰ, σμικρὰ, λεπτὰ, δριμέα· ἔββασε·
πέποντα ἔδεν* ἀνῆγε· ἀπόσιτος πάντων, παρὰ πάντα
τὸν

vit, simulque judicatione disrup-
tum est. A judicatione sep-
timo die, rigore correpta ali-
quantulum incaluit, sudavit.
Octavo verò post judicationem
die, non admodum riguit, po-
steaque extremorum frigus sem-
per adfuit. Ad decimum, post
cum quem habuerat sudorem,
deliravit, rursusque statim ad
mentem rediit. Ista autem (ut
ferebant) ex degustata ur̄a huic
contigerant. Ubi autem duo-
decimum diem intermisisset,
plurimum rursus despiebat. Al-

vus conturbata, biliosa, pauca &
sincera, tenuia, mordacia reddi-
dit, crebro defurgebat. Septimo
verò die, ex quo postremum deli-
rasset, mortua est. Hæc ab ip-
so morbi exordio ex faucibus
doluit, & continuum ruborem
habuit, gurgulioque retractus
est, defillationes multæ, parvæ,
tenuis, acres aderant. Tussie-
bat, neque concoctum quicquam
educebat. Toto morbi tem-
pore omnis generis cibos aver-
sata est, neque quicquam ap-
petivit, non sitiit, neque quic-
quam

* Πέποντα ἔδεν, ita habent omnes impressi. Quid si legamus, πεί-
πον ἔδεν.

τὸν χρόνον, ὃδ' ἐπεθύμησεν ὕδενός· ἄδηςος, ὃδ' ἐπινεν ὕδεν ἄξιον λόγῳ· σιγῶσα, ὃδεν διελέγετο· δυσθυμίῃ ἀνελπίζως ἐωλήης εἶχεν. Ἦν δέ τι καὶ ζυγγενικόν, Φθινώδες.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

7. **Κ**τυαγχική, ἢ παρὰ τὰ Αἰριστῶνος ἦν, πρῶτον ἀπὸ γλώσσης ἤρξατο· ἀσαφής ἡ φωνή· γλώσσα ἐρυθρῇ, ἐπεξηράνθη. Τῇ πρώτῃ, Φρικώδης, ἐπεθερμάνθη. Τρίτῃ, ρίγος, πυρετός ὀξύς· αἰδημα ὑπέρυθρον, σκληρόν, τραχήλῳ καὶ ἐπὶ στήθος ἐξ ἀμφοτέρων· ἄκρα ψυχρὰ, πελιδνὰ· πνεῦμα μετέωρον· πόδιν διὰ ρινῶν ἐχείτο· κατὰπίνειν ἐκ ἡδύνατο· τὰ διαχωρήματα, καὶ ὕδα ἐπέστη. Τετάρτῃ, πάντα παρωξύνθη. Πέμπτῃ, ἀπέθανε, κυναγχική.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

quam effatu dignum bibit, taciturna erat, nihil loquebatur, mœror & animi desperatio inerant. Erat autem nativa quædam ac congenita ad tabem propensio.

ÆGER SEPTIMUS.

7. **Q**Uæ apud Aristionem erat & anginâ conflictabatur, primum & linguâ laborare cepit. Vox obscure se pro-

debat, lingua rubens & resiccata erat. Primo die, horruit, incaluit. Tertio, rigor, febris acutaprehendit, colli tumor subruer, durus, & in pectus utraq; ex parte imminabat, extrema frigida, livida, spiratio sublimis, potus per nares refluebat, neque devorare quicquam poterat, dejectiones & urinæ restiterunt. Quarto, exasperata sunt omnia. Quinto, anginâ per-

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

8. **Τ**Ο μειράκιον, ὃ καλέκειτο ἐπὶ Φευδέων ἀγο-
ρῇ, πῦρ ἔλαβεν ἐκ κόπων καὶ πόνων, καὶ
δρόμων παρὰ τὸ ἔθος. Τῇ πρώτῃ, κοιλίῃ ταρα-
χώδης, χολώδεσι, λεπτοῖσι, πολλοῖσιν· ἔρα λε-
πιά, ὑπομέλανα· ἔχ ὑπνώσε· διψώδης. Δευτέ-
ρῃ, πάλιν παρωξύνθη· διαχωρήματα πλείω ἀκαιρό-
τερα· ἔχ ὑπνώσε· τὰ τῆς γνώμης ταραχώδεα·
σμικρὰ ὑφίδρωσε. Τρίτῃ, δυσφύως· διψώδης,
ἀσώδης· πικρὺς βλητηρισμὸς, ἀπορίη· παρέκχευεν·
ἀκρεὰ πελιδνά, καὶ ψυχρά· ὑποχονδρεῖς ἐνλασις
ὑπολάπαρος ἐξ ἀμφοτέρων. Τετάρτῃ, ἔχ ὑπνώ-
σεν· ἐπὶ τὸ χεῖρον. Εξδόμῃ, ἀπέθανεν. Ηλικίῃ
περὶ ἑτέρα εἴκοσι.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

ÆGER OCTAVUS.

8. **Q**UI ad Mendacium fo-
rum decumbebat adole-
scens, ex lassitudinibus, labori-
bus ac cursibus præter consue-
tudinem, igne, hoc est, febre
vehementissimâ, correptus est.
Primo die, conturbata alvus,
biliosa, tenuia, multa reddidit.
Urinæ tenues & nigricantes e-
rant, somnum non cepit, siti-
bundus fuit. Postridie, exaspe-

rata sunt omnia; dejectiones
plures erant & importuniores,
neque dormivit, mens pertur-
bata fuit, aliquantulum insuda-
vit. Tertio, inquietè habuit,
sitibundus, nauseabundus, mul-
ta corporis jactatio & angustia,
deliravit; extrema livida & fri-
gida, præcordiorum contentio
submollis utrinque. Quarto,
somnia non cepit, pejus ha-
buit, septimo obiit. Ætas erat
annorum prope viginti.

U

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

9. **Η** παρὰ Τισαμένω γυνὴ κατέκειτο, ἥ τὰ εἰ-
 λεώδεα δυσφύως ὤρμησεν· ἔμελοι πολ-
 λοί· τὸ πλεον κατέχειν ἐκ ἡδύνατο· πόνοι περὶ ὑπο-
 χόνδρια· καὶ ἐν τοῖσι κάτω κατὰ κοιλίην, πόνοι·
 εἰσόφοι ξυνεχές· ἐδιψώδης· ἐπεθερμαίνετο· ἄκρεα
 ψυχρὰ διὰ τέλους· ἀσώδης, ἄγρυπνος· ἔρα ὀλί-
 γα, λεπτά· διαχωρήματα, ὠμά, λεπτά, ὀλίγα·
 ὠφελείην ἐκ ἔτι ἡδύνατο. Απέθανεν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

10. **Γ**υναῖκα, ἐξ ἀποφθορῆς νηπίος, τῶν περὶ Παν-
 τιμίδην, τῇ πρώτῃ πῦρ ἔλαβεν· ἡ γλῶσ-
 σα ἐπίξηρος· διψώδης, ἀσώδης, ἄγρυπνος· κοι-
 λή

ÆGER NONUS.

9. **M**ulier ad Tisamenum
 molestis volvuli casibus
 appetita fuit, multis vomitioni-
 bus conflictabatur, potum con-
 nere non poterat. Dolores
 circa præcordia aderant, qui in
 inferioribus secundum ventrem
 locis cum torminibus assiduis
 urgebant. Non sitiebat, incale-
 scebat, extrema perpetuo frige-
 scebant, stomachi fastidio labo-

rabat, vigil erat. Urinas pau-
 cas, tenues reddidit. Alvi re-
 crementa cruda, tenuia, pauca.
 Nil amplius juvare poterat ;
 defuncta est.

ÆGER DECIMUS.

10. **E**X his quæ circa Panti-
 miden erant, mulier
 quædam ex infantuli foetus ab-
 ortione, primo die igne, hoc
 est, febre vehementissimâ, corre-
 pta est. Lingua resiccata, siti-
 culosa

λή ταραχώδης λεπτοῖσι, πολλοῖσιν, ὡμοῖσι. Δευ-
τέρῃ, ἐπερρώγωσε· πυρετὸς ὀξύς· ἀπὸ κοιλῆς πολ-
λά· ἔχ ὑπνώσε. Τρίτῃ, μείζους οἱ πόνοι. Τε-
τάρτῃ, παρέκρυσεν. Εξδόμῃ, ἀπέθανεν. Ἡ κοι-
λή διὰ παντὸς ὑγρή, διαχωρήμασι πολλοῖσι, λε-
πτοῖσιν, ὡμοῖσιν· ἔρα ὀλίγα, λεπτά.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

II. **Ε**Τέρην, ἐξ ἀποφορῆς περὶ πεντάμηνον, πῦρ
ἔλαβεν. Αρχομένη δὲ, κωμώδης ἦν,
ἢ ἄγρυπνος πάλιν· ὁσφύος ὀδύνη, κεφαλῆς βάρος.
Δευτέρῃ, κοιλίη ἐπέλασάχθη ὀλίγοις, λεπτοῖσιν,
ἀκρήτοις τὸ πρῶτον. Τρίτῃ, πλείω, χεῖρ·
νυκτὸς ἐκ ἐκοιμήθη. Τέτάρτῃ, παρέκρυσεν· Φόβος,
δυσθυμία,

culosa erat, astuabunda cum
insomniā. Alvus conturbata
ex multis tenuibus & crudis.
Postridie, novo oborto rigore,
febris acuta prehendit, venter
multa reddidit, non dormivit.
Tertio die, inangebantur dolo-
res: quarto, deliravit: septimo,
defuncta est. Alvus per totum
morbum recrementis multis te-
nuibus, crudis fluxit, urinæ pau-
cæ, tennes erant.

ÆGER UNDECIMUS.

II. **Α**Lteram ex obortivo fœ-
tu circiter quintum
mensem, ignis, hoc est, febris
vehementissima, prehendit. Per
exordia verò sopore rursusque
insomniā detinebatur cum lum-
borum dolore & capitis gravi-
tate. Secundo die, alvus tur-
bata est, primumque pauca, te-
nuia & sincera dejecit. Ter-
tio, plura & pejora, nocte nihil
dormivit. Quarto, mens emo-

ta

δυσθυμία, δεξιῶ Ἰλλαινεν· ἴδρωσε, περὶ κεφαλὴν,
ὀλίγῳ ψυχρῶ· ἄκρεα ψυχρὰ. Πέμπτῃ, πάντα
παρωξύνθη· πολλὰ παρέλεγε, καὶ πάλιν ταχὺ κατε-
νόει· δίψος· ἄγρυπνος· κοιλίῃ πελλοῖσιν ἀκαίροι-
σι διὰ τέλεος· ἔρα ὀλίγα, λεπτὰ, ὑπομέλανα·
ἄκρεα ψυχρὰ, ὑποπέλιθνα. Ἑκτῇ, διὰ τῶν αὐ-
τῶν. Ἑξδόμῃ, ἀπέθανεν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

12. **Γ**υναίκα, ἥ τις κατέκειτο ἐπὶ ψευδέων ἀγο-
ρῇ, τότε τεκῆσαν πρῶτον ἐπιπόνως ἄρσεν,
πῦρ ἔλαβεν. Αὐτίκα ἀρχομένη, διψώδης, ἀσώ-
δης· καρδίῃν ὑπὴλγει· γλῶσσα ἐπίξηρος· κοιλίῃ
ἐπεπλάσθη λεπτοῖσιν, ὀλίγοισιν· ἔχ ὑπνώσε.
Δευτέρῃ, σμικρὰ ἐπεβρίγωσε· πυρετὸς ὀξύς· μικρὰ
περὶ

ta fuit, metus atque animi ægri-
tudo inerat, dexter oculus per-
versus est, sudor paucus & fri-
gidus circa caput dimanavit,
extremities frigida. Quinto,
exasperata sunt omnia, multum
deliravit confestimque rursus ad
intelligentiam rediit; sticulosa
erat, insomnis. Alvus per to-
tum morbum multis & intem-
pestivis fluxit. Urinae paucae,
tenuēs, nigrescentes erant: ex-
trema frigida, sublivida. Sex-
to, eadem perseverarunt. Sep-
timo, extincta est.

ÆGER DUODECIMUS.

12. **Q**Uæ in Mendacium fo-
ro decumbebat, tum
primum laboriosè masculum
enixa, igne, hoc est, febre vehe-
mentissimâ, correpta est. Sta-
tim per exordia sitibunda, ex
stomachi fastidio & oris ventri-
culi dolore laborabat, lingua
resiccata erat, alvus tenuibus,
paucis, perturbata fuit, neque
somnia cepit. Postridie, novo
aliquantulum suborto rigore fe-
bris

περὶ κεφαλὴν ἰδρωσε ψυχρῶ. Τρίτη, ἐπιπόνως
ἀπὸ κοιλίης ὤμα, λεπτὰ, πολλὰ διήει. Τετάρ-
τη, ἐπερρίγωσε· πάντα παρωξύνθη· ἄγρυπνος.
Πέμπτη, ἐπιπόνως. Ἑκτὴ, διὰ τῶν αὐτῶν· ἀπὸ
κοιλίης δὲ ἦλθε ὑγρὰ πολλά. Ἑβδομή, ἐπερρίγωσε·
πυρετὸς ὀξύς· δίσπα πικρὰ· βλησρισμός· περὶ δει-
λὴν, ἰδρωσε δι' ὅλα ψυχρῶ· ψύξις· ἄκρεα ψυχρὰ,
ἐκ ἔτι ἀνθερμαίνοντο· καὶ πάλιν εἰς νύκτα ἐπερρίγω-
σεν· ἄκρεα ἐκ ἀνθερμαίνοντο· ἐχ' ὑπνωσε· σμι-
κρὰ παρέκρεσε, καὶ πάλιν ταχὺ καλενοῖ. Ογδόη,
περὶ μέσον ἡμέρης ἀνθερμαίνθη· διψώδης, κωμα-
τώδης, ἀσώδης· ἡμεσε χολώδεα, μικρὰ, ὑπόξαν-
θα· νύκτα δυσφύως· ἐκ ἐκοιμήθη· ἔρησε πικρὰ
ἀθρόον, ἐκ εἰδύα. Ἐνάτη, ξυνέδωκε πάντα· κωμα-
τώδης πρὸς δειλὴν· σμικρὰ ἐπερρίγωσεν· ἡμεσε
μικρὰ,

bris acuta .prehendit, modicus
circa caput sudor frigidus dima-
navit. Tertio, non sine dolo-
re ab alvo cruda, tenuia, mul-
ta demissa sunt. Quarto, no-
vus obortus est rigor, exaspera-
ta sunt omnia, pervigil fuit.
Quinto, molestè habuit. Sex-
to, eadem perseverarunt. Ex al-
vo verò liquida multa secessere.
Septimo, novo suborto ri-
gore febris acuta corripuit, si-
tis multa aderat, & incontinens
corporis jactatio. Ad vespere-
ram frigidus toto corpore dif-
fusum est sudor, perfrinxit, extre-

morum frigus, quæ nec jam ad
calorem revocari poterant. Ite-
rumque sub noctem oborto ri-
gore extrema non recalescebant,
neque dormivit, aliquantulum
deliravit, confestimque rursus
ad intelligentiam rediit. Octa-
vo, circa meridiem recaluit, si-
tivit, sopore oppressa fuit, nau-
seabunda. Biliosa, pauca, non-
nihil flava vomitione refudit,
nox inquiet, non dormivit, mul-
tum confertas urinas reddidit
idque non sentiens. Nono, re-
missa sunt omnia, sopore de-
tenta est ad occasum, suborto
aliquan-

X

aliquan-

μικρά, χολώδεα. Δεκάτη, ρίγος· πυρετός παρω-
ξύνθη· ἔχ' ὑπνώσεν ἑδὲν· πρῶτ', ἔρησε πάλυ, ὑπό-
τασιν ἔκ' ἔχον· ἄκρεα ἀνεθερμάνθη. Ενδεκάτη,
ἤμεσεν ἰώδεα, χολώδεα· ἐπερρίγωσεν δ' μετὰ πάλυ,
καὶ πάλιν ἄκρεα ψυχρά· ἐς δαίλην, ἰδρώς, ρίγος·
ἤμεσε πολλά· νύκτα, ἐπιπόνως. Δωδεκάτη, ἤμε-
σε πολλά, μέλανα, δυσώδεα· λυγμός πάλυ· δι-
ψος ἐπιπόνως. Τρισκαιδεκάτη, μέλανα, δυσώδεα,
πάλυ ἤμεσε· ρίγος· περὶ δὲ μέσον ἡμέρης,
ἄφρωνος. Τεσσαρεσκαιδεκάτη, αἷμα διὰ ρινῶν·
ἀπέθανε. Ταύτη διὰ τέλεος, κοιλίη ὑγρή· Φρι-
γώδης. Ηλικίη, περὶ ἕτεα ἐπ' ἡκαίδεκα.

ΤΜΗΜΑ

aliquantulum rigore, pauca, bi-
liosia, vomuit. Decimo rigor,
febrilis insultus, neque quie-
quam quievit. Mane urinam
multam, in qua nulla subsiden-
tia inerant, reddidit, extrema
recaluerunt. Undecimo, vo-
muit virulenta, biliosa, non ita
multo post rigore correpta est,
rursusque extrema frigescabant.
Sub occasum sudor, rigor, vo-
muit multum, noctem moleste
tulit. Duodecimo, multa, ni-

gra, foetida vomuit, singultus
multus adfuit, & sitis molesta.
Decimo tertio, rigore correpta,
nigra, graveolentia, multa vo-
mitu effudit. Circa meridiem
verò voce defecta est. Decimo
quarto, sanguis per nares efflu-
xit; defuncta est. Huic per to-
tum morbum alvus lubrica, &
horroris sensus adfuit. Aetas
erat annorum ferè septende-
cim.

SECTIO

Τ Μ Η Μ Α Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο Ν.

Κατάστασις Δοιμώδης*.

13. **Ε**ΤΟΣ νότιον, ἔπομβρον· ἄπνοια διὰ τέ-
 λεος· αὐχμῶν δὲ γενομένων, τὰς ὑπό-
 προσθεν χρόνας ἐπ' ἐνιαυτὸν, ἐν νότοις, περὶ Αρκ-
 τῦρον, ὑδάτια παλλὰ. Φθινόπωρον, σκιῶδες, ἐπινέ-
 φελον· ὑδάτων πλήθεα. Χειμῶν νότιος, ὑγρὸς,
 μαλακός. Μεία δὲ ἡλίε τροπὰς ὑπερον πολλῶ,
 πλησίον ἱσημερίας, ὀπισθοχειμῶνες· καὶ ἤδη περὶ
 ἱσημερίην, βόρεια, χιονώδεα, ἔ· παλὺν χρόνον.
 Εὐεὶ πάλιν νότιον, ἄπνοον· ὑδάτια πολλὰ διὰ τέλεος.
 μέχρη

SECTIO SECUNDA.

Status Pestilens.

13. **A**NNUS Austrinus, imbribus abundans, atque in totum à ventis tranquillius fuit. Quam autem paulò superiori-
 bus anni temporibus, justò majores siccitates viguissent, sub Arcturum, spirantibus austris,

multum pluit. Autumnus obscurus, nebulosus, cum aquarum abundantia, hyems austrina, humida & levis. Longo verò post Solis conversionem intervallo, juxta æquinoctium, extremæ hyemis frigora adfuerunt, jamque sub Æquinoctium ipsum Aquilonares venti cum nimbibus non ita diu spiravere. Ver-
 rursus austrinum, à flatribus quietum, aquæ multæ & continen-
 tes.

* Δοιμώδης hic non est propriè pestilens & contagiosus, siquidem in his morbis ab Hippocrate descriptis nullum est contagii vestigium: sed ut Galenus innuit, aliud non est, quàm *Επιδημία ἐλίδης*. Quicunque enim uno in loco morbus multos simul invaserit, simulque hoc habeat ut multos perimat, *pestis* fit. Com. 3. in 3. Epid. Sed ipse Titulus Galeno paululum suspectus est.

μέχρι Κυνός. Θέρος, αἰθριον, θερμόν· πνίγεα
μεγάλα. Ετησιαίτε σμικρά, διεσπασμένως ἔπνευ-
σαν· πάλιν δὲ περὶ Ἀρκίθρον ἐν βορείοισιν ὑδαῖα
πολλά. Γενομένη δὲ τῇ ἔτεος ὅλα νόσις, καὶ ὑγρῶς,
καὶ μαλθακῇ, κατὰ μὲν τὸν χειμῶνα, διήγον ὑγι-
ρῶς, πλὴν τῶν Φθινώδεων, περὶ ὧν γεγραψέται.

14. Πρὸ δὲ τῇ ἡρος ἅμα τοῖσι γενομένοισι ψύ-
χεσιν, ἐρυσσιπέλαῖα πολλά, τοῖσι καὶ μετὰ προφά-
σιος, τοῖσι δ' ἔ· κακοήθεια, πολλὰς ἐκλείναν. Πολ-
λοὶ φάρυγγας ἐπόνησαν· Φωναὶ κακόμεναι· καῦσοι
φρενιτικοί· εὐμαῖα ἀφθώδεα· αἰδοίοις φύμαῖα·
ὀφθαλμιαὶ· ἀνθρακες. Κοιλιαὶ ταραχώδεις· ἀπό-
σιτοι, διψώδεις· οἱ μὲν, οἱ δ' ἔ· ἔρα ταραχώδεα,
πελλά, κακὰ. Κωμάλωδεις ἐπὶ πηλῷ, καὶ πάλιν
ἀγρυπνοὶ· ἀκρισταὶ πελλαί· δύσκηρα· ὑδρωπες·
Φθινώδεις

tes ad Canem usque. Æstus se-
rena, calida, æstus præfocantes
magni. Anniversarii venti (E-
tesias vocant) pauci disjunctim
spiravere. Sub Arcturum rur-
sus spirantibus Aquilonibus, a-
quæ multæ. Existente igitur
anno austrino, humido & leni,
hyeme quidem salubriter age-
bant, præter tabidos, de quibus
mox scribetur.

14. Ante ver autem unà cum
frigoribus consecutis ignes sa-
cri plurimi, partim quidem ali-
quā de causā, partim quidem

sine eā contingebant, atque hi
maligni quidem multos fustule-
runt. Multi ex faucibus labo-
rabant, voces vitiatæ erant, fe-
bres ardentes unà cum phreni-
tide, serpentia oris ulcera, pu-
dendorum tubercula, lippitudi-
nes, carbunculi. Alvi pertur-
batæ, cibos averfabantur, & hi
quidem partim siticulosi, partim
sine siti erant. Urinæ turbu-
lentæ, multæ, malæ reddebantur.
Sopore ut plurimum de-
tinebantur, rursumque pervigiles.
Morborum solutiones prorsus
nullæ

Φθινώδεις πελλοί. Τὰ μὲν ἐπιδημήσαντα νοσήματα, ταῦτα. Ἐκάσθ' δὲ τῶν ὑπολειφταμένων ειδέων, ἦσαν οἱ κάμνοντες, καὶ ἔθνησκον πολλοί. Ξυνέπιπτε δὲ ἐφ' ἑκάστοις τριέων ὥδε. Πολλοῖσι μὲν τὸ ἐρυσίπελας μετὰ προφάσιος ἐπὶ τοῖσι τυχεῖσι, καὶ πάνυ ἐπὶ σμικροῖσι τραυμάτοισιν, ἐφ' ὅλῳ τῷ σώματι· μάλιστα δὲ, τοῖσι περὶ ἐξήκοντα ἔτεα περὶ κεφαλὴν, εἰ καὶ σμικρὸν ἀμεληθεῖη. Πολλοῖσι δὲ καὶ ἐν θεραπείῃ ἔδει, μεγάλαι φλεγμοναὶ ἐγίνοντο· καὶ τὸ ἐρυσίπελας, πολὺ, ταχὺ πάνθοεν ἐπενέμετο. Τοῖσι μὲν ἔν πλείοσι αὐτῶν ἀποστάσεις εἰς ἐμπύηματα συνέπιπτον· σαρκῶν, καὶ νεύρων, καὶ ὀστέων ἐκπύσεις μεγάλαι. Ἦν δὲ καὶ τὸ ρεῦμα τὸ ξυνιστάμενον ἢ πύω ἵκελον, ἀλλὰ σηπεδὼν τις ἄλλη, καὶ ρεῦμα πελὺ καὶ ποικίλον. Οἷσι μὲν ἔν περὶ κεφαλὴν τριέων τι ξυμπίπτῃ γίνεσθαι, μαδίσιές τε ὅλης

τῆς
nullae partimque difficiles, aquae ipsas, magnae inflammationes
inter cutem, tabidi multi. Atq; contingebant, multusque ignis
hi quidem morbi populariter facer celeriter ubique populaba-
vulgabantur. Ex enumerato- tur. Horum igitur plurimis ab-
rum autem generum unoquoq; scellus ad suppurationes verteb-
laborabant multi & morieban- bant, carniūque & ossium ac
tur plurimi, eorumque singulis nervorum ex decidentia muti-
hunc in modum accidit. Multis lationes magnae fiebant. Neq;
certe ignis sacri occasio ex con- verò contracta fluxio puri erat
temnendis valdeque parvis ul- affinis, sed aliud quoddam pu-
cusculis toto corpore oblata est, tredinis & fluxionis multae ac
praecipue verò sexagenariis cir- variae genus. Quibus itaque
cum caput, vel si quid paulu- circa caput huiusmodi aliquid
lum negligetur. Nonnullis contigit, totius capitis & menti
autem, etiam inter curationes glabrationes, ossiumque denu-
Y dationes

τῆς κεφαλῆς ἐγίνοντο, καὶ τῆ γενεῆς· καὶ ὁσέων ψι-
λώματα, καὶ ἐκπλώσεις, καὶ πολλὰ ρεύματα. Ἐν πυ-
ρετοῖσι τὰ ταῦτα, καὶ ἄνευ πυρετῶν· ἦν δὲ ταῦτα
φοβερώτερα, ἢ κακίω. Οἷσι γὰρ ἐς ἐμπύημα ὁ
τῶν τοιῶντων ἀφίκοιτο πεπασμὸς, οἱ πλεῖστοι τῶντων
ἐσώζοντο· οἷσι δὲ ἢ μὲν φλεῖμονή καὶ τὸ ἐρυσίπελας
ἀπέλθοι, τοιαύτην δὲ ἀπόσασιν μηδεμίαν ποιήσαιτο,
τῶντων ἀπώλλυντο πολλοί. Ομοίως δὲ καὶ ὅποι ἄλλη
τῆ σώματος κλανεθῇ, ξυνέπιπτε ταῦτα. Πολλοῖσι
μὲν γὰρ βραχίων, καὶ πῆχυν ὅλος περιέρρη· οἷσι
δ' ἐπὶ τὰ πλευρὰ ταῦτα ἐκαῖτο, ἢ τῶν ἐμπροσ-
θέν τι ἢ τῶν ὀπίσθεν· οἷσι δὲ ὅλος ὁ μηρὸς, ἢ τὰ
περὶ κνήμην ἐψιλᾶτο, καὶ πᾶς ὅλος. Ἦν δὲ πάν-
των χαλεπώτατον τῶν τοιῶντων, ὅτε περὶ ἤθην καὶ αἰ-
δοῖα γενεαῖο. Καὶ τὰ μὲν περὶ ἔλκεα καὶ μετὰ
προφάσις τοιαῦτα. Πολλοῖσι δὲ ἐν πυρετοῖσι καὶ
πρὸς

ditiones & prolapfus accide-
runt, multæque fluxiones fie-
bant, istaque partim in febribus,
partim sine his aderant. Atque
hæc terrorem potius quam pe-
riculum denunciabant. Quibus
nanque taliam maturatione res
ad suppurationem devenit, eo-
rum plerique superslites evade-
bant. At verò quos inflammatio
quidem sacerq; ignis reliquerat,
nullumq; huiusmodi abscessum
creaverat, ii frequentes peri-
ere. Similiter quoque & quæcunque
corporis parte oberrârunt, ista
contigerunt. Multis siquidem
brachium ac cubitus totus de-
fluebat. Nonnullis verò ista
latera malè vexabant, aut ante-
riorum aut posteriorum aliquid.
Est ubi etiam femur integrum,
aut tibia, aut pes totus denuda-
bantur. Horum autem omni-
um gravissimè urgebant quæ
circum pubem pudendaque con-
tingebant. Atque ea quidem
fuit eorum, quæ cum ulcere aut
occasione aliquâ externâ conti-
gerunt, conditio. Multis autem
unâ cum febribus ipsis, aut ante
febrem,

πρὸ πυρετῶ, καὶ ἐπὶ πυρετοῖσι ξυνέπιπεν. Ἦν δὲ καὶ τέτων ὅσα μὲν ἀπόσασιν ποιήσαιτο διὰ τῆ ἐκπυήματος, ἢ κατὰ κοιλίην ταραχή τις ἐπίκαιρος, ἢ χρησῶν ἔρων διάδοσις γένοιτο, διὰ τέτων λελύσθαι· οἷσι δὲ μηδὲν τέτων ξυμπίπτοι, ἀσήμεως δὲ ἀφανιζομένων, θανατώδεα γίνεσθαι. Πολὺ μὲν ἔν τοῖσι πλείοσι ξυνέπιπε τὰ περὶ τὸ ἐρυσίπελας, τῆ ἡρῆς· παρὲς τῆ δὲ καὶ διὰ τῆ θέρους, καὶ ὑπὸ φθινόπωρον. Πολλὴ δὲ ταραχή τισι, καὶ τὰ περὶ τὸν φάρυγγα φύμαλα, καὶ φλεμοναὶ γλώσσης, καὶ τὰ παρ' ὀδόντας ἀποστήματα. Φωναὶ τε πολλοῖσιν ἐπεσήμαινον, κακόμεναι καὶ κατίλλεσαι*. πρῶτον μὲν φθινώδεσιν ἀρχομένοισιν, ἀτὰρ καὶ τοῖσι καυσώδεσι, καὶ τοῖσι φρενιτικοῖσιν.

15. Ἡρξάντο

febrem, atque etiam post febres ipsas inciderunt. Illud verò ipsis inerat, ut quæcunque per suppurationem abscederent, si vel insignis aliqua alvi perturbatio, aut probarum urinarum transmissio extitisset, per ea ipsa solutio procederet: sin quibusdam nihil horum contigisset, temereque & sine ullâ solutionis significatione evanescerent, ea mortem inferebant. Longè igitur plurimos facer ignis verè appetivit, qui & per æstatem & sub autumnum consequebatur. Magna verò perturbatio quibusdam inerat, & ad fauces tubercula, linguæque inflammationes, & quæ secundum dentes abscederent. Multisque vocis vitiatæ & præpeditæ facta est significatio, potissimè quidem his qui tabescere cœpissent, atque etiam febre ardente detentis & phreneticis.

15. Cœ-

* Alii legunt κατὰλλεσαι, aut κατὰλλίνεσαι, alii κατὰλλεσαι, Vide Foësius.

15. Ηρξαῖτο μὲν ἔν οἱ καῦσοι, πρὸ τῆ ἡρος, καὶ τὰ φρενίτικα, μετὰ τὰ γενόμενα ψύχρα· καὶ πλείοι τῆνικαῦτα διενόσησαν· ὁξέα δὲ τέτοισι καὶ θαναλώδεα, ζυνέπιπεν. Ἦν δὲ ἡ κατὰσασις τῶν γενομένων καύσων, ὧδε· ἀρχόμενοι κοματῶδες, ἀσώδες, φρικώδες· πυρετὸς ὁξύς· ὃ διψώδες λίην, ὃ παράληροι· ἀπὸ ρινῶν ἔσταξε μικρά. Οἱ παροξυσμοὶ τοῖσι πλείοσι, ἐν ἀσλίῃσι. Περὶ δὲ τῆς παροξυσμῆς, λήθη, καὶ ἀφesis, καὶ ἀφωνία· ἀκρεά τε τέτοισιν, αἰ μὲν ψυχρότερα ποδῶν καὶ χειρῶν, πάλυ δὲ περὶ τῆς παροξυσμῆς μάλιστα· πάλιν τε βραδέως, καὶ ὃ καλῶς ἀνεθερμαίνοντο· καὶ πάλιν κατενόον καὶ διελέγοντο. Κατεῖχε δὲ ἡ τὸ κῶμα ζυνεχὲς, ὃχ ὑπνώδες· ἢ μετὰ πόνων ἀγρυπνοί. Κοιλίαι ταραχώδες τοῖσι πλείοσι τέτων, διαχωρήμασιν

15. Cœperunt itaque febres ardentes & phrenitides ante ver, post ea quæ præcesserunt frigora, plurimique tunc diu ægrotarunt gravibusque & lethalibus casibus confecti sunt. Erat autem febrium ardentium quæ obvenerant constitutio hujusmodi. Per initia sopore detinebantur cum stomachi fastidio & horroris sensu, febris acuta, neque magnopere sitiebant aut delirabant. Ex naribus paucus stillavit sanguis. Plurimos accessiones diebus paribus invade-

bant. Atque sub ipsas accessiones oblivio, membrorum exolutio & vocis defectio contingebant. His quidem pedes summi & manus frigidiores evadebant, multoque maximè circa accessiones; deinde verò lentè nec probè recalescebant, rursumque ad intelligentiam rediebant & loquebantur. Eos autem aut perpetuus sopor non somnolentus detinebat, aut vigiliæ cum laboribus. Horum plerisque alvus retrimentis crudis, tenuibus, multis turbaba-

tur.

ρήμασιν ὁμοῖσι, λεπτοῖσι, πολλοῖσιν· ἴσα πολλὰ, λεπτὰ, κρίσιμον ἔδδ' ἔχουσιν· ἔδδ' ἔχοντα. Οὐδὲ ἄλλο κρίσιμον ἔδδ' ἔχουσιν τοῖσιν ἔτως ἔχουσιν ἐγένετο, ἔτε γὰρ ἡμοῖσιν καλῶς, ἔτε τις ἄλλη τῶν εἰ-
θισμένων ἀπόστασις ἐγένετο κρίσιμος· ἐθνησκόν τε ἕκαστος, ὡς τύχοι πεπλανημένως τὰ πολλὰ, περὶ τὰς κρίσεις. Ἐκ πολλῶν δὲ τινες ἀφῶνοι, ἰδρωῖνες πολλοί. Τοῖσι μὲν ὁλεθρίως ἔχουσι, ξυνέπιπτε ταῦτα. Παραπλήσια δὲ καὶ τοῖσι φρενιτικοῖσιν· ἀδύψοι δὲ πάνυ ἔτοι θῆσαν· ἔδ' ἐξεμάνη τῶν φρε-
νιτικῶν ἔδεις, ὥσπερ ἐπ' ἄλλοισιν· ἀλλ' ἄλλη τινα κατὰφρεσὴ κακῇ νωθεῖ, βαρέως ἀπάλλυτο.

16. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλοι πυρετοί, περὶ ὧν γεγρα-
ψεται. Στόμαξια πολλοῖσιν ἀφθώδεα, ἐλκώδεα·
ρεύμαξια περὶ τὰ αἰδοῖα πολλὰ· ἐλκώμαξια, φύμα-
τα,

tur. Urinae multae, tenues, ne-
que iudicatorii neque boni quic-
quam habebant. Neque aliud
quicquam in ita affectis decer-
nebat, neque enim rite sanguis
e naribus profluebat, neque aliud
quicquam eorum, quae abscede-
re nata sunt, iudicatione ten-
tabatur, moriebaturque unus-
quisque, uti fors ferebat, vago
& incerto ordine, plerumque
circa iudicationes, quidam ve-
ro longius producti cum vocis
defectione, nonnulli etiam cum
fudoribus. Quae quidem his, qui

perniciose haberent, continge-
bant. Quia & similia phre-
neticis fiebant. Atque hi omnino
sine fini erant. Neque phre-
neticorum quispiam vehementer
insanivit, sicut in caeteris usu-
venire solet, sed ex mala alia
quidam & languida in somnum
degravatione graviter peribant.

16. Aliae insuper etiam febres
viguerunt, de quibus mox scri-
betur. Multis os serpentibus
ulceribus affectum ulcerosumque
fuit, fluxiones ad pudenda mul-
tae, exulcerationes, tubercula
intus

Z

intus

τα, ἔξωθεν, ἔσωθεν· τὰ περὶ βρεῶνας· ὀφθαλμοί·
 ὑγραί, μακροχρόνιοι, μετὰ πόνων· ἐπιφύσεις βλε-
 φάρων ἔξωθεν, ἔσωθεν, πολλῶν φρεϊρόντες τὰς ὀφθαλμοί,
 ἃς Σὺκα ἐπονομάζουσιν. Εὐφύο δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων
 ἐλκῶν πολλὰ καὶ αἰδοίοισιν· ἄνθρωποι πολλοὶ κατὰ
 θέρος, καὶ ἄλλα, ἃ σήψα καλέει, ἐκθύματα μετὰ-
 λα· ἔρπητες πολλοῖσι μετὰλοι. Τα δὲ κατὰ κοι-
 λήν πολλοῖσι πολλὰ, καὶ βλαβερά συνέβαινε. Πρω-
 τον μὲν τεινεσμοὶ πολλοῖσιν ἐπιπόνως· πλείοσι δὲ
 παιδίοισι, καὶ πᾶσιν, ὅσοι πρὸ ἥδης· καὶ ἀπώλυντο
 τὰ πλείστα τέτων. Λειεντερικοὶ πολλοὶ, δυσεντερι-
 κοί· ὃ δ' ἔστω λίην ἐπιπόνως· τὰ δὲ χολώδεα, καὶ
 λιπαρά, καὶ λεπτά, καὶ ὑδατώδεα. Πολλοῖσι μὲν
 αὐτὸ τὸ νόσημα ἐς τέτο κατέσκηψεν, ἄνευ τῆς πυ-
 ρέως, καὶ ἐν πυρετοῖσι. Μετὰ πόνων εἰσφοί, καὶ
 ἀνελήσιες.

intus & extra circum inguina. Primum quidem crebrae & ina-
 nēs egerendi voluntates multis
 Lippitudines humentes, longae,
 diuturnae, non sine doloribus,
 palpebris foris & intus adnasce-
 bantur quaedam, quae multorum
 aciem perderent, Ficcos nomi-
 nant. Enascebantur verò cum
 aliis in ulceribus multa, tum in
 pudendis. Carbunculi æstate
 multi, atque alia quae putredinis
 nomine donantur, pustulae mag-
 nae. Serpentina ulcera plerisque
 magna. Quantum autem ad
 alvum spectabat, plerisque cir-
 ca eam multa & noxia evenere.
 Tormina cum doloribus ade-
 rant,

ἀνειλήσιες κακοήθεις · τῶν πολλῶν ἐνόησαν τε καὶ ἐπισχόνων διέξοδοι · τὰ τε διεξιόντα, πόνας δὲ λύοντα. Τοῖσι δὲ προσφερομένοισι δυσκόλως ὑπακόντα · καὶ γὰρ αἱ καθάρσεις τὰς πλείους προσέελαπτον. Τῶν δὲ ἔτι καὶ ἐχόντων, πολλοὶ μὲν ὀξέως ἀπώλυντο · πολλοῖσι δὲ καὶ μακρότερα διήγεν. Ὡς δ' ἐν κεφαλαίῳ εἰρησθαι, πάντες καὶ οἱ τὰ μακρὰ νοσέοντες καὶ οἱ τὰ ὀξέα, ἐκ τῶν κατὰ κοιλίην ἀπέθνησκον μάλιστα · πάντας γὰρ, κοιλίῃ συναπήνεγκεν. Απόσιλοι δὲ πάντες μὲν ἐγένοντο καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖσι προτετραμμένοισιν, οἷς ἐγὼ ἔδεκώποισι ἐνέτυχον · πολλοὶ δὲ μάλιστα αὐτοὶ, καὶ οἱ ἐκ τοιῶτων · καὶ ἐκ τῶν ἄλλων δὲ, οἱ καὶ θλασθῆναι ἔχουσιν. Διψώδεις, αἱ μὲν, οἱ δὲ ἔτι τῶν ἐν πυρετοῖσι καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν, ἔδει ἀκαίρως, ἀλλ' ἦν κατὰ ποτὸν διαιτῶν ὡς ἤθελες. Οὐρα δὲ πολλὰ μὲν, τὰ διεξιόντα ἦν, ἐκ
ἐκ

rant, itemque convolutiones malignæ. Multis in corpore existentibus ac suppressis exitus. At neque exeuntia dolores tollebant. Atque ad ea quæ adhibebantur non faciliè habebant. Purgationes nempe plurimos magis offendebant. Eorum verò qui ita habebant plerique quidem subito moriebantur, multi etiam diutius perdurabant. Atque ut semel absol-
viam, tum qui diuturnis, tum qui acutis tentabantur morbis, ex ventris vitio omnes ferè pe-
riere. Omnes namque venter pariter sustulit. Omnes autem in quos sanè incidi, ob præscriptos omnes morbos quibus vexabantur, cibos equidem aversabantur. Plerique verò præcipuèq; hi ipsi, & qui eodem modo affecti erant, sed & ex aliis qui etiam perniciosè haberent. Si-
ticolosi partim quidem erant, partim verò siti vacui. Ex his quos febris aliaque vexabant, nullus intempestivè potum sumpsit, sed quoad potionem, licebat eam instituere vivendi ra-
tionem

ἐκ τῶν προσφερομένων ποτῶν, ἀλλὰ πολλὸν ὑπερβάλλοντα. Πολλὴ δὲ τις καὶ τῶν ὕδρων κακότης ἦν τῶν ἀπιόντων· ἔτε γὰρ πάχος, ἔτε πέπασμους, ἔτε καθάρσιος χηρᾶς εἶχεν. Ἐπὶ πολλοῖσι γὰρ αἱ κατὰ κύστιν καθάρσιες χηρᾶι γινόμεναι, ἀγαθόν· ἐσήμαινον δὲ τοῖσι πλείοσι, σύντηξιν, καὶ ταραχὴν, καὶ πόνους, καὶ χρόνους, καὶ ἀκρίσιος. Κῶματώδεις δὲ μάλιστα οἱ Φρενιτικοί, καὶ οἱ καυσώδεις ἦσαν· ἀτὰρ καὶ ἐπὶ τοῖσιν ἄλλοις νοσήμασι πᾶσι τοῖσι μεγίστοις, ὅτι μετὰ πυρετοῦ γίνοντο. Διὰ παντός δὲ τοῖσι πλείοσι, ἢ βαρὺ κῶμα παρεῖπτο, ἢ μικρὸς καὶ λεπτὸς ὕπνος κοιμᾶσθαι.

17. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πυρετῶν ἐπεδήμεισεν εἶδεα, τριταίων, τεταρταίων, νυκτερινῶν, ἑννεχέων, μακρῶν, πεπλανημένων, ἀσωδῶν, ἀκαταστάτων· ἅπαντες δὲ ἔτοι, μετὰ πολλῆς ἐγίνοντο ταραχῆς.

Κοιλίαι

tionem quam velles. Urinae autem detinebantur, imprimis quidem phrenitici & qui febrem ardente laborabant, quin etiam cæteris in omnibus maximis morbis, quod cum febre contingerent. Omnino verò pleurotique aut gravis sopor comitabatur, aut tenuis & parvus somni.

17. Multa alia præterea passim vulgata sunt febrium generâ, tertianâ, quaternâ, nocturnâ, assiduâ, diurnâ, incertâ & vagâ, implacidâ, inconstantes. Atque hæc omnes non si-

Κοιλίαι τε γὰρ τοῖσι πλείστοις ταραχώδεις· Φρι-
κώδεις· Ἰδρωτές ἔκκρισιμοι· καὶ τὰ τῶν ὕδρων, ὡς
ὑπογράφεται. Μακρὰ δὲ τοῖσι πλείστοις τετέων·
ἐδὲ γὰρ αἱ γινόμεναι τελέουσιν ἀποσάσεις ἐκρίνον,
ὥσπερ ἐπὶ τοῖσιν ἄλλοις. Δύσκριτα μὲν πᾶσι
πάντα ἐγένετο, καὶ ἀκρίσιαι, καὶ χρόνια· πολὺ δὲ
μάλιστα τέτοισιν. Εὐκρινέ δὲ τετέων ὀλίγοις, περὶ
ὀγδοήκοντα· τοῖσι δὲ πλείστοις, ὡς ἔτυχεν, ἐξέλιπεν.
Εθνησκον δὲ τετέων ὀλίγοι ὑπὸ ὑδρωπος, ὀρθοσάδην.
Πολλοῖσι δὲ καὶ ἐπὶ τοῖσιν ἄλλοις νεσθήμασιν, αἰδή-
μαλα παρῶχλει· πολὺ δὲ μάλιστα τοῖσι Φθινώδεσι.
18. Μέγιστον δὲ καὶ χαλεπώτατον, καὶ πλείστους
ἐκλείνει τὸ Φθινώδες· πολλοὶ γὰρ τινες ἀρξά-
μενοι κατὰ χειμῶνα, πολλοὶ μὲν κατεκλήθησαν·
αἱ δὲ αὐτέων ὀρθοσάδην ὑπέφερον. Τὸ πρῶτον δὲ τῷ

ne multâ perturbatione contin-
gebant. Plerisque etenim al-
vus cum horrore sensu turba-
batur, sudores nihil decerne-
bant, urinæque, quales supra de-
scripsimus. Eorum verò ple-
risque hæc erant diuturna. Ne-
que enim decernebant quæ iis
ipsis abscedebant, quod cæ-
teris usu venire solet. Omni-
no quidem omnibus difficiles
erant iudicationes, aut nullæ, aut
diuturnæ, his verò quàm maxi-
mè. Atque horum pauci circa
octogesimum diem iudicatione
absolvebantur, magnâ autem ex

parte iis temerè defecerunt. Ho-
rum etiam pauci ex aquâ inter-
cutem moriebantur erecti &
stantes. Plerisque verò etiam
præter alios morbos tumores
agitabant, ac præ cæteris tabidos.

18. Maximè autem & gra-
vissimè afflixit tabes, plurimosq;
interemit. Nempe cùm mul-
tis ad hyemem cœpisset, hi
magnâ ex parte decubuerunt,
partim verò erecti & stantes
pertulerunt. Ineunte autem ve-
rè eorum qui decubuerant ple-
rique perierunt, reliquorum ve-
rò nullum tussēs reliquerunt,

Δ α

verum

ἤρος ἔθνησκον οἱ πλείστοι τῶν κατὰ κλιθέων· τῶν δὲ ἄλλων, ἐξέλιπον μὲν αἱ βῆχες ὅθεν, ὑφίσταντο δὲ κατὰ θέρους· ὑπὸ δὲ τὸ φθινόπωρον, κατεκλίθησαν πάντες, καὶ πολλοὶ ἔθνησκον· μακρὰ δὲ τέτων οἱ πλείστοι διενόσων. Ἡρῶν μὲν ἐν τοῖσι πλείστοις τέτων ἐξαίφνης ἐκ τέτων, κακῶσθαι· φρικώδεις πυκνά· πολλάκις πυρετοὶ ξυνεχέες, ὀξέες· ἰδρωτές τε ἄκαυτοι· πολλοὶ ψυχροὶ διὰ τέλους, πολλὴ ψύξις· καὶ μόλις πάλιν ἀναθερμαίνοντο. Κοιλίαι ποικίλως ἐφεσάμεναι, καὶ πάλιν ταχὺ καθυγραίνοντο· καὶ τῶν περὶ πλεύμονα πόνων, διάδοσις κάτω. Πλήθος ὄρων ὁ χρεσῶν· ξυνήξεις κακαί· αἱ δὲ βῆχες ἐνῆσαν μὲν διὰ τέλους πολλαί, καὶ πολλὰ ἀνάγκασαι πέποινα καὶ ὑγρὰ, μετὰ πόνων δὲ ὁ λήν. Ἀλλ' εἰ καὶ ὑπεπόνων, πάντῃ πρηγῶς πᾶσιν ἢ καθαίρειν ἢ ἀπὸ πλεύμονος ἐγίνετο· φάρυγγες δὲ λήν δακνύδεις,

orum æstate remiserunt. At sub Autumnum omnes decubuerunt, multique interierunt, eorum verò plerique diu traxerunt. Horum itaque plurimi, ex his derepente pessimè affligi coeperunt, crebri erant horrores, plerumque febres assiduæ, acutæ, sudores etiam intemperativi, multi, continenter frigidi, refrigeratio multa, vixque recalescebant. Alvi variis modis subsistentes, rursusque illico lubricæ, atque eorum quæ pulmones offendeabant per in-
ferna transmissio. Urinarum illaudatarum abundantia, corporis extenuationes malæ. Tussis autem omninò quidem multæ aderant, multaque cocta & liquida educebant, neque verò admodum laboriosæ. Quod si etiam quadantenus laborarent, rursus tamen valde placidè & molliter omnis ex pulmone purgatio procedebat, fauces non admodum mordebantur, neque falsugines quicquam infestabant. Viscida nihilominus & alba, liquidaque & spumosa multa

κώδεις, ἔδὲ ἀλμυρίδες ἔδὲν ἡνώχλεον· τὰ μὲντοι γλίσχρα, καὶ λευκά, καὶ ὑγρὰ, καὶ ἀφρώδεα πολλὰ ἀπὸ κεφαλῆς καλῆει. Πολὺ δὲ μέγιστον κακὸν παρείπελο καὶ τέτοιον καὶ τοῖσιν ἄλλοις τὰ περὶ τὴν ἀποσίλην, καθάπερ ὑποτέγραπται· ἔδὲ γὰρ πότων μετὰ τροφῆς ἡδέως εἶχον, ἀλλὰ πάνυ διήγον ἀδίψως. Βάρος σώματος· κωμάλωδες· τοῖσι πλείστοισιν αὐτέων οἶδημα, καὶ ἐς ὑδρωπα περιίταστο· Φρικώδες· παρὰ ληροὶ περὶ θάλασσαν.

19. Εἶδος δὲ τῶν φθινωδῶν ἦν, τὸ λεῖον, τὸ ὑπόλευκον, τὸ φακώδες, τὸ ὑπερυθρον, τὸ χαροπὸν, λευκοφλεγμαῖναι, πλερυσώδες, καὶ γυναῖκες ἔτω· τὸ μελαγχολικὸν τε, καὶ ὑφαιμον. Οἱ καῦσοι, καὶ τὰ φρενιικά, καὶ τὰ δυσεντερικά τε τῶν ἡπλίστο· τεινεσμοὶ νέοις· φλεγμαλώδεσιν αἱ μακραι διάφοραι·

multa ex capite descendebant. Longè verò maximum malum cum hos tum etiam ceteros commirabatur, ciborum fastidium, aut paulò antè scriptum est. Nam neque ad potionem neque ad cibum alacriter habebant, sed valde siti vacui debebant. Corporis gravitas inerat, & sopore detinebantur. Ac ferè omnes humoribus corripiebantur, & in aquam inter cutem evadebant. Horrores concutiebantur, & sub mortem delirabant.

19. Erat autem tabidorum species ex iis qui glabri erant, subalbidi, lentis colorem referentes, subrubri, caecis oculis, pituita albà redundantes, & quibus scoptula operta alarum instar à tergo extabant atque prominebant, mulieresque eodem modo se habebant. Itidem & qui ad atram bilem generandam essent idonei, & subfanguinei. Atque hos febres ardentes & phrenitides, & intestinorum difficultates tentabant. Juvenes crebra & inanes egerendi cupiditates,

ροισι· ἢ τὰ θριμέα διαχωρήματα, ἢ λιπαρὰ
πικροχόλοισιν.

20. Ἦν δὲ πᾶσι τοῖσιν ὑποβεβραμμένοισι, χα-
λεπώτατον μὲν, τὸ ἔαθ, ἢ πλείους ἀπέκλεινε·
τὸ δὲ θέρος ῥήϊσον, ἢ ἐλάχιστοι ἀπώλλυντο· τῷ
δὲ Φθινοπώρῃ, ἢ ὑπὸ Πληιάδα πάλιν ἔθνησκον
οἱ πολλοὶ τετραῖται. Δοκέει δὲ μοι προσωφελῆσαι
κατὰ λόγον τὸ γενόμενον θέρος· τὰς γὰρ θερινὰς
νόσας χειμῶν ἐπιγενόμενος λύει, ἢ τὰς χειμερινὰς
θέρος ἐπιγενόμενον μεθίστησι. Καί τοι αὐτόγε ἐπὶ
ἐωυτῷ τὸ γενόμενον θέρος, ἔκ εὐσταθὲς ἐγένετο,
ἀλλ' ἐξαίφνης θερμὸν, ἢ νότιον, ἢ ἄπνοον· ἀλλ'
ὅμως πρὸς τὴν ἄλλην καλῶσασιν μεταλλάξαν,
ᾧφέλησεν.

21. Μέγα δὲ μέρος ἡγεῦμαι τῆς τέχνης εἶναι
τὸ δύνασθαι σκοπεῖν, ἢ περὶ τῶν γεγραμμένων ὀρθῶς·
ὁ γὰρ γνῶς ἢ χρεόμενος τέτοις, ἔκ ἂν μοι δοκῇ
μέγα

tates, pituitosos longa alvi pro-
fluvia, acria & pingua ventris
recrementa biliosos vexabant.

20. Omnibus autem quos paulò
suprà descripsimus, ver quidem
erat molestissimum plurimosq;
fustulit. Æstas verò placidif-
sima, minimèque multi peri-
erunt. Per autumnum rursus
& sub Vergilias, multi interie-
runt quartanâ febre detenti. Mi-
hi porrò videtur æstas illa me-
ritò multum profuisse. Æsti-
vos namque morbos succedens

bruma solvit, & brumales ad-
veniens æstas dimovet. Quam-
quam quæ tunc fuit æstas ex se-
se non satis suæ naturæ consta-
bat, verum̃ de repente calida,
austrina, & à ventis silens fuit,
nihilominus tamen ad aliam
temporis conditionem mutata
profuit.

21. Per verò magni in arte
æstimo posse de iis, quæ scripsi-
mus, cogitationem rectè susci-
pere. Eorum namque usum
qui calluerit, is mihi non mag-
nopere

μέγα σφάλλεσθαι ἐν τῇ τέχνῃ. Δεῖ δὲ καλῶς
θάγειν ἀκριβῶς τὴν καλῶσαι τῶν ὡρέων ἐκάστην,
καὶ τὸ νόσημα· ἀγαθὸν ὅ,τι κοινὸν ἐν τῇ καλῶ-
σαι, ἢ ἐν τῇ νέσω· κακὸν ὅ,τι κοινὸν ἐν τῇ καλῶ-
σαι, ἢ ἐν τῇ νέσω· μακρὸν ὅ,τι νόσημα, καὶ θα-
νάσιμον· μακρὸν ὅ,τι, καὶ περιεσηκός· ὅξυ, ὅ,τι
θανάσιμον· ὅξυ, ὅ,τι περιεσηκός· τάξιν τῶν κρι-
σίμων· ἐκ τῶν σκοπεῖσθαι, καὶ προλέγειν ἐκ τῶ-
ν εὐπορεῖται. Εἰδὼς περὶ τῶν ἑσιν εἰδέναι, ἴσως,
καὶ ὅτε, καὶ ὡς δεῖ διαίτην.

ΕΚΚΑΙ-

nopere videtur in arte aberrare diuturnus & ex quo ægri eva-
posse. Exactè autem tenere dant; Et quisnam præceps &
oportet propriam cuiusque tem- exitialis, aut quisnam præceps
porum anni conditionem, & & salutaris. Atque ex his ipsis
statum, morbumque ipsum, & tum judicatoriorum dierum fe-
quidnam boni commune sit con- ries observanda est, tum etiam
stitutioni cum morbo, quidnam prædicendi facultas suppetit. Ac
& mali constitutio, aut morbus in his exercitato proclive est
inter se commune habeant. Et instituendæ victûs rationis tem-
quisnam morbus diuturnus sit pus & modum cognoscere, &
& exitium afferat, aut quisnam quibusnam ea præscribenda sit.

B. h. ÆGROTI

ΕΚΚΑΙΔΕΚΑ ΑΡΡΩΣΤΟΙ.

Πρῶτος.

22. **Ε**Ν Θάσῳ τὸν τῷ Παρίωνος, ὃς κατέκλιτο ὑπὲρ Ἀρτεμισίᾱ, πυρετὸς ἔλαβεν ὀξύς· κατ' ἀρχὰς δὲ ξυνεχής· καυσώδης, διψώδης· ἀρχόμενος κωμώδης, καὶ αὖθις ἄγρυπνος· κοιλίη ταραχώδης ἐν ἀρχῇσιν· ἔρα λευκά· ἔκλη, ἔρησεν ἐλαιώδης· παρέκρυσεν. Ἐξδόμῃ, παρωξύνθη πάντα· ἔδὲν ἐκοιμήθη· ἀλλ' ἔρα τὲ ὅμοια, καὶ τὰ τῆς γνώμης ταραχώδεα· ἀπὸ δὲ κοιλίης, χολώδεα, λιπαρὰ διήλθεν. Ἐῖτα τῇ ὀγδόῃ, σμικρὸν ἀπὸ ῥινῶν ἔσταξεν· ἤμεσεν ἰώδεα, ὀλίγα· σμικρὰ ἐκοιμήθη. Ἐνάτῃ, διὰ τῶν αὐτῶν. Δεκάτῃ, πάντα ξυνέδωκεν. Ἐνδεκάτῃ, ἰώρῳσεν, καὶ οἱ ὀλκ. περιέ-

ÆGROTI SEXDECIM.

Primus.

22. **P**arii filius in Thaso, qui supra Dianæ fanum decumbebat, febre acutâ correptus est, statim quidem assiduâ, ardente, siticulosâ. Per exordia sopore detinebatur, rursusque vigilis vexabatur. Alvus inter initia turbulenta, urinæ

alba. Die sexto, oleosam urinam reddidit, deliravit. Septimo, exacerbata sunt omnia, non dormivit. Quin & urinæ fimiles & mens perturbata. Ex alvo verò biliosa & pinguis prodire. Octavo deinceps, parum ex naribus stillavit, vomitione refusa sunt virulenta, pauca, aliquantulum quievit. Nonno, eadem perseverare. Decimo, cuncta remiserunt. Undecimo, sudor, sed non toto corpore

ψυξε μὲν, ταχὺ δὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη. Δωδεκάτῃ, πυρελὸς ὀξύς, διαχωρήματα χολώδεα, λεπτὰ, πολλά· ἔρροισιν, ἐναιώρημα· παρένευσεν. Ἐπτακαιδεκάτῃ, ἐπιπόνως· ὅτε γὰρ ὕπνοι, ὅτε πυρελὸς ἐπέτεινεν. Εἰκοστῇ, ἰδρωσε δι' ὅλην· ἄγρυπνος· διαχωρήματα χολώδεα· ἀπόσιτος, κωμώδης. Εἰκοστῇ καὶ τετάρτῃ, ὑπέσβεψε. Τριακοστῇ καὶ τετάρτῃ, ἄπυρος· κοιλίῃ δὲ συνίστατο· καὶ πάλιν ἀνεθερμάνθη. Τεσσαρακοστῇ, ἄπυρος· κοιλίῃ ξυνέστη χρόνον δὲ συχρόν· ἀπόσιτος· σμικρὰ πάλιν ἐπύρεξε, καὶ διὰ παντὸς πεπλανημένως· ἄπυρος, τὰ μὲν, τὰ δ' ἔ. Εἰ γὰρ τοι διαλείποι καὶ διακκφίσειεν, πάλιν ὑπέσβεψε. Σίταροις τε πολλοῖσι, καὶ Φαύλοις προσεχρήτο· ὕπνοι κακοὶ περὶ τὰς ὑποστροφάς· παρένευσεν. Οὕτω πάχος μὲν ἔχοντα ἔρει τηλικαῦτα, ταραχώδεα

corpore dimanavit. Corporis quidem summa perfrixerunt, sed mox recaluit. Duodecimo, graviter febricitavit, alvicrementa biliosa, tenuia, copiosa. In urinis suspensum quid in medio innatans inerat, deliravit. Decimo septimo, permolestè habuit. Nam neque somni aderant, & febris intendebatur. Vigésimo, sudor undique profuxit, pervigil fuit, dejectiones biliosæ, cibum averfabatur, sopore detentus est. Vigésimo quarto, recidiva contigit. Trigésimo quarto, à febre immunis

fuit, alvus non substitit, moxque recaluit. Quadragésimo, sine febre, alvus non diu substitit, cibum averfabatur, rursus aliquantulum febricitavit, idque perpetuò inordinatè, partim quidem à febre liber, partim verò non. Nam si quando intermitteret allevaretque, statim repetebat. Cibariis etiam multis, vilibus & vitiolis utebatur. Circa recidivas somni mali, deliravit. Urinas tunc reddebat crassas quidem, verum turbulentas & pravas. Ex alvo coacta, moxque diffluentia demittebantur.

ταραχάδεα δὲ, καὶ πονηρά· καὶ κατὰ κοιλήν συνιστά-
μενα, καὶ πάλιν διαλυόμενα· πυρέτια ξυνεχέα· δια-
χωρήματα πελλὰ, λεπτά. Ἐν δὲ τῇ ἐκατοστῇ καὶ
εἰκοστῇ ἡμέρῃ, ἀπέθανε. Τὸτω κοιλή ξυνεχέως ἀπὸ
τῆς πρώτης ὑγρῇ χολώδεσιν, ὑγροῖσι, πολλοῖσιν
ἦν, ἢ ξυνισαμένη ἐν ζέεσι καὶ ἀπέπτοισιν· ὅρα διὰ
τέλεος κακά· κωμαλίωδεα τὰ πλείστα μετὰ πόνων·
ἄγρευπνος, ἀπόσιος· συνεχέως Καῦσος.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

23. **Ε**Ν Θάσῳ, τὴν κατὰκειμένην παρὰ τὸ ψυ-
χερόν, ἐκ τῆ τοκῆ θυγατέρα τεκῆσαν, καὶ
καθάρσιος μὴ γινομένης, πυρετὸς ὅξυς Φρικώδης
τριταίην ἔλαβεν. Ἐκ χρόνου δὲ πολλοῦ πρὸς τὴ τοκῆ,
πυρετὸς ἦν κατὰκλινῆς, ἀπόσιος· μετὰ δὲ τὸ γε-
νόμενον ῥίγος, ξυνεχές, ὀξέες, Φρικώδεις οἱ πυρε-

tebantur. Febriculæ assiduæ a-
derant, dejectiones multæ, te-
nues. Centesimo & vigesimo
die, defunctus est. Huic alvus
ab initio continenter biliosis, li-
quidis, multis disfluebat, aut si
confisteret, fervida & cruda de-
jiciebat. Urinæ per totum mor-
bum malæ. Sopore fere deti-
nebatur, nec sine doloribus, e-
ratque insomnis, cibos aver-
sabat, assidueque febris ardens
vexabat.

ÆGER SECUNDUS.

23. **Q**UÆ in Thaso ad frigi-
dam decumbebat, ubi
filiam enixa est, nec purgatio-
nes irent, eam tertio die, febris
acuta cum horroris sensu cor-
ripuit. Ex longo tamen ante-
partum intervallo ex febre de-
cumbebat, cibumque fastidie-
bat. Post rigorem autem febres
fuerunt assiduæ, acutæ, cum
horrore.

τοί· Ογδόη, πολλά παρέρχεσθαι, καὶ τὰς ἐχομένας,
καὶ ταχὺ πάλιν κατενόει· κοιλίη ταραχώδης, πηλ-
λοῖσι, λεπτοῖσι, ὑδατοχόλοις· ἄδιψος· Εὐθε-
κότη, κατενόει· καμαλώδης δὲ ἦν· ἔσχα πολλά,
λεπτὰ, καὶ μέλαινα· ἀγρυπνος· Εἰκοστή, σμικρὰ
περιέψυξε, καὶ ταχὺ πάλιν ἀνεθερμάνθη· σμικρὰ
παρέλεγεν· ἀγρυπνος· τὰ κάτω κοιλίης, ἐπὶ τῶν
αὐτῶν· ἔσχα ὑδατώδεα, πηλλά· Εξοδόμη καὶ εἰκοστή,
ἄπυρος· κοιλίη ξυνέστη· ἔ πολλὰ δὲ χρόνῳ ὕψερσιν,
ισχίε δεξιᾷ ὀδύνη ἰσχυρή, χρόνον πηλύν· πυρετοὶ
πάλιν παρείποντο, καὶ ἔσχα ὑδατώδεα· Τεσσαρακο-
στή, τὰ μὲν περὶ τὸ ἰσχίον, ἐπεκρίφισεν· βῆχες δὲ
ξυνεχές, ὕγραι, πολλαί· κοιλίη ξυνέστη· ἀπόσιτος·
ἔσχα ἐπὶ τῶν αὐτῶν· οἱ δὲ πυρετοὶ, τὸ μὲν ὅλον ἐκ
ἐκλείποντες, πεπλανημένως δὲ παροξυνόμενοι, τὰ

μὲν,

multa. Vigesimo septimo, à
diebus multum deliravit, sta-
timque ad intelligentiam rediit.
Alvus perturbata, multa, te-
nua, aquosa, bile permixta de-
misi, absque siti erat. Unde-
cimo, mente constabat, sopore
tamen detinebatur, urinas mul-
tas, tenues & nigras reddidit,
pervigil erat. Vigesimo, cor-
poris summa paulum perfrixe-
runt, moxque calor rediit, non-
nihil mente mota est, pervigi-
lavit. Alvi dejectiones eadem
perseverarunt, urinæ dilutæ,
C c

Vigesimo septimo, à
febre immunis fuit, alvus sub-
sistit. Non longe verò post ad
coxendicem dextram vehemens
enatus dolor diu tenuit, febres
rursus subsecutæ, & urinæ aquo-
sæ. Quadragesimo, circa cox-
endicem dolores allevârunt, sed
tussis assiduæ, humidae, multæ
tennerunt, alvus suppressa est,
cibum fastidiebat, urinæ eadem.
Febres verò in totum quidem
non desinebant, sed errabundas
& incertas habebant accessiones,
& partim quidem sic, partim ve-

id

[[98]]

μὲν, τὰ δ' ἄ. Εξηκοστῇ, αἱ μὲν βῆχες ἀσήμεως
ἐξέλιπον, ὅτε γὰρ τις πτύαλων πεπασμὸς ἐγένετο,
ὅτε ἄλλη τῶν εἰθισμένων ἀπόσσεις. Σιαγὼν δὲ,
ἢ ἐκ τῶν ἐπὶ δεξιᾷ, καλεσπᾶσθη· κωμᾶϊώδης· πα-
ρέλετε πάλιν, καὶ ταχὺ καλενοῖ· πρὸς δὲ τὰ γεύ-
ματα, ἀπονενουμένης εἶχεν· ἢ σιαγὼν μὲν ἐπανή-
κεν· ἢ κοιλίῃ δὲ, χολώδεα σμικρὰ διέδωκεν· ἐπύ-
ρεσεν ὀξύλεως· Φρικώδης· καὶ τὰς ἐχομένας ἀφω-
νος· καὶ πάλιν καλενοῖ, καὶ διελέγετο. Καὶ ὀγδοη-
κοστῇ, ἀπέθανε. Ταύτῃ τὰ τῶν ἔρων διὰ τέλους
ἦν μέλαινα, καὶ λεπτή, καὶ ὑδατώδεια· καὶ κῶμα πα-
ρείπετο· ἄσιτος, ἄθυμος, ἄγρυπνος· ὄρεται, δυσφο-
ρεῖται, τὰ περὶ τὴν γνώμην μελαγχολικά.

APPWSTOS

τὸ non prehendebant. Sexage-
simo, tussis absque ulla judica-
tionis significatione defecerant.
Neque enim ulla sputorum con-
coctio extitit, neque aliud quic-
quam eorum, quæ abscedere so-
lent. Maxilla dextra convulsa
est, sopore detinebatur, rursus
deliravit, statimque ad mentem
rediit. Cæterum à cibis averso
erat animo, maxilla quidem lo-
co restituta est, alvus autem bi-
liosæ pauca transmissit, febris in-
tensior fuit, nec sine horrore,
proximisque diebus voce defe-
cta est, rursusque ad intelligen-
tiam rediit & sermocinata est,
octogesimoque expiravit. Uri-
næ huic perpetuò nigrae, tenues
& dilutæ fuerunt, soporque co-
mitabatur, cibos non sumebat,
animum despondebat, pervigil,
iracunda, implacida, mens atrâ
bile tentabatur.

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

24. **Ε**Ν Θάσῳ, Πυθίῳνα, ὃς κατέκειτο ὑπεράνω
 τῷ Ἡρακλείῳ, ἐκ πόνων καὶ κόπων καὶ διαί-
 της γενομένης ἀμελείας, ῥίγος μέγα, καὶ πυρετὸς ὀξύς
 ἔλαβεν. Γλῶσσα ἐπίξηρος· διψώδης, χολώδης·
 ἔχ ὑπνωσεν· ἔβρα ὑπομέλανα, ἐναιώρημα μελέων·
 ἔχ ἰδρυτο. Δευτέρῃ, περὶ μέσον ἡμέρας, ψύξις
 ἀκρέων, τὰ περὶ χεῖρας καὶ κεφαλὴν μᾶλλον· ἀναυ-
 δος, ἄφρωνος, βραχύπνοος ἐπὶ χρόνον πάλιν· ἀνε-
 θερμάνθη· δίψα· νύκτα δὲ ἡσυχίης· ἰδρώσει περὶ
 κεφαλὴν σμικρά. Τρίτῃ, ἡμέρῃ δὲ ἡσυχίης, ὅφρ
 περὶ ἡλίου δυσμᾶς, ὑπεψύχθη σμικρά· ταραχὴ νυ-
 κτὸς ἐπιπόνως· ἔδεν ὑπνωσεν· ἀπὸ δὲ κοιλῆς, μι-
 κρά, ξυνεσηκότες κόπρανα διήλθε. Τέλειῃ, πρῶτ

δι

οπιμῆς, λίγος, σπασμὸς μὲν
 ἐπὶ κεφαλῇ, πρὸς τὸν ὄνυχον
 ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, πρὸς τὸν ὄνυχον

ÆGER TERTIUS.

24. **P**Ythionem in Thaso, qui
 supra. Herculis sanum
 decumbebat, ex laboribus & las-
 situdinibus negligenterque sub-
 ducta victus ratione, rigor ve-
 hemens & febris acuta prehen-
 dit. Lingua reticcata erat, siti-
 culosus, bile abundans, som-
 num non cepit. Urinæ nigri-
 cantes, sublime quid in medio
 suspensum habebant, neque sub-
 sidebant. Altero sub meridiem

die corporis extremorum frigus
 cepit, præcipueque circa manus
 & caput, sermone & voce de-
 fectus est, longo intervallo bre-
 vem spiritum traxit, revocatus
 est calor, sitiit, noctem quietam
 duxit, sudor circa caput parum
 motus est. Tertio die, quietè
 habuit, ad vesperam verò sub
 Solis occasum aliquantulum
 perfrixit, perturbatio cum no-
 cte laboriosa, nihil dormivit.
 Ex alvo verò pauca stercorea
 coacta transmissa sunt. Quar-
 to, mane quievit, sub meridiem
 autem

δι' ἡσυχίης, περὶ δὲ μέσον ἡμέρης πάντα παρωξύνθη· ψύξις· ἀναυδος, ἄφωνος· ἐπὶ τὸ χεῖρον· ἀνεθερμάνθη· μετὰ χρόνον, ἔρησε μέλανα, ἐναιώρημα ἔχουσα· νύκτι δὲ ἡσυχίης· ἐκοιμήθη. Πέμπτη, ἔδοξε καφισθῆναι· κατὰ δὲ κοιλίην, βάρος μετὰ πόνη· διψώδης· νύκτι ἐπιπόνως. Ἑκτὴ, πρῶτ' μὲν δι' ἡσυχίης, δεύτης δὲ οἱ πόνοι μέγας· παρωξύνθη· ἀπὸ δὲ κοιλίης ὅψις κλυσμαλίῳ καλῶς διήλθε· νύκτις, ἐκοιμήθη. Ἑβδομή, ἡμέρη, ἀσώδης, ὑπερδυσφύρει· ἔρησεν ἐλαιώδες· νυκτὸς ταραχὴ πολλή· παρέλεθεν· ἔδεν ἐκοιμάτο. Ὀγδοή, πρῶτ' μὲν, ἐκοιμήθη σμικρά· ταχὺ δὲ, ψύξις, ἄφωνή, λεπτὸν πνεῦμα καὶ μινυθῶδες· ὅψις δὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη· παρέκρυσεν· ἤδη δὲ πρὸς ἡμέρην σμικρὰ ἐκφύθη· διαχωρήματα ἀκρῆτα, σμικρὰ, χολώδεα.

Ἐνάτη

autem exasperata sunt omnia, perfrixit, sermone & voce destitutus est, deterius habuit, tandem recaluit. Urinas reddidit nigras suspensum quiddam in medio innatis habentes, noctu placide habuit, & somnum cepit. Quinto, allevari visus est, ceterum in ventre gravitas cum dolore tenuit, subundus fuit, nox molesta. Sexto, mane quidem placide se gessit, sub occasum vero dolores intenderunt, gravius habuit. Vespero autem ex parvo per alvum infuso venter probe reddidit, noctu

et somnum cepit. Septimo die, magnā corporis aestuatione & stomachi fallidio confictabatur, & quādam corporis implacitate tentabatur, oleosam urinam reddidit, noctu turbatio multa, delirabat, somnum nullum capiebat. Octavo, mane quidem aliquantulum dormivit, confestimque perfrixio cepit & vocis defectio, spiratio exilis & imminuta, ad vesperam autem calor rursus rediit, deliravit. Jam vero appetente die paulo levius habuit, alvi recrementa sincera, pauca, biliosa. Nono, sopore

Ενάτη, κωμώδης, αιώδης· ὅτε διατείροισι, ἔλ-
ην διψώδης· περὶ δὲ ἡλίκ δυσμάς, ἐδυσφόρει, πα-
ρέλεγε· νύκτα κακὴν. Δεκάτη, πρώτ', ἄφωνος·
πολλὴ ψύξις, πυρετὸς ὀξύς, πολλὴ ἰδρώς· ἔθανεν.
Εν ἀρίχσιν οἱ πόνοι τάτω.

APPΩΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

25. **Ο** Φρενιτικὸς τῇ πρώτῃ κατὰ κλίθεις, ἤμε-
σεν ἰώδεα, πολλὰ, λεπτά· πυρετὸς Φρε-
νώδης· πολλὴ ἰδρώς, ξυνεχής, δι' ὅλη· κεφαλῆς
ἢ τραχήλου βάρος, μετ' ὀδύνης· ἔρα λεπτά· ἐναι-
ωρημάδια σμικρὰ, διασπασμένα· ἔχ ἰδρῶτο· ἀπὸ
δὲ κοιλῆς ἐξεκόπρισεν ἀθρόα· πολλὰ παρέκχευεν·
ἔδεν ὑπνωσε. Δευτέρῃ, πρώτ', ἄφωνος· πυρετὸς
ὀξύς· ἰδρωσεν· ἔδιέλιπε· παλμοὶ δὲ ὅλη τῇ σώ-
ματι.

lo pore detinebatur, aestuatione buit æruginosa & virulenta,
& stomachi fastidio tentabatur multa, tenuia, vomitione re-
cūm excitaretur, neque valde fudit, febris horrois sensu in-
stibundus erat. Sub Solis au- signis prehendit, sudor copio-
tent occasum magna corporis sus, assiduus, toto corpore di-
inquiète tenebatur, deliravit, manavit, capitis & cervicis gra-
nox prava. Decimo mane vitas non sine dolore. Urinæ
vox defecit, frigus multum, fe- tenues, in quibus sublimia quæ-
bris acuta, magna sudoris co- dam in medio suspensa, parva,
pia, defunctus est. Hic diebus dispersa inerant, neque subsiste-
paribus gravius habebat. bant. Ex alvo stercora affatim
prodierunt, multum deliravit,
nihil dormivit. Postridie mane
vox defecit, febris accuta in-
va- sit, sudavit, non intermisit. To-
tum corpus palpitaciones occu-
parant,

ÆGER QUARTUS.

25. **Q**UI ex Phrenitide labo-
rans primo die decu-
D d

ματος· νυκλὸς, σπασμοί. Τρίτη, παρωξύνθη πάντα.
Τετάρτη, ἀπέθανεν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

26, **Ε**Ν Λαρίσση, Φαλακρὸς μηρὸν δεξιὸν ἐπό-
νησεν ἐξαίφνης· τῶν δὲ προσφερομένων
ὁδὸν ὠφέλει. Τῇ πρώτῃ, πυρετὸς ὀξύς, καυσώ-
δης· ἀτρεμέως εἶχεν· οἱ δὲ πόνοι ταρεῖποντο. Δευ-
τέρῃ, τῷ μηρῷ μὲν ὑφίσταν οἱ πόνοι, ὁ δὲ πυρετὸς
ἐπέτεινεν· ὑπεδυσφόρει· ἔκ κοιμᾶτο· ἄκρεα ψυ-
χρά· ἔρων πλήθος διήει ἐ χρησῶν. Τρίτῃ, τῷ
μηρῷ μὲν ὁ πόνος ἐπαύσατο· παρακοπή δὲ τῆς
γνώμης, καὶ ταραχή, καὶ πολὺς βλητρισμός. Τε-
τάρτῃ, περὶ μέσον ἡμέρας, ἔθανεν ὀξυτάτως.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ.

parunt, nocte convulsiones.
Tertio die, graviora evaserunt
omnia. Quarto, mortuus est.

ÆGER QUINTUS.

26. **C**Alvum in Larissa, ex
femore dextro dolor
derepente occupavit, nihilque
adhibitis remediis est profectum.
Primo die, febris acuta, ardens,
sensimprehendit, comitaban-
turque dolores. Postridie somno-

ris quidem dolores remiserunt,
febris autem intensa est, impla-
ciditate quâdam corporis tene-
batur, somnum non capiebat,
corporis summa frigebant, uri-
narum copia profluxit, sed nec
ea laudabiles erant. Tertio
die, femoris quidem dolor ces-
savit, verum mentis alienatio
perturbatioque adfuit. & multa
corporis incontinentia jactatio-
que. Quarto, sub meridiem
celerrimè periit.

ÆGER.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ.

27. **Ε**Ν ΑΕΔΗΡΟΙΣΙ, ΠΕΡΙΚΛΕΑ ΝΕΣΟΣ ἔλαβεν ὄξυς, ζυνεχής, μετὰ πόνα· δίψα πολλή, ἄση· πῶλον κατέχειν ἔκ ἡδύνατο· ἦν δὲ ὑπόσπληνός τε, καὶ καρδιακός. Τῇ πρώτῃ, ἡμορροάγησεν ἐξ ἀριστερῆς πύλου· ὁ μὲν τοι πυρελὸς ἐπέτεινεν· ἔρησε παλὺ, θολερὸν, λευκόν· κείμενον δὲ καθίστατο. Δευτέρῃ, πᾶντα παρωξύνθη· τὰ μέντοι ἔρα, παχέα μὲν ἦν, ἰδρυμένα δὲ μᾶλλον· καὶ τὰ περὶ τὴν ἄσην ἐκέφισεν· ἐκοιμήθη. Τρίτῃ, πυρελὸς ἐμαλάχθη· ἔρων πληθὺς, πέπον, πολλὴν ὑπόσασιν ἔχουσα· κίβητα δὲ ἡσυχίης. Τετάρτῃ, περὶ μέσον ἡμέρας ἰδρωσε πολλῷ θερμῷ, δι' ὃ καὶ ἄπυρος, ἐκρίθη· ἔχ' ὑπέρρεψεν. Οὕτως.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

ÆGER SEXTUS.

27. **A** Bderæ Periclem febris acuta, continua, cum doloreprehendit, sitis multa, æstuatio & stomachi fastidium aderat, potum continere non valebat. Aliquantulum autem tum ex liene tum ex capitis gravitate laborabat. Primo die, sanguis multus ex nare sinistra profuxit. Febris tamen intensior erat, urinas reddidit multas, turbulentas, albas, quæ nec depositæ subsidebant. Postridie

graviora evaserunt omnia. Accertè urinæ quidem crassæ erant, verùm quæ magis subsiderent, stomachi fastidium & æstuatio allevata est, dormivit. Tertio die, febris remissa est, urinæ copiosæ, concoctæ, in quibus multum subsidebat, profuxerunt, noctem quietam habuit. Quarto, sub meridiem sudor multus, calidus toto corpore dimanavit, à febre judicatione est absolutus, nec recidivam passus est. Morbus erat acutus.

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

28. **Ε**Ν Αδῆραισι τὴν παρθένον, ἣ καλέμετο ἐπὶ τῆς ἱερῆς ὁδῷ, πυρελὸς καυσώδης ἔλαβεν· ἦν δὲ διψώδης, καὶ ἀγρυπνος· κατέβη δὲ τὰ γυναικεῖα πρῶτον αὐτῇ. Ἐκτῇ, ἄση πολλή, ἔρρευθος· Φρικώδης, ἀλύσσα. Ἐβδόμῃ, διὰ τῶν αὐτῶν· ἔρα λεπτὰ μὲν, εὐχροα δέ· τὰ περὶ τὴν κοιλίην ἐκ ἠνώχλει. Ογδόῃ, κώφωσις, πυρελὸς ὀξύς· ἀγρυπνος, ἀσώδης, Φρικώδης· κατενόει· ἔρα ὅμοια. Ἐνάτῃ, διὰ τῶν αὐτῶν, καὶ τὰς ἐπομένας· ἔτω καὶ κώφωσις παρέμενε. Τεσσαρεσδεκάτῃ, τὰ τῆς γνώμης ταραχώδεα· ὁ πυρελὸς ξυνέδωκεν. Ἐπτακαιδεκάτῃ, διὰ τῶν ῥινῶν ἐρύθη πάλυ· ἡ κώφωσις, σμικρὰ ξυνέδωκε· καὶ τὰς ἐπομένας, ἄση· κωφό-

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

της

ÆGER SEPTIMUS.

28. **A** Bderæ, virginem, quæ ad viam sacram decumbebat, febris ardens prehendit. Sitibunda autem erat & pervigil, eique tum primùm muliebria profluxerunt. Sexto die, vehemens stomachi fastidium adfuit, rubor, horror, cum molestia corporis jactatione. Septimo, eadem perseveraverunt. Urinæ tenues quidem, verùm probati-

coloris erant, alvus commodè habebat. Octavo, surditas, febris acuta cepit, insomnis, æstuabunda, cum horroris sensu, mentis erat compos, urinæ eadem. Nono, ac proximis diebus eadem perseverarunt, atque adeò permansit surditas. Decimo quarto, mentis perturbatio, febris remissio. Decimo septimo, multum ex naribus profluxit, surditas nonnihil est levata, proximisque diebus stomachi fastidium & surditas aderat, & de-

+ lira

της ἐνῆν, καὶ παράληρος. Εἰκοστῇ, ποδῶν ὀδύνη, κώφότης, παράληρος· ἀπέλιπεν· ἤμορράγησε μικρὰ διὰ ῥινῶν· ἰδρωσεν, ἄπυρος. Εἰκοστῇ καὶ τετάρτῃ, ὁ πυρετὸς ὑπέσβεψε· κώφωσις πάλιν· ποδῶν ὀδύνη· παρέμεινε παρακοπή. Εἰκοστῇ καὶ ἐξόμῃ, ἰδρωσε πολλὰ· ἄπυρος· ἡ κώφωσις ἐξέλιπεν· ἡ τῶν ποδῶν ὑπέμενεν ὀδύνη. Τα δ' ἄλλα τελέως ἐκρίθη.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

29. **Ε**Ν Αἰδηροισιν, Αναξίωνα, ὃς κατέκειτο παρὰ τὰς Θρηϊκίας πύλας, πυρετὸς ὄξυς ἔλαβεν. Πλευρὰ ὀδύνη ὄξυς συνεχής· ἔβησσε ξηρὰ, ἐδ' ἔπλεε τὰς πρώτας· ὀψώδης, ἄγρυπνος· ἔβη εὐχροα, πολλὰ, λεπτά. Εἰλη, παράληρος· πρὸς δὲ τὰ θερμάσματ' αὐτὸν ἐνεδίδε. Εξόμῃ, ἐπὶ-

fira erat. Vigesimo, pedum dolor cepit, surditas & delirium intermisit, paucus ex naribus sanguis prorupit, sudoribus à febre liberata est. Quarto & vigesimo, febris repertit, rursusque surditas, pedum dolor perseveravit, mens emota est. Septimo & vigesimo, copiosis obortis sudoribus, à febre immunis fuit, surditas reliquit, pedum dolor aliquantulum tenuit. In reliquo verò, perfectà judicatione absoluta est.

ÆGER OCTAVUS.

29. **A**Bdera Anaxionem ad Threicias portas decumbentem, febris acuta prehendit, lateris dextri dolor continens tenebat, tussis erat sicca, neque quicquam primis diebus expuebat. Siti cruciabatur atque insomniâ, urinæ probè coloratæ erant, copiosæ & tenues. Sexto die, deliravit. Fetus verò nihil profecerunt. Septimo,

E c

mo,

ἐπιπόνως· ὁ γὰρ πυρεὶς ἐπέτεινεν, οἷτε πόνοι ἔ-
 ξυνεδίδουσιν, αἵτε βῆχες ἠνώχλυν· δύσπνοός τε ἦν.
 Ογδόῃ, ἀγκυῶνα ἔτεμον· ἑρφύει πολλόν, οἷον δὲ
 ξυνέδωκαν μὲν οἱ πόνοι, αἱ μὲν τοὶ βῆχες· ἔκρηαι
 παρείποντο. Ενδεκάτῃ, ξυνέδωκαν οἱ πυρεῖς· σμι-
 κρὰ περὶ κεφαλὴν ἰδρωσεν· ἔτι βῆχες, καὶ τὰ ἀπὸ
 πνεύμονος ὑγρότερα. Επτακαιδεκάτῃ, ἡξέσθη σμι-
 κρὰ, πέπον, πύειν· ἐκκρίσθη. Εἰκοσῇ, ἰδρωσεν,
 ἄπυρος· μετὰ δὲ κρίσιν ἐκκρίσθη· διψώδης δὲ ἦν,
 καὶ τῶν ἀπὸ πλείμονος ἔχρησται αἱ καθάρσεις. Εἰ-
 κοσῇ ἐξόδμῃ, ὁ πυρεὶς ὑπέσβεψεν· ἔξησεν, ἀνῆ-
 γε πέπον πολλὰ· ἔκρησιν ὑπόσαςις πολλή, λευ-
 κή· ἀδιψος ἐγένετο, εὐπνοος. Τριηκοσῇ τέλει,
 ἰδρωσε δι' ὅλην, ἄπυρος· ἐκκρίσθη πάντα.

APPWΣΤΟΣ

μο, molestè habuit. Nam & pauca & concocta expuere, alle-
 febris intendebatur, neque do-
 lores remiserant, & tussis infe-
 stabant, & difficilis spiratio in-
 erat. Octavo, secunda in cubito
 vena, multus sanguis, prout de-
 buit, effluxit, dolores certè re-
 miserunt, verum tussis sicca
 perseverarunt. Undecimo, leni-
 ores fuerunt febres, paucus sudor
 circa caput prodiit, etiamnum
 tussis tenebant, & quæ ex pul-
 mone prodibant liquidiora e-
 rant. Decimo septimo, cœpit

pauca & concocta expuere, alle-
 vatus est. Vigesimo, sudore
 oborto febre liber fuit, à judi-
 catione verò melius habuit. Si-
 tis autem vexabat, nec probè
 pulmonis expurgationes erant.
 Septimo & vigesimo, rediit fe-
 bris, tussivit, concocta plurima
 eduxit, in urinis alba, multa
 subsidebant, sine siti erat, bene
 spirans. Trigesimo quarto, su-
 dore per totum corpus diffuso,
 febre liberatus, & prorsus est ju-
 dicatione absolutus.

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

30. **Ε**Ν ΑΒΔΗΡΟΙΣ ΗΡΟΠΥΘΟΣ, ΚΕΦΑΛΗΝ ΟΡΘΟΣΤΑΤΗΝ
 ΕΠΙΠΟΝΩΣ ΕΐΧΕΝ· ὁ ΠΟΛΛῶ ΔΕ ΧΡΟΝῶ ὙΣΕ-
 ΡΟΝ, ΚΑΤΕΚΛΙΣΤΗ· ὥΚΕΙ ΠΛΗΣΙΟΝ ΤΗΣ Ἄνω ΑΓΩΓΗΣ.
 ΠΥΡΕΤΟΣ ἘΛΑΪΣ ΚΑΥΣΩΔΗΣ, ΘΨΥΣ· ἘΜΕΙΟΙ Τὸ ΚΑΤ' Ἀρ-
 ΧΑΣ, ΠΟΛΛῶΝ ΧΟΛΩΔΕΩΝ· ΔΙΨΩΔΗΣ· ΠΟΛΛὴ ΔΥΣΦΟ-
 ΡΕΙΑ· ΘΡΑ ΛΕΠΤΑ, ΜΕΛΑΝΑ· ΕΝΑΙΩΣΗΜΑ ΜΕΙΕΨΟΝ,
 ὅΤΕ ΜΕΝ, ὅΤΕ Δ' Ὀ· ΝΥΚΤΑ ΕΠΙΠΟΝΩΣ· ΠΥΡΕΤΟΣ ἈΛΛΟΙΩΣ
 ἈΛΛΟΙΩΣ ΠΑΡΟΞΥΝΟΜΕΝΟΣ· ΤΑ ΠΛΕΙΣΤΑ ΑΤΑΚΤΩΣ. ΠΕ-
 ΡΙ ΔΕ ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗΝ, ΚΩΦΩΣΙΣ· ΟΙ ΠΥΡΕΤΟΙ
 ΕΞΕΤΕΙΝΟΝ· ΘΡΑ ΔΙΑ ΤῶΝ Αὐτῶν. ΕΙΚΟΣῆ, ΠΟΛΛὰ
 ΠΑΡΕΚΡΑΣΕ, ἢ ΤΑΣ ΕΠΟΜΕΝΑΣ. ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣῆ, ΔΙΑ
 ΡΙΝῶΝ ἩΜΟΡΡΑΓΗΣΕ ΠΕΛΥ, ἢ ΚΑΙΕΝΘΕΙ ΜΑΛΛΟΝ· ἢ ΚΩ-
 ΦΩΣΙΣ ΕΝῆΝ ΜΕΝ, ἦΣΣΟΝ ΔΕ· ΟΙ ΠΥΡΕΤΟΙ ΖΥΝΕΘΩΚΑΝ·
 ἦΜΟΡ-

30. **Æ**GER NONUS. Bderæ; Heropythus re-
 ctus & obambulans ex
 capite doluit, neque verò mul-
 tō pōst decubuit. Is habitabat
 ad superiorem tractum, febris e-
 rat ardens, acuta. Statim ini-
 tio plurima biliosa vomitione
 refusa sunt, sitis aderat & mag-
 na corporis jactatio & inconti-
 nentia. Urinæ tenues, nigrae,
 in quibus interdum quidem su-

spensum quiddam in medio in-
 natans sublime erat, interdum
 verò non. Nox laboriosa, fe-
 brium accessiones subinde variae,
 ac plerumque inordinatæ. Sub-
 decimum verò quartum diem
 obscuravit, febres intendebantur,
 urinæ cædem. Vigesimo, item-
 que proximis diebus permultum
 deliravit. Quadragesimo, mul-
 tus è naribus sanguis erupit,
 magisque ad sese rediit, fardō-
 tas inerat quidem, verum mi-
 nus vexabat, remisierunt febres.

Confe-

ἡμορράγει τὰς ἐπομένας, πυκνά, καὶ κατ' ὀλίγον.
 Περὶ δὲ τὴν ἐξηκοστὴν, αἱ μὲν αἱμορραγίαι ἀπεπαύ-
 σαντο· ἰσχυρὰ δὲ δεξιᾷ ὀδύνη ἰσχυρὴ, καὶ οἱ πυρετοὶ
 ἐπέτεινον· ὁ πολλῷ δὲ χρόνῳ ὕπερον, πόνοι τῶν
 κάτω πάντων. Συνέπιπτε δὲ ἡ τῆς πυρετοῦ εἶναι
 μέγας, καὶ τὴν κώφωσιν πολλήν· ἡ ταῦτα μὲν
 ὑφίεναι καὶ καθίζειν, τῶν δὲ κάτω περὶ ἰσχυρὰ μεί-
 ζες εἶναι τῶν πόνων. Ἡδὴ δὲ περὶ τὴν ὀγδοηκοστὴν,
 συνέδωκε μὲν πάντα· συνέλιπε δὲ ὅθεν· ὅρα τὲ γὰρ
 εὐχρεα, καὶ πλείους ὑποστάσιος ἔχοντα κατέβαιναν· οἱ
 παράληροί τε μέγας ἦσαν. Περὶ δὲ ἐκατοστὴν, κοι-
 λή πολλοῖσι χολώδεσιν ἐπελαράχθη· καὶ ἦει χρόνον
 ἐκ ὀλίγον πολλὰ τοιαῦτα· καὶ πάλιν δυσνητριώδεα
 μετὰ πόνον, τῶν δὲ ἄλλων ῥατώνη. Τὸ δὲ σύν-
 λον, οἱ τε πυρετοὶ ἐξέλιπον, καὶ ἡ κώφωσις
 ἀπαύσατο.

Consequentibus diebus crebro
 & paulatim sanguis e naribus
 profluxit. Ad sexagesimum ve-
 ro diem, defuerunt quidem san-
 guinis e naribus eruptiones, ve-
 rum coxendicis dextrae vehem-
 ens dolor tenuit, ac febres in-
 tendebantur. Neque vero mul-
 to post, inferiorum omnium
 partium dolores exorti sunt.
 Contigit autem ut aut febres
 majores essent, surditasque jun-
 cta, aut ista quidem remitterent
 & allevarent, verum inferiorum
 ad coxendices partium gravio-
 res fierent dolores. Jam vero
 ad octogesimum remiserunt
 quidem omnia, verum nihil de-
 reliquit. Nam & urinae pro-
 bati coloris, in quibus plura
 subsidebant, prodierunt, & de-
 lirium sunt imminuta. Circiter
 centesimuni, alvus biliosis mul-
 tis perturbata est, nec pauco
 tempore talia multa procede-
 bant, tandemque intestinum
 difficultas cum dolore vexavit,
 caetera commodè habebant. In
 totum autem, tum febres reli-
 querunt, tum surditas defuit.

ἐπαύσατο. Ἐν ἑκατοστῇ εἰκοστῇ, τελέως ἐκρίθη.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

31. **Ε**Ν Αἰδῆροις, Νικόδημον, ἐξ ἀφροδισίων καὶ πόων, πῦρ ἔλαβεν. Ἀρχόμενος δὲ ἦν ἀσώδης, καὶ καρδιαλῆς, διψώδης· γλῶσσα ἐπεκαύθη· ἔρα λεπτὰ, μέλανα. Δευτέρῃ, ὁ πυρετὸς παρωξύνθη· Φρικώδης, ἀσώδης· ἔδεν ἐκοιμήθη· ἡμεσε χολώδεα, ξανθὰ· ἔρα ὅμοια· νύκτα δὲ ἡσυχίης· ὑπνωσε. Τρίτῃ, ὑφῆκε πάντῃ, ρασώνῃ δὲ ἦν· περὶ ἡλίου δυσμάς, πάλιν ὑπεδυσθόρει· νύκτα ἐπιπόνως. Τετάρτῃ, ῥίγος, πυρετὸς πάλιν, πόνοι πάντων· ἔρα λεπτὰ· ἐναιώρημα. Ἐκτῇ, παρέκρυσσε πολλά· Ἐβδομῇ, ρασώνῃ. Ογδόῃ, τὰ ἄλλα ξυνέδωκε

Centesimo vigesimo, prorsus est judicatione absolutus est. Febris erat ardens.

ÆGER DECIMUS.

31. **A** Bderæ, Nicodemus ex venere & potu febre correptus est. Per initia autem, stomachi fastidio & oris ventriculi dolore cum siti confectabatur. Lingua exusta est, urinæ tenues ac nigrae. Postridie febris invasit cum horrore sensu & stomachi fastidio, nihil

dormivit, biliosa, flava, vomitione sunt refusa, urinæ eadem perseverabant, noctem quietam transegit, somnum cepit. Tercio die, imminuta sunt omnia, & tranquillitas adfuit. Sub Solis occasum rursus corporis implaciditate aliquantulum tentatus est, noctem permolestè tulit. Quarto, rigor cepit, febris magna omnium dolores aderant, urinæ tenues erant, ac suspensum quiddam in medio innatans habebant. Sexto, multum deliravit. Septimo, allevatio

F f

vatio

νέδωκε πάντᾳ. Δεκάτῃ, καὶ τὰς ἐπαμένας, ἐνήσαν
μὲν οἱ πόνοι, ἦσσαν δὲ πάντῃς. Οἱ δὲ παροξυσμοί,
καὶ οἱ πόνοι τῷ τῷ διὰ τέλους ἐν ἀφίῃσιν ἦσαν μάλ-
λον. Εἰκοστῇ, ἔρησε λευκὸν, πᾶχος εἶχε, κείμε-
νον ὃ καθίστατο· ἰδρωσε πολλά· ἔδοξεν ἄπυρος γε-
νέσθαι, δείλῃς δὲ πάλιν ἐθερμάνθη, καὶ οἱ αὐτοὶ πό-
νοι· Φρίκη, δίψα· σμικρὰ παρέκρυσεν. Εἰκοστῇ
τέλει, ἔρησε πολὺ, λευκὸν, πολλὴν ὑπόστασιν
ἔχον· ἰδρωσε πολλῷ θερμῷ δὲ ὄλῃ. Ἀπυρος,
ἐκρίθη.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

32. **Ε**Ν Θάσῳ, γυνὴ δυσήνιος, ἐκ λύπης μετὰ
προφάσιος ὀρθοσάδην ἐγένετο ἄγρυπνός
τε, καὶ ἄσιλος· καὶ διψώδης ἦν, καὶ ἀσώδης· ὥκει δὲ
πλησίον

vatio fuit. Octavo, cætera re-
miserunt omnia. Decimo, se-
quentibusq; diebus dolores qui-
dem tenuerunt, verum leviores
erant. Accessiones verò & do-
lores hunc perpetuò diebus ferè
paribus invaserunt. Vigesimo,
urinam reddidit albam, cui cras-
situde inerat, nec deposita sub-
sistebat, copioso sudore profuso
visus à febre liber esse. Sub
vesperam autem rursus incaluit,
iisdemque dolores vexarunt, hor-
ror adfuit, sitis, nonnihil deli-
ravir. Quarto & vigesimo, co-

priosam urinam albam reddidit,
in quâ multa subsistebant. Su-
dore calido copioso per totum
corpus diffuso, à febre judica-
tione est adsolutus.

ÆGER UNDECIMUS.

32. **Μ**ulier quædam in Tha-
so austera & aspera, ex
mœrore manifesto recta adhuc
& obambulans, insomnia & ci-
borum fastidio tentata est, siti
& magnâ corporis aestuatione
premebatur. Habitabat autem
ad

[[III]]

πλησίον τῆ Πυλάδα, ἐπὶ τῆ Λεία. Τῇ πρώτῃ, ἀρχομένης νυκτὸς, Φόβοι, λόγοι πολλοί, δυσθυμία, πυρετίον λεπτόν· πρῶτ', σπασμοὶ πολλοί· ὅτε δὲ διαλίποιν οἱ σπασμοὶ οἱ πολλοί, παρέλεεν, ἤσχετο μύθει· πολλοὶ πόνοι, μεγάλοι, ξυνεχέες. Δευτέρῃ, διὰ τῶν αὐτῶν· ἔδδεν ἐκοιμᾶτο· πυρετὸς ὀξύτερος. Τρίτῃ, οἱ μὲν σπασμοὶ ἀπέλιπον, κῶμα δὲ καὶ κατὰφορῇ, καὶ πάλιν ἔγερσις· ἀνήϊσσε, κατέχειν ἔκ ἡδύνατο, παρέλεε πολλά· πυρετὸς ὀξύς. Εἰς νύκτα δὲ ταύτην ἴδρωσε πολλῶ· θερμῶ δὲ ὄλε· ἄπυρος· ὑπνωσε, πάντα κατενόει, ἐκρίθη. Περὶ δὲ τὴν τρίτην ἡμέρην, ἔρα μέλαινα, λεπτά· ἐναιώρημα δὲ ἐπὶ πολὺ εὐαγύλον· ἔκ ἰδρύο. Περὶ δὲ κρείσιν, γυναικεῖα πολλὰ κατέβη.

APPΩΣΤΟΣ

ad Pyiadis ædes in Plano. Primo die, appetente nocte, metus, sermones multi, animi ægritudo, febricula levis cepit, mane convulsiones multæ vexarunt. Ac sicubi convulsiones illæ multæ intermitterent, delirabat, obscœna loquebatur, dolores multi, vehementes & continentes aderant. Postridie eadem perseverarunt, somnum non cepit, febris ingravescebat. Tertio, convulsiones certè cessarunt, sopor verb atq; in somnum degradatio tenuit, rursus-

que expergefacta est, exiliit, neque sese continere poterat, multum delirabat, febris erat acuta. Eadem autem nocte sudor copiosus, calidus, toto corpore dimanavit, à febre immunis fuit, somnum cepit, omnino ad sese rediit, judicatione est absoluta. Ad tertium verò diem, urinæ nigræ, renues erant, habebantque in medio suspensum quiddam innatans, rotundum admodum; neque subsidebat. Sub iudicium autem muliebria copiosa profluxerunt.

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

33. **Ε**Ν Δαρίσση, παρθένον πυρετὸς ἔλαβε καυσώδης, ὀξύς· ἄγρυπνος, διψώδης· γλῶσσαι λιγνυώδης, ξηρή· ἔρα εὐχρεα μὲν, λεπτὰ δέ· Δευτέρῃ, ἐπιπόνως· ἔχ ὑπνώσε. Τρίτῃ, πολλὰ διήλθεν ἀπὸ κοιλῆς, ὑδατόχροα· καὶ τὰς ἐπομένας διηγεῖται τοιαῦτα εὐφρόως. Τετάρτῃ, ἔρησε λεπτὸν, ὀλίγον· εἶχεν ἐναιώρημα μετέωρον, ἔχ ἰδρωτο· παρέχευσεν ἐς νύκτα. Εὐνῇ, διὰ ῥινῶν λαύρον ἐρρύνη παλὺ· Φρίξασα, ἰδρωσε πολλῶ θερμῷ δι' ὅλα· ἄπυρος, ἐκρίθη. Ἐν δὲ ταῖσι πυρετοῖσι, καὶ ἤδη κεκοιμένων, γυναικεῖα κατέβη τότε πρῶτον· παρθένος γὰρ ἦν. Ἦν δὲ διὰ παντὸς ἀσώδης, Φρικώδης· ἔρρευθος

ÆGER DUODECIMUS.

33. **L** Arissa, virginem quandam febris ardens & acuta prehendit, pervigil erat, sitibunda, lingua fuliginosa, arida. Urinas probati quidem coloris reddidit, tennes tamen. Postridie molestè habuit, non dormivit. Tertio die, alvus aquosa multa transmisit, proximisque diebus talia commodè prodierunt. Quarto, urinam tenuem, paucam reddidit, quæ

suspensum quid in medio innatans sublime habebat, neque subsidebat, sub noctem deliravit. Sexto, ex naribus sanguis abunde multus effluxit, atque ubi inhorruisset, sudore copioso calido per totum corpus diffluente, ex febre immunis iudicatione liberata est. In febribus autem, jamque peractâ iudicatione, tum primum muliebria descenderunt, quod illibatæ virginis esset. Prorsus verò stomachi fastidio laborabat, horrebat, faciei rubor aderat, oculorum

ἔρυσθος προσώπε, ὀμμάτων ὀδύνη· καρηβαρική.
Ταύτη ἔχ' ὑπέσρεψεν, ἀλλ' ἐκρίθη. Οἱ πόνοι ἐν
ἀφίησιν.

APPWCTOC TPICAIΔE KATOC.

34. **A**Πολλώνιος, ἐν Αἰθίορσις, ὀρθοῦσάνην ὑπε-
Φέρει χρόνον πρὸν. Ἦν δὲ μεγάλω-
σπλαγχνος· καὶ περὶ ἡπάρ ξυνήθης ὀδύνη χρόνον πρ-
λὺν παρείπετο, καὶ δὴ τότε καὶ ἰκτερώδης ἐγένετο·
φυσώδης, χροῖης τῆς ὑπολεύης. Φαγῶν δὲ βόειον,
καὶ πῶν ἀκαιροῦς, ἐθερμάνθη σμικρὰ τὸ πρῶτον,
κατεκρίθη· γάλαξι δὲ χρησάμενος ἐφθοῖσι καὶ ὠμῶ-
σι, πολλοῖσι, αἰτέλοισι καὶ μηλείοισι, καὶ διαίτη κα-
κῇ, πάντων αἱ βλάβαι μεγάλαι. Οἷτε γὰρ πυρετοὶ
παρωξύνθησαν, κοιλίῃ τε τῶν προσεγεχθέντων ἔδεν
διέδωκεν ἄξιον λόγου· ἔρα τε λεπτὰ, καὶ ὀλίγα

διήει.
rum dolor & capitis gravitas. Etus est, flatibus abundabat, &
Huic morbus non repetiit, sed colore erat subalbido. Ex in-
judicatione est absoluta. Do- tempestiviorē verò potu & bu-
dies diebus paribus invade- bulæ esu, aliquantulum primum
bant. incaluit, decubuit. Deinde cum
laete usus esset copioso crudo
ÆGER DECIMUS TERTIUS. & cocto, caprillo & oyillo, vi-
tiosaque victus ratione, insign-
34. **A**Bderæ Apollonius, diu nes omnes offensiones factæ
rectus & obambulans sunt. Nam & febres exaspera-
morbum sustinuit. In tumo- tæ sunt, neque memorabile ali-
rem autem ei elata erant visce- quid ex ingestis alvus reddidit,
ta, & confuetus hepatis dolor urinæ tenues & paucæ, neque
longo tempore perseveravit, ac somnum capiebat, mala in-
tunc sanè etiam auriginosus fa- flatio aderat, litis multa, so-
pore

διήκει· ὕπνοι ἐκ ἐνήσαν· ἐμφύσημα κακόν, παλὺ δι-
ψος· καμνιάδης· ὑποχονδρεία δεξιᾷ ἔπαρμα ξὺν
ὀδύνη, ἀκρεα πάντοθεν ὑπόψυχρα· σμικρὰ παρέ-
λεξε· λήθη πάντων, ὅ,τι λέγοι· παρεφύρετο. Πε-
ρὶ δὲ τεσσαρεσκαίδεκάτην, ἀφ' ἧς ῥιζώσας ἀπεθερ-
μάνθη, κατεκλίθη, καὶ ἐξεμάνη*. βοή, ταραχή, λό-
γοι πολλοί, καὶ πάλιν ἰδρυσις· καὶ τὸ κῶμα τηνικαῦ-
τα προσήλθε. Μετὰ δὲ ταῦτα, κοιλίη ταραχώδης,
πολλοῖσι, χολώδεσιν, ἀκρήτοισιν, ὠμοῖσιν· ἔρα
μέλανα, σμικρὰ, λεπτά· πολλὴ δυσφορία· τὰ τῶν
διαχωρημάτων ποικίλως· ἢ γὰρ μέλανα, καὶ σμι-
κρὰ, καὶ ἰώδεα, ἢ λιπαρὰ, καὶ ὠμά, καὶ δακνώδεα·
καὶ αὖ δὲ χρόνως ἐδόκεε καὶ γαλακτώδεα δίδοναι. Περὶ
δὲ εἰκοστὴν τελέσθη, διὰ παρηγορίας, τὰ μὲν ἄλλα
ἐπὶ τῶν αὐτῶν· σμικρὰ δὲ κατενόησεν (ἐξ ἧς δὲ κα-
τεκλίθη,

pore detinebatur, præcordia piofa, biliofa, fîncera & cruda
dextra cum dolore intumue- demifit, urinæ nigra, pauca,
rant, extrema, undiquaque fri- tenues erant, magna corporis
gefcebant, aliquantulum delira- implacitas, alvi recrementa
bat, omnium quæ dixiffet capie- varia. Nempe vel nigra, pau-
bat oblivio, mente emovebatur. ca & virulenta, vel pingua,
Ad decimum quartum diem, ex cruda & mordacia dejecit, ac
quo fuborto rigore incaluit, de- tandem etiam lacti fimilia red-
cubuit, vehementer infanivit, dere vifus eft. Sub vigefimum
clamor, perturbatio, fermo mul- quartum diem, allevatio fuit, in
tus, mox contrâ repressus eft, reliquo quidem eadem perfeve-
atque tum fopor invafit. De- ravere, verum aliquantulum ad
inde verò alvus perturbata, co- intelligentiam rediit (ex quo
namque

* Ita vulgò legitur. Sed certè iis, quæ in principio hujufce Hi-
ftoriæ narrantur, meliùs responderet, fi fic legatur, ἀφ' ἧς ῥιζώσας
ἀπεθερμάνθη καὶ κατεκλίθη, ἐξεμάνη.

τεκλιθῆ, ἔθενός ἐμνήσθη·) πάλιν δὲ ταχὺ παρε-
νόει· ὁρμητὸς πάντα ἐπὶ τὸ χεῖρον. Περὶ δὲ τριη-
κοσὴν, πυρετὸς ὀξύς· διαχωρήματα πολλὰ, λεπτὰ·
παράληρος, ἄκρεα ψυχρά· ἄφρωνος. Τριηκοστῇ
τρίσση, ἀπέθανε. Τρίτῳ διὰ τέλεος, ἔξ ἧ καὶ
ἐγὼ οἶδα, κοιλίη ταραχώδης, ἔρα λεπτὰ, μέλανα·
κωματώδης, ἄγρυπνος· ἄκρεα ψυχρά· παράληρος
διὰ τέλεος.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

35. **Ε**Ν Κυζίκῳ, γυναίκι θυγατέρας τεκνύου δι-
δύμης, καὶ δυσοκησάσης, καὶ ἡ πάλιν κα-
ταρθείσης, τὸ μὲν πρῶτον ἐπῆλθε πυρετὸς Φρικώδης,
ὀξύς· καφαλῆς καὶ τραχήλου βάρος μετ' ὀδύνης.
Ἀγρυπνος ἔξ ἀρχῆς, σιγῶσα δὲ, καὶ σκυθρωπή, καὶ

namque decubuerat, nihil me-
minit) statimque rursus despi-
cebat, atque in deterius omnia
tendebant. Circa trigésimum
verò diem, febris acuta invasit,
alvi recrementa copiosa & te-
nuia, delirus fuit, extrema per-
frixerunt, vox defecit. Quar-
to & trigésimo, vitâ defunctus est.
Ex quo eum vidi, huic perpe-
tuò alvus turbulenta fuit, uri-
næ tenues, nigrae, sopore de-
tentus & infomnis, extremita-
tes frigidae, per totum morbum
deliravit.

ÆGER DECIMUS QUARTUS.

35. **M**ulierem in Cyzico, ge-
mellas laboriosè eni-
xam, cū non admodum par-
tus purgamenta processissent,
primū quidem febris corripuit
horroris sensu insignis & acuta,
capitis & cervicis gravitas non
sine dolore tenuit. Inter exor-
dia insomnia vexata est, tacitur-
na autem erat, tetrico & super-
cilioso vultu, & quæ nullis per-
suasionibus flecti poterat. Uri-

nas

ἐπειθομένη· ἔρα λεπτὰ, καὶ ἄχροα· διψώδης, ἀσώ-
δης τὸ πάλιν· κοιλίη πεπλανημένως ταραχώδης, καὶ
πάλιν ξυνισαμένη. Ἑκτη, ἐς νύκτα πολλὰ παρέ-
λειν· ἔδεν ἐκοιμήθη. Περὶ δὲ ἑνδεκάτην ἔβρα,
ἔξεμάνη, καὶ πάλιν κατενόει· ἔρα μέλανα, λεπτὰ,
καὶ πάλιν διαλείποντα, ἐλαιώδεα· καὶ κοιλίη πολ-
λοῖσι, λεπτοῖσι, ταραχώδεσι. Τεσσαράκοντῃ,
σπασμοὶ πολλοί, ἄχροα ψυχρά· ἔδεν ἔτι κατενόει·
ἔρα ἐπέστη. Ἑκτη καὶ δεκάτῃ, ἄφρωνος. Ἐπὶ καὶ
δεκάτῃ, ἀπέθανεν.

APPΩΣΤΟΣ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

36. **Ε**Ν Θάσῳ, Δεάλλης γυναῖκα, ἣ κατέκειτο
ἐπὶ τῷ Λείῳ, πυρετὸς Φρικώδης, ὃς, ὅς,
ἐκ λύπης ἔλαβεν. Ἐξ ἀρχῆς δὲ περιετέλλετο· καὶ
διὰ

nas tenues & decolores reddi-
dit, siti premebatur, ac ut plu-
rimum stomachi fastidio labo-
rabat, alvus inordinatè quidem
& inconstanter perturbabatur,
rursusque consistebat. Sexto die,
sub noctem multum deliravit,
somnia non cepit, circaque un-
decimum vehementer insaniit,
ac rursus ad intelligentiam re-
diit. Urinas nigras, tenues,
moxque ubi aliquantulum in-
termisissent, oleosas reddidit, &
ab alvo multa, tenuia & turbu-
lenta prodire. Decimo quar-

to, convulsionibus multis appe-
tita est, extrema erant frigida,
neque amplius ad mentem re-
diit. Urinae resisterunt. De-
cimo sexto, voce defecta est.
Decimo septimo, periit.

ÆGER DECIMUS QUINTUS.

36. **D**eatcis uxorem in Tha-
so, quæ in Plano de-
cumbabat, febris horroris fen-
su insignis & acuta ex interore
pretendit. Ab initio autem pan-
nis contegebatur, & ad finem
usque

διὰ τέλεος αἰεὶ σιγῶσα, ἐψηλάφα, ἔτιλλεν, ἔγλυ-
 φεν, ἐτρίχολόγει· δάκρυα, καὶ πάλιν γέλως· καὶ
 ἐκοιμᾶτο. Ἀπὸ κοιλῆς ἐρεθισμοί, ἔδὲν διήει· μι-
 κρὰ ὑπομιμνησκόντων, ἔπινεν· ἔρα λεπτὰ, σμι-
 κρὰ· πυρετοὶ πρὸς χεῖρα λεπτοί, ἀκρέων ψύξις.
 Ἐνάτη, πολλὰ παρέλεγε, καὶ πάλιν ἰδρύνθη σιγῶσα.
 Τεσσαρεσκαιδεκάτη, πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, διὰ
 χρόνῃ, καὶ πάλιν βραχύπνοος. Ἐπτακαιδεκάτη,
 ἀπὸ κοιλῆς ἐρεθισμὸς ταραχώδης· ἔπειτα αὐτὰ
 τὰ ποτὰ διήει, ἔδὲν συνίστατο· ἀναισθήτως εἶχε
 πάντων· δέρματος περίτασις καρφαλέα. Εἰκοστῇ,
 λόγοι πολλοί, καὶ πάλιν ἰδρύνθη· ἄφρωνος, βραχύ-
 πνοος. Εἰκοστῇ πρώτῃ, ἀπέθανεν. Ἦν ταύτῃ διὰ
 τέλεος, πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα· ἀναισθήτως πάν-
 των εἶχεν· αἰεὶ περιετέλλετο· ἢ λόγοι πολλοί, ἢ
 σιγῶσα διὰ τέλεος.

APPENDIX

usque semper taciturna fuit, ma-
 nibus palpabat, evellebat, scal-
 pebat, floccos legebat, lachry-
 mas fundebat: moxque ridebat,
 somnum non capiebat, alvus ir-
 ritata nihil demittebat, parum
 nec nisi commonefacta bibebat.
 Urinae tenues & paucæ erant,
 febres ad manus contactum le-
 ves apparebant, summa corpo-
 ris frigescebant. Nono die, mul-
 tum deliravit, ac mox compo-
 sita fuit & taciturna. Decimo
 quarto, spiratio rara, magna,
 brevis. Decimo septimo, irrita-
 tione turbulentâ commota est
 alvus, deinde potus ipsi pertran-
 sibant, neque consillebant, om-
 nium sensum perdiderat, cutis
 erat distenta & arida. Vigesi-
 mo, multum obloquebatur, ac
 mox composita fuit, vox defe-
 cit, & brevem spiritum trahebat.
 Primo & vigesimo, defuncta est.
 Huic perpetuo ad finem usque
 spiratio rara & magna aderat,
 nihil omnino sentiebat, semper
 pannis contegebatur, aut fer-
 mones multos fundebat, aut fe-
 re usque taciturna erat.

H h

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

37. **Ε**Ν Μελισοίῃ, νεηίσκος, ἐκ ποτῶν καὶ ἀφρο-
 δισίων πολλῶν πελὺν χρόνον θερμανθεὶς,
 κατεκλιθῆ· Φρικώδης δὲ καὶ ἀσώδης ἦν, ἀγρυπνος,
 καὶ ἀδιψος. Ἀπὸ δὲ κοιλῆς, τῇ πρώτῃ, πολλὰ κό-
 πρωνα διήλθε, σὺν περιπόῳ πολλῷ· καὶ τὰς ἐπομέ-
 νας, ὑδατόχολα πολλὰ διήει. Οὕρα λεπτὰ, ὀλίγα,
 ἀχρσα· πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, διὰ χρόνον· ὑπο-
 χονδρία ἐνλασις ὑποκάπρος, παραμήκης ἐξ ἀμφοτέ-
 ρων· καρδίας παλμὸς, διὰ τέλεος ξυνεχής· ἄρτησιν
 ἐλαιώδεις· παρέκρυσεν ἀτρεμέως, κόσμιός τε, καὶ
 ἥσυχος· δερμα καφέφαλλον, καὶ περιελαμένον· δια-
 χρωσθήματα πολλὰ, καὶ λεπτὰ, ἢ χολώδεα, λιπαρὰ.
 Τεσσαρεσκαίδεκάτῃ, πάντα παρωξύνθη· παρέρυσ-
 θη,

ÆGER DECIMUS SEXTUS.

37. **M**ELIBÆ, adolescens qui-
 dam, ex comestationi-
 bus, liberaliore potu ac venere,
 longo tempore incalescit & de-
 cubuit. Horrorem autem fen-
 ticbat & assuabundus erat, per-
 vigil, neque siti premebatur.
 Alvus primo die, stercora multa
 demisit, cum magno humorum
 affluxu, proximisq; diebus aqua
 similia plurima prodire. Uri-

nas reddidit tenues, paucas, de-
 colores. Spiratio erat rara,
 magna, ex longis intervallis.
 Præcordiorum contentio sub-
 mollis aderat, utrinque promif-
 sa, perpetua & continens cor-
 dis palpitatio, urinam minxit
 oleosam. Decimo, paulatim
 mente motus est, compositusq;
 erat & taciturnus, cutis resicca-
 ta & dissenta, alvi recrementa
 vel multa & tenuia, vel biliosa
 & pingua. Decimo quarto,
 exasperata sunt omnia, mente
 motus

θη, πολλά παρέλεθ'· Εἰκοστῇ, ἐξέμανη· βλη-
τρισμός· ἔδ' ἐν ἔρει· μικρὰ ποτὰ καλεῖχ'· Τῇ
εἰκοστῇ τελευτῇ, ἀπέθανε. *

motus est, valde deliravit. Vi- tio aderat, nihil minxit, potio-
gesimo, vehementer insanivit, nem vix continebat. Quarto &
corporis incontinentia & jacta- vigesimo, periit.

* Hos sedecim ægrotos, non morbis iis, qui in *statu Pestilentiali* su-
pra enarrati sunt, sed plurimum diversis laborasse scribit *Galenus*. In
quo certè fallitur: quippe omnes, ne excepto quidem *Pleuritico*
cap. 29, *Febre ardente*, aut *Phrenitide* correpti sunt: quod utrumque
morbis genus *Hippocrates* cap. 15, 16, 17, verbis disertissimis explicat.

Id etiam obiter notandum, multos eoque haud sane ineruditos ho-
mines in eâ fuisse opinione, quòd hæc *secundâ sessione* non modò
Pestilentiam propriè dictam, sed illam etiam ipsam, quæ eâ ætate *A-*
thenas pervasit, describendam susceperit *Hippocrates*. Quos in hanc
fortè sententiam induxit *Titulus* ille, què hæc præ se fert, ab *Hippocrate*
descripta, *Constitutio*. Sed quanto is in errore versetur, cum aliis,
tum hinc maximè percipi potest, si quis cum *Thucydide*, qui *Pestem A-*
theniensem literis mandavit, hunc *Hippocratis* locum contulerit: nam
utrisque perlectis, quod quidem ad morbi speciem pertineat, nihil
quicquam inter eos commune esse videbit. Imò facillè sentiet, *Pestis*
illius *Historiam* ita parum esse ab *Hippocrate* pertractatam, ut is nullà
quidem de *Peste* his in libris sermonem habuerit.

Præli Errata quædam levia sic corrigantur.

L I B. I.

Cap. 4. ἐκλείπωνες 8. πᾶχος μὲν 11. παρὲντα 14. πλεῖστοι, πλεῖ-
στοι 15. πλεῖται 23. πλώητες 28. ἢ 32. ἀνθήμερον

L I B. III.

Cap. 13. Ετησίαις 14. πυρελοῖσιν 15. πάλιν 16. φθιγγίς
20. ῥήισον 21. ἰσιν 23. ἐπύρρουν 26. παρὲντοις

Vari-

[911]

Variantes quædam Lectiones ex MSS. Barocciano
excerptæ.

Pag. 3. v. 4. φαναι δὲ βρωγχώδεις.

10. v. ult. ἀφαιμένοι.

13. v. ult. ἔχει.

16. v. 2. ἢ πολλὰ. rectissime.

v. 6. δὲ διακινδύνους πεπασμῶς.

21. v. 2. Εὐστατος παῖδ' σιμύλη.

v. 14. πηλαί.

v. ult. οἱ ἄνδρες.

26. v. 11. εἰδύμην.

34. v. 3. ἀφίστα.

35. v. 8. ἢ τὸ ἐλπίθειον. rectè.

43. v. 6. πολλοί.

46. v. 10. ἄλλοις ἀλλοίως.

49. v. 1. ἐμάρτυροι πολλὰκις.

61. v. pen. τὴν κεφαλὴν.

77. v. 5. ἤθελ πηλαί.

79. v. 5. Καί τ' αἰσῶσις λοιμώδης. deest.

81. v. 1. τοιαῦτα.

v. 3. πολλοί.

v. 10. πᾶσιθεν ἐπεμαίνετο.

85. v. 7. ἰδρώτες πολλοί.

86. v. 3. φθείροντα. Ita & Aldus: fortasse rectius.

v. 11. πολλοί.

87. v. 13. πολλὸν δὲ.

v. 16. διὰ τῶν.

95. v. 12. εἰσάγει.

96. v. 5. πηλοῖσιν.

v. 7. καμαλώδης.

99. v. pen. σικκῶς.

102. v. 8. ἰφίσσων.

Johannis

Johannis Freind, M.D.

D E

Index Commentariorum.

FEBRIBUS

COMMENTARII NOVEN,

A D

LIBRUM EPIDEMIORUM

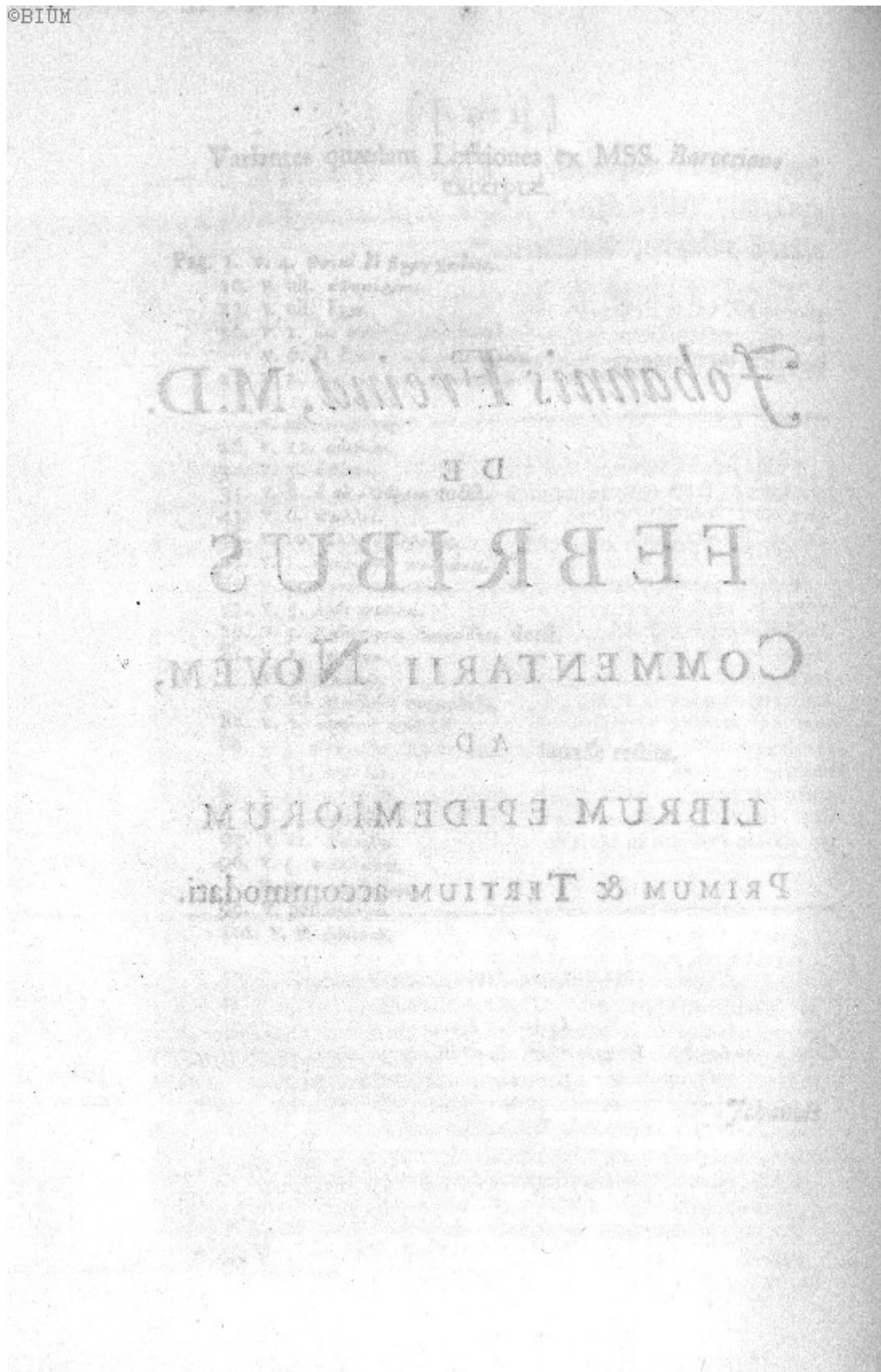
PRIMUM & TERTIUM accommodati.

Com. 4. De Panthano. p. 47.

Com. 5. De Excretionis purulentæ: De Pleuritis acuta, & Peripneumonia. p. 51.

Com. 6. De Abscessu: Deque Culi & Vesica Ulcere. p. 67.

Com. 7.

Index Commentariorum.

COM. 1. **D**E Ratione Scribendi, quam
in Epidemiorum Libris te-
nuit Hippocrates. p. 3.

COM. 2. De Sanguinis Missione, præsertim
de Venarum Jugularium Sectione. p. 18.

COM. 3. De Sudoribus. p. 43.

COM. 4. De Vomitione. p. 47.

COM. 5. De Excreatione purulentâ: De
Pleuritide item, & Peripneumoniâ. p. 52.

COM. 6. De Abscessu: Deque Coli & Ve-
sicæ Ulcere. p. 67.

COM. 7.

COM. 7. *De Purgatione : Quam vim habeat in febre putrida, quæ Variolis confluentibus supervenit, inq; capitis Erysipelate. Quædam etiam de Excretionē Intestinali.* P. 74.

COM. 8. *De Urinæ profluvio.* P. 153.

COM. 9. *De Vesicantibus, quæ Cantharidas recipiunt.* P. 156.

COMMEN-

COMMENTARIUS I.

*De Ratione Scribendi, quam in
Epidemiorum Libris tenuit
Hippocrates.*

H*ippocrates*, uti omnia scripsit egregiè, ita nihil his *Epidemiorum* libris reliquit, vel ad lectionem jucundius, vel ad usum aptius. Etenim in his tantummodo scriptis singulares morborum historias persequitur; quos quidem ita exquisitè designat, ut legentes & ægrotis assidere, & quid in quoque natura indicet, quasi præsentis intueri videantur.

Morborum in genere descriptio, ampla utcunque sit & accurata, conjecturis de me-

A 2 4 dendi

dendi ratione formandis eò minùs infervit, quòd neque in unâ aliquâ agrotatione universa reperiatur notarum congeries, neque in diversis eadem conjunctio: id insuper in hâc re judicandi difficultatem auget, quòd ipsæ illæ notæ, quæ in altero minimè periculose sunt, in altero sæpius mortem prænuncient. Inde fit, ut præcepta, quæ generatim de morbis hisce curandis tradantur, mederi volentem aliquando vel non dirigant, vel etiam fallant. In agrotantium verò historiis, quæ sigillatim enarrantur, secus accidit: hinc quippe non modò variam mali ipsius naturam, sed tum affectionis cujusque vim atque tempora, tum quo medicinæ genere in toto morbi decursu utendum sit, perdiscimus.

Id abunde probat in his commentariis *Hippocrates*: quem in hoc scribendi genere authorem ut antiquissimum, ita & accuratissimum agnoscimus. Nam erat vir ille, *Celso* judice, ^a non arte modò, sed & facundiâ insignis. *Galenus* quidem hæc de morbis popularibus ad memoriam no-

^a Præfat.

tâsse *Hippocratem* ratus^b, fatetur interim eo animo composita fuisse, ut ederentur. Fuerunt certè, quæ ederentur, dignissima. Sunt fortasse nonnulla, uti notat idem *Galenus*^c, quæ non attigit *Hippocrates*, utpote ad propositum suum minùs spectantia: qui autem opus hoc cum aliquâ judicandi solertia legerit, nihil unde vel morborum signa dignosci, vel curandi ratio duci possit, intactum reperiet. Scripsit nimirum ut artifex artificibus, brevi quidem subtilique dicendi genere usus, sed expolito atque intelligentibus noto.

Itaque hoc nomine *primus & tertius Epidemiorum* liber, qui ex *septem* soli pro germanis habentur, nunquam satis prædicari queunt. Hos simul jungi volebam, non modò quòd pulchrè unoque styli acumine sint scripti, sed quòd, in eodem argumento versati, unum quoddam idque perfectum opus conficiant. Nam qui *duodecim* ægrotantium historias in principio *tertii* expositas ratione animoque lustrârit, facile perspiciet eos eodem planè morbo,

^b Gal. in 6. Epid.

^c Ibid.

ac illos, qui in *primo* memorati sunt, laborasse; adeoque ad cœli constitutionem eam, quæ illic describitur, referri oportere. Ita ut hi libri, submonente *Galeno*, ob argumenti cognationem, mutuò inter se connecti debeant.

Est & alia ratio, quæ medicinæ curiosis hos libros præcipuè commendat, quòd in *febris* enarrandis toti sint. Hoc etenim morbi genus, uti præ cæteris vulgare est, ita propter atrocitatem casuum artem medicam impensius desiderat. Morborum nonnulli, peculiari vel loco vel etiam seculo ingravescent: Febres ferè solæ sunt omnibus æquè terrarum partibus, omnibus æquè seculorum atatibus communes. Ita ut *Hippocrates* huic de febribus sermoni, verissimo sensu *Epidemiorum* nomen indiderit. Etiam id observatu dignum est, quòd ubi anni constitutio esset admodum diversa, ut in libro *primo* & *tertio* notatur, eadem prope fuerit febrium species, eandemque tractandi rationem suggesserit.

Febres his, quas delineat *Hippocrates*, nequaquam absimiles, & ortæ sunt omni tempore, &, credo, orientur: quod ex omnium

[7]

nium authorum, præsertim è *Sydenhami* scriptis evincitur. Hic multâ cum suâ laude, morem *Hippocraticum* secutus, febres, quæ in quoque annorum statu increbuerint, diligenter atque enucleatè descripsit; de quo tamen opere liceat mihi dicere, quòd, utcunque, sive loci positione sive constitutione aeris, ab *Angliâ* longissimè discrepet *Thasos*, inter febres & ab illo & ab *Hippocrate* adumbratas minimum intersit discriminis. Id quoque verè mihi videor esse dicturus, febres ipsas, quas pro variâ annorum temperatione in distinctas species digerit *Sydenhamus*, non multùm à se invicem abhorere. Etenim, si fortè *Petechialem*^a exceperis, gradu potius, quàm genere sunt dissimiles. Nulla quippe unquam, in quâcunque tempestate, apparuit febris, ubi ita constanter sibi invicem responderint notæ, ut, quas in uno homine simul colligatas inveneris, eadem pariter in altero convenirent: nec tamen ideo non eodem illos morbo affici dixeris. Hæc ita se habere argumenti loco sit ipsa horum morborum tractatio:

^a De Morb. Acut. 216.

nam ad universas *oëto*, quas Clarissimus vir distinguit, febrium species similem planè medendi rationem accommodatam video. Tantum absuit, ut in diversas curandi vias processerit. Scribit quidè, *febres continuas ita toto, quod aiunt, coelo differre, ut quâ methodo, currente anno, ægrotos liberaveris, eâdem ipsâ, anno jam vergente, forsitan è medio tollas* :^e sed si *methodum*, quâ usus est idem scriptor in hiscè febribus generis (ut vult) dissimillimi curandis, quâque ille maximè excelluit, contemplemur, nullum omnino hujus rei reperiemus vestigium. Ita ferè supervacua est omnis, quæ nimis curiosè fit, distinctio : & præsertim medicinæ studiosos adeò parum juvat, ut potius in errorem agat; falsò nimirum opinantes, cùm certam quandam morbo cuilibet proprietatis notam affictam viderint, propriam itidem esse & omnino suam cuique medendi normam.

Hæc ideo à me dicta existimari velim, nequis ea quæ de febribus divinè scripsit *Hippocrates*, ad nos minimè pertinere ar-

^e De Morb. Epid. cap. 2. bitretur,

bitretur, veluti alio in cœlo alioque hominum genere conclusa.

Ut itaq; ille his præcipuè in scriptis, quantus medicinæ sit magister, ostendit; ita ego in iisdem explicandis, non inanem mihi operam posuisse videbor, si quàm latè pateant in omni febrium acutarum tractatione, quàmque facillimè in usus nostratium deduci possint exempla hæc *Hippocratica*, paucis indicavero. Neque enim *Hippocratis Interpretem* me profiteor; maneat sua gravi hoc opere perfunctis laus: multi sanè ingenio atque eruditione præstantes viri verba & sententias non satis habuerunt fideliter exponere, nisi & cum cæteris *Hippocratis* locis diligenter contulissent: inter quos primas sibi meritò vendicat *Foësius*. *Galenus* quidem de his *Epidemiorum* libris integra confecit commentaria; in quibus tamen id sibi unicè proposuisse videtur, ut Dierum, quos *Græci* vocant *Κηρίαι*, doctrinam traderet, atque hæc potissimum Authoritate confirmaret. Etiam in libris, quos de difficili respiratione contexuit, omnes ægrotantium historias, è *primo & tertio Hippocratis*, recensuit atque illustravit; ita tamen, ut ea tantum, quæ

B

ad

ad spirandi rationem pertinerent, attingeret.

Alium longè mihi finem constituo, atque aliam infuso viam: id nempe unum mihi ob oculos habens, quod à cæteris planè præteritum video, ut ostendam, ex hoc ipso fonte hauriri posse, quæ desiderantur adeò in febribus acutis, medendi indicia. *Quadraginta duas* febre acutâ laborantium historias nobis exhibet *Hippocrates*: ex his mortui sunt *viginti quatuor*; ex reliquis, qui salvi evaserunt, nemo, nisi *evacuatione* aliquâ interveniente, ad sanitatem perductus est. Perspicuè hinc liquet, quid in hisce morbis depellendis moliatur natura, & quâ demum viâ Ars, quæ ad naturæ regulam dirigenda est, debeat incedere.

Igitur ut rem omnem brevi expediam, liceat mihi *evacuationes* illas, quibus hæ febres solutæ sunt, percurrere: & deinde, quæ de præcipuis evacuandi generibus, quâ potissimum ad curandi artem spectant, usu atque observatione explorata sunt, subicere. Evacuationum, quas in his agrotis recenset *Hippocrates*, modi sunt *septem*. Fiunt enim

I. Per

[11]

1. Per *sanguinis eruptionem*; uti lib. 1. *Ægr.* 7. lib. 3. sect. 2. *Ægr.* 7, 11, 12.
 2. Per *Sudores*, uti lib. 1. *Ægr.* 3, 6, 7, 13, 14. lib. 3. *Ægr.* 3. sect. 2. *Ægr.* 6, 7, 8, 10, 12.
 3. Per *Vomitum*, lib. 1. *Ægr.* 13.
 4. Per *Abscessum*, lib. 3. *Ægr.* 1.
 5. Per *Sputorum Excreationem*, lib. 3. *Ægr.* 1. sect. 2. *Ægr.* 8.
 6. Per *Urinæ profluvium*, lib. 1. *Ægr.* 6. lib. 3. *Ægr.* 1, 5. sect. 2. *Ægr.* 6, 9, 10.
 7. Per *Alvi fluxionem*, lib. 1. *Ægr.* 10. lib. 3. *Ægr.* 3. sect. 2. *Ægr.* 9.
- Illud hic observatione dignum videtur, quod sæpius notat *Hippocrates*, quodque ex eo, aliud agens, haurit intelligentissimus Author *Lommius*, morbi liberationem pluribus vacuationibus, non semper unicâ perfici consueſſe; ut si ea fortè per febrem fieri ardentem, sanguine è naribus fuso, coeperit, quam mox effusi sudores complent, absolvuntque, ut lib. 1. *Ægr.* 7. lib. 3. sect. 2. *Ægr.* 3, 7, 11, 12.

† Lib. 1. 17.

‡ Lib. 1. 39.

Sed antequam aggrediar ad ea quæ proposita sunt, haud alienum erit de curandi ratione, quâ his in febribus usus est *Hippocrates*, pauca præfari. Remediorum sanè apud eum mentio occurrit rarissima: in lib. 1. *Æg.* 1. lib. 3. *Æg.* 7. sect. 2. *Æg.* 3. præscriptum esse legimus *Clysterem*: in lib. 1. *Æg.* 1, 4, 5. lib. 3. *Æg.* 3, 7. *Balanum*: in lib. 1. *Æg.* 7. *capitis lotionem*: in lib. 3. sect. 2. *Æg.* 8. adhibita *fomenta*, & *venam sectam* invenimus. In cæteris quoniam medicinæ genere usus sit, omnino tacet *Hippocrates*: nisi fortasse lib. 1. *Æg.* 2, 12. *dejectiones*, quæ *irritatione* prodierunt, non naturali humorum acrimoniâ, sed medicamenti ope factas cum *Hieronymo Mercuriali* intelligimus. Sanè quod ad par illud ægrotantium attinet, quibus crapula febrem induxerit, materiæque paululum fluens alvus quotidie ferè expresserit, medicinæ, quæ ventrem duceret, locus fuisse videtur.

Hoc *Hippocratis* silentio inducti, aliqui eum nullis curandi instrumentis, nisi quæ in singulis ægrotis recensentur, usum esse contendunt, & proinde *Epidemiorum* commentarios

mentarios scripsisse, ut eos tanquam sui in febribus tractandis instituti exemplar, relinqueret. Sed sententiam hanc refellit ipse *Hippocrates*, qui, etiam ubi de medendi genere conticeat, medicamenta fuisse exhibita disertè docet, veluti cùm lib. 3. *Æg.* 9. & sect. 2. *Æg.* 5. ut in re desperatâ, *nulla profecisse* scribit. Igitur si scire volumus, qualem in quoque morborum genere curationem instituerit, ex cæteris scriptis discendum est.

Sed ut huic argumento plenius satisfiat, *Galen*i, in *Hippocratis* medicinâ versatissimi, iudicium afferamus.

“ * *Quia verò non in Pythione tantum,*
 “ *sed & in aliis ægris multis, qui sanguinis*
 “ *missionem, quantum nos ex ipsius scri-*
 “ *ptis conjicimus, videbantur requirere, non*
 “ *invenitur ascribere eam, alterutrum ne-*
 “ *cesse est cogitemus, aut non detractum il-*
 “ *lis hominibus sanguinem, aut hoc eum*
 “ *auxilii in narratione omisisse. Atqui ne-*
 “ *mini eorum, qui id requirebant, missum*
 “ *fuisse, est improbabile, cùm ille vir re-*

* Comm. in Epid. 3. 1.

“ *medium*

“ medium illud amaret : ut in germanissi-
 “ mis suis libris significavit, in Aphorismis,
 “ in libro de victu in morbis acutis, in libro
 “ de articulis, ipsoque adeò in hoc tertio de
 “ vulgaribus morbis libro, ubi de quodam
 “ aegro in hunc modum scripsit : Octavo
 “ die cubitum secui ; multum, ut debebat,
 “ fluebat. Nam cum octavo die sanguinem
 “ illi detraxerit, multò sanè prioribus die-
 “ bus magis hoc usum præsidio censeas.
 “ Quod autem singulis non ascripserit, qui-
 “ bus hoc adhibuit remedium ægris, cum
 “ meminerit eo minorum, ipsiusque adeò
 “ suppositionis Balani, improbable est.
 “ Ergo si quando utrinque est oratio absur-
 “ da, minus absurdum eligendum est. Cen-
 “ seo equidem auxilium in multis esse as-
 “ sumptum, quod prætermisum in oratione,
 “ ut clarum. Quo me adducit potissimum,
 “ quod in iis prædictum est, quibus octavo
 “ die missus est sanguis. Etenim hoc ut ra-
 “ rum scripsit ; & sanguinis ante octavum
 “ diem missionem ut consuetam præterit.
 “ Quod si in veris suis operibus, magnis in-
 “ festantibus morbis, semper sanguinis mis-
 “ sione utitur, simul cum eà duo hæc respi-
 “ ciens,

“ciens, ætatem pariter & ægri vires : &
 “his ipsis in libris de vulgaribus morbis octa-
 “vo die cuidam ait missum esse sanguinem,
 “nihil aliud excogitare possumus, quam
 “quod in ægris quidem non præteritum fu-
 “erit hoc remedium, in narratione verò ut
 “clarum præteritum fuerit. Quare de
 “sanguinis missione, quia oratio ad ægros
 “spectat omnes, semel dixisse sufficiat, ut
 “& cætera quæ sunt communia. ^h Plani-
 “usque alio loco idem, in hoc uno ægro-
 “rum primo & tertio libro descriptorum de
 “sanguinis missione Hippocrates fecit men-
 “tionem, non ut solo cui sanguinem misis-
 “set, sed ut octavo die solo. Nam tum e-
 “tiam medici quasi lege certâ ultra quar-
 “tum diem venam non secabant. Quando
 “igitur huic octavo die missus est sanguis,
 “multò certè plures censeas sanguinis missi-
 “onem requirentes, secundo, tertio, quarto
 “die auxilio hoc esse usos. Reticuit autem
 “Hippocrates, sicut remedia alia omnia,
 “tamen necesse interdum habuit scribere,
 “nihil eos ab iis quæ offerebantur adjutos

^h Comm. in Epid. lib. 3, sect. 3, 8.

“ fuisse, ut malignitatem suggereret morbi:
 “ neque enim lucubrationem hîc curationis
 “ instituit, sed præsagationis conscribere.

Hæc Galenus. Quibus id unum adjiciam, mihi nunquam persuaderi posse, ut credam in muliere illâ v. gr. lib. 3. Æg. 7. ad quintum usque diem *Anginam* passâ, neglectam fuisse ab *Hippocrate* venæ sectionem, qui in hoc morbo *ægrum cito suffocatum* iri pronunciat, nisi quis statim auxilium ferat, *venasque* & in brachiis & sub linguâ aperiat. Quid in febribus ardentibus *Phreniticis*que affectionibus, quarum utraque omnem ferè hîc implet paginam, fecisse eum verisimile est, qui, ubicunque accesserit inflammatio, millies edicit, quàm nulla spes sine sanguinis detractioe sit? In **Pleuritico* item, qui non ante tricesimum quintum diem febre solutus est, an nihil nisi venam *semel* secuerit? Aut in *1Puerperâ*, quam ad diem usque octogesimum febriculâ detentam legimus, nihil nisi *Balanum* iniecerit? Aut in eo denique, qui *febre ardente* conflictatus est quique ad diem 120 traxit,

¹ Vict. Acut. 39. ² Lib. 3. sect. 2. Æg. 8. ³ 1. 5. ⁴ 3. 1.

nihil quiquam exhibuerit medicinæ parens, qui in reliquis scriptis tam varia medendi genera persecutus est? Id potius arbitremur, *Hippocratem*, qui rei medicæ vim penitus intellexit, eam, ubi profutura esset, minimè omisisse: naturam quidem magistræ esse secutum, sed tamen ita secutum, ut pro morbi necessitate artis subsidia adscisceret. Quid enim opus est medico, si omnia naturæ permitti debeant? Aut quid causæ est, cur hæc Ars salutis humanæ præses audiat, si suâ semper sponte morbi sanescant? Febres sunt quidem, quæ per se nullo modo finiri possunt, quæque curantis consilium omnino exigunt: etiam in iis, quæ interdum ipso temporis tractu solent evanescere, hoc efficit artis curatio, ut & breviores evadant, & exitu tranquilliore terminentur. Igitur de præsidiis in hoc morborum genere maximè illustribus, quæ vel à naturâ indicata, vel ab arte exculta sunt, singulatim pauca disseram: neque enim mei est instituti de medicinâ integrum volumen conscribere, sed ea tantùm, quæ apud alios aut intacta aut non satis explicata reperio, perstringere.

C C 2 COMMEN-

COMMENTARIUS II.

*De Sanguinis Missione, præsertim
de Venarum Jugularium Se-
ctione.*

SIT adeò primus de sanguinis detra-
ctione sermo. Quatuor agrotos sponte
factâ sanguinis eruptione sanari scribit *Hip-
pocrates* : quorum quidem Historiæ ita ab
eo contextæ sunt, ut siquando simile inci-
derit morbi genus, clarissima inde patefiant
sanguinis mittendi indicia. In primâ quip-
pe signata sunt hæc ; ^a febris vehemens,
lumborum gravitas & dolor, delirium. In
secundâ, ^o febris ardens, inquietudo, rubor,
surditas, vigiliæ, delirium. In tertiâ, ^p fe-
bris, inquietudo, vigiliæ, convulsiones, dolor,
coma, delirium. In quartâ, ^q febris ardens,
acuta, vigiliæ, capitis gravitas, dolor, faciei
rubor, delirium.

^a 1. 7. ^o 3. f. 2. Æg. 7. ^p 3. f. 2. Æg. 11. ^q 3. f. 2. Æg. 12.

Hæc

Hæc cum ita se prodiderint notæ, nemo est in medicinâ vel mediocriter versatus, cui non sanguis illico mitti debere videatur, si modò *vires* sinant. Interest enim unicè, siquid sanguinis in hisce morbis detrahendum sit, quantum sit virium: quarum etsi multiplex sit nota, tamen, an validæ existant, certissimus index est pulsus. Adcò verum est quod *Celsus* notavit¹, vim corporis melius ex venis, quàm ex ipsâ specie æstimari.

Signa ex pulsibus sumpta *Hippocrates*, licet primus nomen pulsûs literis prodiderit, vel quia non calluit, vel quia non magni usûs existimavit, prorsus neglexit: 'quam tandem scientiam, eamque ferè solam, medicinæ *Hippocraticæ* se adjecisse perhibet *Galenus*. Certè ad sanguinis missionem plurimum momenti in hâc pulsum distinctione positum est. Itaque in hujusmodi febribus, qui sanguinis pulsum satis valentem, addo etiam & plenum, perceperit, abjectâ omni cunctatione venam aperiet. Acri sapius judicio opus esse fateor, quando in febr-

¹ Gal. de Crif. 4. ² Proleg. 13.

bus acutis sanguinem educere oporteat, quando secus: habet enim ea res multas cautiones; hoc unum videtur perpetuum venæsectionis indicium, si ad cæteras, quæ modò descriptæ sunt, notas accesserit pulsum robur. Et venam quidem in *Acutis* circa initia maximè secari præstat, cum vires adhuc integræ sint: nam aliàs sæpe, aut inclinante jam morbo nihil proficit, aut inveterascente mortem maturat.

Cætera de venæsectione, quæ latius fusa sunt, præcepta ex aliis petantur: mihi satis erit digitum ad fontes intendere. Id potius quæsierim, num peculiarem aliquam sanguinis mittendi rationem *Historiæ* hæ *Hippocraticæ* subjiciant. Quatuor istorum, qui ægrotaverint, caput & cerebrum ita affecta esse constat, ut in *delirium* omnes inciderint; ejectoque demum per *narium* *venas* sanguine, morbo fuerint liberati. Et sanè sanguinis hâc ex parte eruptio, uti maximè naturale, ita & aliquando præsentissimum est vitæ præsidium. Artis igitur cum sit naturæ ductum sequi, in iisdem rerum angustiis easdem venas, vel ex eodem saltem alveo derivatas aperiri sanè convenit.

Quænam

Quenam autem scalpello tam opportunæ sunt, quàm ipsæ, (unde cæteræ omnes per caput dispertitæ oriuntur,) *Jugulares*? Id adeò nequeo non advertere, vix unum aut alterum, quos his febribus correptos scribit *Hippocrates*, *delirio* liberum fuisse: in quâ quidem cerebri affectione, quoties ad febrim accesserit, quoniam ex *Jugularium* sectione singulare levamentum deprehendisse visus sum, liceat de harum aperiendarum ratione paulò fusiùs differere, & ut dilucidior sit eorum quæ dicenda sunt explicatio, ex Anatomicis pauca assumere.

Vena *Jugularis*, est vel *externa*, vel *interna*: quarum hæc multò grandior, uti eam post *Nicolaum Massam* ⁿ accuratissimè descripsit *Fallopius* ^w, licet in *Brutis*, à quibus venarum harum figuras apud *Vesalium* ^x expressas habemus, contrarium prorsus reperiatur. *Externæ* ramusculi extremi ab ore, à faucibus, à facie, ab oculorum tunicis, ab universâ denique capitis cute atque musculis nascuntur. *Interna*, quæ multò altiùs delitescit, quanquam aliquando

ⁿ Introd. Anat. 62.

^w Observ. Anat.

^x Lib. 3. 7.
partibus.

partibus jam memoratis furculos aliquos, authore *Fallopio*, impertiat, ad imum *cranii* rectâ affurgit, inque *dura matris* sinus laterales immergitur. Ita ut *Jugularis* externæ propagines extremæ, *arteriæ Carotidis* externæ ramis inserantur: interna itidem *Jugularis* ac *Carotis* interna, vasculis *dura matris* intervenientibus, jungantur ac confluant. Cujus quidem fabricæ artificio sanguis per cerebrum ac caput ultro citroque commeat. Structuram hanc distributionemque venarum si penitiùs contemplari libeat, facile assequemur, cui demum fundamento nitatur facta in capitis ac cerebri morbis *Jugularium* sectio.

Sanguinis ex hoc loco mittendi mos est est satis antiquus, utcumque inter paucos obtinuerit: de quo si perbrevis historia præmissa sit, & lucem aliquam huic argumento afferet, neque erit legenti forsan injucunda. Sunt qui *Galenum* secuisse *Jugulares* tradunt: ille tamen, ni fallor, non sectionem ipsam imperare videtur, sed, si casu aliquo secetur, curationis modum præscribere. ^y In *Vivorum Anatome* ^z, *Jugulares*

^y Method. Med. 31. Art. & ven. dissect. c. 7.

^z 25.

aperiri

aperiri jubentur, in principio lepræ & angine angustique anhelitus, in asthmate acuto, in rauedine vocis, in abscessu pulmonis, in spirandi difficultate, & in splenis & laterum morbis. Sed perperam iste liber, qui sanè perridiculus est, & ab *Arabe* quodam ut videtur confictus, *Galeno* ascribitur. Eadem prope memorat *Sorani Ephesii Introductio*: sed cùm hoc itidem opusculum planè commentitium sit; cùmque *Celius Aurelianus*, qui se in omnibus ferè *Soranum* sequi profitetur, de hâc re omnino fileat, nihil hinc, quod hujusmodi medicinæ antiquitatem probet, colligendum est. Sufficiet itaque has venas secandi originem ab *Alexandri Tralliani* temporibus repetere, qui *Jugulares* à se sectas esse scribit, maximèque profuisse. Hanc ut quibusdam familiarem ævo suo curationem refert *Actuarius*, quam itaque in *Catoche* & *Phrenitide* deprædicat. Eam in omnibus capitis morbis adhiberi jubent *Arabes*; neque in iis solùm, sed in leprâ acutisque thoracis affectibus: unde fortè consuetudo illa ad *Ægyptios* manavit, quam

^a Lib. 4. ^b Lib. 3. cap. 1.

apud eos etiam tum, cùm *Alexandriæ* esset, viguisse perhibet oculatus testis *Alpinus* *. Post *Arabum* tempora, nisi in *Bertracio* ° & *Arnoldo Villanovano* ¢, (qui hoc ex iis ad verbum exprimunt, uti ferè ex *Græcis Arabes*) vix ulla est de hujusmodi venæsectione mentio : donec anno circiter 1500 Anatomes studium pæne intermortuum revocavit *Jacobus Carpenfis*, modumque incidendi ° *Jugulares* fusiùs descripsit. Quo quidem seculo à pluribus pleno ore laudatur hoc curandi genus : sed longè abfuit, ut in consuetudinem venerit. Quippe *Botallus*, qui circa annum 1570 scripsit, disertè dicit se neque hoc unquam à medico præscriptum neque à chirurgo tentatum vidisse, adeoque aut nunquam in usu fuisse, aut esse tum penitus exoletum : & quanquam ipse primus venæsectionis usum in *Galliam* induxerit, venamque quamlibet in quocunq; ferè morbo secuerit, fatetur quòd in *Jugularibus* id experiri minimè ausus sit, *reformidans ne propter illius magnitudinem & magni trunci vicinitatem, non satis citò ne-*

* Medic. Ægypt. ° Cap. 4. de Phrenit. ¢ Reg. San. cap. 37.
 ° Isagog. Anat. ¤ Curat. per. V. S. cap. 40.

buqa

+

ap que

que tunc sanguis cohiberi possit. Imò Riolanus pater, qui recens à *Botalli* ætate fuit, de Apoplexiâ locutus, in hæc verba prorumpit, *Jugulares ausi sunt quidam secare pro extremo remedio. Etiam Fabricius Hildanus*, qui Ophthalmiis, Hemicraniis cerebrique inflammationibus hanc à se medicinam cum *efficacissimo subsidio* sæpius adhibitam esse prædicat, in Epistolâ, quam ad *Doringium* 1614 exaravit, *perpaucos tamen medicos, qui sectionem harum venarum approbârunt, hætenus sibi innotuisse* scribit, eamque *periculosam agnoscit, nisi expertus affuerit Chirurgus*^b. Quinimo in scriptis eodem anno editis *Julius Guastavinus*, professor *Pisanus*, has venas non sine periculo secari posse pronuntiat. Ita plerosque ab hoc auxilii genere deterritos fuisse constat, five quòd *Jugularium* vulnera aliquando lethalia esse observaverint, perperamque persuaserint sibi idem ex earum sectione eveniturum ; five potiùs quòd, ut sæpe fit, facta hæc à manu imperitâ sectio parum feliciter cesserit, notamque infamiæ experimento in-

^a Cent. 4. 14.

^b Combust. cap. 13.

D

usserit

ufferit. Hoc nimirum usu frequenter venit, ut, quod remedii genus ignominia se mel notaverit unius inscitia, dignitati suae vix restituere queat scientium universa consensus.

Utcunque verò ea res se habuerit, nullum est in Historia Medica exemplum, ubi rite peracta sectio aliquid mali attulerit: imò sapissimè usus ostendit morbis compluribus, iis praesertim qui caput attingunt, nullo modo melius succurri. Certè in *Phrenitide*, quae febribus supervenit, medicinam hanc quàm maximè efficacem esse expertus sum, cum alia remedia minùs commodè responderint: neque efficacem tantummodo, sed & adeò tutam, ut valde mirer aliquid de efficiendi difficultate, nedum periculo apud scriptores inveniri. Nam haec vena, uti nullo ferè labore secatur, ita & secta facillimè omnium sanescit. Haud itaque opinor erravero, si quam demum in morbos vim exerceat *Jugularium* sectio, paulò altiùs investigare conatus sim, quò certius & rationes & tempora secandi intelligantur.

Jugularis adeò vel *derivandi* vel *revelendi*

lendi gratiâ inciditur; ut copiâ majore in partes affectas veniat sanguis, facit *derivatio*, ut minore, *revulsio*. Quæ quidem vocabula, licet satis antiqua sint, tamen nemo unquam intelligere poterit, nec proinde secandi leges in alterutro genere rectè statuere, nisi accesserit accurata de vasorum structurâ motuque sanguinis cognitio. Hocque verissimum esse facilè agnoscet, qui scriptorem qualemcunque *Harveii* ætate superiorem perlegerit. De quâ re qui dubitat, evolvat unum instar omnium librum *Renati Morelli* de venâ secandâ in *Pleuritide*, qui omnes omnium authorum sententias de hâc *derivandi revellendique* doctrinâ congeffit.

Itaque in morbis, qui partes illas, unde *Jugularis* extimæ ramuli oriuntur, afficiunt, v. gr. in *Anginâ*, *Optthalmiâ*, & *faciei Tumoribus*, quando hujusce venæ truncum incidimus, *derivationis* causâ nos hoc facere manifestum est, si modò quid hâc voculâ intelligi velimus, quod à *revulsione* sit distinctum. Hoc enim aditu patefacto, cum tollatur renixus, quem sanguis in extremis venulis positus ab eo, qui in *Jugularium*

trunco conclusus est, sustinuit; sanguis ex arteriâ *Carotide*, quam hujusce venæ summis verticibus committi diximus, liberiùs fluit, perque affectam partem velociùs decurrit: ita ut in eam sub ipso sectionis articulo major copia sanguinis derivetur, quàm venâ nondum incisâ. Igitur in hujusmodi re apertis *Jugularibus*, eas à celeritate vires acquirit sanguis, ut materiam aliquam in minimis ramusculis hærentem arteriolasq; obstruentem perpellere atque abigere possit: eodem planè modo ac *Saphenæ* sectio *Menses* deducit.

Ex quo illud intelligitur *derivationis* effectum subitum esse & maximè expeditum: in quo statu id advertere profuerit, si quando hoc consilium bene cesserit, in *recenti* obstructione valiturum: alioqui, si ea obfirmata atque inveterata sit, sanguis graviore impetu incurfans vasa fortiùs premit, facitque ut humores in iis pertinaciùs subsistentes iter penitus claudant. Idem frequenter accidit ex *Saphenæ* sectione, quæ aliquando inconsultiùs facta *Menses* potenter supprimit: pari ratione ac medicamenta *discutientia*, quæ tempestiviùs adhibita tumorem

morem prorsus dissipant, seriùs admota excitant atque attollunt, & in pus demum resolvunt. Unde fit, ut in *Anginâ*, v. gr. venæsectionem vel scalpello, vel cucurbitis, vel hirudine factam in linguâ, in mento, in faucibus atque cervice, apud *Celium Aurelium* exoriente jam morbo imperari videamus, vigente prorsus prohiberi: idemque Author qui sectæ suæ, hoc est *Methodicæ*, vestigiis insistens in morbis quibuscunque venam non nisi *semel* secuit, in hoc post *quartum* diem incidi vetat; quanquam ante *tertium* diem, contra præscriptam ab omnibus quos sequitur in omni morborum genere formulam, id fieri licere concedat.

Recentiores itaque medici, ut Tumoribus hujusmodi cum Inflammatione subortis meliùs occurratur, ordiendum esse à *revellentibus* præcipiunt; ut scilicet humorum impetu atque ardore jam elanguescente, obstructio his auxiliis labefactata leviori tandem negotio à *derivantibus* funditus tolli queat. Eâdem gubernari ratione, ad eandemque planè regulam dirigi debet curantis

^k Lib. 3. 3.

consilium,

consilium, cum deriventur humores ex *Jugulari*, à quâ veluti radice omnes istæ venulæ propagantur. Hinc in illustri illâ historia, quam de gravi oculi dextri inflammatione ad hunc modum sanatâ narrat *Fabricius Hildanus*, primo die vena in brachio dextro secta dicitur, proximo exhibitum *Catharticum*, tertio demum *Jugularis* aperta. Eodem fundamento nititur consuetudo illa, quâ, ingravescente *Anginâ*, post *revellentia* felicissimo successu *Jugularem internam*, circa inferioris maxillæ angulum, incidimus: nam quicquid contradicendi studio opposuerit *Riolanus*¹, coram *Chirurgis Londinensibus* in Theatro Anatomico haud ita pridem demonstravimus hujusce venæ rammum ad maxillæ glandulas, & ad fauces exporrigi: qui quidem non modò cum arteriâ extimâ *Carotide*, sed etiam cum externâ *Jugulari* concursat: adeoque eum premente, uti diximus, *Anginâ*, pertunditur, idem efficit, ac si revera esset *externæ Jugularis* propago. Quod de venis etiam *Mammariis* in eodem morbo secandis scri-

¹ Animad. in C. Bauhin. Anatom.

bit *Hippocrates*^m, haud utique irrisione tam dignum est, quàm *Celio Aureliano* videturⁿ. Nam & istæ, quemadmodum primus docuit *Fallopius*^o, originem aliquando à *Jugularibus* ducunt.

Hæc ex *Jugulari externâ* sanguinis missio, non modò obstructions atque inflammationes extra Cranium obortas tollit, sed iis etiam, quæ *cerebrum* membranasque ejus corripunt, optimè medetur. Et sanè in his tutiùs multò adhibetur, illi utpote periculo minimè obnoxia, quod nonnunquam à *derivatione* metuendum notavimus. Quippe in *cerebri* morbis cum evacuentur *Jugulares*, fit à parte affectâ *revulsio*: quam rem paulò distinctiùs explicabo, quoniam nonnulla contrà disputari audio; quasi cerebrum hæc evacuandi viâ non omnino levâri possit, quia scilicet *externa Jugularis* nihil inde deferat, nec cum *internâ Carotide*, quæ cerebrum irrigat, quicquam habeat commercii. Argumentum sanè speciosum! Sed *Anatomes* perito facilè ostendâm, utut ratio illa, quæ à vasorum structurâ petitur,

^m De Morb. 3. 11. ⁿ Lib. 3. 4. ^o Obs. Anat.

fit verissima, tamen quod inde colligunt ita longissimè à veritate esse alienum, ut ob ipsissimam hanc rationem conclusio in contrarium duci debeat.

Hoc ut clariùs eluceat, ex antedictis repetendum est, *Carotidem* Arteriam in duas dividi propagines, externam internamque: quarum hæc cum internâ *Jugulari*, illa itidem cum externâ summa ora conjungit. Cùm itaque internæ *Carotidis* ramusculos obsederit inflammatio, nifus sanguinis, visque vasorum *Elastica*, tanquam paribus examinentur ponderibus, in æquilibritate quâdam quiescunt: diminuto altero, alterum augefcit: quòd si venam secando sanguinis, qui in cerebri vasa illabi consuevit, portionem aliquam detrahimus, vis illa, quâ moles sanguinea arteriolas premit, minuetur, & proinde calor, quæque eum sequitur raritas, decrefcunt; ita ut vasorum tunicæ quasi in libertatem vindicatæ fortiùs se contrahere valeant, & si quid minutissimis angustis inhæferit, exprimere.

Id etiam hâc viâ consequimur, ut evacuatione ex *Jugularibus* factâ, debilitetur illa, quâ sibi invicem humores adhærescunt, tenacitas:

tenacitas: ita ut sanguis fluentior factus per vasa more solito facilius deferatur. In quibus quidem duabus rebus potissimum posita est *revellentium* omnium virtus.

Sed quò melius ea quæ dicta sunt huic argumento satisfaciant, rationem hic ineamus. Arteriæ *Carotidis* externæ internæque, si inter se conferantur, ferè æqualis est capacitas; itaque à trunco par sanguinis mensura in utramque immittitur: *Carotidis* porrò tam dextræ quàm sinistræ truncus, si res ad calculum exigatur, horæ parte quâlibet sexagesimâ accipiet uterque sanguinis uncias $6\frac{1}{2}$, cum in Aortam, ut plerumque fit, influant uncia 66. Quantitas autem sanguinis in vas quodvis derivata hoc modo definitur. Scilicet *momento* sanguinis, si renixum omnem excluderis, respondet. Unde cum exterior *Jugularis*, quæ cum externæ *Carotidis* ramo coit, secatur, Renixus, qui sanguini obsistit, in internâ *Carotide* major est quàm in externâ; visque tunicarum *Elastica* impedit, quò minus in hanc propaginem sanguis liberè defluat, qui ideo in alteram, nempe *externam*, propellitur. Ita ut hâc ratione, cum ad ora

ousp

E

internæ

internæ *Carotidis* minuatur sanguinis pressio, fibrarum motrix facultas vim sanguinis, quâ unicè distenduntur vasa, excedat, & referatis arctioribus viis amotâque materiâ obstructionem expediat.

Hoc verum esse clariùs patebit, si modò exquisitiùs de hâc re ratiocinari libeat. Itaque sanguinis *momentum*, si ad Renixum conferatur, sit ut 5 ad 1; quæ sanè, ut parcissimè dicam, minima reperietur proportio: in hoc statu si aperiatur *Jugularis*, copia sanguinis in internâ *Carotide* fluentis, ad illam, quæ externæ illabitur, eandem rationem obtinebit, quam 4 ad 5. Quocirca aperto foramine, si, cum pars horæ tricesima effluerit, ab externâ *Carotide* in *Jugularem* externam deriventur uncia 13, eodem spatio interna *Carotis* recipiet uncias 10 $\frac{1}{2}$. Tantillo temporis intervallo erit differentia unciarum 2 $\frac{1}{2}$. Hinc satis liquet eam esse *revulsionum* omnium non modò maximè compendiosam atque expeditam, sed earum etiam, quæ à *cerebro* fiunt, fortissimam. Si quid ergo auxilii alia quævis venæsectio latura sit, hæc præ cæteris pollicetur. Infirmissimum itaq; est illud argumentum, quo

quo contendunt nonnulli, hoc sectionis genere caput minimè levare posse, quòd cum externâ *Jugulari* nulla internæ *Carotidi* intercedat conjunctio: quod longè secus est; nam si quid illæ commercii haberent, nulla prorsus in hujusmodi re efficeretur *Revulsio*. Concedamus enim internam *Jugularem*, quæ cum illâ Arteriâ copulatur, aperiri posse: ex calculo, quo jam usi sumus, planè liquet, plus sanguinis, (uncias nempe 2 $\frac{1}{2}$) in internam *Carotidem* fluxurum, quàm qui venâ nondum sectâ se ingesserat: inde vis illa, quâ sanguis cerebri vasa comprimit, ad uncias 5 pertinet, si loco externæ *Jugularis* interna inciditur.

Supervacaneum videtur pluribus docere, quantum sit in hoc auxilii genere momentum, quoties quid à *cerebro* retrahendum est. Id ratio satis ususque ostendunt. Etenim quod in cane omni accidit suspendium passio, Anatomes perito satis indicat, quantum opis in his cerebri affectibus latura sit libera sanguinis ex *Jugulari* externâeductio: hujus quippe venæ interclusio cerebri canini vasa sanguine obruit, mortemque more Apoplectico infert. Ita facile

ab his experimentis, uti primùm tracta est, sic & in majus provehi potest medendi via. Id tantummodo adjiciam, unum hinc idque illustre exemplum depromi posse, quàm longè medicam artem promoveri queat de *sanguinis circuitu* doctrina, si modò lucem illam, quam immortale hoc inventum largitur, in medendi usum accommodare velimus. Nam apud eos, qui antea vixerunt scripseruntve, nulla certa aut vera de hoc medicinæ genere poterat esse cognitio. Illos quippe latuit omnino, cur in aliis *capitis* affectibus humores *derivet*, in aliis autem *revellat Jugularium* sectio: quod nisi penitus perspectum fuerit, vix fieri potest, ut in alterutris vel tutò sanguis mitti queat, vel tempestivè. Itaque *Marcus Gatinaria*, sectioni huic maxime infensus, qui anno circiter 1440 scripsit, quemque centum fere post annis descripsit *Jacobus Sylvius*, eam omni quidem in morbo, in *Apoplexiâ*^p præsertim, prohibet: hoc potissimum argumento fretus, quòd sanguinem in cerebrum uberiùs transfundat:

^p Method. Practic. Apoplex.

fundat:

fundat. *Hollerius* autem, qui in eodem morbo *Jugularem* secari jubet, in eum opinionis errorem incidit, ut *derivandi* causâ id esse faciendum dicat. Etiam *Horatius Augenus*, qui grandi volumine omnes venæsectionis vias explicavit, disertè pronuntiat fieri nunquam posse, ut eadem vena simul & *revellendis* humoribus & *derivandis* inserviat.

Ita latè in omnem universæ medicinæ ambitum *Anatomica* notitia pertinet: sine quâ illa aut nulla omnino est, aut *Empirica*. Perpetuò quippe fluctuat artificis sententia, nisi artis fundamenta exquisitè percipiat: & si cui casu aliquo res bene cesserit, nullâ aliâ is laude dignus est, quàm quòd omne consilium in fortunâ posuerit.

Liceat hæc, quæ de *Jugularibus* secandis dicta sunt, exemplo illustrare; quod è multis ideo sumendum duxi, quoniam, experimento alterâ vice repetito, morbus tandem modo planè singulari abactus est. *Hippocratis* itaque ut institutum sequar, morbi formam paucis complectar.

Anno 1705 in eâ, quæ ad *Hispaniam* facta est, expeditione tam classem quàm castra
Britannica

Britannica invasit febris, continua quidem, ferè tamen interdiu remittens: & ad *Stationariam*, quam Annis 1685 & 1686 adumbravit *Sydenhamus*, proximè visa est accedere; nisi quòd in illâ frigus calorem per vices exceperit, hæc caloris tantum remissione deferbuerit. Ineunte *Julio*, potissimum increbuit; nescio an in causâ fuerit præcalida illa, quæ modò præcesserat, tempestas. Accessio morbi subita & atrox: nam præter vulgares notas, uti sitim, inquietudinem, oculorum & præcordiorum gravitatem, linguæ scabritiem, artuum dolorem, corporis imbecillitatem, alvi desidiâ, *cerebrum* etiam ingruentis mali indicia ferebat; neque quenquam novi febre hæc laborantem, qui vel capitis dolore vel vertigine vacaret. In quamplurimis etiam ventriculus malè se habuit. Nonnullis lumbi, quasi instantibus *Variolis*, dolebant. Interdum levi quodam horrore febris accessit. Quando ad statum pervenerat, spirandi molestiam, tendinum subsultus, & deliria ferè semper intulit, nisi arte tempestivè coercita. Increfcente morbo frequentes singultus, qui aliquando ad biduum du-

4 rârunt

rârunt citra ægroti periculum. *Athletici* præ aliis & acerbius affecti sunt, & perempti citius : cæteri ferè lentâ morte sublati. Nonnulli, cùm cessâsse penitus videretur febris, dies quatuor vel quinque, sine dolore aut ægrotatione, licet imbecilli, jacuerunt : deinde distentionibus nervorum repentè obortis, brevi expirabant. Atq; hoc quidem, neglectis *Vesicatoriis*, præsertim obtigit. Convalescentibus aliquando supervenit ventris fluxus, qui tamen perrarò, nisi torminibus intervenientibus, mortem attulit. Aliàs, vires perquam ægerrimè redierunt, præcipuè *pituitosis*; quibus etiam diutius incubuit morbus. In perpaucis *Parotides*, aut abscessus circa Inguen orti morbum solverunt; quod sanè, quantum advertere licebat, unicum erat morbi remedium, quod natura subministravit : sed ne hoc quidem, nisi *Evacuantibus* parcius adhibitis, accidere solebat.

Hujusmodi febre correptus est D. *Pool*, in nave *Barfleur* Præfecti vicarius, cui D. *Cooper* Chirurgus pro Pharmacopæo fuit.

11. Die

1. Die questus est, de artuum doloribus, de æstu, & capitis gravitate. Pulsus velox & validus; nulla alvi dejectio. Itaque sanguis ex brachio missus est ad 3xii.

2. Doloribus aliquatenus mitigatis, cætera ferè eadem. Accessit & nausea. Quare vesperi datum est *Vomitorium*, à quo non modò alvus dejecta est, sed & capitis levamen est subsecutum calorisque remissio.

3. Nox inquieta. Ventriculus meliùs se habuit. Sub noctem vehementer incallescebat. Pulsus celer, & inæqualis. In facie rubor maximus, & in capite dolor. Sitis intensa. Adhibitum est *Nachæ Vesicatorium*. Temperatis medicamentis usus est; à calidioribus prorsus abstinuit.

4. Mane pulsus paulò pacatior. Sed post meridiem recrudescebant omnia. Rediit capitis molestia, aliquando & delirabat. Urina pallidior, nec quicquam in eâ subsedit. Applicata sunt *Vesicatoria* ampla utriusque brachio.

5. Per noctem multa corporis jactatio. Mane ferè eadem. Pulsus valens, velox, duriusculus. Itaque cùm frustra fuerint *Vesicatoria*, missus est sanguis ex *Jugulari*:
unde

unde caput maximè recreatum est, mens-
que sibi constitit. Æstus remissior, siti ut-
cunque permanente. Ita ferè ad horas se-
decim agebat.

6. Post mediam noctem iterum delira-
bat, aliena multa locutus. Febris, nullâ
interpositâ remissione, admodum ingraves-
cebat. Injēctus est *Clyster*, & admotum ca-
piti raso *Vesicatorium*.

7. Eadem omnia. Nulla delirandi in-
termissio. In manibus insuper tendines sub-
sistebant. Spiratio nonnihil difficilis. Ad-
hibebatur alterum *Enema*.

8. Calor vehementiùs excanduit. Ma-
jor etiam tendinum subsultus. Lingua ali-
quando hæsit. Scintillabant oculi. Urina
haud malè colorata, nihil tamen depo-
suit. Aptabantur utrique femori *Vesica-*
toria.

9. Nihil omnino intellexit. Lecti fimbrias
diduxit, & floccos vellicabat, cū antea in-
tra verba desipuerat. Per vices aliquando
singultu correptus est.

10. Quia omnia, etiam *Vesicatoriis* to-
ties adhibitis, in pejus ruere visa sunt, &
quia Pulsus adhuc satis valenter se habuit,

F iterum

iterum ex *Jugulari* eductæ sunt sanguinis
 3xii. A quo quidem tempore statim fere
 cessavit delirium, & cætera signa paulatim
 in melius mutata sunt, ita ut ex toto tandem
 secuta sit integritas.

Hæc, quæ de *Venis Jugularibus* dicta sunt,
 ad *Arteria Temporalis* sectionem perinde,
 & quidem propius, spectant. Hæc quippe
 apertâ, propter cum quo sanguis effunditur
 impetum, si modò pleno flumine exiliat,
 expeditissima omnium fit *Revulsio*. *Arterias*
 satis frequenter secuerunt medici veteres;
 consuetudinemque eam ita apud *Ægyptios*
 invaluisse scribit *Alpinus*^a, ut has illi haud
 rariùs quàm venas scinderent. Cæterùm
 hæc sectio, ut feliciter cedat, nonnihil dif-
 ficultatis habet; etiam aliquando cum pe-
 riculo fit: quare nolo in hoc argumento
 longus esse, præsertim cum minimè futurum
 videtur, ut nostri unquam homines huic
 medicinæ generi assuecant.

^a Medic. Ægypt. p. 60.

COMMENTARIUS III.

De Sudoribus.

Nonnullos, sudore primùm perfusos, dein febre liberatos memorat *Hippocrates*, sive sudor ille revera morbum finiebat, sive potius sub fine morbi obortus est, quod lib. 1. 6, 7. lib. 2. sect. 2, 7, 11, 12, contigisse constat. In quibus quidem agrotis erumpente magis sanguine, quàm sudoris vi terminari videtur febris. Etenim sudor perpetuò apud *Hippocratem*, quantum ego percipio, non ut curandi instrumentum, sed tantum ut prælagii nota proponitur. Igitur Ille in libris, qui germani habentur, remedium, quod sudores provocet, nusquam meminit: etiam in iis, qui *Hippocrati* falso sunt ascripti, *semel* tantum facta est hujus, qui medicamenti perficitur, sudoris mentio. Author quippe libri *secundi Epidemiorum* hoc imperat: at quâ demum medendi viâ sudores ciet? Cubantem scilicet *stragulis* prudenter operit, deinde *farinam*

Sub fine

F 2

coctam

coctam vinumque meracum exhibet. Neq; etiam hæc dari suadet, nisi in illis febribus, quæ à *lassitudine*, aut simili quâpiam causâ proveniunt, quales ferè sunt quæ vocantur *Diariæ*.

Adeò parum in usu apud veteres fuit intro sumpta ad sudores eliciendos medicina, ut de eâ verbum aliquod ne quidem apud *Latinum Hippocratem* reperiatur. Siquid ergo adversum has febres auxilii attulerint sudores, id omne à naturâ profectum esse videtur. In quibus fortè materia superans faciliùs percutim dissipari poterat, vel propter cœli temperationem, vel propter bonos ægrotantium mores, quos neque desidiosa, neq; luxuria vitiaverat. Certè, ut nunc est hominum vita, frustra vel à naturâ, vel ab arte hanc morbi solvendi viam expectamus: & si qua acerbior inciderit febris, verè mihi videor esse affirmaturus, rarissimè per sudores solos ad integritatem venire.

Sed tamen ab *Arabum* usque temporibus cœpit in immensum serpere remediorum sudores moventium varietas: ut vix ulla sit febris, adversus quam vel *Chymicorum* aliquis, vel Anicula paulò curiosior, nullâ morbi habita-

tâ

tâ ratione, singulare *Antidotum* non adin-
 venerit. Hinc consuetudo illa ad nos etiam
 defluxit, ut febricitantes *Cardiacis* maximè,
 utpote jucundam curationem promitten-
 tibus, uterentur. Ita facilè voluptatis
 causâ in errorem incidimus; qui nusquam
 periculosior est, quàm ubi de salute agitur.

Hanc medendi institutionem, ut nimium
 in calidioribus remediis positam, jure repu-
 diat *Sydenhamus*: quæ tamen ex hodiernâ
 medicinâ non videtur penitus, uti debuit,
 exulâsse. Quid enim hâc curandi ratione
 assequuntur medici, nisi ut calidissima quæq;
 exhibendo, sudoresque affatim provocando,
 rapidior fiat sanguinis circuitus, quod & fa-
 tentur ipsi: unde, febre paulatim invales-
 cente, & cerebrum tandem occupante, deli-
 ria nervorumq; distentiones, si non accersi,
 saltem haud arceri videmus. Idque con-
 stanter experiuntur ii, qui in febribus acu-
 tis nihil nisi *Serpentariæ* radicem, *Salemque*
 de *Cornu Cervino* expressum, & similia, amant
 ingerere. Idem accidere solet, ubi in feбри-
 bus *remittentibus* *Corticem Peruvianum* im-
 portuniùs adhiberi contigerit: cujus hunc
 ferè exitum percipiunt medentes, ut quæ
 antea

antea paululum subsederat febris, jam, nullâ interpositâ morâ, vehementius excandescat. Sed in hoc rerum statu quid demum consilii capiunt ? Scilicet metu exterriti, inque maximâ inconstantia versati, ultro citroque se agere necesse habent, & continuò aut ad *Vomitoria*, aut ad *Sanguinis missionem*, aut ad *Vesicantia*, tanquam ad extrema remedia, confugiunt. Hunc adeò fructum habet præpostera hæc medendi ratio, ut, unde incipere debuerint, ibi morbo jam consistente desinant ; & ea salutis præsidia alieno tempore frustra sæpius tentent, quæ Artis periti inter initia valetudinis magno cubantium commodo præcipiunt.

Est & alia huic diversa insania, quam insaniunt nonnulli, quorum in *Acidis* posita est omnis curatio ; quiq; spem nullam nisi in *Aceto*, aut *Pomorum agrestium* succo collocant : quasi quia nefas sit ægrotum comburere, ideò protinus frigore enecare oporteat.

Nollem hæc, quæ hæctenus dicta sunt, ita accipi, quasi nulla in febribus curandis remedia, quæ sudores eliciant, suaderem. Etenim quæ mediæ materiæ sunt, & temperata habentur, multo cum emolumento adhiberi

&

& posse, & debere haud inficior. Ista, de quibus antea dictum est, cum utrinque à mediocritate nimium absint, tanquam planè perniciofa, ex medentis supellestile penitus rejicienda sunt : his etiam, quæ blandiora sunt, si iis solis rem totam commitimus, parum tutò creditur. Sin præcesserint *Evacuantia*, & feбри melius succurrunt, & sudores evocant expeditius. Quod & de *Opiatis* verissimum est : quibus quidem nulla est medicina ad aperienda cutis spiracula efficacior.

COMMENTARIUS IV.

De Vomitione.

UNica est apud *Hippocratem* Historia lib. 1. 13. in quâ, ubi præcesserat *Vomitio*, morbus solvi dicitur. Quod quidem observatum, in communem medendi usum traxerunt artis nostræ principes. Neq; enim ullum est remedium sub initiis febrium æquè salutare ; sæpenumero & necessarium est, si quando, quod plerumq; fit, vel nausea, vel ventriculi

ventriculi gravitas, vel etiam capitis dolor invaserit. Quod medicinæ genus & apud vetustissimos *Græcos* haud infrequens fuit, & *Celsi* temporibus *Romæ* perquam familiare. Hæc quippe evacuandi ratione non modò primæ purgantur viæ, crudæq; materiæ redundantia compescitur; sed cùm viscera musculique corporis vehementiore motu agitentur, ipsæque medicamenti particule in sanguinem sese insinuent, ita demum resolvuntur humores, ut liberior sit intra vasa tenuia circuitus, &, siquid superfluum sit per cuticulares meatus diffluat. Igitur in hæc Historiâ, post vomitum excitatum, sudores multos consecutos esse testatur *Hippocrates*.

Ita medicamenti, quo vomitus cietur, interior est quædam actio: quæ nusquam aliàs se manifestiùs prodit, quàm in celebri illâ radice, *Ipecacoanhâ*. Hujus sanè vis in attenuandis humoribus eximia est; cui & fidem facit summa herbæ amaritudo, & vividus ille, qui apparatu *Chymico* elicitur, Sal. Equidem hanc radicem non parcâ manu adhibitam esse comperi, cùm nulla ferè vel per os, vel per alvum sequeretur purgatio:

purgatio : elapsâ autem unâ aut alterâ horâ incallescere cœpit ægrotus, ita ut, pulsu excitato, tandem in uberrimum sudorem colliquesceret. — Atque in hoc, quantum ego conjecturâ assequi possum, præcipuè consistit egregia illa in *Dysentericis* affectibus virtus, quam sibi præ aliis vomendi instrumentis *Ipecacoanha* vendicat. Igitur à *Brasiliensibus* [†] præsentissimum habetur contra venena auxilium.

Dixi, sub *initiiis* maximè febrium *vomitio-*
nem esse tentandam. Neque in contrariam partem testis citandus est *Hippocrates*, licet circa *decimum quartum* diem evacuatione hâc morbum solvi dixerit. Nam mulier hæc, à *septimo*, febre planè libera fuit, tresque ita dies integrè egerat : *undecimo* autem, rigore correpta est, quem excepit æstus intensior : ita ut hæc febris ex *intermittentium* genere fuisse videatur, quæ quidem *continua*, ut sæpe fieri solet, successerat. Adeoque novo huic morbo, circa principia, finem attulit *Vomitio* : quæ quidem ad extinguendas febres intermittentes

[†] Gul. Pison. Histor. Brasil.

semper cum fructu adhibetur, etiam & ad continuas valet, si morbus nondum inveteraverit.

Atque hæc sanè in febribus acutis facere oportet; neque tamen ideo in morbis omnibus, qui febrem habent conjunctam, experiri convenit. Quid enim de iis censendum est, qui in *Pleuritide* v. g. contra *Celsi* præceptum, *Vomitoria*, eaque valentissima, præscribunt? Quasi unquam vehemens illa lateris contentio, quæ inter vomendum oritur, morbum levaret! Imò augeat necesse est. Nam eo remedii genere intempestivè adhibito, quæ in *pleuram* aut *pulmones* defluxerat materia, altius multò impingitur, vasque obstruit pertinacius. Quid de iis etiam, qui, *variolis* ferè jam ad maturitatem perductis, vomentia præcipiant? Cùm nulla prorsus medicina humores potentiùs avertat, quàm quæ vomitum ciet: cujus sanè in revellendo vis ex hoc satis intelligitur, quòd scilicet *coxarum dolores*, atque *Oedemata* sæpius expugnet, aliis frustra diuque tentatis revellentibus. Hanc itaque ob causam,

qui de curandi ratione accuratissimè scripserunt Authores, instante jam *Crisi*, *Vomitoria* planè prohibent: utpote quæ, *revellendi* vim cum habeant, isti levationis viæ, quam, magistra optima medendi, natura molitur, proculdubio officiant. Immo Viri Artis *Chirurgicæ* peritissimi, hoc sibi ut perpetuum proponunt; Ubicunque tumor aliquis ad suppurationem inclinaverit, ibi non modò à *Vomitoriis*, sed ab omnibus cujuscunque generis *evacuantibus* esse abstinendum. Quare, variolis jam mature-scentibus, nisi quid à suffocatione sit periculi, & ratione ipsâ, & universâ scientium voce damnatur *Vomitio*: quam tamen nonnullis eò usque placuisse vidimus, ut, sub ipso ferè mortis articulo, hoc perquam familiariter usi sint remedio.

COMMENTARIUS V.

*De Excreatione purulenta : De
Pleuritide item, & Peripneu-
monia.*

SPutam quidem multa ejecit *Pythion* lib. 3. 1. in quo tamen morbus ita parum excreatione aliquâ materiæ solutus est, ut non nisi suppuratione coortâ tandem decesserit. Solus est *Anaxion* lib. 3. sect. 2. 8. cui hâc viâ obtigit integra morbi liberatio. Sanè memorabilis est Historia, quam & sæpius retractat *Galenus*, & quanto cum iudicio eam persecutus est *Hippocrates*, ostendit; dicitq; varias hîc commistas esse notas, quæ non sunt perpetuæ, ideoq; nomen morbi à scriptore reticere: quem ipse tamen *Galenus* pro germanâ *Pleuritide* agnoscit. De quâ quidem pauca distinctiùs proferam, quia huic argumento ab authoribus parum esse satisfactum video.

Pleuritis

Pleuritis adeò vera à *Pleura* inflammacione oritur : siquidem intra parietes hujusce membranæ (duplex enim est) Arteriola multæ à ramo intercostali deductæ effunduntur, quæ, levi sæpe de causâ nimium distentæ, obstrui solent, inflammationemque pariunt. Legitima *Pleuritidis* signa, quibus ea ab alio quovis morbo distinguitur, sunt quatuor, *dolor lateris vehemens atque pungens, spirandi difficultas, febris, & Pulsuum durities*; quod quidem ultimum interpretatis notas malim reponere, quàm, cum *Galeno, Tussim.* Cujus sanè sententiam uti sæpius datâ operâ aspernari & respuere, hominis esset valde arrogantis; ita in omnibus sequi velle, superstitiosi est. Neque enim Authores, in medicinâ faciendâ, sed Rationis momenta quærenda sunt.

Riverii Reformati Editor, *Joh. Manelfum* secutus (qui, repugnante omni medicorum scholâ, *serratum* Pulsum in *Hecticis* solum, non in *Pleuriticis* agnoscit) hanc pulsûs duritiem omnino explodit, tanquam rem in *Pleuritide* nunquam, nedum in alio

^u Bald. Bald. Epist. pag. 22.

quocunque morbi genere, observatam. Sed, præterquam quod scriptores propè universi *Pulsus duritiem* lateris dolori familiarissimam esse tradunt, usus ipse satis testatur eam perpetuò adesse, ubi paulò vehementiùs non huic modò *membranae*, sed cæteris etiam, cerebri præsertim, insederit inflammatio. Et certè hujusce Pulsus, si ad sensum provocamus, tam facilis atque expedita est distinctio, quàm aut validi, aut celeris, aut pleni.

Quòd si partium membranacearum naturam propiùs contemplari libeat, duritatis hujus rationem protinus assequemur. Siquidem membranæ omnes sunt *Elasticæ*, ideoq; à vi externâ diversimodè vel constringi, vel explicari solent. Hinc pelles animalium tam mortuorum quàm viventium, sese in arcum retrahunt, si calor aliquo modo accesserit: idque in omnibus corporibus, quæ flecti & resilire queunt, perpetuum est, ut, siqua eorum portio aut porrectior, aut contractior fiat, cæteræ omnes pariter de statu pristino declinent. Serici quippe aut Chalybis filum, Funis, vel Chorda musica, siquam in alterâ extremitate vim passa fuerit, in alterâ

alterâ vibrabit : quæ quidem omnia per totam æqualiter longitudinem aut intendi, aut remitti videmus. Siquam itidem membranæ partem vehementius pervelli & contrahi contigerit, quod reliquum est unâ conspirat, & modo planè simili afficitur. Totius adeò corporis membranæ mutuum inter se invicem habent commercium, ab iisque propagantur omnes *Arteriarum* tunicæ. Inflammatione igitur obortâ, *Pleura* irritatur admodum & constringitur, eandemque rigiditatis speciem in *Arterias* derivat : atque hæc quidem *Arteriarum* contractio, quâ minus flexibiles, fiunt, digitoq; segniùs cedunt, *duritatis* sensum efficiet.

Uti nulla legitima *Pleuritis* sine his, quas modò retuli, notis potest consistere ; ita multæ aliæ affectibus, quos vocamus *Pleuriticos*, sapius adhærescere solent : quæ tamen ad alium morbum, huicque in multis dissimilem, *Peripneumoniam* nimirum, pertinent. Illud jure aliquis mirabitur, tam confusam atq; implicatam esse utriusq; hujus morbi descriptionem, & à *Veteribus* & à *Recentioribus* traditam. *Veteres* quidem eos inter se distingui scribunt, sed easdem utriusque.

que notas assignant: idque facilè animadvertere licet, quòd, quæ apud illos de *Pleuritidis* caractere leguntur, ad *Pleuritidem* quidem referenda sint, sed cum *Peripneumoniâ* conjunctam. Etenim *Peripneumonia* simplex atque incommutata in eorum scriptis occurrit; de *Pleuritide* verò, quæ *Peripneumoniâ* non habuerit adjunctam, nisi *semel* apud *Hippocratem**, nihil usquam legimus. *Recentiorum* plerique vix ullum inter hos morbos discrimen ponunt, gradu tantùm dissimiles esse volunt: nonnulli etiam ad *Pleuram* tantillùm attendunt, ut in *Pleuritide* nullas ei partes concedant. Hinc adeò manavit omnis hæc obscuritas: scilicet cùm *Pleura* ita afficitur, ut in *abscessum* veniat, pulmones, uti loco proximi, ita & si fabricam spectes, tenerrimi, labem facilè arripiunt, *Pleuræque* adhærescunt: ita cùm *Peripneumonia* *Pleuritidi* supervenerit, describitur tamen morbus, tanquam mera esset *Pleuritis*. Hocq; perspicuum faciunt ii, qui mali hujus decursum scriptis explicant. Fatendum est frequenter accidere, ut pulmones unà laborent:

* Morb. lib. 1.

sed id utique in *Pleuritide* minimè perpetuum est. Quod ut meliùs intelligi queat, haud alienum erit partium, quæ in his morbis affici solent, situm naturamque perpendere: quippe in hac re eam nobis lucem impertiet *Anatome*, ut in alterutro morbo tum signorum causas, tum medendi rationes clariùs investigare possimus.

Peripneumonia itaque uno omnium consensu nihil aliud est, quàm pulmonum inflammatio: hanc à *Pleuritide* secretam atque liberam operæ pretium erit explorare, ut, quæ sui indicia vi suapte proferat, videamus. Pulmonibus obstructis atq; inflammatione quâdam correptis fieri non potest, quin primum morbi impetum sustineant *Bronchiorum* vascula: quibus supra modum turgentibus, interior *Asperæ Arteriæ* tunica ita comprimitur & vellicatur, ut musculis inde contractis, ac spiritu per os rejecto, *Tussim* provocet. Hoc onere oppressis pulmonibus, quidam gravitatis atque molestiæ sensus suboritur, &, aere tum intromisso tum expulso citiùs, turbator fit & magis festinata respiratio: ita ut, cum calor, quem parit inflammatio, naturali intensior sit,

H

fit,

fit, spiritus etiam, dum emittitur, incallescere videatur. Et hic quidem in spirando fervor, tanquam perennis & constans *Peripneumonix* nota apud *Hippocratem* proponitur: etiam sola est, quæ non communiter & *Pleuritidi* conveniat, quemadmodum morbum hunc & ab illo & à veteribus cunctis descriptum accepimus. Cum itaque diutius invaluerit obstructio, quid factu facilius est, quàm ut vasorum aliquot, quæ agitari plurimum interque se collidi diximus, rumpantur? Quorum tunicis dehiscenibus profluet suo tempore vel tenuis humor, vel sanies, vel pus, prout ulcerum ratio exigit. Ad hunc modum materia intra membranas *Bronchiales* accumulata, quæ natura iter ostendit, excreatione tandem egeritur. Igitur quando hæc simul cum *acutâ febre* concurrant, viz. *Tussis*, *pulmonum Gravitas*, *Spiritus calidior*, *Purisque rejectio*, propria & minimè eminentia sunt *Peripneumonix* indicia. Quorum quidem postremum non morbum modò indicat, sed & plerumque solvit; quippe ex *Peripneumonix* pauci, nisi subvenerit pectoris purgatio, evadunt.

Nihilominus

Nihilominus ab omnium ferè ætatum scriptoribus, *Tussis* atque *sputorum Excreatio* inter signa, quibus secernitur *Pleuritis*, recensentur. Interdum sanè est, ubi *Pleuritin* comitetur *Tussis*, cui tamen ex naturæ necessitate nulla est cum eâ cognatio: pulmones quippe & *Pleuræ* & *Costis* sæpius adhæsisse compertum est, minimè interim accedente *Tussi*: etiam ab *Empyemate*, in quo materia undiquaque diffuens pulmonum superficiem continuò premit, haud rarò abest *Tussis*. Quam tamen à *Peripneumoniâ* abesse non posse satis docet *Anatome*: & cuicunque harum structura partium vel mediocriter cognita sit, is intelligat necesse est, quàm parum in purgando pectore valeat sola lateris inflammatio, nisi & idem simul sit in pulmonibus vitium, sive, quod eodem redit, nisi adsit *Peripneumonia*. Ita ut hoc malo laborantes *Pleuripneumonicos* rectè dixerit *Riolanus*. Hoc nimirum & ratio, & historia medica confirmant: nam multa *Pleuriticorum* cadavera secta sunt, in quibus *Pleura* quidem corrupta, ^z Pulmo ad-

^y Anthropolog. de Pulmone. ^z Bonet. sepulch. Velling. Obs. 36. Bald. Bald. 45. 56. Prosp. Mart. in Hipp. 70.

huc integer repertus est : etiam ubi *Pleuritide* ægrotum periisse scribitur, pulmones nunquam intactos fuisse discimus, siquando & *Tussis* & *sputorum Fluxio* præcesserint^b. Itaque optandum esset, ut, quemadmodum hæc sanorum, ita & illa morbidorum corporum accurata inspectio apud nos in consuetudinem veniret : etenim res minimè controversa est, lucem esse omnem ab arte *Anatomicâ* petendam, quâ Medicus morborum plurimorum & proprias sedes eruere possit, & signa legitima internoscere. Quam ob causam factum esse arbitror, ut *Celsus* elegantissimam illam humani corporis descriptionem curandi præceptis inseruerit : utque, eadem vestigia persecutus, breve quoddam de partium structurâ commentariolum morborum Historiis præmiserit *Aretæus*.

Legitur apud^d *Dodonæum* Historia *Pleuripneumoniæ* popularis, quæ tunc temporis, viz. annis 1557 & 1565 grassata est, in quâ comites perpetui aderant *Tussis*, *Purisque Excreatio* : Atque is quidem ad extremum

^b Harder. Obs. Anat. Bonet. sepulch.

^c Lib. 4. c. 1. & 8. 1.

^d Observ. Medicin. 21.

narra-

narratiunculam suam sic claudit, quòd scilicet morbum hunc non *Pleuritidem*, sed *Peripneumoniam* fuisse, mortuorum corporum dissectiones coram ostenderint. Et hoc utiq; intelligi velle videtur, medicorum esse de eo, tanquam *Pleuritico* affectu, iudicium.

Hâc *Tussis* Expuitionisq; ratione habitâ, uti alii veterum multi, ita *Herophilus* (quo nemo in scientiâ vel *Anatomicâ* vel *Medicâ*, si *Galeno* credimus, exercitior fuit) *Pleuritidis* sedem in pulmonibus sitam esse contendit. Argumentum ipsum, *Cælio Aureliano* interprete, sic deducitur. “^e De-
“ hinc etiam *Tussicula* signum est ex ante-
“ cedentibus consequens morbum fibrarum
“ pulmonis, esudati corporis liquoris sive
“ *Cannæ gatturis*: singula etiam extussi-
“ ta de pulmone venire manifestum est,
“ qui neque venis neque arteriis neque fi-
“ bris contiguus vel admixtus esse lateri
“ videatur, ut per ipsum latere accepta ex-
“ cludi posse credamus.” Et ea sanè est
huius argumenti vis, ut, quæ ipse *Cælius* con-
tra disputat, nugatoria planè sint atque in-

^e Lib. 2. c. 16.

firma. Fatendum est quidem *Herophilum* *Pleuritidis* vocabulo abusum fuisse, qui tamen de tussendi sputandique ratione rectissime sensit: in eâ enim erat opinione, cum in totâ pulmonum substantiâ vitium sit, oriri *Peripneumoniam*; cum in parte tantum, *Pleuritin*.

Hunc de *Pleuritide* errorem renovavit ante duo ferè secula *Alexander Petronius*, & à pulmonibus tumentibus urgentibusque *Pleuram* malum omne derivari voluit; membranas scilicet negavit inflammari posse, ideoque ita parum concessit auxilii aliquid in sanguinis detractone situm esse, ut eam in *Pleuritide* tractandâ contumaciter repudiaret. Quâ quidem in re eo usque processit hominis autoritas dicam an confidentia, ut *Romæ* Sectam condiderit: exemplo prope inaudito, ut, opinionem non absurdam modò sed jam pridem relictam revocando, Inventoris gloriam adeptus sit.

Explicatâ ad hunc modum morbi utriusque historiâ, facilè apparet, quàm malè *Pleuritidi* ascribitur, tanquam proprietatis nota,

† Ib. cap. 25.

Puris Excreatio : quàmque ineptè atque inaniter operam navent ii, qui vias, quibus hæc *Pleuræ* materia per pulmones deferatur, excogitant. Quorum alii eam à pulmonum tunicis imbibi, alii in sanguinem resorberi putant : & quò meliùs sibi constet fabula, vasa huic fungendo officio perquam ingeniosè assignant, aut venam scilicet *Azygon*, aut *Vertebrales*, etiam & *Bronchiales Arterias*, prout fert acumen hominum conjecturam modò huc, modò illuc ducentium. Atque huic fundamento maximè nititur, quæ à scriptoribus medicis præcipitur curandi Ratio, tam in simplici, quàm in eâ, quæ *Peripneumoniæ* conjungitur, *Pleuritide*, ubi omnis ferè, quam adhiberi volunt, medicina ad sputa elicienda dirigitur : cum tamen in simplici *Pleuritide* sæpè numero nihil coeat, quod expui debeat ; neque, si debeat, sine *Peripneumoniæ* interventu, sursum evocari possit. Adeò qui in istâ *Pleuritidis* specie hanc tantummodo medendi viam sequitur, haud sanè intelligo, cur non idem & in pedum inflammatione sputum moventia præscribat.

nam qui *Pleuritidis* naturam hæc prædicat
supra

Frequens

Frequens est huiusmodi *Pleuritis*, quæ etiam & à *Spuriâ*, ut vocatur, facile distingui potest: hæc aliquando in suppurationem abit; & materiæ vis vel in vacuum Thoracis sinum effunditur, vel aliquando etiam, citra tussim ullam purgationemve pectoris, aut per alvum, aut per vesicam abducitur. Idem & nonnunquam accidit, ubi parcior fuerit per sputa materiæ rejectio. Exemplo est *Pythion*, qui exorto post quadragesimum diem circa sedem abscessu, ita ut Puris plurimum cum Urinâ effluxerit, ad sanitatem pervenit. Sunt etiam *Pleuritides*, quibus nulla supervenit suppuratio; quas cum *Tussi siccâ* junctas describit five *Hippocrates* five quis alius, & proinde *aridas* & *sine sputo* appellat. Hasque veras esse *Pleuritides* argumento est, quòd cum lateris dolore *Febris* etiam *invaserit*. Igitur eas *venesectione* sæpius, medicamentisque *discutientibus* curari tradit. Hinc *Aretæus*, qui inter *Græcos*, ab *Hippocratis* laude propiùs abest, tum quòd eleganter admodum, linguâ *Ionicâ*, scripserit, tum quòd à se

§ Morb. lib. 1. 25. & 2. 42.

pleraque depromens, alienis vestigiis minimè institerit, venam *primo die* aperiri jubet. Neque dubium est, in hac *Anaxionis* ægrotatione, eandem medendi viam ab *Hippocrate* fuisse institutam, & in principio quidem morbi, cum nondum *octavum* diem attigerat, neque adhuc sputorum ulla fuerat maturitas. Ego quidem hanc ipsâ, quæ proximè elapsa est, hyeme, *Pleuriticis* interfui non paucis, quibus nulla fuerit puris expuendi significatio; qui tamen omnes, venâ ter aut amplius sectâ, admotisque *Vesicatoriis*, ad sanitatem pervenerunt. Et in hoc rerum statu non dubitans dixerim, *Oleosa* omnia, quæque ad sputum excitandam idonea habentur, per se ipsa, parum proficere.

Sunt fortasse, qui hæc, quæ paulò subtiliùs de his affectibus disceptata sunt, non ita multum ad curandi artem conferre existiment. Quorum tamen pace dixerim ad rem medicam plurimum interesse, ut certa nobis sit, tum de notâ morbi propriâ, tum de sede, cognitio. His quippe repertis, medendi facultatem feliciùs reperiemus. Igitur qui *Pleuritidis* naturam bene perspectam

COMMEN-

I

habet,

habet, facillè sentiet, quàm præsens inter initia sit à venâ sectâ auxilium : hinc quippe ita pendet omnis ægrotantium salus, ut, si ab hoc medicinæ genere discefferis, aliud frustra quæras. Hanc in *Pleuritide* tractandâ viam tenuit *Sydenhamus*, sanguinemque liberrimè detraxit, de remediis, quæ sputa extruderent, parum sollicitus. Eandem hanc viam nunquam deferet, cui corporis morbiq̃ue ratio explorata sit : quæ quàm accuratè à medico intelligi debeat, hâc ipsâ in re *Petroniani* isti insigne documentum reliquerunt. Nam ii, quia morbi sedem ignoraverint, neque ad *Pleuram* omnino pertinere putârint, ideo ne sanguinem quidem mittendum censuerunt. Ita opinionem falsam in re, ut videri potest, levissimâ magni errores consequuntur : & hæc præsertim circa morbos commenta id habent periculi, ut eorum artifices, cùm mederi volunt, vehementer peccent, & cum *Petronianis* sola, quæ in medendo valitura sunt, præsidia aut negligant, aut planè rejiciant. Qui quidem quanquam optima petere videantur, non voluntate quidem, sed cursûs errore falluntur.

COMMEN-

COMMENTARIUS VI.

De Abscessu: Deque Coli & Vesicae Ulcere.

Singularis est illa *Pythionis* historia, in principio *tertiū* descripta: in quā demum abscessus circa Sedem subortus, cum per Urinæ itinera puris plurimum effuderat, integrum febris finem attulit. Qui notulas, quæ his Historiis subscriptæ leguntur, affinxit, hanc morbi liberationem *Urinæ copiosius effusæ* tribuit: id quidem perperam; neque enim ad urinæ quantitatem, sed ad qualitatem potius, utpote quæ fuerit purulenta, *Pythionis* sanitas referri debet. Neque leve est quod *Hippocrates* his in libris sæpius observat, Urinam, quoties materia illa purulenta per vesicam abducta est, cum difficultate & dolore reddi consueſſe, ita ut Stranguriâ laboraverit agrotus. Cujus rei rationem erit aliàs opportunior exponendi locus.

Morbos abscessu solvi satis vulgare est, qui frequentissimè quidem febribus & variolis supervenit, maximè circa aures atque inguina. Nonnunquam & toto corpore diffusa excrescunt tubercula, quæ in Pus aliquando resolvuntur. At hæc circa Urinæ meatus suppuratio haud ita admodum frequens est, nisi in Calculosis: saltem quæ *febricitantibus* salutem præbuit, in medicorum monumentis perrarò legitur. Mihi sanè semel videre contigit, quod huic *Hippocratis* exemplo planè respondeat: ita tamen ut hoc intersit; quòd, utcunq; abscessu facto paulatim decesserat febris, ægrotus tamen sanitati minimè restitutus sit. Cujus quidem ægrotationis Historiam, quia similem neque in libris unquam invenerim, neque auditione acceperim, hoc in loco perscribere haud putavi alienum.

Vir & ingenio peracri, & studio flagranti, & doctrinâ eximiâ, & memoriâ singulari excellens, anno ætatis sexagesimo tertio, circa *Autumni* initium, valetudinem amisit. Urgebant nempe viscerum dolor, flatus, & quasi quædam convulsio: languescebat admodum stomachus. Pòst autem aliquantò aderat de-

fidendi

fidendi mingendiq; cupiditas, stranguria, dolor juxta inguen & circa glandem permolestus, præcipuè post extremam mictionem gravissimus, in *Perinaeo* ad vesicæ cervicem pondus : atque hæc omnia & nova, & repentina. Urina primùm difficilis, atque intercisa; deinde mox magno cum impetu & sonitu quodam, quasi ventus aliquis erumperet, excreta : in quâ quidem color inerat naturalis, nihil tamen subsedit. Dolor aut resupinato, aut inclinato, aut etiam cùm distenderetur vesica, levior. Atque hæc inter mingendum molestiæ ad vitæ usq; finem perdurabant. Accessit interdum sitis.

Hoc ferè modo ad medium *Novembrem* traxit : quo tempore, dolores statim exacerbescere sensit, siquid paulò calidius hauserat : per biduum vomitu omnia rejecit ; cruciari sibi intestina, & abdomen vehementius tendi querebatur.

Nov. 18. Inter meiendum dolor acerri-
mus ; febris cum siti satis acuta : quæ tamen, die tertio elapso, aliquantulum remiserunt. Arenulæ aliquot asperæ, quæ magnitudine caput aciculæ æquabant, ejectæ, Color urinæ saturatior : in quâ subsedit plurimum

rimum mucii glutinosi & subflavi, sanguine hinc inde, aliquando etiam carunculis ramentifve respersi: qui quidem à pure minimum aberat, nisi quod neque tenax admodum esset, neque malè olens. Cum Urinâ sæpe ejusmodi flatus proruperunt, ut æger quendam quasi crepitum reddere videretur.

Nov. 26. Recruduit dolor; obortus est rigor; horrore totum corpus intremuit. Pulsus celer, & depressus; lingua arida. Urina sanguine plurimum tineta; quam quidem non nisi in lecto cubans excernere potuit.

Dec. 3. Dolorum requies; seu potius sensus obtusior. Caput quippe tentari cœpit. Febris, singulis diebus vesperi ingravescere sueta, tandem ferè prorsus elanguit. Spiritus paulò difficilior. Urina mordax, planèque mali odoris: pus eâ largitate profluens, ut urinæ copiam propè excesserit. Huic malorum moli paulatim accessit sensuum stupor. Ita in hoc Viro ille animi motus, quo nihil celerius aut acutius esse poterat, veterno tandem obtorpuit. Quis autem non jure beatum illum dixerit, vel quod

quòd vitam doloris expers tamdiu produxit, vel quòd, cùm diutiùs haud sine dolore vivendum esset, vivere desiit?

Aperto cadavere, Urinæ iter accuratiùs pervestigatum est. Nam ad sectionem ita animo parati accessimus, quasi qui Calculum essemus inventuri. Sed neque in vesicâ, neque in ureteribus, neque in renibus ipsis, ullum omnino sabuli, nedum Calculi apparuit vestigium. Dum ulteriùs viscera scrutamur, Colon ita pertinaciter vesicæ adhærescere animadversum est, ut nè cultro quidem facilè dividi posset. Quâque in parte adhærescebat, in conspectum venit Diametri quasi sesquiuncialis ulcus rotundum, quod non modò *Coli* ipsius tunicas penitus absumperat, sed etiam vesicæ membranam extimam perederat. Hinc via per tunicam vesicæ mediam sive musculosam perforata est, quæ pennam anserinam reciperet : unde continuò pus ab ulcere intra vesicam defluxit, aditusque patuit, quo in Urinæ ductum ab intestinis commigrarent flatus ; de quibus quidem, dùm viveret, ægrotum somniâsse perperam credidimus.

Satis

Satis jam credo intellexit Lector, signa hîc omnia præcessisse, quæ Calculo in vesicâ sito propria habentur. De quo nè dubitare possemus, maximo sanè erat argumento, quòd ea se ita clarè prodidissent. Sed nos demum erroris coarguit, magister in morborum causis eruendis optimus, culter *Anatomicus*. Igitur in hujusmodi re, ubi inciderit Calculi suspicio, nisi is inter explorandum *Chirurgi* manu deprehendatur, de eo non ita fidenter pronunciare convenit. Neque enim erubescendum est, si haud semper nobis liceat, quâ ratione morbos aut gignat aut abigat natura, suspicari: saltem honestius est nos aliquid nescire nos confiteri, quàm tandem in opinione fictâ atque vanâ convictos turpiter erubescere.

Sæpenumero mihi de his ipsis signis cogitanti non ita obscura videtur ratio, quemadmodum ea, etiam sine Calculo, pus suprà vi producere potuisset. Nam satis mihi videor intelligere, cur pus, interiorem vesicæ membranulam stimulans, tot tragædias excitârit: cur eâdem de causâ meendi ac desidendi cupiditatem, cur dolorem, etiam ad extrema glandis, commoverit: cur
urinae

urinæ ardorem stillicidiumque, aut circa veficæ angustias subsistens, aut urethram deinde transfluens, invexerit. In hoc unicè hæreo, unde nimirum fieri potuit, ut tantilla puris effluxio alicujus ponderis sensum, eumque haud mediocrem, exciverit : nam aderat circa pubem gravitas continua, qualis Calculo premente sentiri solet. In quamcunque partem hoc argumentum verso, fateor memet mihi parum satisfacere ; quod igitur viris in hoc scientiæ genere exercitioribus discutiendum relinquo, iis, siqua in re tam reconditâ rationum momenta proferre voluerint, gratiam habiturus.

K **COMMEN-**

COMMENTARIUS VII.

De Purgatione: Quam vim habeat in febre putrida, qua Variolis confluentibus supervenit, inque capitis Erysipelate.

A Grotis pluribus, nempe lib. 1. 10. lib. 3. 3. sect. 2. 9. ex *alvi resolutione* valetudinem esse restitutam constat. De quo quidem auxilio ita multa in *Epidemiorum* libris habet *Hippocrates*, ut hanc omnium frequentissimam fuisse animadvertat, quam natura in Morbis hisce liberandis molita est, viam. Idem &, qui deinde secuti sunt medicinæ magistri, multiplici experimento comprobant: neque hîc quidem subsistens *Fernelius**, febrem continuam aut sudore, aut sanguinis profluvio, aut abscessu denique solvi posse pernegat, “ *unâ intentione alvi spontaneâ solutione tutò ac per-*

* Meth. Med. 70.

“ *sectè*

“ *fectè judicari pronuntiat. Ea quippe*
 “ *(inquit) sola potest putridam febris ma-*
 “ *teriam perfectâ jam concoctione appara-*
 “ *tam prorsus excludere, atque viscera &*
 “ *maiores venas sordidâ illuvie obsessas, ci-*
 “ *tra virium & naturæ jacturam & offen-*
 “ *sionem, expedire.*

Itaque naturæ consuetudinem institutum-
 que imitatus, ipse aliquando *Hippocrates*
 eandem in acutis febribus curandi viam ten-
 tavit: cui & ex *Recentioribus* nonnullos ne-
 que infrequenter neque infelicitè instituisse
 video. Sanè siquid in his casibus præsidii
 à purgatione petendum sit, *Recentiores*
 eam satis tutò instituere posse videntur, &
 quidem meliùs *Antiquis*: hi quippe reme-
 dia in hoc genere non nisi acria maximèq;
 valentia sequebantur; iis jamdudum in u-
 sum suppetunt, quæ lenissima sunt, quæque
 medentis arbitrio faciliùs obsequuntur.

Sunt sanè ejusmodi febres, quæ purgan-
 tia commodè recipiant; sunt etiam, quæ
 omnino desiderent. Tamen, cùm locus
 iste longè latèque pateat, hæc medendi ra-
 tio tam multas habet cautiones, ut neque
 ullæ de eâ satis accuratæ ab *Authoribus* tra-
 dantur

dantur regulæ, neque, nisi laboris ac iudicii plurimum accesserit, tradi possint. Nam & perito ita suam in hâc re sententiam persequi, ne erret, haudquaquam facile: scriptis verò ita aperire, ut alii in errorem non incidant, difficillimum. Itaque medentibus, ut hanc usu atque exercitatione consequi possint intelligendi prudentiam, relinquendum.

Hoc solummodo mihi nunc oneris suscipio, ut certum aliquod *febrium* genus designem, in quo potissimum valitura sit *Cathartica* medicinae virtus. Ita cum simplicissima sit quaestio minimèque involuta, magis expedita erit eorum, quæ dicenda sunt, explicatio. Atque ex *febris* quidem nullam aliam æquè purgationi opportunam reperio, ac eam, quæ *Variolas confluentes*, maturitate pustularum aut uigente aut jam inclinâtâ, semper excipit. Ea quippe febris uti omnium maximè putrida est, & periculi plena, ita præ cæteris curationem hanc aptius recipit. Morbus cum sit ille notissimus atq; apud omnes pervulgatus, hoc eum in loco describere supervacuum planè videtur: ea tantum attingam, quæ ad hanc medendi
viam

viam propius spectant. Quam quâ demum ratione, quoq; potissimum tempore sectari oporteat, ex propriis cujusque ægroti historiis dilucidius patebit, quàm si ea fuerit generatim atque universè explicata: hoc ut facerem, eò magis adductus sum, quòd in novo argumento id expectent lectores, id jure quodam desiderent. His igitur ut satisfaciam, enitar.

Historia Prima.

Vir illustri loco natus, ætate florens & viribus, Febr. 3. 1709, *Variolis* correptus est: quæ quidem, dum erumperent, atrocissimum dorso dolorem intulerunt. Medici, qui inter initia affuerant, venam secari, vomitoriumque adhiberi imperabant.

Febr. 6. Per totum undique corpus, perinde ac faciem, multitudine ingenti effusæ sunt pustulæ, exiles, depressæ, confluentes; in genis quasi pelliculæ speciem præbentes: aliàs item, post primum in erumpendo impetum, lentè admodum evocatæ. *Dietâ* usus est tenui & temperatâ: *Fracastorii Confectio*, aquâ vel *Cerasorum*, vel *Lactis* soluta,

soluta, maximè pro medicinâ fuit. Somnum quippe perdifficiliter capiebat : atque hoc non ex ægrotatione modò, sed ex naturali temperie profectum : ita ut, cum non ita pridem febriculâ tentatus *Gemma* decumberet, per septem ferè continuos dies somnum vix viderit.

Sputatio ad triduum, utcunq; mediocris, satis tamen feliciter processit; deinde ex toto intercidit. Ex quâ quidem re pessimum præfagium cepi: quanquam aliis aliter visum est, qui hanc in *Variolis* sputorum profluentiam ex naturæ, nescio quâ, *malignitate* proficisci credunt. Certè, utut maligna sit, in hoc morbo, ubi confluxerint *Variolæ*, ferè necessaria habetur. *Sydenhamus*, qui *Variolas* exquisitissimè omnium descripsit, non nisi unum se vidisse perhibet, cui in hoc confluentium genere sputa non prodissent: in quibus quidem pro more fluentibus ægroti salutem æquè verti, ac in eo, quod aut facies rite intumesceret, aut pustulæ maturitatem haberent suam, iudicavit.

Febr. 9. Pustulæ circa mentum ferè nigrae evaserunt: quæque in genis conflue-

rant, Pergamenam aut glaciem levitate imitabantur. Fauces iis obstitæ condoluerunt : facies modicè turgebat. Vesper, ad ciendum vomitum, exhibita est *Oxymelitis Scillitici* uncia.

Febr. 10. Visus est sibi aliquantulum recreari. Facies in tumorem magis elata, licet adhuc, quàm morbi natura exigeret, depressior. Sputatio rediit; elapsis autem horis circiter decem, prorsus decessit. Sub noctem, *Vesicatorium Nuchæ* appositum.

Febr. 11. Manus paululum intumescebant. Nequid verò in hoc difficili tempore (quippe *nonus* jam erat dies) deterius accideret, vesperi de *Vesicatoriis* brachio admovendis convenit. Neque hoc quidem nimis maturè factum est; nam & tendines subfilire, & labia convelli cæperunt. Noctem hanc in maximâ molestiâ egit: nimirum febris vehementer excanduit; accessit delirium, totiusque corporis tremor.

Febr. 12. Mane nec loquendi, nec deglutiendi facultas erat ulla: itaque de eo planè conclamatum est. Injunctus tamen est *Clyster*, unde alvus percommode fluxit. Post meridiem, cum *Vesicatoria* nimirum
jam

jam optatissime respondissent, ad se prorsus rediit: Febris, nervorumq; distentio remiserunt. Pustulæ exarefactæ à capite deciderant: quod quidem undiquaque ulcusculis ita scatebat, ut, tanquam *Vesicatorio* erosum, tenuem humorem uberrimè funderet. Idem & in facie aliquantò post contigit, ubi recentis materiæ copia maxima sub crustâ jam siccescente exudavit.

Febr. 13 & 14. Febris inhærebat assidue: pulsus tamen, qui, ex quo decubuerat, inæqualis admodum fuit, his diebus ad normam magis compositus. Tumor penitus subsederat. Medicamenta *Cardiaca*, & *Diaphoretica* per aliquot dies sine fructu fuerant adhibita: neque enim aut sudoris, aut madoris minimum erupit. Itaque *Clysterem* alterum suasi: sed hinc id periculi timebatur, nè, si alvum plus simplice vice moverit, mortem afferret. Cæterum applicatus est tandem; &, ventre *bis* subducto, aliquantulum levamento fuit.

Febr. 15. Iterum vehementior tendinum subsultus. Delirium crebris intervallis revertebatur. Neque enim adhuc decesserat febris, neque illa medendi ratio, quam institueramus,

stitueramus, quicquam profecerat. His adeo de causis, quia & sanguinis missio non satis commodè cessura videbatur, de ventre leniter ducendo sermonem intuli. Multa de periculo dejectionum responsa: eamq; curandi viam à se fuisse tentatam, neq; tamen unquam satis ex sententiâ processisse. Quam tamen à me aliquoties feliciter esse usurpatam dixi; nullumque aliud medicinæ genus relinqui, quod in his ferè desperatis ægroti rebus valeret. *Variolæ* quippe partes suas dudum expleverant; neque spes ulla reliqua erat, per cuticulares meatus aliquid amplius excludi posse: in eo nimium diu à nobis elaboratum est; clarèque apparuit materiam hanc purulentam, à quâ & fomitem feбри & pabulum suppeditari in confesso erat, per aliquas corporis vias abduci oportere. *Clyster* alvum bis solverat; unde neque fluxûs periculum, neque ulla virium jactura. Scire vellem, quam demum ob causam, post *Variolarum* decessum, *purgantia* præciperent omnes omnium gentium medici, nisi quòd materiæ hujus reliquias à sanguine exterminari voluerint, quæ, si intus delitescerent, essent læsuræ. Dominus *Bussiere*,
L qui

qui ægroti ulcera curabat, nepotis sui historiam narravit, qui ex *Variolis* febricitans, hæc purgandi ratione, die *decimo septimo*, ad integritatem pervenit. Propugnatum est pro medicamentis *Cephalicis*, quæ delirio tremoribusque nervorum tollendis habentur idonea : quæ quidem medendi ratio, ut ut bene cesserit, morbi ramos amputare potuisset, non omnes radicum fibras evel-
lere. Nam utcumq; cætera conquiescerent, malorum omnium causa, Febris, perstitisset. Nihilominus *Spiritum Cranii humani, salemq; Armoniacum Volatilem* præscripsimus.

Febr. 17. Mane cum febre & convulsionibus gravius luctabatur, evasitque planè veterinosus : à triduo nullum opiatum sumferat. Itaque rursus, ut purgaretur, institi : sed eodem ac prius modo occursum est. Novum argumentum ex hoc *Comatis* accessu natum est, periculum scilicet esse, ne si duceretur alvus, nimio æger fluxu interiret : hujusmodi enim fluxum in *Comate* inter notas maximè lethales haberi. Quâ quidem argumentandi viâ minùs mihi satisfactum esse fateor, quòd ipsum hoc *Coma* nihil aliud esset, quàm alterius morbi nota : quòd

fi

si morbus fuisset primarius, ne tum quidem rectè interdicendum esset purgantibus : quæ ab omnibus medicis in usum duci video, cùm in *Comate* alvus parum liquida extiterit. Quid quòd in *Comate* tantum absit, ut illa ventris resolutio semper cum periculo fiat, ut aliquando suâ sponte oborta morbum summovertit. Sed fidere *Cephalicis* commodissimum visum est : ad quem finem *Julapium* est ordinatum. Post meridiem febris ita invalescebat, ut in eadem æger angustias deductus esset, quibus *sexto* abhinc die conflictabatur. Itaque de eo, ut hâc ipsâ nocte morituro, prælagium factum est ; cognatique, tanquam extremo munere functi, discesserunt. In hoc rerum discrimine, an medicina posset quicquam proficere, valde dubitatum est : certè siqua subesset salutis spes, in eo maximè posita esse videbatur, ut fluere alvus. Hoc ut efficeretur, diu à me flagitatum est : quod si fuisset effectum, viribus nondum attritis, poterat prodesse. In summo tamen periculo præstaret anceps experiri remedium, quàm nullum. Pronuntiatum est esse moriturum, sive purgaretur sive non : pur-

gari tamen nullatenus concessum : id enim esse affirmabant, ut extra artis regulas positum, ita rationibus suis incongruum. Ad extremum verò ita convenit, ut horâ nonâ hoc fumeretur *Catharticum*.

℞. *Decoct. Sen. Gereon.* ℥iiij.

Sal. Mirabil. Glauber. ℥j.

Aq. Cinnamom. Hord. ʒvj. *M.*

Trium ferè horarum spatio, alvus ingenti copiâ bis descendit : dejectionesq; hæc cum solidæ & nigræ, tum admodum fætidæ fuerunt. Dominus *Bussiere*, qui unâ aderat, testis est, quemadmodum convulsiones illico remiserunt. Febris plurimum inclinata, pulsusque valentior factus. *Coma*, quo graviter laboraverat ægrotus, evanuit : post aliquot horas, non eâ quidem quâ prius vehementiâ, recurrit.

Febr. 18. Omnia in deterius ibant, febrisque præsertim acrius exarsit. Itaque alterâ vice *Nuchæ* admotum est *Vesicatorium*. Vesper, cum ultra spem adhuc vitam traheret, cumque, quid valere posset medicina, etiam nunc experiri commodum videretur, de *Flore Sulphuris* injecta est mentio. Quærenti mihi, quid tandem esset id, quod ea medicina

medicina efficere possit, responsum est eam fortasse posse ventrem solvere, posse etiam tuberculum extrudere: esse enim in propellendis humoribus efficacem. Fuisse nuper in re simili adhibitam, unde alvus creberrimè fluens ægrum ad sanitatem perduxit. Siquidem illa alvum moverit, satis eam mihi placere; eam quippe unicam evacuandi rationem reliquam esse, quâ ægro salutem polliceri posse videbamur. Itaque *Sulphuris* drachmam partitis vicibus sumpsit. Quæ quidem alvum minimè solvit. Mediâ ferè nocte, cùm ex *Vesicatorio* profluxerat humor uberrimus, mente omnino constitit: nullum delirii, neque *Comatis* vestigium: Convulsiones haud antehac ita mediocres; Febris mirum in modum tenuata; pulsusque tum viribus valentior, tum intervallis distinctior. Facies, quæ confuisse videbatur, novâ materiæ accessione recrudit. In eodem planè statu ad horas circiter triginta permanfit.

Febr. 19. Magnam ex valetudine in melius mutatâ voluptatem captavimus, naturæque, suo ut fungeretur munere, permisimus. Vesperi, cùm de curandi ratione consilium

consilium esset initum, occasionem arripui de fructu illo, quem ex *Evacuantibus* percipimus, pauca loquendi: edifferens id apertissimis indiciis significari, ut eadem illa medendi via, ne recurreret morbus, teneretur. Contrà disceptatum est: verum quidem esse, quòd morbus multò levior fieret: id tamen neque à *Vesicatorio*, neque à *dejectionibus*, sed à *sulphure* profectum. Rem maximæ difficultatis esse, ubi plura adhibentur remedia, dignoscere, utri in morbo liberando primas deferre oporteret. Esto: at quotidiano usu comprobatum est, Febrem ac delirium *Vesicantibus* remediis *purgantibusque* tolli solere, *sulphuris* drachmâ extingui posse hactenus inauditum. Ea quidem quæ procurata est alvi dejectio, quanquam morbi impetum omnem haud penitus fregerat, magnâ tamen ex parte levârat: unde venter non supervacuo modò, sed & noxio illo onere liberatus est, neque ullum secutum est, quod tantopere timebatur, incommodum. Vires instaurâsse potius, quàm exhaustisse videbatur purgatio; quæ si non fuisset adhibita, periculum esset, ne ægrum sola *Vesicatorii* vis ex hâc crudeli necessitate

necessitate minùs eripere potuisset. Certè
 si illa materiæ putridæ moles, per alvum ef-
 fusa, intus adhuc restitisset, sperandum vix
 erat, aliam quamvis medicinam quicquam
 profecturam. An non plus immineret peri-
 culi à tantâ intro conclusâ putredine, quàm
 à medicinâ, quæ eam ex intestinis eliceret ?
 Rem enim ipsam satis loqui, naturam ni-
 mio oppressam pondere succumbere : va-
 riolarum maturatione materiam illam, quæ
 fovit atque aluit morbum, non satis fuisse
 exhaustam : & quam porrò viam esse reli-
 quam, hoc quo maxime opus erat efficiendi,
 nisi ut per alvum lenis atque continua fieret
 purgatio ; quam quidem sine ullo vitæ dis-
 crimine fieri licebat. Etenim id facile erat
 advertere, quòd *evacuatione* quâcunque fa-
 ctâ, sive ea *Vesicantium*, sive *Clysteris*, sive
purgantium ope processerit, ad tempus sal-
 tem valde levaretur morbus, pulsusq; perpe-
 tuò invalesceret. Quod ad purgantia qui-
 dem spectat, eam præ aliis medendi ratio-
 nem, in putridis hisce febribus, quæ vario-
 lis superveniunt, suadet *Sydenhamus* : ean-
 demque mihi à se sæpius institutam narravit
 vir in re medicâ celeberrimus Dominus
Radcliff,

Radcliff, cujus erat laus eximia, hoc maxime in medendo secutum esse, ut naturam per omnia ducem sequeretur. Profectò tantum abest, ut hoc curandi genus recter excogitatum fuerit : cum morbo ipso vetustate potest contendere. *Rhazes* enim, qui inter *Arabas* & autoritate fuit & antiquitate princeps, quique primus omnium non modò Variolas descripsit, sed duos quæ nunc sunt earum genera^b explicuit, historiam hanc singularem literis configuravit. “^c *In puellâ* (inquit, postquam variolarum pustulæ deciderant) remansit tamen aliquid Febris acutæ, & putavi quòd esset residuum humorum non eductorum per egestionem, & non poterat subito & semel in totum purgari propter debilitatem virtutis ejus ; feci tamen ipsam assiduare Aquam Fructuum quindecim diebus in Aurorâ, & Ptisanam, & assolebat ex hoc bis in die, & fuit mundificata perfectâ mundificatione. Hæc *Rhazis* monumenta fusiùs illustravit *Zacutus*, iisque, quæ ex hac Historiâ notavit, animadver-

^b De pestilent.^c Mirab. Cur.

sionem

necessitate minùs eripere potuisset. Certè
 si illa materiæ putridæ moles, per alvum ef-
 fusa, intus adhuc restitisset, sperandum vix
 erat, aliam quamvis medicinam quicquam
 profecturam. An non plus immineret peri-
 culi à tantâ intro conclusâ putredine, quàm
 à medicinâ, quæ eam ex intestinis eliceret ?
 Rem enim ipsam satis loqui, naturam ni-
 mio oppressam pondere succumbere : vari-
 olarum maturatione materiam illam, quæ
 fovit atque aluit morbum, non satis fuisse
 exhaustam : & quam porrò viam esse reli-
 quam, hoc quo maximè opus erat efficiendi,
 nisi ut per alvum lenis atque continua fieret
 purgatio ; quam quidem sine ullo vitæ dis-
 crimine fieri licebat. Etenim id facile erat
 advertere, quòd *evacuatione* quâcunque fa-
 ctâ, sive ea *Vesicantium*, sive *Clysteris*, sive
purgantium ope processerit, ad tempus sal-
 tem valde levaretur morbus, pulsusq; perpe-
 tuò invalesceret. Quod ad *purgantia* qui-
 dem spectat, eam præ aliis medendi ratio-
 nem, in putridis hisce febribus, quæ vario-
 lis superveniunt, suadet *Sydenhamus* : ean-
 demque mihi à se sæpius institutam narravit,
 vir in re medicâ celeberrimus, *Radclivius*,
 qui

qui in Remediis adhibendis, summâ suâ cum laude nec minori ægrotantium comodo, hoc sibi unice proposuit, ut naturam per omnia ducem sequeretur. Profecto tantum abest, ut hoc curandi genus recter excogitatum fuerit: cum morbo ipso vetustate potest contendere. Rhazes enim, qui inter Arabas & autoritate fuit & antiquitate princeps, quique primus omnium non modò Variolas descripsit, sed duo quæ nunc sunt earum genera^b explicuit, historiam hanc singularem literis consignavit. “ In puellâ (inquit, postquam
“ variolarum pustulæ deciderant) remansit
“ tamen aliquid Febris acutæ, & putavi
“ quod esset residuum humorum non educto-
“ rum per egestionem, & non poterat subito
“ & semel in totum purgari propter debili-
“ tatem virtutis ejus; feci tamen ipsam as-
“ fiduare Aquam Fructuum quindecim die-
“ bus in Aurorâ, & Ptisanam, & assole-
“ bat ex hoc bis in die, & fuit mundificata
“ perfectâ mundificatione. Hæc Rhazis monumenta fusiùs illustravit Zacutus, iisque, quæ ex hac Historiâ notavit, animadver-

^a De pestilent.

^c Mirab. Cur.

fionem

fionem adjecit perappositam, eamque sanè
 haud futilem; “^d *Licet ulcera in cute non*
“ omnino deleta sunt, medicamentum cle-
“ menter expurgans semper erit utile, quia
“ tunc non curamus Variolas, sed novum
“ morbum; qui cùm à pravo humore ori-
“ ginem ducat, si non expurgetur, damna
“ potest committere, quæ difficilem postea,
“ aut nullam admittant correctionem.

Sed demus nullum habere autorem, nullo
 exemplo fieri hoc purgandi institutum, ta-
 men vel ex hoc, quod nos ipsi fecimus, ex-
 perimento satis elucere arbitrabar, cur hâc
 nunc potissimùm viâ insistendum esse statu-
 eremus. Quæ, si in hâc morbi gravitate
 semper esset nocitura, mortem maturâsse de-
 buerat, non ægrum in spem sanitatis erex-
 isse. Quid si ei nullas in præsentî pericu-
 lo depellendo partes concedimus? Id sal-
 tem negari non posse, tutissimè eam posse
 adhiberi: eam jam fuisse adhibitam, unde
 valde levatus est morbus, nec quicquam in-
 commodè cessit. Adeò inanis erat nimii
 fluxûs timor. Tamen de hoc etiamnum

^d Histor. Med. Princ. lib. 4.

timere non est desitum, utpote à quo, si
 intervenerit, æger maximè esset periclitatu-
 rus. Id quoque haud prætermissum est,
 multa esse à Sydenhamo prolata & vendi-
 tata, quæ nullo fundamento niterentur: ve-
 luti quæ de *Equitatione* scripsit, tanquam,
 sicut in Febre intermittente *Cortex Peruvia-
 nus*, item hæc in Tabe non dubiè valeret:
 id quidem quotidianâ experienciâ refelli.
 Quid in cæteris scriptis præstiterit Syden-
 hamus, mei non est decernere: in his quæ
 ad *Variolas* spectant, eas ita amplè atque
 accuratè pertractavit, ut omnibus in eodem
 argumento versatis jure anteponi debeat.
 Ea verò, quæ apud illum de *purgantibus* in
 hoc Variolarum statu adhibendis leguntur,
 in eo opere proposuit, quod extremum pub-
 lico dedit; quasi ultimum esset animi sui ju-
 dicium, quod longinqui temporis usu atque
 periclitatione firmaverat. In quâ quidem
 medendi ratione ita parum temere proces-
 sit, ut, si verum dicere liceat, non satis au-
 dax fuerit; nam eam nimis arctis conditio-
 nibus astringit, nec nisi *faceffente morbo*^f,

• Schedul. Monit.

f 91. ibid.

nisi

nisi die decimo tertio, nisi præmissâ venesectione, fieri patitur: cùm & sine sanguinis missione, & ante diem decimum tertium, & in summo morbi impetu tutissimè factum esse viderimus: sed hanc nimirum ille, uti serò admodum senex didicerat, ita paulò timidiùs & diffidentiùs adhibebat.

Sed iterum de *sulphure* agitata est quaestio: magno esse argumento, cur eadem utendum sit medicinâ, quòd tam prosperè cesserit: nullam aliam esse regulam, quam in remediis deligendis sequi oporteret: id quoque eò fortasse accessurum, ut à *sulphure* expelli possit tuberculum. Parum ex re fore arbitrabar, ut exhiberetur *sulphur*: quia nisi id alvum solyeret (quam ab eo minimè solutam iri experimento satis constabat) calorem excitaret, febremq; denuo accenderet; quam quidem semper à *Diaphoreticis* exacerbuisse comperimus. At contrà affirmatum est, id in *refrigerando* valere, *Oleumque* ex eo perquam frigidum solere exprimi. Certè, si utrumque ex viribus æstimemus, *Oleum* à *Floribus* longè discrepat: siquidem in re *Chymicâ* versatum minimè latet, partes duas, easque plurimùm diversas, in *sulphure*

phure contineri ; & quò *Oleum* rite elici possit, necesse esse, ut igne partes eæ, ex quibus *Flores* maximè constant, in sublime ferantur : itaque, si refrixerit *Campana*, *Oleum* non ita commodè secernitur. Ex centum *sulphuris* nativi libris, *Olei* circiter quinque proveniunt ; ex totidem, dum *Flores* sursum evehuntur, quod *Caput mortuum* audit, non nisi ad viginti libras assurgit. Ita cùm ad partes volatiles ferè nullam rationem habeant fixæ sive acidæ, *sulphur* ipsum, ut calidum, perpetuò describitur : & nullum credo scriptorem extitisse, qui id inter *calefacientia* non recensuerit. Si refrigerandis humoribus aptissima esset medicina, quomodo eadem in propellendis, uti dictum est, vim haberet ? Calidum esse, effectus ipsi demonstrant ; nam & sudores evocat, & abscessus cuticulares maturat. Tuberculo quidem nihil optatius esse : cujus tamen cùm nulla esset significatio, intellectu difficillimum esse, quomodo id tandem *Flos sulphuris* efficeret.

At *sulphure* in malignis febribus usus est *Hippocrates* : id quoq ; pro vero perperam sumitur. Nam quamvis historia clarissimè docet, quàm

quàm mirabiliter in peste senandâ excelluerit *Hippocrates*, tamen, quâ ille medicinâ id præstiterit, prorsus ignoratur. Sanè in *Hippocratis* scriptis nulla hujusmodi invenitur mentio. Neque in medicorum veterum monumentis ulla extat memoria, eum hoc remedio pestem dispulisse. *Helmontius* utique, scriptor pene fanaticus, hoc *Hippocratis* arcanum ab *Angelo* indicari fingit : * quam quidem fabulam, tanquam res esset seria, exscribit, suisque insuper commentariis illustrat vir bonus, *Kircherus*. Ii tamen id esse exhibendi in peste *sulphuris* consilium declarant, ut sudores provocentur; ostenduntque, quo demum modo illud parari debeat, ut commodè cedat. Recentiores plerique ad eundem finem *sulphuris Florem* in peste præcipiunt; itaq; apud eos in *Diaphoreticorum* & classe locatur. Sed quid si *Hippocrates* in malignis febribus *sulphur* præscripserit? Quorsum id exempli his ægroti rebus aptum esset, & conveniens? Si hujusmodi argumentis uti libeat, multa itidem exempla proferri posse, ubi in iisdem febribus

2. Diermerb. de Peste 124.

* Tumul. Pestif.

magno

magno emolumento fuerit *purgatio*: quæ quantum vel in summo discrimine valeat, luculentum specimen exhibuit *Riverius*^h. Quin ex hoc ipso *Flore sulphuris* aliqua fuit alvi soluta promissio: quod si probaretur dejectio, modò eam *Flos* ille concitasset, cur non medicinâ uti liceret, quæ eandem certò movere potuerit? Num ab *Electuario Lenitivo*, vel re simili quâpiam, ventrem bis descendisse magis nocuerit, quàm si itidem à *Flore sulphuris* bis descenderat? Hunc saltem agroto cuidam adhibitum humores vehementer expurgasse: id satis argumento esse, quod ne nimius quidem in hoc morbo fluxus semper cum periculo fieret. Et sanè usum hoc abunde testari, quemadmodum in hac febre putridâ, etiam ubi res in ultimum discrimen adducta esset, alvus suâ sponte fluens, aut *Clystere* ultra morem irritata, salutem attulerit. Aegrum ne nunc quidem planè desperatum esse, sufficere ei vires, hoc medicinæ genus sustinere, tempusque sinere, ut experiri possit. Nam & languore vacabat, & à febre tempora

^h Observ. Cent. 2. 87.

fatis liberaliter quiescere habuit: pulsus valentior factus, ad naturalem tarditatem propius accessit: in Urinâ quod subsedit valde probabile. Etenim Urina in toto morbi decursu optima sui signa præbuit, licet aliquando in Comatis accessionibus paulatim, interdum & sine voluntate destillaverit. Ita hunc, et proximum diem agebat. Repetita sunt remedia jam præscripta: nam neque de *sulphure*, neque de *purgantibus* convenit.

Febr. 20. Vesperis in deterius vergebant omnia. Vix impetratum est, ut *Clysterem* fumeret: qui ne nimium prodesse videretur, semidrachmâ *sulphuris* quam maturissime adhibita præcautum est.

Febr. 21. Mane, ex adyigilantium sermone intelleximus eum, *Clystere* reddito, levatum esse, & noctem placidè duxisse. Tanti fuit *sulphur* cepisse! Sed res multò secus deprehensa est: nam & *Coma* redierat, & jam cætera omnia mala in gravescebant: in Urinâ nihil quicquam desedit. *Vesicantia* utrique femori sunt admota. Circa meridiem *Calomelanos* gr. viij. præscripsimus, cum *Electuarii Lenitivi* ʒss. in
Aqua

Aquâ Lactis solutâ. Sed alvus minimè fluxit. Itaque vesperi, *Clystere injecto*, ne tum quidem nisi parcè commota est.

Febr. 22. Noctem inquietus egerat; mente admodum turbatus est: & jam illico moriturus videbatur. Mediâ tamen circiter nocte, iterum eadem ad alvum ciendam sumpsit. Unde ter illa dejecta est: quod quidem in ipsis mortis faucibus luctantem ita parum præmaturè sustulit, ut

Febr. 23. Mane delirium prorsus evanesceret; neque animi deliquium, neque convulsionis quid aderat. Sed pulsus debilis, & vires penitus exhaustæ. Ad hunc modum cum vitam aliquandiu pertraxisset,

Febr. 24. Desideratus & à suis & ab omnibus, interiit. Qui idem dies, si *Sydenhami* computum sequamur, est morbi *Vigessimus quartus*, nam *Februarii primo* invasit morbus, *tertio* eruperunt Variolæ. Ita ut *triduo* terminum illum excefferit, quem ut huic morbo ultimum ponit *Sydenhamus*¹.

¹ Sched. Monit. 77.

Historia hæc à me paulò latiùs atque prolixius deducta est, eo tantùm animi consilio, ut, quia neque ex consuetudine esset, neque communi medicorum sententiæ congrueret hoc purgandi institutum, quid hoc tandem valeat efficere, aut quid inde boni expectare conveniat, Lector ex hâc explicatione distinctius factâ, internoscere possit. Quod quidem medicinæ genus ita parum usu esse receptum fateor, ut minimè mirer plerosque huic admodum adversari. Liberum cuique suum sit iudicium: nec dubito quin ii, à quibus dissenferam, habeant ea argumentorum pondera, quibus sententiam suam tueantur. Sua illis placuit opinio; mihi fortasse nimium mea. Siquid liberius sit dictum, id non contradicendi, sed veritatis in re tam gravi aperiendæ studio dictum putetur. Fortasse magis acriter animo meo hâc in re obsecutus sum, tum quòd de hujus medicinæ commoditate mihi persuasissimum esset, tum quòd juvenem illum Nobilem, uti par erat, coluerim & dilexerim maximè. Sed huic, unde nihil nunc præter mærorem luctumque duci potest, argumento supersedeamus.

N

Ut

Ut itaq; eò, unde defluxit, redeat oratio ; mihi sæpiùs usu venit, ut in hoc *Variolarum* statu, ubi pustulis exarescentibus *Febris* nihilo fecius invaluerit, ad *purgantia* confugerem. Quæ ita periculo vacare, ita commodè adhiberi posse expertus sum, ut multorum vitas ab hâc maxime medendi viâ conservatas esse haud absurdè dixerim. Quò autem medicinæ hujusce instituendæ & tempus & ratio meliùs dignosci queant, liceat hanc ex multis historiam, eamque, ut mihi videtur, satis singularem excerpere.

Historia Secunda.

.....*Browne*, Domini *Bampfylde* Baronetti, qui jam ex *Variolis* convaluerat, famulus in eundem morbum incidit. Jan. 6. 1710 Pustulæ sese circum tempora extulerunt: quæ deinde, pro more morbi progressæ, non modò faciem omnem, sed & artus undique & pectus ingenti copiâ occupabant. Erant autem & mole exiguæ, & confluentes : quoad cætera, non mali moris.

Jan.

Jan. 9. De faucium tumore, & deglu-
tiendi difficultate querebatur: quibus, *Ve-*
ficatorio applicato, levatus est. Ad *duode-*
cimum diem sine ullâ gravi molestiâ satis
commodè pervenit; pridie, *Glande* subdi-
tâ, alvum bis dejecerat. Jam exaruerant
omnes pustulæ: ex facie tumor decessit, e-
tiam in manibus aliquantulum resedit. *Du-*
odecimo autem die ex quo eruperunt, (qui
est *Sydenhami decimus quartus*, quique apud
eum, *in crudiore genere*^k, ut periculosus ma-
ximè notatur) *febris* vehementer exarsit,
cum pulsu celeri & depresso: cutis quasi
flammâ admotâ excanduit: subsiliebat
tendines; accedebant delirium, & spirandi
difficultas. Nox proximè elapsa somnum
nullum attulerat. Re in hoc discrimen ad-
ductâ, sanguinem mitti jubet *Sydenhamus*^l;
neque, priusquam is missus fuerit, alvum ul-
lo modo duci^m concedit. Sed ea modè-
ratio, quàm is secutus videtur, haud sem-
per est aptissima: igitur, licet venam ali-
quando secare plurimum profit, tamen ab

^k Sched. Monit. 77. ^l Sched. Monit. 87. ^m Ibid. 91.

hâc regulâ mihi discedendum putavi, tum quia ex *Pulsu* sanguinem haudquaquam mitti oportere judicabam, tum quia sæpe aliàs percepi vires ex alvo leniter subductâ minùs quàm ex misso sanguine imminui: etiam & neglectâ sanguinis missione, hanc purgandi rationem feliciter posse teneri.

Quamobrem die *decimo tertio*, *Januarii* scilicet *decimo octavo*, cepit *Extract. Rudi* gr. xvi. in *Aq. Pæon. C.* soluta. Unde alvus *quater* liquida, mucosa, & graveolentia demisit. Illico invaluit *Pulsus*: delirium tamen, & convulsiones perstiterunt. *Vesper*i, brachiis apposita sunt *Vesicatoria*, & *haustu* somnifero usus est, cui & in noctes proximas assuevit.

Jan. 19. Mane idem in omnibus Tenor, quanquam humores effusissimè eduxerant *Vesicantia*: horâ *decimâ* cepit *Electuarii Lenitivi* ʒss in *Aquâ Lactis* solutam: unde alvus *bis* mora levamento fuit. *Vesper*i tamen cum febre exacerbescabant omnia. Igitur utrique femori ut adhiberentur *Vesicatoria*, jussi. Noctu alvus *sexies* fudit prioribus similia.

Jan.

Jan. 20. Mane, *Pulsus* valens magis & sedatus; cerebrum aliquâ ex parte levatum, non prorsus liberum. Tremores perstabant. Medicinam ex *Fracastorii Confectione* maximè compositam, quæ neque fluentem alvum nimis reprimeret, neque vires ultra modum atteri pateretur, mane & vesperi ad diem unum & alterum præscripsi. Hodie tamen *bis* defecit. Noctu venter *octies* solutus.

Jan. 21. *Pulsus* fere in ordinem adductus, cætera item in melius ibant. Hodie *quater* fluxit alvus.

Jan. 22. Febris, cum reliquo malorum agmine, decessit. Ager quotidie vires sibi instaurari sensit, quanquam per tres hinc secutos dies alvus sæpiùs descenderit, tandemque integrè convaluit. Id in hâc historiâ maximè notari debet, quòd *quatri-dui* spatio, dum & febris plurimùm sæviret, & vires vehementer essent afflictæ, alvum ferè *tricies* dejecerat; unde tamen nunquam ne quidem languescere sibi visus est.

Teste, *Antonio Baller, Pharmacopæo.*

Ex

Ex hoc uno licet exemplo discere, quàm opportunè feбри huic putridæ occurrant purgantia: quamque nullo fundamento nitantur *Canones* illi, ut vocantur, ab Authore nupero positi, " *Catharticum nempe, saltem violentius, nullatenus exhibendum esse, priusquam appetitu & temperie integrè restitutus constet venenum foras penitus expulsum esse, ne spiritibus labefactis venenum intus cohibitum Ossium cariem, Hypercatarsin, sive grandem aliquem morbosum affectum inducat.* Multa sanè frequenter incommoda Variolis superveniunt, multa ille in *Historiis* recenset: sed ut liberè dicam quod sentio, magna mihi eorum pars videtur accidisse hac potissimum de causâ, quòd non satis maturè facta fuerit purgatio. Saltem in duabus illis *Historiis*°, in quibus scribit, morbo ipso finito^p, usum Cathartico^rum prorsus deleterium fuisse, Cariemque ossium induxisse, summâ cum suâ injuriâ inculantur Cathartica. Nam legenti credo facile patebit, Venenum, ut cum Authore loquar, vim suam deleteriam

ⁿ Pyretolog. 313.

^o Ibid. 59, 60.

^p Ibid. 312.

penitus

penitus insinuâsse, antequam exhiberetur *Catharticum*: neque extingui potuisse, si id non fuisset exhibitum. Sed sit sanè ille, sicut fuit, huic purgandi modo infensissimus; sive quòd ei ob insolentiam rei ipsa medendi ratio haud arriserit, sive ii fortè, qui hâc usi sunt, minùs placuerint: nos cum eo, usque dum *Venenam* istud agrotos occiderit, ne expectemus.

Quæcunque tamen sit de his quæ dicta sunt legentium opinio, gratiam apud eos me esse consecuturum satis scio, si super hâc re Virorum in arte Medicâ illustrium sententias patefecero. Quod igitur hujus argumenti reliquum est, ex eorum doctissimis, quibus me cohonestare dignati sunt, *Epistolis* petatur.

Amicissimo

Amicissimo Viro,

JOHANNI FREIND, M. D.

Gratias tibi ago Vir Charissime, quòd singularem *Variolarum confluentium* mecum communicaveris Historiam; utque melius constet, quàm planè Tecum sentio, de *Cathartorum* usu ac necessitate, in *secundaria*, quæ istius morbi declinationem comitatur, *Febre*, mitto ad Te ægri cujusdam, qui meæ curæ commissus est, casum; cujus conditio sub morbi finem, eadem pene erat ac illius à Te memorati; quin & morbus ipse, cùm in altero stadio satis levis, in altero esset gravissimus, notatu videbatur haud indignus.

Apr. 9. Juvenem annorum 13 occupavit illa *Variolarum* species, quas *Cohærentes* nominat *Mortonus*: Invasit etiam delirium, quod ad diem usque Apr. 12 perstitit, etsi 10 admota erant *Vesicatoria*.

Apr.

Apr. 18, *nono* scilicet die, à *Variolarum* eruptione, primo mane subsedit faciei intumescencia; pustulæ crustâ prorsus obductæ sunt, & pene extra periculum collocari videbatur æger. Tempore autem pomeridiano ex improvise ingruiebant tremores, & per omnes ferè artus spasmi: præcipuè verò convellebantur cervicis, & capitis musculi. Suppressus fuit omnino Ptyalismus, detumuerunt manus, vehemens etiam supervenit Febris, cum pulsu inæqualiter citato, & delirio frequenter recurrente. Exhibitus est hæc nocte *Bolus Cardiacus* cum *Jalapio*; applicata etiam subter axillas *Vesicatoria*.

Apr. 19. Mane aliquantulum remiserunt spasmi, Febris autem hætenus permanfit.

Habitâ pulsûs ratione, sanguinem vix tuto detrahendum judicavi; itaque ut aliqua saltem fieret *Evacuatio*, *suppositorium* præscripsi, quo semel tantum, sed largâ satis copiâ, subducta fuit alvus; unde se plurimum refici confessus est juvenis. Vesperis repetita sunt medicamenta *Cardiaca*, & *Haustus Paregoricus*.

Ad mediam noctem satis placidè dormivit, tremoribus & spasmodis prorsus immunis;

O

qui

qui tamen proximo mane circiter horam tertiam, cum magno impetu denuo redierunt.

Apr. 20. Pleræque ex facie deciderunt squammæ; omnes ferè per truncum corporis exsiccatae sunt pustulae; quæ per manus & brachia dispergebantur, flaccidæ erant & prope exaridæ; Febris interim haudquam remisit.

Cùm itaq̃ compertum esset, quòd, prior nocte, multò meliùs post *sedem* se haberet ægrotus, *Enema* hodie injiciendum decrevi, quod alvum aliquantò magis subduceret, quàm *suppositorium* pridie præscriptum. Rejecto *Enemate*, iterum exhibitus est *Bolus Cardiacus* cum *Jalapio*: & ob hanc profectò causam in *Cardiacis* assumendis persistendum esse censui, quoniam ex eorum usu modici perpetuò elicerentur sudores, unde ad aliquod temporis spatium sublati sunt motus Convulsivi, etsi Febris neutiquam decesserit, nisi post *evacuationes per alvum* factas. *Enematis* usum tres satis largæ infectæ sunt dejectiones, sine minimo virium dispendio; dehinc etiam evanuit delirium; Febrisque remisit, vel potius ex toto quievit.

In

In hoc igitur rerum statu, auctoritate *Mortoni* permotus, statui mecum experiri, quid ad recidivam hanc febrim abigendam valeret *Peruvianus Cortex*, quem per intervalla administrandum curavi.

Die autem 21, Febris & spasmi iterum vehementer urgebant: alterum itaque injectum est *Enema*, eodem ac prius successu: Hodie & deinceps per triduum repetitus est *Cortex*; statim tamen tempore & Febris, & spasmi quotidie revertebantur.

Postquam igitur satis exploratum esset, quòd *Febris* non obstante *Cortice* quotidie rediret, etiamsi medicamenta *Cardiaca* officio suo in sudoribus ciendis plenè satisfecerant; *Catharsi*, quæ hætenus feliciter cesserat, rem omnem tutissimè committendam judicavi: vespere itaque die 23 *Lenitivam* potionem præscripsi, alteramque proximo mane denuo exhibui: hisce assumptis, quatuor largas admodum & fatentes sedes excrevit juvenis, neque ullam postea persensit vel Febris, vel spasmodorum accessionem.

Hæc habui Tibi in præsens impertienda; quibus, uti arbitror, satis intelligi queat,

[108]

non modò quàm efficax medendi methodus
in hujusmodi Febre sit *Catharsis*, verùm e-
tiam quàm parum valeat, neglectâ *Catharsi*,
quodvis aliud p[er] remedii genus. Abunde
mihi fuerit, si hæc Tibi arrideant Ratioci-
nia: siquid enim unquam in Rei Medicæ
usum ex me profectum fuerit, id omne illi
semper acceptum referam, quòd mihi te-
cum per multos annos intercessit studio-
rum consortio.

V A L E,

Vir Amicissime,

& Amare perge

Tui Amantissimum,

Oxon. ex Ade Christi
Jul. 20. 1710.

R. FREWIN.

Tibi

Tibi roganti semper facilis, inter plures à me cursim collectas, has duas præcipuè, quia proximè recentiores, Historias medicinales, utcunque imperfectas, Vir literis omnibus eruditissime, summo opere conabor tibi fideliter impertire.

Variolis popularitèr grassantibus, de *Evacuationibus* & variis *evacuandi* methodis in hujusce generis exanthematis, æquè ac in aliis putridis, (ut aiunt) febribus sermonem tecum amicè habui: ideo uti nostra hæc familiaris disceptatio, ita etiam & historiae sequentes ad fædum hunc *Epidemicum* morbum propriè & præsertim spectabunt.

Duos ab hinc menses ad generosam quandam annos circiter triginta vel quadraginta natam *Variolis*, iisque maximè *confluentibus*, laborantem advocatus, (uti moris est inter medicos in hoc morbo) *Alexipharmaca*, eaque lenia præscripsi usque ad sextum vel septimum diem; postea applicabantur *Epispastica* nuchæ, & brachiis, & *Ægrota* post *Bolum Cardiacum* singulis noctibus Haustum superbibebat *Paregoricum*. Undecimo die, cum febrilis adhuc æstuatio maximas inquietudines & Medico & Adstantibus crearet,

crearet, & Ægrota decreſcente pulſu, & lingua aridâ adhuc nigreſcente dejectiones, ex quo eruperunt exanthemata, nullas haberet: *Enema* ex Oleo lini, ſyrupo de ſpinâ Cervinâ, & decocto commun. pro Clyſteribus, injiciendum curavi. Brevi temporis ſpatio dejiciente bis vel ter alvo, maxima fœtida & purulentæ materiæ quantitas ab inteſtinis exoneratis fluebat. Exinde durus molleſcit pulſus, lingua madefcit arida, febrilis denique æſtus ſævit mitius. Febricitat (fateor) adhuc ægrota, non verò febre æſtuat, ideò ab *Alexipharmacis* (ut antea dixi) lenibus bis vel ter in die nondum abſtineo, nec ab Hauſtu *Paregorico* nocte. Die autem *decimo tertio*, quoniam Febris adhuc perſiſteret, ab eâque planè periculum immineret, Catharticum (ut memini) ſequens exhibui,

℞. *Man. optim.* ʒj. *Dissolve in Aq. Lactis Alexit.* ʒiij. *Colaturæ adde Pulp. Caſſiæ* ʒij. *Aq. Pæon. comp.* ʒſs. *M.*

Quod ad tres, vel quatuor vices placidè exoneravit inteſtina: poſtea indies decreſcens febris, brevi tota evanuit, & poſt tres vel quatuor potiones purgantes debito temporis

ris

[III]

ris intervallo exhibitas, tuta evasit Ægra, & incolumis.

Historiam alteram juvenis breviter tibi narrabo. Rure enutritus hanc adit civitatem, forsan amicos visurus. Post aliquot dies variolis maximè malignis correptus est; quinto die ad illum advocatus *Alexipharmaca* præscripsi, *Epispastica* applicanda curavi. Die undecimo *suppositorium* ad alvum toto morbi curriculo adstrictam, sollicitandam applicui; die proximo *Enema* injiciendum curavi. Sed neq; à febre, neque à cæteris, quæ supra modum urgebant, symptomatis liberatus est: nam ardor erat intensissimus; accessit spirandi difficultas; intercurfabatque aliquando delirium. Itaque in *Evacuantibus* spem omnem positam esse ratus, die *decimo tertio Catharticum* lene exhibui: quo alterâ vice repetito, Ægrotus, variis, iisque periculosissimis angustis ereptus, tandem plenè convaluit. Atque hanc quidem medendi methodum (quæ *Cathartics* potissimum nititur) uti in compluribus tentavi, ita rarissimè suo destitutam esse successu expertus sum.

Non pluribus te morabor. Accipe ergo

go æquo animo hoc meum obsequium tuæ amicitiae, tuis meritis, tuis denique postulatis debitum: Nullum enim officium, Amicè charissime, à me frustra requires, si quid erit in quo tibi queam gratificari.

Tibi devotissimus,

Datum ex Aedibus nostris
Junii 10. 1710.

H. LEVETT.

Rogas (Vir ornatissime) ut sententiam meam de usu *Phlebotomiae* & *Catharsis* in *Variolis Confluentibus*, post plenam Pustularum maturationem, tibi per literas notam facerem: Voto itaque tuo, verbis si minus idoneis, iis tamen, quæ mihi occurrunt, respondere conabor.

In *Variolis Confluentibus*, quamdiu faciei tumor & inflammatio manet, & saliva rectè fluit, à *venæsectione* & *Catharsi* (pari ratione ac furunculo maturante) prorsus abstinendum esse duco. Scilicet ne istæ evacuationes, materiæ morbidæ à massâ sanguineâ

guineâ separationem, & per pustulas, tanquam per tot *Phlegmonas*, (cui unico hoc tempore Natura incumbit) ejectionem obturbarent. Adeste enim, medici est, non obstare Naturæ.

Insuper, procedente morbo, si eo tempore, quo facies detumere, & Ptyalismus decrescere incipit (quod die nono, vel decimo vel saltem undecimo ab eruptione accidit) si his, inquam, diebus manus debito modo tumeant, & nulla malæ notæ appareant symptomata, haud omnino (me iudice) vel *Phlebotomia*, vel *Catharsis*, adhuc indicatur; sed totum negotium rectè committitur Naturæ. Interim tamen in hoc morbi statu *Enema* quotidie injiciendam præscribo, quo alvum facibus exonerare, & febris furorem coercere curo.

Attamen facie, diebus prædictis criticis, detumescit, quoties (quod nimis frequenter evenit) pustulæ corporis non turgent maturo pure, nec manus intumescunt; unde (nempe à materiâ morbidâ in sanguinis massâ remanente, eamque inquinante) ardens febris nascitur; Respiratio brevis & frequens oritur, corporis jactatio, & obstinata (*Narcotici*
P

coticis incassum exhibitis) vigiliæ urgent; quoties equidem diris his symptomatibus vexatur æger, medico incumbit per *venæsectionem* & medicamenta leniter *Purgantia*, sæpiusque debitis intervallis repetita, humorem peccantem detrahare, & eo, quo possit, modo, laboranti subvenire.

In *Variolis* denique *Confluentibus*, licet facies & manus, & pustulæ corporis debito modo ac tempore intumuerint, & saliva satis copiosè statuto tempore fluxerit; si tamen, Ptyalismo desinente, & dictis partibus jam subsidentibus, febris utcunque (quod in hac morbi specie ut plurimum accidit) gravior assiduè inhæreat, & symptomata, ex hac nata, (utpote anhelosa Respiratione, vigiliæ, anxietates, cum pallidâ & dilutâ Urinâ) indefinenter urgeant ægrotantem; rebus sic stantibus, necesse habet medicus sanguinis quantitatem *venæsectione* minuere, (nimirum ut exinde pars reliqua magis placidè per vasa fluat) & materiam morbidam (quæ per pustulas, jam induratas & crustâ obductas, amplius transire nequit) *Catharsi* sæpius repetitâ evacuare. His enim evacuationibus omissis, semper evenit

ut,

ut, vel memorata symptomata indies augeantur, & inter diem *duodecimum*, & *viceſimum quartum* lethalia evadant; vel humor putridus in pulmonibus extravasetur, eorumque vesiculas corrumpat; unde ægrotus miseram vitam paulisper trahit, & brevi moritur tabidus.

Anhelosæ Respirationi, Crisi superveniente (quo vix ullum peioris ominis signum hic morbus habet) *Phlebotomia*, fæliciter ac unicè occurrit; quæ nisi, hoc urgente symptomate, confestim peragitur, fatum adſtans ulteriori deliberationi raptim præveniet. Licet autem sanguinis missio Respirationi difficili subvenit, *mictum* tamen *Cruentum* (quoties hoc morbo laborantes invadit) non modò non cohibet, sed auget, & mortem in procinctu stantem accerſit. Hoc tamen funestum fati impendentis prænuntium (*Campborâ* bis in die exhibitâ, & acidis largâ manu propinatis) amovi, ægroque brevi morituro ad tempus succurri: sed, ut vera fateor, ne unum quidem variolis affectum, cui urina cruenta fluxerit, diem *decimum sextum* ab eruptione supervixisse notavi.

Nec à sanguinis detractione, quoties impedita *Respiratio* hanc suadet, Pulsus hu-

P 2

milis

milis & angustus me terret. Quippe sapius observavi vacuato sanguine Arteriam fortius vibrasse: unde constat Pulsus obscuritatem non infirmitati virium, sed humoris lædenti oneri deberi. Utcunque rebus in lubrico stantibus, satius est remedium anceps experiri, quàm nullum.

Compertum habeo nonnullos medicos *Catharsin* in *Variolis* vehementer improbasse: Essentiam enim hujus morbi in malignitate quâdam circa Cor delitescente hi ponunt; & statuunt medici esse officium hanc malignitatem *Alexipharmacis* calidioribus ad extrema propellere, ideoque medicamenta *Purgantia* culpant, utpote quæ virus à circumferentiâ (uti loqui amant) ad centrum revocant. Veruntamen hæc hypothesis fallaci nititur fundamento. Morbus enim, de quo agitur, est ex genere *inflammatorio*; proinde nullus hunc scitè curat, nisi qui sanguinis ebullitionem compescit, & eo modo putridi humoris separationem, & per pustulas expulsionem promovet. Enimvero dum febris furit, ac sanguis nimis celeri & turbido motu agitur, nequit Natura particulas morbidas segregare, & per ha-

bitum

bitum corporis protrudere, quod non nisi
 sensim, & lentis passibus perficitur. Quo-
 ties autem præ ingenti materiæ morbida
 copiâ, totam colluviem per pustulas elimi-
 nare non potis est Natura; licet, etiam in-
 cumbit medico laboranti opem ferre, &
 corruptum humorem arte educere, quem
 ejicere non valet Natura. *Catharsin* vero,
 utpote evacuationem huic indicationi ap-
 prime accomodatam, ipsa Natura, tanquam
 digito, monstrat. Siquidem in *Variolis*
Confluentibus, quoniam putridi humoris e-
 jectio non æque feliciter procedit per humi-
 les ac depressiores hujus speciei pustulas, ac
 in alteris *discreti* generis majoribus; ideo
 providens Natura *Ptyalismum* substituit,
 qui excretionis per pustulas defectum com-
 penset. In teneris autem *infantibus* (qui
 expuere nesciunt) *Diarrhæa Ptyalismi* vi-
 cem supplet, quæ hunc morbum jugiter com-
 mitatur, ac in his ad vitam conservandam
 æquè necessaria est, ac Salivatio, aut pustu-
 larum elevatio in *adultis*. Ideoque qui has-
 ce dejectiones *Astringentibus* perperam ex-
 hibitis cohibet, ægrum infantem certò ex-
 tinguit. Cùm itaque in *Infantibus* hoc
 morbo

morbo affectis partem materiæ morbida, quam ex toto per pustulas ejicere non valet, Natura ipsa per *alvum* ex instituto de-jicit; haud mehercule incongruum quid ag-greditur medicus, qui, Naturæ vestigiis in-sistens, etiam in *adultis* humorem peccan-tem, quem per corporis habitum nequit, medicamento *Cathartico* per interiora de-trudere conatur.

Ex prædictis ideo liquet, quòd in *Variolis Confluentibus*, post Crisin imperfectam, *Phlebotomia* & *Catharsis* ad ægrotantis salutem ut plurimum requiruntur. Horum sanè u-sum ratio suadet, cui suffragatur experien-tia: plures etenim hâc methodo orci fauci-bus ereptos novi.

Habes, Vir eruditissime, meam de quæsi-tis sententiam, licet minus ornatè, fideliter tamen enarratam; & *Praxim* per plures annos huic opinioni sedulò accommodavi, neque aliquid ex eventu hucusque observavi, quod animum aut praxis rationem me mu-tare inducat. Sum tibi

Amicissimus,

Dabam sexto Iduum
Septemb. 1716.

SALUSBURY CADE.

Viro Doctissimo

JOHANNI FREIND,
 RICHARDUS MEAD.

S. D.

FIdem tandem libero, Amicissime Vir,
 & Rationem, quam in *Variolis* Cu-
 randis teneo, unâ cum Exemplis aliquot
 quæ hanc illustrent simul & confirmant,
 quæ à me petiisti ut Chartis mandarem, ea
 nunc ad Te mitto.

Sermo noster erat, uti memini, de Mor-
 bo, ubi ad summum incrementum pervenit,
 & quo modo eo tempore continendus sit
 Æger; dixi me jam ab aliquot Annis usu
 comperisse, Commodissimum esse, plerisque
 saltem in Casibus, *Alvum Ducere*; nunc,
 quo Consilio, & quâ cum Cautione id pri-
 mum fecerim, describam breviter.

Medicos nostros ita plerunque sollicitos
 habet *Pustularum* Consideratio, ut ab om-

ni

ni fere Vacuatione Periculum esse putent, nimirum ne ab hac Materiae Corruptae Concoctio turbetur, aut in Partes Propulsio prohibeatur.

In *Faciei & Manuum Intumescentiâ* spem onanem ponit Sydenhamus; cum tamen mori videamus quotidie, quibus Cutis etiam ad summum intumuit, & ipso fatente, plurimis in Casibus nullâ Arte promoveri possit salutaris ille *Tumor*.

Mortonus, dum in Committendis cum *Veneno Morbido Spiritibus Animalibus* totus est, ita calidissimis Alexipharmacis, *Copius*, si Diis placet, contra *Deleterium Hostem Auxiliaribus*, assidue pugnat, ut novas in sanguine Turbas cieat, & accendat quam reprimere debuit Febrem; hinc illæ ipsæ, quas adducit, *Historiæ* palam faciunt, *Plerosque*, quorum Curam habuit, *Ægros* aut excalefactos interiisse, aut saltem *ad diem perire* evasisse.

Mihi Res hæc sic se habere videtur; in *Confluentibus Regularibus* Sydenhamo dictis, cum jam inclinato Morbo, detumuit *Facies*, accedit, ex corruptâ Materia, aut in Pus nondum versâ, aut ex *Pustulis* in sanguinem

guinem rejecta, *Putrida Febris*, quæ Calore, inquietudine, similibusque indiciis se prodit, & nisi succurratur, intra biduum triduumve plerumque Ægrum è medio tollit, interdum verò ad plures dies protrahitur.

Utcunque verò varia jam insent & succedant *Symptomata*, illud tamen omnibus commune est, ut *Exinanitionem* aliquam desiderent. Plerumque fit, ut Æger nono aut decimo, à primâ Pustularum Eruptione, die, cum Linguâ aridâ, Pulsu Arteriarum vehementiori, & spiritu difficiliore, incalescat; ubi hæc adsunt, immisso sub vesperam ad ventrem solvendum *Clystere*, postero die leni *Potione Cathartica* Alvum duco, vesperi *Hausum Narcoticum*, si opus fuerit, fumendum do.

In hoc Morbi genere Manus & Pedes *Intumescunt*: adeò verò non cohibet aut reprimat hunc *Tumorem Purgatio*, ut illum post hanc feliciùs procedere semper observaverim.

Evenit autem non rarò, maximè in pessimæ notæ morbo, ut cum Pulsu Arteriarum exiguo & languido, sine ullâ insigni

Q

Manuum

Manuum *Intumescentiâ*, febricitet Ægrotus, & imminutis admodum viribus torpeat magis, quam Calore uratur.

In hujusmodi Ægritudine, imponenda sunt Brachiis & Cruribus *Emplastra Vesicatoria*; neque tamen ab omni *Purgatione* abstinendum est, sed ea esse debet lenissima & Viribus Ægrotantis accommodata, & per intervalla repetita; eo enim magis necessaria est, ubi non *intumescunt* Partes, *Ventris Solutio*, quoniam in plerisque his Casibus, etiam ipsa, quæ in Pustulis est, sanies magnam partem in Pus non convertitur.

Illud in universum hic tenendum est, majorem jam habendam esse *Virium* Ægri, quam *Pustularum* rationem: Peracta jam est omnis quæ per Cutem fieri potest morbidæ materiæ propulsio; per alias igitur Vias ducendus est, qui periculum minatur noxius humor. Cessant ab Officio nunc *Salivæ Canales*, quique à primis ferè morbi diebus magnâ copiâ per hos fluxit, viscidus jam hæret, & vix exspuitur Liquor. *Urinæ* Excretio, si forte fuit per aliquot dies larga & benigna, sæpius tamen illa hoc tempore cum difficultate & solito parcius redditur.

redditur. Restant igitur expurgandæ *Intestinorum Glandulæ*, quæ eo sunt Corruptis humoribus è sanguine derivandis accommodatiores, quo naturâ crassiorem Lentorem expellunt.

Id verò Monuisse debueram, non hoc tantum tempore, sed & nullo non morbi die, Egro protinus *Mittendum* esse *Sanguinem*, si *Respirandi Difficultas* urgeat, si supervenerit *Phrenitis*, aut alia quævis nimii Fervoris Febrilis se prodant Indicia.

Ex innumeris *Exemplis* quæ mihi quotidiana experientia suppeditat, Pauca tantum seligam, ut quomodo hæc medicina ad Varios & difficillimos casus accommodetur, ostendam.

Adolescenti annorum ferè sedecim, nono Aegritudinis die *Intumuerunt* admodum caput & manus; accessit verò febris, cum magno Præcordiorum Aestu, spiritu difficili & delirio. Misso quamprimum è Venâ Brachii ad ℥xvj. sanguine, dedi *Pil. Ruff.* ʒss. & elapsis horis decem, cum nondum responderet alvus, *Elect. Lenitivo.* ʒvj. largiter Purgatus *Hauftum* sumpsit *Anodynum*; hinc adeò se remisit Febris, & levata sunt

Q 2

symptomata,

symptomata, ut, præter spem, brevi convaluerit, licet in Misellum adeò sævierit Morbus, ut, vitiatâ à *Pustulis* in utroque oculo *Tunicâ Corneâ*, visu privatus vitæ Dulcedinem amiserit.

In uno atque altero adolescente eodem ferè modo laborante feliciter expertus sum, minimè ab hac medicinâ abstinendum esse, etiam si (quod non rarò fit) crebra in Pustularum Intervallis *Exanthemata* erumpant, & *Malignitatis* nomine adstantes terreant; hæc enim non Febrem solvunt, sed *Materiæ Morbidæ* copiam & Lentorem indicant; quo magis necessarium est, interposito tempore, *Alvum* sæpiùs *Ducere*.

In Puellâ quinque annos natâ, apparebant inter Pustulas à primis Decubitûs diebus hic illic *Macule Purpureæ* & *Lividæ*; manus verò nono die *Intumuerunt*; die decimo, assumpto *Electuario Lenitivo* mota est alvus; postero die, Frons, quam alba quasi vesica obduxerat, Livore decolorata est: hanc *Spiritu Vini* tepido Foveri jussi; singulis noctibus medicamento *Narcotico* conciliatus est somnus; decimo quarto die, nunc primùm imminuto manuum Tumore, iterum

iterum *Purgata* est; ut & die *decimo sexto*; janique quæ Faciem exasperaverat *Crusta* nigra dehiscere cœpit, & tardè licet dirupta certam tamen spem salutis ostendere.

Accidit interdum, sed rarò, ut sub finem *Ægritudinis Repullulet* quasi morbus, & succedentibus sub *Crustis*, quibus obducta est *Cutis*, novis *Pustulis*, *Renascatur*; unde pro humoris abundantia etiam ultra *Vicesimum* diem porrigitur malum; illud nuper vidi in nobili Fæminâ annorum quadraginta, quæ opimo Coporis habitu, etiam tertium succrescentibus *Variolis* materiam suffecit; facta hinc est per omnia membra continuata *Exulceratio*, ad diem usque *vice-cesimum* & *octavum* se excipientibus *Crustulis*, ita ut ex longo decubitu *Ulceræ* in *Lumbis* *Gangrænæ* metum attulerint. Die *duodecimo*, leni Potione *Purgata* est; *decimo quinto*, subsidente qui ad hunc diem duraverat, manuum Tumore, iterum alvum subducere necesse habui; &, interjectis tribus vel quatuor diebus, *Purgationem* repetiit ad usque morbi exitum; restituto tandem in integrum, post longam valetudinem, ulcerato corpore.

Oranem

Omnem de *Purgatione* dubitationem tollit nonnunquam in gravissimis Casibus ipsa Natura, dum in inferiora noxiam materiam depellit, continuato per plures dies *Alvi Fluxu*; hoc cum fit, ita nunc *Comprimi* nunc *solvi* debet venter, ut ne nimiae dejectiones vires prosternant. Incolumis hoc modo evasit nuper admodum Nobilissimus adolescens, annorum 18. Huic Facies *sexto die*, sine ullo Tumore, *Chartæ Pergamenæ* speciem referebat; *Suppurationis* signa nulla erant; quapropter imposita sunt membris *Emplastra Vesicatoria*, quæ solito plus humoris educere observavi. Die *nono*, manibus nihil prorsus intumescens, supervenit *Diarrhæa*; hanc sumptum sæpius cum *Confectione Fracastorii Rhabarbarum* ita compescuit, ut ter tamen quaterve quotidie minimum dejiceret Ager; *decimo quarto die*, ruptâ in Facie *Membranâ* tenui sanie erosa subtus apparebat cutis, non ante *Vicesimum* diem decidens penitus *squamulis*; alvus verò, per omne id tempus, eo quo dixi modo, fluebat.

Et sanè, ut Finem tandem faciam, vix quenquam graviter hoc morbo correptum
salvum

salvum fieri vidi, nisi cui, declinante Febre, aut largitèr *profluens Urina*, aut *Resolutus Venter*, saluti fuit. Ut de *Infantibus* nihil dicam, quos per totum morbum *Cita Alvus* periculo plerunque liberat.

Hæc habui, Vir eruditissime, quæ tecum super hæc re Communicarem; Tu illis sic Utaris velim, ut dum nostras has rationes acri Tuo judicio perpendis, quantum momentum eæ habere possint etiam in aliis interdum Febribus, quæ difficulter & tardè solvuntur, dispicias. Mihi certè ita feliciter cessit hæc medendi via, ut humani generis interesse putem, ut illa publici juris fiat. Sed de hoc Tu statues, ut voles; ego satis superque habeo Tibi morem gessisse, & quanti Tua mandata faciam hoc officio comprobasse. Vale, & me Tui Amantissimum, quod facis, Ama.

Dabam Calend. Septemb. 1716.

Historiam,

Historiam, quam mecum communicavit vir doctissimus D^{ns}. *Gibbons*, Lectori non invidebo. Est enim rarissima. Is, cum *Oxonii* ageret, accersitus est, ut cuidam ex *Variolis* novem jam dies laboranti succurreret. Erant illæ confertæ plurimum, depressæ, confluentes; facies ad eum modum iis undique obsita, ut apum favos planè referret. Febris vehemens & continua, ita ut æger jam animam acturus videretur. Itaque cum nihil ampliùs per cuticulares meatus egeri posse perciperet Vir experientissimus, aliam sibi aggrediendam esse viam, quâ naturæ opitularetur, proposuit. Eâ adeò nocte, *Opiatum* præscripsit; mane proximo, die scilicet *decimo*, lene *Catharticum*; unde alvus satis probè respondit. Repetitum est *Opiatum*, & *undecimo* etiam *Catharticum*: *duodecimo* iterum instituta est *purgatio*, tanto quidem cum ægroti comodo, ut febris, quanquam haud penitus decesserat, plurimum tamen se remiserit. Igitur cum & sanguis abundaret, & vires sufficere viderentur, die *decimo tertio* venam secuit: idem experimentum *decimo quarto*,

quarto, & decimo quinto, ut magno cum
judicio, ita insigni cum fructu tentavit.
Nam his demum *Evacuationibus* per *sex dies*
continuos factis, ægrotus morbo liber evasit.

Viro Clarissimo,

RICARDO MEAD, M.D.

Johannes Freind,

S. P. D.

Sinas me, Vir amplissime, literarum offi-
cium non modò à Te poscere, sed
Tibi invicem referre : quòd enim quædam
de *Variolis* à Te scripta in publicum dari
concefferis, non tam meo unius, quàm le-
gentium omnium nomine gratiæ solvendæ
sunt ; quos facilè video, cùm Tuarum ratio-
num, tum Authoritatis Tuæ momento impul-
sos, in eandem Tecum ituros esse sententiam.

Etenim quod ad *Alvi ducendæ* consilium
attinet, satis luculentè explicasti, quàm ap-
tissimè id cum naturæ motibus consentiat ;
quæ ipsa per se hanc morbi abigendi viam
sæpenumero tentat, arte tentatam vix un-

R

quam

quam incommodè fert. Nam uti nemo ferè est ita morbo debilitatus, ut hanc alvi dejectionem, saltem quæ paulò leniùs fit, sustinere non possit; sic & ab eâ, modò mediocritate aliquâ temperata sit, vires refici potius quàm minui experimentis constat. Cujus rei exemplum mirificum præbuit Puer undecennis, quem nos nuper conjunctis utriusque nostrum consiliis periculo maximo eripuimus: quod quia multa in se contineat minimè vulgaria, id mihi veniæ dabis, ut Tecum morbi ejus memoriam paucis recolam.

Erant in illo Puero acervatim diffusæ per universum corpus pustulæ: naturæ ordine ita minimè servato, ut, cum in Facie coherescerent tantùm, circa artus multis in locis confluerent. Cutis ficca, &, squammarum instar, rigida. Factâ eruptione, *Febris*, quod rarissimè fit, nihilo minùs remissa. Procedente morbo, sputatio nulla omnino: Puris vestigium ferè nullum: ex Vesiculis tamen plurimæ tenui atque acri admodum humore refertæ, ita ut, cum disrumperentur tandem, Cutim, perinde ac affuso *Vitrioli Oleo*, eroderent. Quare artus omnes *Cerato* undiq; obduci necesse fuit. *Sexto* die, aderat perpetua mingendi cupiditas, quæ ad

quatrimum permansit. Urina interim non nisi parcissimè demissa est. *Octavo*, efflorescebant per Variolarum interstitia novi generis pustulæ, *Mili* seminibus haud absimiles. Quæ quidem cùm ad Variolas accesserint, uti & illa micturiendi molestia, inter Notas pessimas vulgo habentur. Facies nullo modo intumuit, febrisque inhærebat assiduè; pulsus tum celer, tum & aliquantulum languidus. Duas,, quæ præcesserant, noctes insomnis egit; sic ut interdum aliena loqueretur. *Vesicatorio* admoto, paulò magis ad quietem compositus. *Nono*, alvus ter descendit. Itaque, cùm neque pustularum ulla esset maturitas, neque quicquam ultrà per cutim à sanguine abduci posset, id nostri esse muneris nos rati, ut naturæ ductum sequeremur, hanc ventris resolvendi viam institimus. Vesperis scilicet, *Rhabbarbari* ʒj. præcepimus: unde, *decimo*, quater mora est alvus. Eâdem medicinâ itidem adhibitâ, *undecimo*, quinquies; *duodecimo*, ter; *decimo tertio*, *Rhabbarbari* ʒss. mane sumptâ, quinquies; *decimo quarto*, bis deiecit. *Decimum quintum & sextum*, maximâ cum molestiâ & vigiliis traduxit. *Febris* quippe, quæ jam à primo morbi accessu

R 2

conti-

continenter inhæserat, nondum deferbuit. Pulsus tamen paulò magis invaluit. *Decimo septimo*, ima Calcanei pars ita Sphacelo correpta est, ut immisso specillo nullus excitaretur sensus. Is ad Periosteum usque pervadens, ipsum os tantùm non attigit. Sed neque casus hic satis acerbus nos ab instituto nostro deterruit : nam quanquam, si Sphacelum spectemus, nulla magis aliena fortasse videatur medendi ratio, quàm quæ *purgatione* instituitur : tamen cùm virium redintegratio in eo jam erat sita, ut modicè flueret alvus, non fuit quòd, superveniente etiam Sphacelo, ab hoc auxilii genere desisteremus. Itaque *Rhabbarbari* gr. xij. sub noctem exhibitis, *decimo octavo* alvus bis mota est. *Decimo nono*, *Febris* multò remissior. Quare *Rhabbarbaro* ad ʒj. repetito, die *vicesimo*, quinquies defecit. Pars corrupta atq; emortua ab integrâ carne, rite jam inflammata Purisque aliquantulum exstillante, caput discedere ; neque ultrà serpebat Sphacelus. *Vicesimo tertio*, consistentia & solida ter alvus extrusit. Tamen neque adhuc *Febris* penitus conquieverat. Igitur *vicesimo quinto*, *Decoct. Sen. Gereon.* ʒij. cum *Mannæ* ʒss. præscripsimus, quibus venter sexies fusus est.

A

Ab hoc tempore Febris omnino evanuit ; & de Puero, quem suspicio aliqua fuit in *Tabem* incidere posse, nobis jam affulsit certa redituræ sanitatis fiducia.

Vides, Vir Amicissime, quàm liberè utar patientiâ Tuâ, recensendo ea, quæ Tu omnium optimè intelligis : quod tamen à me faciliùs feres, dum, ut alii ea intelligant, laboro. Reperiuntur scilicet variæ admodum atque multiformes Variolarum species, quarum dissimilitudines, etsi inter se magnæ sint, hæcenus haud satis diligenter sunt à scriptoribus animadversæ. Ad quas omnes tamen, ubi jam exarescentibus licet pustulis adhuc incubuerit febris, præsens ab *Evacuantibus* est auxilium : ea autem *Evacuandi* via, quæ per *alvum* fit, non modò ægrotos à mortis discrimine, circa *nonum* aut *undecimum diem*, sæpenumero liberat, sed malorum illam congeriem, quæ Variolis ferè succrescere solent, omni aliâ medicinâ potentiùs avertit.

Id suspicor nimiùm frequenter fieri, ut morbus hic pro insanabili habeatur, cùm tamen, (saltem si diutiùs traxerit) curationem recipere commodissimè possit : At certè Medici est, non omnem protinus spem abjicere, sed Artis præsidia omnia, quæ aut comprobârit usus, aut ratio suggesserit, experiri.

Præsertim

Præsertim cùm experiundi opportunitatem morbus ipse exhibeat: fit enim plerumque, ut is non repentino aliquo impetu agros interimat, sed ad plures dies, ad *Vicesimum*, ad *Tricesimum*, etiam aliquando ad *quadragesimum* detineat, ita ut tandem planè *Heëtici* contabescant.

Quibusdam religio est ventrem ducere, priusquam ex toto decesserit febris: etiam depulsâ jam febre, non nisi post multos dies *purgantia* præcipiunt. Id quo consilio faciant, haud intelligo: nam si absit febris, certè primo quoque tempore alvus cieri debet; si adsit, vix ullâ aliâ viâ ad sanitatem pervenitur. Iidem, ubi febris ultra morem sævierit, in eò spem ferè unicam ponunt, si aut uberius manaverit Urina, persisteritque vel artuum tumor, vel salivæ fluxio: quidni verò & per *intestinorum* itinera liceat febrilem hanc materiam abducere? Sed nolo cum his in certamen venire: ne & cum iis aliquando disceptandum sit, qui Variolas aut Arte præcaveri, aut etiam inoculatione traduci posse contendunt.

Tu abunde intelligis, quàm nullo cum fructu, vel potius quanto cum Periculo, *Diaphoretica*, *Alexipharmaca*, *Cortex Peruvianus* &c. quibus ii nituntur unicè, in hâc morbi asperitate ingerantur: idque Tibi notissimum

mum est, *Purgatione* rite institutâ, nulla ferme alia *Cardiaca* à naturâ desiderari, nisi quæ sint ex *Opio* confecta.

Vale, Vir egregie, atque ut facis, perge Artis nostræ tum scientiam excolere ingenio Tuo, tum dignitatem Tui celebritate nominis Tueri.

Dabam 6to Cal. Dec. 1716.

Est & aliud morbi genus, idque fatis periculosum, in quo etiam, cùm minimè deferbu-erit febris, ita mirificè proficiunt *Purgantia*, ut aliquando sine iis ad sanitatem perveniri non possit. Morbus is est, capitis *Erysipelas*; à pluribus quidem scriptoribus, maximè ab *Hieronymo Fabricio*, amplè pertractatus; à quibus tamen omnibus, in eo quod ad *Purgantia*, in medio febris impetu adhibenda, pertinet, exquisitius quiddam & distinctius requiro. In quâ quidem re ita lentè ac dubitanter proponunt omnia, ut plerumque ipsi sibi non diffidant modò, sed & dissentiant: alii quippe *Purgantia* non probant, nisi bile abundet corpus, magnusque affectus sit; minusque vacuari, magis refrigerari^a debere contendunt; etiam, ut ut in refrigerando vacuandoque conveniant, in sudoribus^b plus auxilii, quàm *purgatione* poni volunt: alii,

^a Tagault. Instit. Chir. Lib. 1. 8. ^b Paræus de Tumor. Lib. 6. 15.

quamquam

quamquam *Purgantia* aptè ministrari posse fateantur, tamen cùm *Febris* intensior sit, ita ut *Delirium* & *Phrenitidem* ^c accersat, *medicamentis malignitati resistentibus* utendum esse potiùs censent; neque priùs esse *Purgandum*, quàm restinctus sit febrilis ardor^d; saltem si qua admoveantur *Purgantia*, *Scammoneata* propter febrem omnino fugienda pronuntiant. ^e *Sennertus* morbum hunc *Germanis* familiarissimum esse scribit, ideoque illius curationem tutiùs à *Germanorum* experientiâ & observatione, quàm ab exterorum libris peti posse^f: qui autem, ipse *Germanus*, pleraque, quæ de *Erysipelate* tradit, à *Fabricio Italo* mutuatur: ita tamen, ut de *Purgatione*, quam aliquando ille, consistente jam incremento morbi, præcepit, ne verbum quidem fecerit. *Etmullerus* denique, idem *Germanus*, ubi caput occupaverit *Erysipelas*, *internis sudoriferis Cephalicisque* remediis rem geri oportere dicitat, *Purgationem* verò *quancunque summè vitari*.^g Ita ferè in ultimo morbi discrimine, vel nulla dant scriptores consilia, vel timiditatis atq; hæsitatio- nis plena: quasi, cùm in præcipiti res sit, medicum minùs esse audacem deceret, quàm ubi nulla est periculi suspicio.

^c H. Fabric. Chir. Part. 2. lib. 1. 9. ^d Wiseman. ^e Fallop. Tumor. P. N. cap. 12. ^f Febr. lib. 2. 16. ^g Medic. Chirurg.

Sed ut complectar, quod proposui, brevi; satis mihi experimentis esse edoctus videor, ut pronuntiem in *Capitis Erysipelate*, si quando cerebro tentato oboriatur Coma, delirium, nervorum distentio, aut nullam subesse salutis spem, aut *Purgantia* maximè profectura: neque in his rerum angustiis expectandum esse, quod & in *Variolis* experimur, dum vel Febris lenita sit, vel Tumor planè subsederit. Nam *Cardiacis refrigerantibusve* remediis contra Febrem pugnare, *Topica* admoveere, quid demum aliud est, quàm nugas agere, donec in medio curationis cursu æger intercidat? Quod si morbum jam ad extrema perductum submovere possit *purgatio*, certè eadem temporius adhibita, ne is ita longè serpat, præcavebit. Hæc itaque ut exemplo illustriora fiant, quod recentissimum est minimèq; vulgare, subjiciam.

Virgini, generosâ admodum stirpe ortæ, facies *Erysipelate* correpta intumuit: levis horror & febricula pro morbi more præcesserant.

Proximo die non facies modò, sed circa aures atque collum, cutis cum rubore turgescbat.

gescebat. Febris invaluit. Aliquantulum
per intervalla delirabat. Applicatum est
Nuchæ Vesicatorium.

3. Ita processit tumor, ut ingentem in-
molem accreverit. Qui cum & intensius
rubesceret, videri poterat ex eo genere
Erysipelas, quod *Galenum* secutus *Phleg-
monodes* appellat *Fabricius*; purum quippe,
sub illo Authore, in facie nunquam ferè
reperitur. Sub noctem penitus delira eva-
sit. D^{us}. *Burges* Pharmacopæus *Vesica-
toria* brachiis admoverat, *Clystersque* in-
gesserat; qui quidem nullo cum fructu sunt
rejecti.

4. Exasperata sunt omnia. Cum eam
primò, pomeridianis horis, inviserem, de-
lirium erat cum febre vehemens: multa lo-
cuta est, sed omnia incondita. Nonnun-
quam quasi veterinosa jacuit, nervorum di-
stentionibus, circa manus præcipuè & hu-
meros, subinde abortis. Tumor ferè idem,
nisi quòd perpaululum de rubore decesse-
rat. Pulsus non tam validus, quàm concitatus.
Itaque statim utrique Cervicis lateri

Part 2. lib. 1. 8.

admo-

admo-

H. Fabric. Chir. Part. 1. lib. 1. 9.

Willeman.

Tumor. P. N. cap. 12.

Febr. lib. 1. 12.

Medic. Chir.

Sed

admovenda curavi *Vesicatoria* ; de quibus sanè apud Authores, quos supra posui, litteram inveniri nullam vehementer admiror : præsertim cum id auxilii genus in hac, siquâ in aliâ morborum specie plurimum valeat ; sed quia, cum ita in propinquo videretur exitium, neque sic profici posse conjectabam, nisi alia in subsidium veniret materiæ avertendæ via, hujusmodi *Purgatio*, horâ tertiâ Pomeridianâ, instituta est.

Rx. Decoct. Sen. Gereon. ʒiij.

Tinctur. Sacr. cum Vin. alb. pp. ʒj.

Syr. de Rhamno Cathartic. ʒvj. M.

Unde alvus quidem minime descendit. Itaque circa mediam noctem *Tinctura Sacra* ʒij. propinatae sunt.

5. Omnia eadem, nisi quod quietior, seu potius morbi gravitate obtusior, jaceret. Alvus adhuc astricta. Quare ad meridiem *Catharticum* aliud exhibitum est, quod fuit hujusmodi.

Rx. Tinctur. Sacr. ʒij.

Syr. de Rhamno Cathartic ʒj. M.

Sed ne nunc quidem venter descendit. Vesperis adhibita sunt cubito utrique *Vesicatoria*.

S 2

6. Idem

6. Idem omnium status; Calor tantum mitescere visus est. Mane primo repetitum est *Catharticum*, quod jam proximè præceptum est. Vnde alvi perpauca dejectio, sed quæ parum auxilii tulit. *Clyster* acris itidem frustra injectus. *Purgantia* hoc ordine ideo sumenda jussi, quia neque ab hac medendi viâ, dum responderet, desistendum esse; neque, si illa non responderit, alio modo succurri posse significavi. Itaque licet *quater* tentata frustra fuerit, in eâ tamen ut pertenderem, mihi persuasissimum erat. Siquidem in hoc morbi statu res perinde se habet atque in *Variolis*: nam neque per *Tumorem* dissipata est, neque alioferè modo averti potest febrilis materia, nisi aperiatur per *Glandulas intestinales* via.

7. Tandem, rebus in deterius ruentibus, sequenti medicamento usa est,

Rx. Pil. ex Duobus gr. xv. in Aq. Theriacal. 3j. solut.

Syr. de Rhamno Cathartic. 3ss. M.

Hinc alvo *quinquies* subductâ, ad se rediit: sed nullam eorum, quæ ab his *Sex* diebus acta sunt, memoriam retinuit. Tumor subsedit, Febrisque ita decessit, ut eodem

dem *Cathartico* bis iterum exhibito, pristinæ prorsus sanitati restitueretur.

Id utique medicinæ genus, cujus non exigua pars constabat ex *Scammoneo*, quod plerique ut hoc in morbo planè perniciosum repudiant, ægrotam summo periculo liberavit. Ita Authorum vel maximè celebrium decreta Medica haud ita faciliè recipienda sunt, quæ non multiplex usus firmaverit.

De Excretionē Intestinali.

Quoniam multus de *purgatione* sermo incidit, plurimumque momenti in eâ situm esse diximus, opportunum erit purgandi rationem omnem paulò altiùs repetere. Quod eò minùs hoc in loco alienum videbitur, cùm alii hoc evacuandi genus nimis faciliè contemnant, alii id quod per *Urinæ* itinera fit, vel etiam quod *Clystere* efficitur, huic longè præ se ferant antepondere.

Peyerus, qui intestinales *glandulas* primus detexit, hoc iis munus tribuit, ut humorem

morem chylo diluendo elaborandoque idoneum suppeditent. Ab hoc fonte proficisci arbitratur, ut, cum exhibetur *Catharticum*, tanta dejectionum copia descendat. Quam tamen humorum abundantiam, siue naturæ lege, siue artis auxilio, ab his glandulis excerni posse negant nonnulli: qui de naturali quidem excretionem hanc maximè ob causam dubitasse videntur, quòd nequaquam intelligerent, quemadmodum ex hac ferè unâ scaturigine adeò ingentem recrementorum vim derivare queat *Catharticum*. Quæ dubitatio facillimè tolli potest, si rem hanc ad calculum exigamus.

Sanctorii leges *Staticæ* ostendunt evacuationem alvinam, si cum cuticulari conferatur, esse ut in ad 10: ea itaque horarum viginti quatuor spatio erit ut 34. 36. 9j gr. 4. ad 348; horæ autem unius spatio, ut 34 gr. 16. ad 348. In regionibus frigidis ob perspirationem parciùs factam paulò altius fortasse assurgit hæc per alvum evacuatio: quam quidem ii, qui de his rebus disputant, cum eâ, quæ per Glandulas fit, excretionem temere confundunt: sed quàm longè hæc à se invicem discrepent, satis erit diligenter attendentem

tendentem penitus videre. Cutis quippe
 intestinorumque eandem ferè constat esse
 fabricam, & glandulas alterutrinque sca-
 tere: quæ quanquam nudo oculo minùs
 pateant, Microscopii tamen ope in conspe-
 ctum facilè veniunt. Atque hæc quidem
 quò meliùs fiat per intestina excretio, pro-
 vidè à naturâ cautum est, cùm vasa sanguinea
 in eorum Tunicas ingenti multitudine diffu-
 derit. Cutis, si mediâ quâdam viâ ratio-
 nem conficimus, continet uncias quasi 2640
 quadratas: Intestina, cùm eorum longitu-
 do sit ferè pedum triginta, ambitus autem
 mediocritate quâdam æstimatus uncia-
 rum ferè quatuor, Cylindrum constituunt in
 quo Unciæ 1440 quadratæ continentur.
 Ita ut superficies intestinalis, si cum cuticulari
 comparetur, plusquam dimidii rationem ob-
 tineat. Sed quia Glandulæ non ita confer-
 tim in intestinis ac in cute reperiuntur, su-
 perficies, ex quâ humoris aliquid egeritur,
 eâ proportionè æstimetur, quam habet 1 ad 4.
 Horæ igitur spatium si cutis 348. ejiciat, ex
 intestinis profluent 311. Neque hanc fa-
 cilè quispiam Lymphæ effluentis copiam in-
 testinis denegabit, qui secum reputet, quàm
 multò

multò ampliùs in his, quàm in Cute Vaso-
rum excernentium ora dehiscant: atq; hæc
quidem ex glandulis ipsis, quæ magnitu-
dine valde exsuperant, perspicuè liquet.

Ita si hanc rationem sequamur, longè
plus, quàm quod naturali dejectione effun-
ditur, ab his glandulis suffici & posse &
consueſſe percipimus. Cùm verò alimenti
reliquiæ magnam in dejectionibus partem,
etiam maximam, cùm hæ solidæ sint, forti-
antur, ostendi faciliè potest, quòd materia il-
la, ab intestinorum glandulis derivata, ita
parum ex toto foras excluditur, ut unà cum
Chylo in vasa *Lactea*, inque sanguinis vias
remigret: eodem planè modo, ac *Lympha*
ex infimi ventris partibus redire consueverit.
Igitur, uti experimentis constat, quandocun-
que haud suppetat qui in vasa *Lactea* deri-
vetur Chylus, ea *Lymphæ* hujusce ex glan-
dulis expressæ sunt plenissima.

Hæc cùm minùs animadversa fuerit di-
stinctio, eos in errorem induxit, qui, cùm
quæ sit commodissima evacuandi via disse-
rant, ^b *rationem secretionis circularis ad ven-*

^a Curat. Febr. per Evacuat. 12

tralem

tralem majorem esse statuunt, quàm rationem centum ad unum. Nam adhibito Cathartico, intestina jugi irritatione pervulsa, non modò alimenti reliquias, sed id omne, quod à glandulis excernitur, demittunt. Ita ut hanc unam ob causam a medicinâ purgante *quadruplo* major efficiatur evacuatio, quàm quæ in naturali statu contingit.

Purgantia duobus potissimùm modis vires suas exerunt; vel ut stimulo quodam irritantia intestinorum tunicas, vel ut sanguinem velociùs circumagentia: ea quæ valentiora sunt, utrumque efficiunt. Stimulus quidem, quo pollent purgantia, non modò Lymphæ copiam majorem ex glandulis exprimit, sed & humores ita revellit, ut ad harum ora glandularum minùs quàm alibi uspiam impeditenti sit, exitusque facilior; huc igitur ii uberiùs confluunt, sive quod idem est, sanguinis celeritas his in locis incitatur: pari ferè modo, ac Cutis, *Vesicatorio* erosa, serum effundit. Quæ in sanguinem se insinuant Purgantia, ut velociùs ille decurrat faciunt, quia & stimulum augent, & humorum cohærentiam attenuant atque dissolvunt. Hoc satis patet ex calore,

calore, quem excitant Purgantia; immo *Pulsus*, qui & valentior & plenior & concitator fit, idem indicat.

Quantum hinc, nempe ex sanguine velocius acto, ad alvi fluxionem accedat, hujusmodi ratiocinium facile ostendet. Arteriarum *Mesentericarum*, quibus intestina irrigantur, amplitudo ad *Aortæ* basin eam habet rationem, quam 1 ad 10. Cum igitur experimentis constet horâ quâlibet in *Aortam* derivari sanguinis 34000, istæ Arteriæ eodem temporis spatio 3400 in intestina deferent. Aliquid etiam huc ex uno aut altero *Cæliacæ* ramulo advehitur. Naturalis, quæ inde fit per glandulas, excretio non nisi ad xij pertingit. Ratiocinandi gratiâ si ponamus sanguinem *duplo* citius ferri (quem sanè ita ferri, adhibito valentiore *Cathartico*, pulsus demonstrat) Arteriæ *Mesentericæ* singulis horis 3800 apportabunt, iisdemque intervallis ferre 324. excernent Glandulæ. Quippe excretio quæcunque, si cætera sint paria, solâ *velocitatis* regulâ metienda est. Sin *triplo* increseat velocitas, quod propter stimulum, saltem ad ora glandularum, fieri haud absurde quis concesserit, effluent 336. Quod si itidem Vasorum excernentium Diametri *duplo*

duplo ampliores fiant, (quod, ubi paulò acrius fuerit *Catharticum*, contingere minimè dubium est) intestinorum glandularis excretio ad 144 affurget, i. e. quantitatem à naturâ præfinitam *duodecies* excedet. Ita hæc ratione, *octo* horarum spatio, dum munus suum obeunt purgantia, ex his glandulis elici possunt 348.

Sed dum evacuationem istam, quæ Purgantibus fit, æstimamus, *Bilem* haud oportet negligere. Itaque si intra horam, ipsâ Naturæ vi, *Bilis* drachmæ duæ, uti ostendit Vir in his rebus peritissimus D. *Jacobus Keil*, in intestina profluant, *Catharticum* exhibitum 36 a Jecinore eliciet, si modò uti diximus tripla sit in sanguinis cursu Velocitas, Vasorum interim Diametris minimè dilata-tis. Hinc, alvo per artem concitata, dejectiones ferè biliosæ reperiuntur. Id autem animadvertendum est, *Bilem*, quò magis festinatè aut ubertim effluat, dilutionem evadere. Ad hunc modum per has intestinorum vias, quanquam neque alimenti reliquias, neque succum *Pancreaticum* æstimaveris, à *Cathartico* expurgari possunt lib. iijss. Vasis autem simul ampliatis, copio-

osior multò erit humorum effluxio, scilicet in ratione Diametrorum duplicatâ. Quæ cum ita sint, perspicuum est, quàm minimè idem à *Clysteribus* expectandum sit: qui quidem alvum stercore obsitam satis commodè eluunt, atq; liberant; sed neque bilem elicere, neque has Glandulas, quæ in *Ileo* potissimùm sitæ sunt, ullo modo possunt attingere.

Ita quando vel morbus intestinis penitus infederit, vel vehementior fuerit purgatio, si celerius æquo sanguis fluat, aut Vasorum ora patefiant latius, ad gradum multò altiore perducipotest hæc per Glandulas excretio. Exemplo sit morbus, quem *Choleram* dicimus: in quâ incredibile prorsus est, quanta humorum copia à stimulo illo eliciatur, quem Fructus Horarii, aut aliæ quævis cruditates intestinis admovent. Ora autem Glandularum multò ampliùs, quàm à naturâ constituta sunt, distendi posse satis manifestum est ex alvi fluxione, non *Symptomaticâ* modò ut vocatur, sed & *Criticâ*: quarum quidem hæc materiam illam, in Fauces pulmonesque frigore rejectam, ita sæpe expedit, ut perspirationis Vicaria evadat.

dat. Scilicet eadem humorum copia, quæ trans Cutim eliminari debuerat, per has glandulas exitum quærit: quæ sanè ubi obtingit evacuatio, naturalem hujusce Lymphæ fluxum *decies* superat.

Tam perpetuâ naturæ lege progreditur hæc per intestina excretio, tamque chylo rite elaborando necessaria reperitur, ut si fortè obstruantur hæ glandulæ vel occalleſcant, oritura sit aut alvi astrictio incurabilis, aut morbus *Cæliacus*: quo quidem præcipuè in morbo contingere hoc docent Mortuorum sectiões. Cùm autem ad tempus aliquod breve permanserit hæc glandularum obstructio, vel earum aliqua portio ita glutinosis humoribus occlusa fuerit, ut Lympha, alimento subigendo comminuendoque necessaria, haud satis suppetat, oritur illa morbi *Cæliaci* species, quæ sanationem recipit; quamque à *fluxu Chyloſo* distinguimus, qui, si propriè loqui libeat, ducit à *Laeteis* obstructis originem.

Si Glandularum, Lymphæque, quam eji-
ciunt, usum attentius exploremus, causam
hujus morbi penitus assequemur: neque ul-
lo opinor argumento clariùs doceri posse,
quantum

quantum ad medicinam non intelligendam
 modò, sed adhibendam conferat Ars *Anato-*
mica, quàm hanc Glandularum *Peyerianarum*
 notitiâ. Etenim Veterum monumenta in-
 tuenti facilè patebit, quàm perperam ii, ne
 dicam quàm absurde, morbum *Celiacum*,
vel quia temperies nimis frigida esset atque
humida, vel quia vis retentrix debilitaretur,
 nasci voluerint. Sed hanc Caliginem dis-
 pulit *Anatome*, quæ fabricam intestinorum
 distinctiùs explicando, morbum hunc ex eo
 proficisci clarè ostendit, quòd humor ille, à
 Glandulis exprimi solitus, aliquà saltem ex
 parte intercludatur. Itaque ea remedia,
 quæ alvum leniter irritant, glandularumq;
 ora detergunt, in hoc morbo vim habere
 maximam comperimus. Ita morbi exqui-
 sitior notitia ad curationem bene instituen-
 dam rectissimâ nos deducit viâ: in quâ ut
 defecerunt Veteres, ita malè susceptam me-
 dendi rationem tenuerunt, utpote *Astrin-*
gentibus unicè innixam. Quis enim non
 videt eos hanc ideo amplexos esse, quòd
 opinioni isti congrueret atque faveret, quæ
 morbi causam in quâdam intestinorum
Atonia, sive imbecillitate posuerit? At pro-
 fectò

fectò si quis hunc curandi modum persequi velit, neque aliud quicquam in remediis nisi *Astringendi* vim consecretur, quod fecerunt *Methodici*, nã is Glandulas non deterget, sed obstruet: ita ut morbus hoc mendedi instituto non tam abigi posse, quàm confirmari videatur.

Sed sit hujus disquisitionis modus, satis enim jam exposuimus, quo demum naturæ artificio peragatur, quibusque usibus inserviat hæc glandularis excretio: quòd si quæ dicta sunt probè teneantur, rationem eorum, quæ magno cum judicio de *Purgantibus* notavit *Verulamius*, facile erit intelligere. “ *Fidenter (inquit) dicimus: Purgationes repetitas atque factas familiares, longè magis ad diuturnitatem vitæ facere, quàm exercitia & sudores. Etenim certissimum est per sudores & perspirationes exteriores, non solum humores & Vapores excrementitios exhalari & absumi; sed unà etiam succos & spiritus bonos, qui non faciliè reparantur. In Purgationibus autem, si non fuerint admodum immode-*

“ *Hist. Vit. & Mort. 163.*

“ *ratæ*

“ *ratæ, non item; cùm super Humores præ-*
 “ *cipue operentur.* Hæc ille suo philoso-
 phandi more. Qui autem rationes ad hanc
 rem *Anatomicas* accommodat, facile per-
 spiciet, quomodo hic purgantium usus
 non ora modo *Lacteorum* aperiat atque ab-
 stergat, sed glandulas à crassis humoribus,
 quibus sæpe obstrui solent, liberet: ita ut
 ex jugi tenore Lympham perpetuò suppe-
 ditent Chylo conficiendo destinatam, à
 quo & omnis manat nutritio, & vita ipsa
 propagatur. Ita maximè hâc purgandi
 ratione in secundâ valetudine cavetur, ne
 adversæ præsidia consumantur.

COMMEN-

COMMENTARIUS VIII.

De Urinae profluvio.

PLures apud *Hippocratem* ex Febre post *Urinae* profluvia evasisse legimus : qui quidem uti in Urinis notandis multus est, ita ex his præcipuè curandi indicia traxisse videtur. Utrum verò in Febribus urinam moventia adhibuerit, planè non constat. Neque enim adhuc reperta est medicina, quæ in ejusmodi casibus Urinam ita potenter eliceret, ut ab eâ speraretur, qualem à purgatione percipimus, materiæ febrilis detractio. Itaque si *evacuationem* spectemus, parum est, in Febrium tractatione, *Diureticis* fidendum. Neq; hujus rei obscura est ratio, partium fabricam contemplantis : quippe, utut *Arteriæ Renales* ferè *Mesentericas* capacitatem æquent, parumque fortasse sanguinis portionem excipiant ; tamen, cum in Renibus multò pauciora sint, quàm in Intestinis, ad humores excernendos vascula, non

U

perinde

perinde larga utrinque secutura est evacuatio. Id insuper tenendum est, non eam, quam *Vomitoria* atque *Purgantia* possident, virtutem itidem *Diureticis* inesse, ut medentis consilio semper respondeant. Ea quidem Urinam aliquando mirificè movere posse confiteor; sæpius tamen spem fallere, experimentis comprobatum est: quod in Aquâ intercute & Urinæ difficultate, in quibus potissimum morbis desideratur hoc à *Diureticis* auxilii, nimium frequenter solet contingere. Ita ut hodie hæc medicinæ pars, quæ ad Urinas provocandas pertinet, sit omnium maximè manca.

Invaluit jamdudum consuetudo, ut qui *Variolis* aut *febribus* correpti decumbunt, largis admodum crebrisque potionibus utantur. Quæ quidem consuetudo non noviter, ut quidam putant, instituta est, sed ab ipso olim *Hippocrate* planè tradita: nam ille, ut *Victum*, quo in *Acutis* morbis uti deceat, accuratiùs præciperet, varia *Sorbitium*, *Pisana* præsertim, genera descripsit; ita ut, qui *Regimen*, ut vocatur, temperatius dilatiusque primum apud nos induxerunt, id ferè omne ex hoc *Hippocratis* libello hauserint.

hauserint. Et certè hæc medendi ratio fructum habet uberrimum. Nam & dilutis illis potionibus mitescit febrilis ardor, & sanguinis moles ita tenuatur & comminuitur, ut per vasa liberiùs devehì possit, & siquid superflui sit aut per cutis aut per Urinæ meatus egerere. Neque tamen ideo, quòd Urinam moveant, potiones hæc inter *Evacuantia* protinus reponendæ sunt. Quippe non tam vi aliquâ *Diureticâ* hoc faciunt; quàm quia dilutissimæ sint, uberrimèque ingestæ. Ita quamvis effusissimè proruperit Urina, fieri potest, ut nullo modo exhauriantur Vasa, in quibus eadem humorum mensura cursu perenni circumfluit. Igitur contenti simus bono eo, quo præstant hæc potiones, quòd *diluant* scilicet : *evacuandi* virtutem, quàm negavit natura, iis ne quæramus affingere.

[156]

*De Vesicantibus, quæ Cantharidas
recipiunt.*

COMMENTARIUS IX.

Percursis jam omnibus *evacuandi* viis, quas aut Natura tentavit, aut ejus interpret optimus in usum deduxit *Hippocrates*, liceat unam adjungere, tanto viro incognitam: quæ, utcunque excogitata recentius, non ultimum tamen in *Febrium* restrictione locum vendicat. *Vesicantia* à me intelligi, nemo est qui ignorat: quorum cum materia multiplex sit, de iis tantummodo sermonem instituemus, quæ *Cantharidas* recipiunt. Hæc quippe uti valentissima sunt, maximèque efficacia, ita morbi vim allevant modo quodam expeditiore magisque inopinato, quàm cætera quæcunque *Evacuantia*, venæsectionem si exceperis, solent.

Cantharidas quidem, ut medicinam introfusa

prosumendam, saepe commendat *Hippocrates*; ad *Vesicas* excitandas nusquam adhibuit: quanquam aliquid de earum virtute, vel *Hippocrates*, vel alius quispiam, etiam cum Cuti admoventur, odoratus esse videatur; qui enim libellum de *Supersatatione* scripsit, illas inter alia irritandi instrumenta, ad purgandum Uterum, ^a *Pessô* immisceri præcipit. Primus has cuti capitis affricari, ad ulcuscula inurenda, jubet *Aretæus*; cuius etsi incerta sunt tempora, *Galenus* saltem aut supparem, aut eo etiam antiquiorem suspicari licet: is adeo eas in *Epilepsiæ* tractatione ^b utendas suadet, monetque, ut triduo antè lacti assuescat *Epilepticus*, nè *Vesicam* lædant *Cantharides*. Eandem in hoc morbo, ut & *nervorum resolutione* curandis rationem tenuit, referente *Ætio*, ^c *Archigenes*: cui ut sectâ, ita & ætate erat conjunctus, quantum conicere licet, *Aretæus*. Deinde *Galenus* Emplastra ex muscis hisce confecta ad *Areas*, ad *Scabiem*, ad *Impetiginem*, bene usurpari posse tradit: sed ille, uti rectè animadvertit Cl.

^a De Supersat. 25.

^b Curat. Diuturn. Morb. 1. 4.

^c Tetrab. 2. Serm. 2. 28 & 50.

Clericus,

Clericus, (cui de *Medicinâ vetere* accuratissima debemus commentaria) hoc auxilii genus in plerisque morbis vel parvi admodum fecit, vel, ut ex scriptis constat, tanquam periculi plenum haud sæpe tentavit. Qui *Galenum* insecuti sunt *Græci*, uti nec in aliquo ferè quocunque, ita nec in hoc ipso argumento quicquam novi afferunt: itaque & *Arabas* frustra consulueris, qui, utcunque in medicamentorum formulis concinnandis feracissimi ingenii sint, quantum ad hanc rem attinet, more suo *Græcorum* vestigiis inhærent. Apud *Latinos*, *Cantharides* nullo ferè in pretio fuisse videntur: earum ipse *Celsus*, qui in *Sinapismis* multus est, haud scio an aliàs uspiam quàm in *Papulis* detergendis, *Miconem* secutus, meminerit. *Cantharidas* quidem illitas prodesse, ad *Lepras*, & *Lichenas*^d, item ad tela extrahenda^e valere scribit *Plinius*: unus *Scribonius Largus*, *Cerato* admistas, tanquam *stigmatibus*^f tollendis utiles, deprædicat.

Hic ferè apud veteres *Cantharidum* cuti impositarum usus; isque sanè perrarus, ut-

^d 29. 4.e 30. 13.^f 231.

pote

pote qui, non nisi in *frigidis humoribus*, ma-
loque jam *inveterato*, locum haberet. Nec
liberius diu etiam post renatas literas adhi-
bitum est hoc medicamento genus: ita ut *Fer-
nelius* id non nisi in ^a *Cæcitate* & ^b *Hydrope*
præceperit, edixeritque *prudenter eo atque
arte summâ esse utendum*. *Fernelio* quidem
æqualis *Hollerius*, scriptor sanus imprimis,
& in veterum scriptis versatissimus, ad *Le-
thargum* excutiendum, *Cantharidum* pulve-
rem *Phænigmo* admisceri jubet; quan-
quam, qui *Hollerii* scriptis *adversaria* attex-
uit, *Duretus*, *Sinapismos* minimè usurpandos
esse moneat in *Lethargo*, quòd conjunctus cum
febre sit, quæ hæc calida respuit ^c. Illa
autem, quam cum *Paræo* ^{*} tentavit *Holle-
rius*, mirabilis est curatio: nam *Fœminæ*
nobili, cui vultus circum undique *pustulis*
ardentibus, &, tanquam in *Elephantiasi*, ad-
modum fædis deformis erat, persuaserunt, ut
*universæ faciei Vesicatorium ex Cantharidi-
bus imponeret*. Unde ea quidem tantis do-
loribus tantâque febre correpta est, ut ferè

^a Conf. 12.^b Conf. 34.^c Edit. 1577. 31.^{*} *Paræ.* lib. 20. cap. 28.

nulla

nulla esset de salute relictâ spes : sed cùm
 eam ex hoc periculo egregia viri utriusque
 ars liberâisset, evanuit in perpetuum, quæ
 antè faciem occupabat, deformitas. Idem
 Hollerius, de Pyroticis verba faciens, vesica-
 rum, quas *Cantharides* excitant, ope “ Co-
 “ xarios, Podagricos, Hemicranicos, Cepha-
 “ lalgicos sæpenumero relevari dicit; repur-
 “ gari viscera, atque omnino corpus sordibus
 “ & excrementis liberari, SEXCENTA de-
 “ nique vitia vetusta contumaciaque percu-
 “ rari^k. Id adeò præterire non possum,
 omne hoc de *Cantharidum* virtute præco-
 nium, in iisdem Hollerii *Institutionibus Chi-
 rurgicis*, quæ cum Tagaultii scriptis Anno
 1543 primùm prodierunt, quam etiam e-
 ditionem secuti sunt Gesnerus atque Uffen-
 bachius¹, omnino desiderari. Unde jure
 quis suspicetur, medicinæ hujusce usum post
 id demum temporis increbrescere capisse.
 De quâ tanta tamque absurda eâ tempestate
 invaluit suspicio, ut Adolphus Occo, qui an-
 no circiter 1560 floruit, *Cantharidas*, ne in
 perâ quidem gestari sineret, cùm quendam,

^k Institut. Chir. 3. 5.

¹ Scriptor. Chirurg.

qui

qui eas ita gestâset, sanguinem minxisse constaret^m. Sed hæc sunt non differentium medicorum, sed somniantium commenta.

Quòd si recentioris memoriæ scriptores adeamus, ab hoc medicinæ genere multos, etiam seculi *decimi septimi* initio, abhoruisse reperiemus : eamque non nisi timidè admodum & cunctanter admoveri consuisse docent tum alii, tum præcipuè *Banzerus Augustanus*, qui *Vesicatoria Coronati latitudinem vix excedere debere* pronuntiatⁿ. Quinimo ea *Thaleri* magnitudine metitur *Etmullerus* ; & in morbis, *febris* præsertim, tractandis ita frigidè ac non abq; metu quodam medico laudat, ut hanc medendi rationem *Italus* potiùs, quàm Popularibus suis familiarem velit^o. Atque ea quidem apud *Germanos* ita parum exculta est, ut in magnis illis *Sennerti* voluminibus, omni medicamentorum farragine refertis, *Vesicantium* tamen mentio rarissimè occurrat : quanquam ille quidem se iis *sexcenties* usum esse narret^p.

^m Schenk. lib. 7. Obs. 37.

ⁿ Fabric. Recept. lib.

2. c. 2. 21.

^o Comm. in Schröed. de Compos. Medic.

^p Lib. 6. p. 8. cap. 26.

X

Quæramus

Quæramus itaque, quid illa *Felix prole vi-*
rum protulerit *Italia*. Cùm & *Patavii* &
Venetis, Ann. 1575 & 1576, acerbissimè
 sæviret pestis, à medicis omni diligentia in-
 vestigatum est, quâ potissimum ratione ma-
 lum illud aut depelli possit, aut præcaveri.
 Pestem hanc accuratissimè descripsit, Vir e-
 ruditionis summæ, *Hieronymus Mercurialis*,
 & qualis ad eam curandi via accommodari
 debuerit, fusiùs docuit: interq; auxilia, quæ
 huic morbo insigniter profunt, hujusmodi
Vesicantia, ut præstantissima, commendat.
 Is utique ea inter *Italos*, uti reor, princeps
 invexit; neque sanè hoc illi quicquid est
 laudis invidendum est; quanquam antea
 idem medendi modus, tum à *Marsilio Fi-*
eina, tum ab *Alexandro Benedicto*, ad
Carbunculos pestilenciales curandos prædice-
 tur; & superiore seculo, ut ipse ingenuè
 fatetur, à *Jacobo de Partibus*, *Gallia-*
rum Regis Archiatro, in iis quæ de peste
 commentabatur, sit descriptus. Haud ita
 multò post, Anno scilicet 1590, *Pisauri* pe-

^a De peste. c. 26.

pestilent. ^c Ibid.

^r Epidem. Antidot. 15.

^u Comment. in Avicen. su-

pra primam quarti.

stis erupit, ita ut *Urbinatium* Dux universos
scholæ *Patavinæ* medicos consulendos cen-
suerit, quò meliùs invalescenti malo occur-
reretur. Sed iis inter se de Remediorum,
Vesicantium præsertim, commoditate dissen-
tientibus, *Hercules Saxonia*, ut sententiam
suam tueretur, de *Phænigmis*, quatenus ad
febres pestilentes curandas pertineant, dispu-
tationem edidit. Hinc tantæ eâ de re tur-
bæ coortæ sunt, ut summâ medicorum dis-
ensione certaretur: adversantium agmen
duxit *Alexander Massarias*, acriterque *Vesi-*
cantia impugnavit; tum quòd æmulatione
quâdam ductus *Saxoniam*, utpote ætate mi-
norem, non tulerit, tum quòd non nisi in ve-
tèrum vestigiis stare voluerit. Quid autem
melius ab homine sene præjudicatisque opi-
nionibus occupato sperandum, qui se cum
Galeno malle errare, quàm cum recentio-
ribus vera sentire gloriatus est? Sed omnia,
quæ contra disputata sunt, refutavit *Saxo-*
nia, libellis tribus de *Vesicantium* usu editis:
in quibus quidem totum hunc locum ita
copiosè pertractavit, ut, qui eum consecuti
sunt, sequerentur planè, nihilque ferè huic
argumento adjecerint.

Ab hoc itaque tempore consuetudo invaluit, ut inter *Vesicantia* principem semper locum tenerent *Cantharides*: quas quam plurimis in morbis, *febris* præcipuè, proficere testetur experientia; quâ tamen vi, quo demum modo humores attingant, ac commoveant, nemo satis adhuc explicavit. Quid in cute efficiant, ita oculis omnium expositum est, ut medicinae scriptores ad hoc unicè attendere videantur: & in ipso quasi limine subsistentes, quicquid uspiam à *Vesicantibus* venit auxilii, ab unâ *feri* evacuatione derivare satis habuerint. Hoc à *stimulo*, quem admovent *Vesicantia*, & ab humorum, uti loqui amant, *Fusione* proficisci volunt; ita ut, cum quasi aculeis quibusdam pungatur cutis, *serum* exudet. Sanè fatendum est propter hujus, quo cutis foditur, *stimuli* vim, uberiùs istuc, quàm pro more, confluere humores: neque tamen ideo effluere *Serum*, cætero sanguine intus coercito, quòd, ut ii comminiscuntur, id præcipuè modo quodam peculiari à *Cantharidum* particulis aut imbibatur*, aut alli-

* Willis. Pharm. Rat. p. 2.

ciatur*,

ciatur , credendum est. Nam cùm paululùm erosa sit vasorum tunica, non aliâ quàm tenuitatis suæ ratione elabitur *Serum*; Globuli autem, qui sanguinem rubore tingunt, cùm foramina ista mole exsuperent, exitum reperire non possunt. Atque hoc quidem perspicuum faciunt eæ, quæ igne excitantur, *Vesicæ* : cujus vi scilicet ad eundem planè modum divulsa, quæ vasorum ora defendere debuerat, Cuticula, sero viam aperit.

Ita cùm & dolorem concitent, & *Serum* eliciant, magno in morbis adjumento sunt *Vesicantia* : & hæc quidem *seri evacuatio*, indicii cujusdam loco habenda est ; nam, nisi id eruperit, parùm ea feliciter cessura rectè auguramur. Tamen intra hos limites minimè consistere videtur *Cantbaridum* virtus : quæ tam latè patens tamque mirifica est, ut nullatenus explicari queat, nisi rationem eam, quâ non cutim modò, sed & sanguinem afficiunt *Cantbarides*, assequamur. Nam si eæ ideo proficerent, quòd *Serum* evocarent, eadem sanè *seri* copia per

Andr. Casalp. specul. Art. Med.

Urinæ

Urinæ iter exclusa pariter prodesset. At qui in omni ferè morbo *seri* tantundem per meatus istos ejicere licet, quantum *Vesicatorio* admoto educitur, sed in nullo fructum inde æqualem percipi posse, experimentis constat. Id utique satis apparet, introsumptæ quam vim habeant *Cantharides* in evacuandis humoribus, in obstructionibus expediendis, in sanguinis cursu incitando : itaque ad Menses ciendos, ad Hydropem expurgandum, ad fatum excludendum, ad lumbricos evocandos, ad venenum rabidi canis perdomandum, ad cuticulares denique meatus, inveterascente jam impetigine, adaperiendos, à Veteribus usurpari solebant. Verique simile est eas, etiam cùm cuti admotæ sint, altius pervadere, humoresque eodem planè modo commovere. Aliter enim quomodo contingeret, ut in Pleuritide, in Peripneumoniâ, in Distillatione, in Gravedine, nervorumque distentionibus egregiè valeant *Cantharides* cuti appositæ ? Ut dolores, coxarum præcipuè, perversos tollant, obstructionesque liberent ? Ut, iis demum appositis, humores sese ad perspirandum magis accommodent, ut

sudores

sudores faciliùs fluant, ut pustularum omne genus à cute promptiùs foras emicet ? Atqui hæc sic fieri solere ex usu quotidiano abunde discimus.

Si quidem, qui internam hanc *Vesicatorii* vim aut negant, aut prætereunt, tamen cum de cruciatu illo atque exulceratione, quæ inde in Urinæ meatibus sæpe oriuntur, explicationem instituunt, fatentur ipsi *Cantharidum* particulas in sanguinem penetrasse : quorum sales acerrimi cum iis, quos fert urina, adhæserint, has tragædias excitant. Ita ferè qui rationem malè semel institutam mordicus tenet, in eas delabitur difficultates, unde expedire se vix potest, nisi à seipso diffideat ipse, secumque discorder. Quod si in partibus à cuti longè distitis, earum virtus ita vehementer se exercit, quid causæ est, cur in cæteris locis cessare eas, & quasi ab opere feriari arbitremur ? Quid obstat, quò minus humorum mutationem aliquam moliantur, quæcumq; demum per vasa permeant ? Certè incommoda, quæ *Vesicantium* aliquando usum consequuntur, non aliâ ratione explicari possunt, quàm quòd *Cantharides* in sanguinem,

nem, eo quo diximus modo, vim exerceant. Hoc autem posito fundamento, intellectū erit facillimum, quare *Hecticis* (præcipuè si sudoribus colliquescant) *biliosis* item, iisque, qui ad *febriles* æstus naturâ suâ feruntur, interdum noxiæ sint; etiam ubi corpus plenius fuerit, si scriptoribus habenda sit fides, nisi venam secueris, periculosa: siquidem, cum sanguinis molem admodum attenuent cursumque intendant, *Febres*, *inflammationes*, & *deliria* pariunt; vel, quod in *Hecticis* contingit, eas opes, quas vitæ sustinendæ natura destinavit, per cutis spiracula nimis effusè dissipant. Pari modo in *lentis Febris*, in quibus *Pulsus* imbecillis languidusque deprehenditur, siquid auxilii tulerint *Vesicantia*, eum illico invalescere sentimus: quod à perpauculâ *sèri* detractiōe proficisci omnino incredibile est.

Bellinius, qui in eo, quod stimulent, *Vesicantium* vim omnem esse positam contendit, eadem etiam de causâ *Pulsum* excitari pronuntiat. Sed id utique libenter quærerem, num idem & cæteri stimuli efficiunt? Num aut *Cautica*, aut *Fonticuli*, aut *Setacea*, aut etiam ipsa, quæ *Cantharidum* expertia

expertia sunt, *Vesicantia*, eâ stimulandi virtute polleant, ut *Pulsus* non modò ad tempus attollant, sed ita instaurent, ut cursum ille suum tenere possit naturalem: *Purgantia*, quæ sanguinis vias haud attingunt, stimulum intestinis admovent: unde tamen nihil quicquam virium Pulsus acquirit. Sanguinis quidem cursum, ad glandularum ora, paululum incitant; molem ipsam humorum non ita afficere posse videntur, ut aliquid inde ad Pulsuum robur accedat. Itidem Aqua bulliens, aut carbo ignitus & pruritus in cute & *vesicas* commovet; ita tamen, ut ne minimum sanguini motum afferat. Itaque cum in morbis quamplurimis, iis præcipue qui caput impetunt, expeditum nec opinatum levamen præbeant *Vesicantia*, non tam quòd aut *revellant*, aut *irritent*, aut *evacuent*, quàm aliâ quâdam virtute id videntur esse consecuta. Quòd si animum ad hanc, quæ interiùs exercetur, vim advertimus, *Vesicantium* rationem omnem assequemur; & quo demum modo ad curandos morbos feliciùs accommodari possint, judicabimus. Certè hinc lucis aliquid crui poterit, quâ id tandem, in quo medicorum

Y

diligen-

diligentiam desidero, effici queat, ut accurata de *Vesicantium* in *Diuturnis affectibus* usu præcepta tradantur, quæ & perspicuitatem habeant, & quasdam errare in mendo non patientes vias.

Sed ut ad locum, qui est in manibus, aliquando revertar: in *Febris acutis* tutum maximè atque expeditum auxilium præstant *Vesicantia*; quæ quidem, licèt materiam febrilem à *cerebro* potentissimè avertant, fluxiones tamen cæteras, *Sudorum* præcipuè atque *Urinæ*, sæpenumero juvant, saltem nullo unquam modo reprimunt. Neque in eo percuriosius hærendum, ut semper ad ægroti *habitum* aptentur: quæcunq; enim fuerit corporis constitutio, utcunque sive *bile* sive *tenui* sanguine fervidior, si febris ultra morem sævierit, levia incommoda non tanti sunt, ut de vitâ interim ipsâ non simus solliciti. Sæpissime enim in id discriminis res venit, ut nihil, nisi à *Vesicantibus*, spei reliquum sit: quod quidem in *Podagricis*, ubi, quæ ad extrema corporis defluere solebat, materia in caput incubuerit *febremque* accersiverit, ut frequentissimè fit, sic & nuperrimè exemplo maximè memorabili fa-

-negilib

Y

ctum

Atum est: scilicet dum, præ nimio cavendi desiderio, à *Vesicantibus* prorsus abstinetur, paucissimis diebus compertum est, quàm vana fuerint magnifica illa salutis aliunde derivandæ promissa. Idem in *Variolis*, *Morbillis*, *Febre* sive *Scarlatinâ*, sive *Erysipelatosa*, quotidie experimur: in quibus morbis licet sanguis ardentius æstuet, incitatusq; feratur, hoc tamen auxilii genere haud dubitanter neque infeliciter utimur. Quare nequaquam audiendi sunt ii, qui in *affectibus nervosis*, in *febribus ardentibus & continuis*, etiam si *sopor*, aut *delirium* accesserit, *Vesicantium* usum repudiant*.

Id utique haud temere quis dixerit, hâc plures, quàm aliâ ullâ medendi viâ, ex *febribus* liberos evasisse; etiam ab hâc, quàm à reliquis omnibus, pluribus sanitatem esse restitutam liquidò possum confirmare. Igitur ad curandas *febres*, quæ Annis 1674, 75, 79, 85, populariter grassatæ sunt, *Vesicantia* adhibuit Sydenhamus: id quidem optimo consilio: sed quare in cæteris prætermiserit, haud satis intelligo; cum alii,

* Bagliv. de Vesicantibus.

de quibus ille meminit, *Anni* nullam febrem intulerint, in quâ non æquè profutura fuissent *Vesicantia*. Quorum sanè vis in omni morborum *Acutorum* tractatione ita latissimè patet, ut eum, qui has *Hippocratis* Historias diligenter perpenderit, febrem haud opinor aliquam reperire posse, in quâ non huic maximè auxilio locum esse fateatur. Neq; tamen is sum, qui, cum *Cæcilio Folio*, *Hippocraticam Historiarum correctionem* in me temere velim suscipere, ut appareat, quomodo illos curare potuisset *Hippocrates*, quos mortuos scribit *. Id saltem haud inverecundè mihi videor esse dicturus, ægrotis istis hanc unam, si modò nulla fuisset profectura, prodesse potuisse medicinam.

Illud autem præ aliis commodi habet hæc evacuandi via, ut nunquam non tutissimè in usum duci possit: Cæterarum quippe ita perdifficilis & lubrica est ratio, ut nonnunquam eæ, ubi atrocior fuerit morbus, non sine periculo tentari possint; id quod in *Venesectione* sæpe experimur. Quotusquisq;

* Bartholin. Epist. Med. Cent. 1. 61.

tamen

tamen est, qui, ut à *Vesicantibus*, sic & à venâ secandâ, utcunque plus discriminis habente, abhorreat ? Sed hoc fortasse agrotantium imbecillitati dandum ; ut, cùm suadente naturâ dolorem maximè reformident, etiam à medicinâ, quæ vix sine aliquo dolore proficit, refugiant. Eadem in medente mollities adeò non ferenda, ut maximè in vitio sit : quem sanè, humanissimum licèt, ubi vitæ periculum immineat, potiùs Tortoris vicem præbere decet, quàm huic cubantium timiditati subscribere.

Sed ut huic de *Evacuantibus* sermoni finem aliquando imponam ; hæc tibi sint, benigne Lector, quæ exposui, quasi indicia fontium illorum, ex quibus *acutarum Februm* omnis haurienda est curatio. Nam & præcipua evacuandi genera, quo demum tempore, pro multiplici morbi naturâ, adhibenda sint, & quâ moderatione, cùm adhibeantur, uti deceat, eâ quâ potui brevitate persecutus sum. Tui erit rationum momenta ita expendere, humorumque inclinationem omnem ita acri atque attento animo intue-
ri,

ri, ut, quâ maximè viâ detrahi possit febris
lis materia, solertiùs perspicias. Hoc unum
Tibi spondeo Te experiundo comprobatu-
rum, quòd *scilicet ex febribus multæ Eva-*
cuantibus solis, etiamsi haud alio fueris re-
medius, cedere consuescant; vix ullæ autem,
quæ paulò vehementiùs invaluerint, medici-
nâ qualicunque, si ab hoc Evacuandi institu-
to discesseris, restingui possint.

F I N I S.

E R R A T A.

Pro	Leg.
Pag. 10 <i>Viginti quatuor</i>	<i>Viginti quinque</i>
16 <i>ferat</i>	<i>ferat</i>
55 <i>petinent</i>	<i>pertinent</i>
70 <i>tenax</i>	<i>læve</i>
93 <i>sanandâ</i>	<i>sanandâ</i>
112 <i>maturationem</i>	<i>eruptionem</i>
147 <i>acrius</i>	<i>acrius</i>